

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

විනයපිටකෙ

පරිවාර-අට්ඨකථා

සොළසමහාවාරො

පඤ්ඤත්තිවාරවණ්ණනා

විසුද්ධපරිවාරස්ස, පරිවාරොති සාසනෙ;
ධම්මක්ඛන්ධසර්වස්ස, ඛන්ධකානං අනන්තරා.

සඬගහං යො සමාරුළ්භො, තස්ස පුබ්බාගතං නයං;
හිත්වා දානි කර්ස්සාමි, අනුත්තානත්ථවණ්ණනං.

1. තත්ථ යං තෙන භගවතා...පෙ.... පඤ්ඤත්තන්ති ආදිනයිජ්ජවත්තාය තාව
පුච්ඡාය අයං සඬබ්බෙපත්ථො – යො සො භගවා සාසනස්ස විරට්ඨිතිකත්ථං
ධම්මසෙනාපතිනා සද්ධම්මගාරවබ්බුමානවෙගසමුස්සිතං අඤ්ජලිං සිරස්මිං
පතිට්ඨාපෙත්වා යාවිතො දස අත්ථවසෙ පටිච්ච විනයපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙසි,
තෙන භගවතා තස්ස තස්ස සික්ඛාපදස්ස පඤ්ඤත්තිකාලං ජානතා, තස්සා තස්සා
සික්ඛාපදපඤ්ඤත්තියා දස අත්ථවසෙ පස්සතා; අපිච පුබ්බෙතිවාසාදීහි ජානතා,
දිබ්බෙන චක්ඛුනා පස්සතා, තීහි විජ්ජාහි ඡහි වා පන අහිඤ්ඤාහි ජානතා, සබ්බත්ථ
අජ්ජපිහතෙන සමන්තවක්ඛුනා පස්සතා, සබ්බධම්මජානනසමත්ථාය පඤ්ඤාය
ජානතා, සබ්බසත්තානං චක්ඛුච්ඡයාතීතානි තිරොකුට්ටාදිගතානි වාපි රූපානි
අතිවිසුද්ධෙන මංසවක්ඛුනා ච පස්සතා, අත්තහිතසාධිකාය සමාධිපදට්ඨානාය
පටිවේධපඤ්ඤාය ජානතා, පරහිතසාධිකාය කරුණාපදට්ඨානාය දෙසනාපඤ්ඤාය
පස්සතා, අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන “යං පට්ඨං පාරාජිකං පඤ්ඤත්තං, තං කත්ථ
පඤ්ඤත්තං, කං ආරබ්භ පඤ්ඤත්තං, කිස්මිං චත්ථස්මිං පඤ්ඤත්තං, අත්ථි තත්ථ
පඤ්ඤත්ති...පෙ.... කෙනාහත”න්ති.

2. පුච්ඡාච්ඡස්සජ්ජනෙ පන “යං තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා
සම්මාසම්බුද්ධෙන පට්ඨං පාරාජික”න්ති ඉදං කෙවලං පුච්ඡාය ආගතස්ස ආදිපදස්ස
පච්චුද්ධරණමත්තමෙව, “කත්ථ පඤ්ඤත්තන්ති වෙසාලියා පඤ්ඤත්තං; කං
ආරබ්භාති සුදින්නං කලන්දපුත්තං ආරබ්භා”ති එවමාදිනා පන නයෙන පුනපි එත්ථ
එකෙකං පදං පුච්ඡිත්වාච විස්සජ්ජිතං. එකා පඤ්ඤත්තීති “යො පන හික්ඛු මෙටුනං
ධම්මං පටිසෙවෙය්‍ය පාරාජිකො හොති අසංවාසො”ති අයං එකා පඤ්ඤත්ති. ද්වෙ
අනුපඤ්ඤත්තියොති “අත්තමසො තිරච්ඡානගතායපි”ති ච, “සික්ඛං
අපච්චක්ඛායා”ති ච මක්කට්ඨජ්ජිපුත්තකචත්ථුනං වසෙන චුත්තා – ඉමා ද්වෙ

අනුපඤ්ඤත්තියො. එත්තාවතා “අත්ථි තත්ථ පඤ්ඤත්ති අනුපඤ්ඤත්ති අනුප්පන්නපඤ්ඤත්ති” ති ඉමිස්සා පුච්ඡාය ද්වෙ කොට්ඨාසා විස්සජ්ජිතා භොන්ති. තතියං විස්සජ්ජෙතුං පන “අනුප්පන්නපඤ්ඤත්ති තස්මිං නත්ථි” ති වුත්තං. අයඤ්චි අනුප්පන්නපඤ්ඤත්ති නාම අනුප්පන්නෙ දොසෙ පඤ්ඤත්තා; සා අට්ඨගරුධම්මවසෙන භික්ඛුනීනංයෙව ආගතා, අඤ්ඤත්ත නත්ථි. තස්මා වුත්තං “අනුප්පන්නපඤ්ඤත්ති තස්මිං නත්ථි” ති. සබ්බත්ථපඤ්ඤත්ති මජ්ඣිමදෙසෙ වෙව පච්චන්තිමජනපදෙසු ව සබ්බත්ථපඤ්ඤත්ති. විනයධරපඤ්චමෙන ගණෙන “උපසම්පදා, ගුණඛගුණුපාහනා, ධුවනභානං, වම්මත්ථරණ” න්ති ඉමානි හි වත්තාරි සික්ඛාපදානි මජ්ඣිමදෙසෙයෙව පඤ්ඤත්ති. එත්ථෙව එතෙහි ආපත්ති භොති, න පච්චන්තිමජනපදෙසු. සෙසානි සබ්බානෙව සබ්බත්ථපඤ්ඤත්ති නාම.

සාධාරණපඤ්ඤත්ති භික්ඛුනඤ්චෙව භික්ඛුනීනඤ්ච සාධාරණපඤ්ඤත්ති; සුද්ධභික්ඛුනමෙව හි සුද්ධභික්ඛුනීනං වා පඤ්ඤත්තං සික්ඛාපදං අසාධාරණපඤ්ඤත්ති නාම භොති. ඉදං පන භික්ඛුං ආරභිහ උප්පන්නෙ වත්ථුස්මිං “යා පන භික්ඛුනී ඡන්දසො මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍යා, අන්තමසො තිරච්ඡානගතෙනපි පාරාජිකා භොති අසංවාසා” ති භික්ඛුනීනම්පි පඤ්ඤත්තං, විනීතකථාමත්තමෙව හි තාසං නත්ථි, සික්ඛාපදං පන අත්ථි, තෙන වුත්තං “සාධාරණපඤ්ඤත්ති” ති. උභතොපඤ්ඤත්තියම්පි එසෙව නයො. බ්‍යඤ්ජනමත්තමෙව හි එත්ථ නානං, භික්ඛුනං භික්ඛුනීනම්පි සාධාරණත්තා සාධාරණපඤ්ඤත්ති, උභින්නම්පි පඤ්ඤත්තත්තා උභතොපඤ්ඤත්ති. අත්ථෙව පන භෙදො නත්ථි.

නිදානොගධන්ති “යස්ස සියා ආපත්ති සො ආවිකරෙය්‍යා” ති එත්ථ සබ්බාපත්තිනං අනුපවිට්ඨත්තා නිදානොගධං; නිදානෙ අනුපවිට්ඨන්ති අත්ථො. දුතියෙන උද්දෙසෙනානි නිදානොගධං නිදානපරියාපන්නම්පි සමානං “තත්ත්වමෙ වත්තාරො පාරාජිකා ධම්මා” තිආදිනා දුතියෙනෙව උද්දෙසෙන උද්දෙසං ආගච්ඡති. චතුත්තං විපත්තීනන්ති සීලවිපත්තිආදීනං. පඨමා හි ද්වෙ ආපත්තික්ඛන්ධා සීලවිපත්ති නාම, අවසෙසා පඤ්ච ආචාරවිපත්ති නාම. මිච්ඡාදිට්ඨි ව අන්තග්ගාහිකදිට්ඨි ව දිට්ඨිවිපත්ති නාම, ආජීවහෙතු පඤ්ඤත්තානි ඡ සික්ඛාපදානි ආජීවවිපත්ති නාම. ඉති ඉමාසං චතුත්තං විපත්තිනං ඉදං පාරාජිකං සීලවිපත්ති නාම භොති.

එකෙන සමුට්ඨානෙනානි ද්වඩ්ගිකෙන එකෙන සමුට්ඨානෙන. එත්ථ හි විත්තං අඩ්ගං භොති, කායෙන පන ආපත්තිං ආපජ්ජති. තෙන වුත්තං “කායතො ව විත්තතො ව සමුට්ඨානී” ති. ද්විතී සමථෙහි සම්මතීති “ආපන්නොසි” ති සම්මුඛා පුච්ඡියමානො “ආම ආපන්නොමහි” ති පටිජානාති, තාවදෙව භණ්ඩනකලභවිග්ගහා වූපසන්නා භොන්ති, සක්කා ව භොති තං පුග්ගලං අපනෙත්වා උපොසථො වා පචාරණා වා කාතුං. ඉති සම්මුඛාවිනයෙන ව පටිඤ්ඤාතකරණෙන වානි ද්විතී සමථෙහි සම්මතී, න ව තජ්ජවිවයා කොචි උපද්දෙවො භොති. යං පන උපරි

පඤ්ඤාත්තිවග්ගේ “න කතමෙන සමථෙන සම්මති” ති වුත්තං, තං සමථං ඔතාරෙන්වා අනාපත්ති කාතුං න සක්කාති ඉමමත්ථං සන්ධාය වුත්තං.

පඤ්ඤාත්ති විනයොති “යො පන භික්ඛු” තිආදිනා නයෙන වුත්තමාතිකා පඤ්ඤාත්ති විනයොති අත්ථො. විහත්තීති පදභාජනං වුවිච්ඡි; විහත්තීති හි විහඬිගස්සෙවෙනං නාමං. අසංවරොති විතික්කමො. සංවරොති අවිතික්කමො. යෙසං වත්තතීති යෙසං විනයපිටකඤ්ච අට්ඨකථා ව සබ්බා පගුණාති අත්ථො. තෙ ධාරෙන්තීති තෙ එතං පයම්පාරාජිකං පාළිතො ව අත්ථතො ව ධාරෙන්ති; න හි සක්කා සබ්බං විනයපිටකං අජානන්තෙන එතස්ස අත්ථො ජානිතුන්ති. කෙනාහතන්ති ඉදං පයම්පාරාජිකං පාළිවසෙන ව අත්ථවසෙන ව යාව අප්පනනකාලං කෙන ආනිතන්ති. පරම්පරාහතන්ති පරම්පරාය ආනිතං.

3. ඉදානි යාය පරම්පරාය ආනිතං, තං දස්සෙතුං “උපාලි දාසකො වෙචා” තිආදිනා නයෙන පොරාණකෙහි මහාථෙරෙහි ගාථායො ය්පිතා. තත්ථ යං වත්තබ්බං, තං නිදානවණ්ණනායමෙව වුත්තං. ඉමිනා නයෙන දුතියපාරාජිකාදිපුච්ඡාචස්සප්පනෙසුපි විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බොති.

මහාවිහඬිගෙ පඤ්ඤාත්තිවාරවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

කතාපත්තිවාරාදිවණ්ණනා

157. ඉතො පරං “මෙටුනං ධම්මං පටිසෙවන්තො කති ආපත්තියො ආපජ්ජති” ති ආදිප්පහෙදො කතාපත්තිවාරො, “මෙටුනං ධම්මං පටිසෙවන්තස්ස ආපත්තියො චතුත්තං විපත්තීනං කති විපත්තියො හජන්ති” ති ආදිප්පහෙදො විපත්තිවාරො, “මෙටුනං ධම්මං පටිසෙවන්තස්ස ආපත්තියො සත්තන්තං ආපත්තික්ඛන්ධානං කතිහි ආපත්තික්ඛන්ධෙහි සඬගහිතා” ති ආදිප්පහෙදො සඬගහවාරො, “මෙටුනං ධම්මං පටිසෙවන්තස්ස ආපත්තියො ඡන්තං ආපත්තිසමුට්ඨානානං කතිහි සමුට්ඨානෙහි සමුට්ඨහන්ති” ති ආදිප්පහෙදො සමුට්ඨානවාරො, “මෙටුනං ධම්මං පටිසෙවන්තස්ස ආපත්තියො චතුත්තං අධිකරණානං කතමං අධිකරණ” න්ති ආදිප්පහෙදො අධිකරණවාරො, “මෙටුනං ධම්මං පටිසෙවන්තස්ස ආපත්තියො සත්තන්තං සමථානං කතිහි සමථෙහි සම්මන්ති” ති ආදිප්පහෙදො සමථවාරො, තදනන්තරො සමුච්චයවාරො වාති ඉමෙ සත්ත වාරා උත්තානත්ථා එව.

188. තතො පරං “මෙටුනං ධම්මං පටිසෙවනපච්චයා පාරාජිකං කත්ථ පඤ්ඤාත්ත” න්තිආදිනා නයෙන පුන පච්චයවසෙන එකො පඤ්ඤාත්තිවාරො, තස්ස වසෙන පුරිමසදිසා එව කතාපත්තිවාරාදයො සත්ත වාරාති එවං අපරෙපි අට්ඨ වාරා වුත්තා, තෙපි උත්තානත්ථා එව. ඉති ඉමෙ අට්ඨ, පුරිමා අට්ඨාති මහාවිහඬිගෙ සොළස වාරා දස්සිතා. තතො පරං තෙනෙව නයෙන භික්ඛුනිවිහඬිගෙපි සොළස වාරා ආගතාති එවමිමෙ උභතොවිහඬිගෙ ද්වන්තිංස වාරා පාළිනයෙනෙව වෙදිතබ්බා. න හෙත්ථ කිඤ්චි පුබ්බෙ අවිනිච්ඡිතං නාම අත්ථි.

මහාවිහරයෙහි ව භික්ෂුනිවිහරයෙහි ව

සොළසමහාවාරවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සමුට්ඨානසීසවණ්ණනා

257. තදනන්තරාය පන සමුට්ඨානකථාය අනන්තා ඉති නිව්ඡයාති අනන්තා ඉති නිව්ඡිතා. සභාගධම්මානන්ති අනිව්වාකාරාදීහි සභාගානං සච්ඡතධම්මානං. නාමමත්තං න නායතීති නාමමත්තම්පි න පඤ්ඤායති. දුක්ඛභානිත්ති දුක්ඛසාතනං. ඛන්ධකා යා ව මාතිකාති ඛන්ධකා යා ව මාතිකාති අත්ථො. අයමෙව වා පායො. සමුට්ඨානං නියතො කතන්ති සමුට්ඨානං නියතොකතං නියතකතං; නියතසමුට්ඨානන්ති අත්ථො. එතෙන භූතාරොචනවොරිචුට්ඨාපනඅනනුඤ්ඤාතසික්ඛාපදත්තයස්ස සච්ඡතො පච්චෙතබ්බො. එතානෙව හි තීණි සික්ඛාපදානි නියතසමුට්ඨානානි, අඤ්ඤෙහි සද්ධිං අසම්භින්නසමුට්ඨානානි.

සම්මහෙදං නිදානඤ්ඤවඤ්ඤන්ති අඤ්ඤම්පි සම්මහෙදඤ්ඤව නිදානඤ්ඤව. තත්ථ සම්මහෙදවනෙන සමුට්ඨානසම්මහෙදස්ස ගහණං පච්චෙතබ්බං, තානි හි තීණි සික්ඛාපදානි යපෙත්වා සෙසානි සම්භින්නසමුට්ඨානානි. නිදානවචනෙන සික්ඛාපදානං පඤ්ඤන්තිදෙසසච්ඡාතං නිදානං පච්චෙතබ්බං. සුත්තෙ දිස්සන්ති උපරිති සික්ඛාපදානං සමුට්ඨානනියමො සම්මහෙදො නිදානන්ති ඉමානි තීණි සුත්තම්හි එව දිස්සන්ති; පඤ්ඤායන්තිති අත්ථො. තත්ථ “එතෙන සමුට්ඨානෙන සමුට්ඨානි, කායතො ව චිත්තතො වා” තිදාදිමිති තාව පුරිමනයෙ සමුට්ඨානනියමො ව සම්මහෙදො ව දිස්සන්ති. ඉතරං පන නිදානං නාම –

“වෙසාලියා රාජගහෙ, සාවත්ථියා ව ආලව්ව;
කොසම්බියා ව සක්කෙසු, හග්ගෙසු වෙව පඤ්ඤන්තා” ති.

එවං උපරි දිස්සති, පරතො ආගතෙ සුත්තෙ දිස්සතිති වෙදිතබ්බං.

“විහරයෙ ද්වීප්ප” ති ගාථාය අයමත්ථො – යං සික්ඛාපදං ද්වීප්ප විහරයෙසු පඤ්ඤන්තං උපොසථදිවසෙ භික්ෂු ව භික්ෂුනියො ව උද්දිසන්ති, තස්ස යථාඤ්ඤායං සමුට්ඨානං පවක්ඛාමි, තං මෙ සුඤ්ඤාපාති.

සඤ්චරිත්තානුභාසනඤ්ඤාති සඤ්චරිත්තඤ්ඤව සමනුභාසනඤ්ඤව. අතිරෙකඤ්ඤව වීචරන්ති අතිරෙකවීචරං; කථිතන්ති අත්ථො. ලොමානි පදසොධම්මොති එළකලොමානි ව පදසොධම්මො ව. භූතං සංවිධානෙන වාති භූතාරොචනඤ්ඤව සංවිදහිත්වා අද්ධානස්පටිපජ්ජනඤ්ඤව. ථෙය්‍යදෙසනා වොරිං වාති ථෙය්‍යසත්ථො ව ඡත්තපාණිස්ස අගිලානස්ස ධම්මදෙසනා ව වොරිචුට්ඨාපනඤ්ඤව. අනනුඤ්ඤාතාය තෙරසාති මාතාපිතුසාමිකෙහි අනනුඤ්ඤාතාය සද්ධිං ඉමානි තෙරස සමුට්ඨානානි

හොන්නි. සදිසා ඉඳ දිස්සරෙති ඉඳ උභතොවිභවිගෙ එතෙසු තෙරසසු සමුට්ඨානසිසෙසු එකෙකස්මිං අඤ්ඤානිපි සදිසානි සමුට්ඨානානි දිස්සන්ති.

පයමපාරාජිකසමුට්ඨානවණ්ණනා

258. ඉදානි තානි දස්සෙතුං “මෙටුනං සුක්කසංසග්ගො”තිආදි වුත්තං. තත්ථ මෙටුනන්ති ඉදං තාව පයමපාරාජිකං නාම එකං සමුට්ඨානසිසං, සෙසානි තෙන සදිසානි. තත්ථ සුක්කසංසග්ගොති සුක්කවිස්සට්ඨි වෙව කායසංසග්ගො ව. අනියතා පයමිකානි පයමං අනියතසික්ඛාපදං. පුබ්බුපපරිපාවිතානි “ජානං පුබ්බුපගතං භික්ඛු”න්ති සික්ඛාපදඤ්ච භික්ඛුනිපරිපාවිතපිණ්ඩපාතසික්ඛාපදඤ්ච. රහො භික්ඛුනියා සහාති භික්ඛුනියා සද්ධිං රහො නිසජ්ජසික්ඛාපදඤ්ච.

සහොජනෙ රහො ද්වෙ වාති සහොජනෙ කුලෙ අනුපබ්ජනිසජ්ජසික්ඛාපදඤ්ච ද්වෙ රහොනිසජ්ජසික්ඛාපදානි ව. අඛගුලි උදකෙ හසන්ති අඛගුලිපතොදකඤ්ච උදකෙ හසධම්මසික්ඛාපදඤ්ච. පහරෙ උග්ගිරෙ වෙවාති පහරදානසික්ඛාපදඤ්ච තලසත්තිකඋග්ගිරණසික්ඛාපදඤ්ච. තෙපඤ්ඤාසා ව සෙබ්බියානි පරිමණ්ඩලනිවාසනාදීනි බුද්දකවණ්ණනාවසානෙ වුත්තානි තෙපඤ්ඤාස සෙබ්බියසික්ඛාපදානි ව.

අධක්ඛගාමාවස්ඝ්නානි භික්ඛුනීනං අධක්ඛකසික්ඛාපදඤ්ච ගාමන්තරගමනං අවස්ඝ්නා අවස්ඝ්නස්ස හත්ථතො බාදනීයභොජනීයග්ගහණසික්ඛාපදඤ්ච. තලමට්ඨඤ්ච සුද්ධිකානි තලසාතකං ජතුමට්ඨං උදකසුද්ධිකාදියනඤ්ච. වස්සංචුට්ඨා ව ඔවාදන්ති වස්සංචුට්ඨා ඡජ්ජඤ්චයොජනානි සික්ඛාපදඤ්ච ඔවාදාස අගමනසික්ඛාපදඤ්ච. නානුබන්ධෙ පවත්තිනිත්ති යා පන භික්ඛුනී වුට්ඨාපිතං පවත්තිනිං ද්වෙ වස්සානි නානුබන්ධෙයානි වුත්තසික්ඛාපදං.

ඉමෙ සික්ඛානි ඉමා සික්ඛායො; ලිඛිගවිපරියායො කතො. කායමානසිකා කතානි කායචිත්තසමුට්ඨානා කතා.

දුතියපාරාජිකසමුට්ඨානවණ්ණනා

259. අදින්තන්ති ඉදං තාව අදින්තාදානන්ති වා දුතියපාරාජිකන්ති වා එකං සමුට්ඨානසිසං, සෙසානි තෙන සදිසානි. තත්ථ විග්ගහුත්තරීති මනුස්සවිග්ගහඋත්තරිමනුස්සධම්මසික්ඛාපදානි. දුට්ඨුල්ලා අත්තකාමීනන්ති දුට්ඨුල්ලවාචාඅත්තකාමපාරිවරියසික්ඛාපදානි. අමුලා අඤ්ඤාභාගියානි ද්වෙ දුට්ඨදොසසික්ඛාපදානි. අනියතා දුතිසිකානි දුතියං අනියතසික්ඛාපදං.

අවජින්නෙද පරිණාමනෙති සාමං වීචරං දත්වා අවජින්නඤ්ච සඬ්ඝිකලාහස්ස අත්තතො පරිණාමනඤ්ච. මුසා ඔමසපෙසුණාති මුසාවාදො ව ඔමසවාදො ව භික්ඛුපෙසුඤ්ඤඤ්ච. දුට්ඨුල්ලා පටච්චිණ්ණෙති දුට්ඨුල්ලාපත්තිආරොචනඤ්ච

පථවිඛණ්ඩය. භූතං අඤ්ඤාය උප්ඤ්ඤායෙති
භූතගාමඅඤ්ඤවාදකඋප්ඤ්ඤායනකසික්ඛාපදානි.

නික්කඩ්ඨනං සිඤ්ඤානඤ්ඤානි විභාරතො නික්කඩ්ඨනඤ්ඤාන උදකෙන
තිණාදිසිඤ්ඤානඤ්ඤාන. ආමිසගෙතු භුත්තාවිති “ආමිසගෙතු භික්ඛුනියො ඔවදන්ති”ති
සික්ඛාපදඤ්ඤාන, භුත්තාවිං අනතිරිත්තෙන බාදනියාදිනා පචාරණාසික්ඛාපදඤ්ඤාන. එහි
අනාදරි හිංසානි “එහාචුසො ගාමං වා”ති සික්ඛාපදඤ්ඤාන, අනාදරියඤ්ඤාන
භික්ඛුහිංසාපනකඤ්ඤාන. අපනිධෙ ව ජීවිතන්ති පත්තාදීනං අපනිධානසික්ඛාපදඤ්ඤාන,
සඤ්චිච්ච පාණං ජීවිතාවොරොපනඤ්ඤාන.

ජානං සප්පාණකං කම්මන්ති ජානං සප්පාණකඋදකසික්ඛාපදඤ්ඤාන පුනකම්මාය
උක්කොටනඤ්ඤාන. උනසංවාසනාසනානි උනචීසතිවස්සසික්ඛාපදඤ්ඤාන
උක්ඛිත්තකෙන සද්ධිං සංවාසසික්ඛාපදඤ්ඤාන
නාසිතකසාමණෙරසම්භොගසික්ඛාපදඤ්ඤාන. සහධම්මිකං විලෙඛාති සහධම්මිකං
චුච්චමානසික්ඛාපදඤ්ඤාන, විලෙඛාය සංවත්තන්ති ආගතසික්ඛාපදඤ්ඤාන. මොහො
අමුලකෙන වාති මොහනකෙ පාවිත්තියසික්ඛාපදඤ්ඤාන, අමුලකෙන සඬසාදිසෙසෙන
අනුද්ධංසනසික්ඛාපදඤ්ඤාන.

කුක්කුච්චං ධම්මිකං වීචරං දත්වාති කුක්කුච්චඋපදහනඤ්ඤාන, ධම්මිකානං
කම්මානං ඡන්දං දත්වා බියනඤ්ඤාන, වීචරං දත්වා බියනඤ්ඤාන. පරිණාමෙය්‍ය පුග්ගලෙති
සඬසිකං ලාභං පුග්ගලස්ස පරිණාමනසික්ඛාපදං. කිං තෙ අකාලං අවිජිත්තෙති “කිං
තෙ අයෙය්‍ය එසො පුරිසපුග්ගලො කර්ස්සති”ති ආගතසික්ඛාපදඤ්ඤාන, “අකාලවීචරං
කාලවීචර”න්ති අධිට්ඨන්තිවා භාජනසික්ඛාපදඤ්ඤාන, භික්ඛුනියා සද්ධිං වීචරං
පරිවත්තෙන්වා අවිජිත්තෙතිසික්ඛාපදඤ්ඤාන. දුග්ගහී නිරයෙන වාති දුග්ගහිතෙන
දුප්පධාරිතෙන පරං උප්ඤ්ඤායනසික්ඛාපදඤ්ඤාන, නිරයෙන වා බ්‍රහ්මවරියෙන වා
අභිසපනසික්ඛාපදඤ්ඤාන.

ගණං විහඬිග දුබ්බලන්ති “ගණස්ස වීචරලාභං අන්තරායං කරෙය්‍යා”ති ව
“ධම්මිකං වීචරවිහඬිගං පටිබාහෙය්‍යා”ති ව “දුබ්බලවීචරපටිවාසාය
වීචරකාලසමයං අතික්කාමෙය්‍යා”ති ව චුත්තසික්ඛාපදානි. කථිනා ඵාසු පස්සයන්ති
“ධම්මිකං කථිනුද්ධාරං පටිබාහෙය්‍යා, භික්ඛුනියා සඤ්චිච්ච අඵාසුං කරෙය්‍යා,
භික්ඛුනියා උපස්සයං දත්වා කුපිතා අනත්තමනා නික්කඩ්ඨෙය්‍යා වා”ති
චුත්තසික්ඛාපදානි. අක්කොසවණ්ඨි මච්ඡරිති “භික්ඛුං අක්කොසෙය්‍යා වා
පරිභාසෙය්‍යා වා, චණ්ඩිකතා ගණං පරිභාසෙය්‍යා, කුලෙ මච්ඡරිති අස්සා”ති
චුත්තසික්ඛාපදානි. ගබ්භිනිඤ්ඤාන පායන්තියාති “ගබ්භිනිං වුට්ඨාපෙය්‍යා, පායන්තිං
වුට්ඨාපෙය්‍යා”ති චුත්තසික්ඛාපදානි.

ද්වෙවස්සං සික්ඛා සඬසෙනාති “ද්වෙ වස්සානි ඡසු ධම්මෙසු අසික්ඛිතසික්ඛං
සික්ඛමානං වුට්ඨාපෙය්‍යා, සික්ඛිතසික්ඛං සික්ඛමානං සඬසෙන අසම්මතං
වුට්ඨාපෙය්‍යා”ති චුත්තසික්ඛාපදානි. තයො වෙච ගිහිගතාති උනද්වාදසවස්සං

ගිහිගතං, පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සං ගිහිගතං “ද්වෙ වස්සානි ඡස්ස ධම්මෙස්ස අසික්ඛිතසික්ඛං ද්වෙ වස්සානි සික්ඛිතසික්ඛං සඬ්ඝෙන අසම්මත”න්ති වුත්තසික්ඛාපදානි. කුමාරිභූතා තිස්සොති “ඌනවිසතිවස්සං කුමාරිභූත”න්තිආදිනා නයෙන වුත්තා තිස්සො. ඌනද්වාදසසම්මතාති “ඌනද්වාදසවස්සා වුට්ඨාපෙය්‍යා, පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සා සඬ්ඝෙන අසම්මතා වුට්ඨාපෙය්‍යා”ති වුත්තසික්ඛාපදද්වයං.

අලං තාව සොකාවාසන්ති “අලං තාව තෙ අය්‍යෙ වුට්ඨාපිතෙනා”ති ව, “චණ්ඩිං සොකාවාසං සික්ඛමානං වුට්ඨාපෙය්‍යා”ති ව වුත්තසික්ඛාපදද්වයං. ඡන්දා අනුවස්සා ව ද්වෙති “පාරිවාසිකඡන්දදානෙන සික්ඛමානං වුට්ඨාපෙය්‍යා, අනුවස්සං වුට්ඨාපෙය්‍යා, එකං වස්සං ද්වෙ වුට්ඨාපෙය්‍යා”ති වුත්තසික්ඛාපදත්තයං. සමුට්ඨානා තිකා කතාති තිකසමුට්ඨානා කතා.

සඤ්චරිත්තසමුට්ඨානවණ්ණනා

260. සඤ්චරි කුටි විහාරොති සඤ්චරිත්තං සඤ්ඤාචිකාය කුටිකරණං මහල්ලකවිහාරකරණඤ්ච. ධොවනඤ්ච පටිග්ගහොති අඤ්ඤාතිකාය හික්ඛුනියා පුරාණචීවරධොවාපනඤ්ච චීවරපටිග්ගහණඤ්ච. විඤ්ඤත්තුත්තරි අභිහට්ඨුන්ති අඤ්ඤාතකං ගහපතිං චීවරවිඤ්ඤාපනං තතුත්තරිසාදියනසික්ඛාපදඤ්ච. උභින්නං දුතකෙන වාති “චීවරචෙතාපන්නං උපක්ඛටං හොති”ති ආගතසික්ඛාපදද්වයඤ්ච දුතෙන චීවරචෙතාපන්නපභිතසික්ඛාපදඤ්ච.

කොසියා සුද්ධද්වෙහාගා, ඡබ්බස්සානි නිසීදනන්ති “කොසියමිස්සකං සන්ථත”න්තිආදීනි පඤ්ච සික්ඛාපදානි. රිඤ්චන්ති රුපිකා චෙවාති විහඩ්ගෙ “රිඤ්චන්ති උද්දෙස”න්ති ආගතං එළකලොමධොවාපනං රුපියජ්ජපටිග්ගහණසික්ඛාපදඤ්ච. උභො නානජ්ජකාරකාති රුපියසංචොහාරකයවික්කයසික්ඛාපදද්වයං.

ඌනඛන්ධනවස්සිකාති ඌනපඤ්චඛන්ධනපත්තසික්ඛාපදඤ්ච වස්සිකසාටිකසික්ඛාපදඤ්ච. සුත්තං විකජ්ජනෙන වාති සුත්තං විඤ්ඤාපෙත්වා චීවරවායාපනඤ්ච තන්තවායෙ උපසඬ්ඛමිත්වා චීවරෙ විකජ්ජාපජ්ජනඤ්ච. ද්වාරදානසිබ්බානි වාති යාව ද්වාරකොසා අග්ගලට්ඨපනාය, “අඤ්ඤාතිකාය හික්ඛුනියා චීවරං දදෙය්‍යා, චීවරං සිබ්බෙය්‍යා”ති වුත්තසික්ඛාපදත්තයං. පූවපච්චයජොති වාති පූවෙහි වා මන්ථෙහි වා අභිහට්ඨුං පවාරණාසික්ඛාපදං වාතුමාසපච්චයජ්ජවාරණාජොතිසමාදහනසික්ඛාපදානි ව.

රතනං සුචි මඤ්චො ව, තුලං නිසීදනකණ්ඩු ව, වස්සිකා ව සුගතෙනාති රතනසික්ඛාපදඤ්චෙව සුචිසරසික්ඛාපදාදීනි ව සත්ත සික්ඛාපදානි. විඤ්ඤත්ති අඤ්ඤං චෙතාපනා, ද්වෙ සඬ්ඝිකා මහාජනිකා, ද්වෙ පුග්ගලලහුකා ගරුති “යා පන හික්ඛුනී අඤ්ඤං විඤ්ඤාපෙත්වා අඤ්ඤං විඤ්ඤාපෙය්‍යා”තිආදීනි නව සික්ඛාපදානි. ද්වෙ විසාසා සාටිකා වාති “උච්චාරං වා පස්සාවං වා සඬ්ඝාරං වා

විසාසං වා තිරොකුට්ටෙ වා තිරොපාකාරෙ වා ඡඩ්ඛෙය්‍යා වා ඡඩ්ඛාපෙය්‍යා වා, හරිතෙ ඡඩ්ඛෙය්‍යා වා ඡඩ්ඛාපෙය්‍යා වා” ති එවං චුත්තානි ද්වෙ විසාසසික්ඛාපදානි ච උදකසාට්ඨාසික්ඛාපදස්ථෙ. සමණවීරෙන වානි “සමණවීරං දදෙය්‍යා” ති ඉදමෙතං සන්ධාය චුත්තං.

සමනුභාසනාසමුට්ඨානවණ්ණනා

261. හෙදානුවත්තදුබ්බදුසදුට්ඨුල්ලදිට්ඨි වානි

සඬ්ඝහෙදානුවත්තකදුබ්බදුසදුට්ඨුල්ලජ්ජට්ඨිඡාදනදිට්ඨිඅජ්ජට්ඨිස්සජ්ජනසික්ඛාපදානි. ඡන්දං උජ්ජග්ගිකා ද්වෙ වානි ඡන්දං අදත්වා ගමනසික්ඛාපදං උජ්ජග්ගිකාය අන්තරසරෙ ගමනනිසිදනසික්ඛාපදද්වයස්ථෙ. ද්වෙ ච සද්දානි “අජ්ජසද්දො අන්තරසරෙ ගමිස්සාමි, නිසිදිස්සාමි” ති සික්ඛාපදද්වයස්ථෙ. න ඛ්‍යාහරෙති “න සකඛලෙන මුඛෙන ඛ්‍යාහරිස්සාමි” ති සික්ඛාපදං.

ඡමා නිවාසනෙ යානං, පච්ඡතො උජ්ජට්ඨන වානි ඡමායං නිසිදිත්වා, නිවෙ ආසනෙ නිසිදිත්වා; යිතෙන නිසිත්තස්ස, පච්ඡතො ගච්ඡන්තෙන පුරතො ගච්ඡන්තස්ස, උජ්ජට්ඨන ගච්ඡන්තෙන පට්ඨන ගච්ඡන්තස්ස ධම්මදෙසනාසික්ඛාපදානි. චජ්ජානුවත්තිගහණානි චජ්ජජ්ජට්ඨිඡාදනඋද්ඛන්තානුවත්තකහත්ථග්ගහණාදිසඬ්ඛාතානි තිණි පාරාජිකානි. ඔසාරෙ පච්චාවික්ඛනානි “අනපලොකෙත්වා කාරකසඬ්ඝං අනස්සකාය ගණස්ස ඡන්දං ඔසාරෙය්‍යා” ති ච “බුද්ධං පච්චක්ඛාමි” ති ච චුත්තසික්ඛාපදද්වයං.

කිස්මිං සංසට්ඨා ද්වෙ වධිති “කිස්මිස්සද්විදෙව අධිකරණෙ පච්චාකතා” ති ච “භික්ඛුනියො පනෙව සංසට්ඨා විහරන්ති” ති ච “යා පන භික්ඛුනී එවං වදෙය්‍යා සංසට්ඨාව අයෙය තුම්භෙ විහරං” ති ච “අත්තානං වධිත්වා වධිත්වා රොදෙය්‍යා” ති ච චුත්තසික්ඛාපදානි. විසිබ්බෙ දුක්ඛිතාය වානි “භික්ඛුනියා වීරං විසිබ්බෙත්වා වා විසිබ්බාපෙත්වා වා” ති ච “දුක්ඛිතං සහජීවිති” ති ච චුත්තසික්ඛාපදද්වයං. පුන සංසට්ඨා න චූපසමෙති “සංසට්ඨා විහරෙය්‍යා ගහපතිනා වා ගහපතිපුත්තෙන වා” ති එවං පුන චුත්තසංසට්ඨසික්ඛාපදස්ථෙ “එහයෙය, ඉමං අධිකරණං චූපසමෙහි” ති චූච්චමානා, “සාධු” ති පටිස්සුණිත්වා “සා පච්ඡා අනන්තරායිකිනී නෙව චූපසමමෙය්‍යා” ති චුත්තසික්ඛාපදස්ථෙ. ආරාමස්ථෙ පචාරණානි “ජානං සභික්ඛුකං ආරාමං අනාපුච්ඡා පටිසෙය්‍යා” ති ච “උභතොසඬ්ඝෙ තිහි යානෙහි න පචාරෙය්‍යා” ති ච චුත්තසික්ඛාපදද්වයං.

අන්වද්ධං සහජීවිති. ද්වෙති “අන්වද්ධමාසං භික්ඛුනියා භික්ඛුසඬ්ඝතො ද්වෙ ධම්මා පච්චාසිසිතබ්බා” ති චුත්තසික්ඛාපදස්ථෙ, “සහජීවිති. චූට්ඨාපෙත්වා ද්වෙ වස්සානි නෙව අනුග්ගණ්ණෙය්‍යා, සහජීවිති. චූට්ඨාපෙත්වා නෙව චූපකාසෙය්‍යා” ති චුත්තසික්ඛාපදද්වයස්ථෙ. වීරං අනුබන්ධනානි “සවෙ මෙ ත්වං, අයෙය, වීරං දස්සසි, එවාහං තං චූට්ඨාපෙස්සාමි” ති ච “සවෙ මං ත්වං, අයෙය, ද්වෙ වස්සානි අනුබන්ධස්සසි, එවාහං තං චූට්ඨාපෙස්සාමි” ති ච චුත්තසික්ඛාපදද්වයං.

කලීනසමුට්ඨානවණ්ණනා

262. උබ්භතං කලීනං තිණිති “නිට්ඨිතවිවරස්මිං භික්ඛුනා උබ්භතස්මිං කලීනෙ”ති වුත්තානි ආදිතොව තිණි සික්ඛාපදානි. පයමං පත්තභෙසජ්ජන්ති “දසාභපරමං අතිරෙකපත්තො”ති වුත්තං පයමපත්තසික්ඛාපදඤ්ච “පටිසායනියානි භෙසජ්ජානී”ති වුත්තසික්ඛාපදඤ්ච. අවිචෙකඤ්චාපි සාසඬකන්ති අවිචෙකවිවරසික්ඛාපදඤ්ච තදනන්තරමෙව සාසඬකසික්ඛාපදඤ්ච. පක්කමන්තෙන වා දුට්ඨෙති “තං පක්කමන්තො නෙව උද්ධරෙය්‍යා”ති භූතගාමවග්ගෙ වුත්තසික්ඛාපදද්වයං.

උපස්සයං පරම්පරාති “භික්ඛුනුපස්සයං ගන්ත්වා භික්ඛුනියො ඔවදෙය්‍යා”ති ව “පරම්පරභොජනෙ පාවිත්තිය”න්ති ව වුත්තසික්ඛාපදද්වයං. අනතිරිත්තං නිමන්තනාති “අනතිරිත්තං බාදනීයං වා භොජනීයං වා”ති ව “නිමන්තිතො සහත්තො සමානො”ති ව වුත්තසික්ඛාපදද්වයං. විකප්පං රඤ්ඤො විකාලෙති “සාමං වීවරං විකප්පෙත්වා”ති ව “රඤ්ඤො ඛත්තියස්සා”ති ව “විකාලෙ ගාමං පටිසෙය්‍යා”ති ව වුත්තසික්ඛාපදත්තයං. වොසාසාරඤ්ඤකෙන වාති “වොසාසමානරූපා ධීතා”ති ව “තථාරූපෙසු ආරඤ්ඤකෙසු සෙනාසනෙසු පුබ්බෙ අප්පට්ඨංවිදිත”න්ති ව වුත්තසික්ඛාපදද්වයං.

උස්සයා සන්නිවයඤ්චාති “උස්සයවාදිකා”ති ව “පත්තසන්නිවයං කරෙය්‍යා”ති ව වුත්තසික්ඛාපදද්වයං. පුරෙ පච්ඡා විකාලෙ වාති “යා පන භික්ඛුනී පුරෙහත්තං කුලානි උපසඬකමිත්වා”ති ව, “පච්ඡාහත්තං කුලානි උපසඬකමිත්වා”ති ව, “විකාලෙ කුලානි උපසඬකමිත්වා”ති ව වුත්තසික්ඛාපදත්තයං. පඤ්චාහිකා සඬකමනීති “පඤ්චාහිකා සඬසාට්ඨාරං අතික්කමෙය්‍යා”ති ව “වීවරසඬකමනීයං ධාරෙය්‍යා”ති ව වුත්තසික්ඛාපදද්වයං. ද්වෙපි ආවසංථන වාති “ආවසංථවීවරං අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජෙය්‍යා, ආවසංථං අනිස්සජ්ජිත්වා වාරිකං පක්කමෙය්‍යා”ති ව එවං ආවසංථන සද්ධිං වුත්තසික්ඛාපදානි ව ද්වෙ.

පසාබ්බෙ ආසනෙ චෙවාති “පසාබ්බෙ ජාතං ගණ්ඨං වා”ති ව “භික්ඛුස්ස පුරතො අනාපුච්ඡා ආසනෙ නිසීදෙය්‍යා”ති ව වුත්තසික්ඛාපදද්වයං.

ඵලකලොමසමුට්ඨානවණ්ණනා

263. ඵලකලොමා ද්වෙ සෙය්‍යාති ඵලකලොමසික්ඛාපදඤ්චෙව ද්වෙ ව සහසෙය්‍යසික්ඛාපදානි. ආභවිව පිණ්ඩභොජනන්ති ආභවිවපාදකසික්ඛාපදඤ්ච ආවසංථපිණ්ඩභොජනසික්ඛාපදඤ්ච. ගණවිකාලසන්නිධිති ගණභොජනවිකාලභොජනසන්නිධිකාරකසික්ඛාපදත්තයං. දන්තපොනෙන චෙලකාති දන්තපොනසික්ඛාපදඤ්ච අචෙලකසික්ඛාපදඤ්ච. උය්‍යුත්තං සෙනං උය්‍යාධිති “උය්‍යුත්තං සෙනං දස්සනාය ගච්ඡෙය්‍යා, සෙනාය වසෙය්‍යා,

උයොයාධිකං වා...පෙ.... අනීකදස්සනං වා ගච්ඡෙය්‍යා” ති වුත්තසික්ඛාපදත්තයං.
 සුරා ඔරෙන න්භායනාති සුරාපානසික්ඛාපදඤ්ච ඔරෙනද්ධමාසනභානසික්ඛාපදඤ්ච.
 දුබ්බණ්ණෙ ද්වෙ දෙසනිකාති “තිණ්ණං දුබ්බණ්ණකරණාන” න්ති
 වුත්තසික්ඛාපදඤ්ච වුත්තාවසෙසපාට්ඨෙසනීයද්වයඤ්ච. ලසුණුපතිට්ඨෙ නච්චනාති
 ලසුණසික්ඛාපදං, “භික්ඛුස්ස භුඤ්ජන්තස්ස පානීයෙන වා විධුපනෙන වා
 උපතිට්ඨෙය්‍යා” ති වුත්තසික්ඛාපදං, “නච්චං වා ගීතං වා වාදිතං වා දස්සනාය
 ගච්ඡෙය්‍යා” ති වුත්තසික්ඛාපදඤ්ච. ඉතො පරං පාළිං විරජ්ඣන්වා ලිඛන්ති. යථා
 පන අත්ථං වණ්ණයිස්සාම; එවමෙත්ථ අනුක්කමො වෙදිතබ්බො.

න්භානමත්ථරණං සෙය්‍යාති “නග්ගා නභායෙය්‍ය, එකත්ථරණපාවුරණා
 තුවට්ටෙය්‍යුං, එකමඤ්චෙ තුවට්ටෙය්‍යු” න්ති වුත්තසික්ඛාපදත්තයං. අන්තොරට්ඨෙ
 තථා බහීති “අන්තොරට්ඨෙ සාසඬකසම්මතෙ, තිරොරට්ඨෙ සාසඬකසම්මතෙ” ති
 වුත්තසික්ඛාපදද්වයං. අන්තොවස්සං චිත්තාගාරන්ති “අන්තොවස්සං වාරිකං
 පක්කමෙය්‍ය, රාජාගාරං වා චිත්තාගාරං වා...පෙ.... පොක්ඛරණං වා දස්සනාය
 ගච්ඡෙය්‍යා” ති ව වුත්තසික්ඛාපදද්වයං. ආසන්දිං සුත්තකන්තනාති “ආසන්දිං වා
 පල්ලඬකං වා පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, සුත්තං කන්තෙය්‍යා” ති වුත්තසික්ඛාපදද්වයං.

වෙය්‍යාවච්චං සහත්ථා වාති “ගිහිවෙය්‍යාවච්චං කරෙය්‍ය, අගාරිකස්ස වා
 පරිබ්බාජකස්ස වා පරිබ්බාජිකාය වා සහත්ථා බ්බදනීයං වා භොජනීයං වා දදෙය්‍යා” ති
 වුත්තසික්ඛාපදද්වයං. අභික්ඛුකාවාසෙන වාති “අභික්ඛුකෙ ආවාසෙ වස්සං
 වසෙය්‍යා” ති ඉදමෙතං සන්ධාය වුත්තං. ඡත්තං යානඤ්ච සඬ්ඝාණිත්ති
 “ඡත්තපාහනං ධාරෙය්‍ය, යානෙන යායෙය්‍ය, සඬ්ඝාණිං ධාරෙය්‍යා” ති
 වුත්තසික්ඛාපදත්තයං. අලඬකාරගන්ධවාසිතන්ති “ඉත්ථාලඬකාරං ධාරෙය්‍ය,
 ගන්ධවුණ්ණකෙන නභායෙය්‍ය, වාසිතකෙන පිඤ්ඤාකෙන නභායෙය්‍යා” ති
 වුත්තසික්ඛාපදත්තයං. භික්ඛුනීතිආදිනා “භික්ඛුනීයා උම්මද්දාපෙය්‍යා” තිආදීනි
 චත්තාරි සික්ඛාපදානි වුත්තානි. අසඬකච්චිකා ආපත්තීති “අසඬකච්චිකා ගාමං
 පවිසෙය්‍ය පාවිත්තිය” න්ති එවං වුත්තආපත්ති ව. චත්තාරිසා චතුත්තරීති එතානි
 සබ්බානිපි චතුචත්තාරිස සික්ඛාපදානි වුත්තානි.

කායෙන න වාචාවිත්තෙන, කායචිත්තෙන න වාචතොති කායෙන වෙච
 කායචිත්තෙන ව සමුට්ඨහන්ති; න වාචාවිත්තෙන න වාචතොති අත්ථො.
 ද්විසමුට්ඨානිකා සබ්බෙ, සමා එළකලොමිකාති ඉදං උත්තානත්ථමෙව.

පදසොධම්මසමුට්ඨානවණ්ණනා

264. පදඤ්ඤත්‍ර අසම්මතාති “පදසො ධම්මං, මාතුගාමස්ස
 උත්තරිජජ්ජඤ්චවාචාහි ධම්මං දෙසෙය්‍ය, අඤ්ඤත්‍ර විඤ්ඤානා පුරිසවිග්ගහෙන,
 අසම්මතො භික්ඛුනීයො ඔවදෙය්‍යා” ති වුත්තසික්ඛාපදත්තයං. තථා අත්ථඬගතෙන
 වාති “අත්ථඬගතෙ සුරියෙ ඔවදෙය්‍යා” ති ඉදමෙතං සන්ධාය වුත්තං.
 තිරච්ඡානවිජ්ජා ද්වෙති “තිරච්ඡානවිජ්ජං පරියාපුණෙය්‍ය, වාචෙය්‍යා” ති එවං.

වුත්තසික්ඛාපදද්වයං. අනොකාසො ච පුච්ඡනාති “අනොකාසකතං භික්ඛුං පඤ්භං පුච්ඡෙය්‍යා”ති ඉදමෙතං සන්ධාය වුත්තං.

අද්ධානසමුට්ඨානවණ්ණනා

265. අද්ධානනාවං පණ්ණිනන්ති “භික්ඛුනියා සද්ධිං සංවිධාය එකද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජෙය්‍ය, එකං නාවං අභිරුහෙය්‍ය, පණ්ණිනභොජනාති අගිලානො අත්තනො අත්ථාය විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍යා”ති වුත්තසික්ඛාපදත්තයං. මාතුගාමෙන සංභරෙති මාතුගාමෙන සද්ධිං සංවිධාය ගමනඤ්ච “සම්බාධෙ ලොමං සංභරාපෙය්‍යා”ති වුත්තසික්ඛාපදඤ්ච. ධඤ්ඤං නිමන්තිතා වෙවාති “ධඤ්ඤං විඤ්ඤාපෙත්වා වා”ති ච “නිමන්තිතා වා පචාරිතා වා බාදනීයං වා භොජනීයං වා බාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා”ති වුත්තසික්ඛාපදඤ්ච. අට්ඨ වාති භික්ඛුනීනං වුත්තා අට්ඨ පාටිදෙසනීයා වා.

ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානවණ්ණනා

266. ථෙය්‍යසත්ථං උපස්සුතීති ථෙය්‍යසත්ථෙන සද්ධිං සංවිධාය එකද්ධානමග්ගමනඤ්ච උපස්සුතීතිට්ඨනඤ්ච. සුපවිඤ්ඤාපනෙන වාති ඉදං සුපොදනවිඤ්ඤත්තිං සන්ධාය වුත්තං. රත්තිජන්තඤ්ච ඔකාසන්ති “රත්තන්ධකාරෙ අප්පදීපෙ, පටිච්ඡන්තෙ ඔකාසෙ, අප්ඤ්ඤාකාසෙ පුරිසෙන සද්ධි”න්ති එවං වුත්තසික්ඛාපදත්තයං. බ්‍රහ්මෙන සත්තමාති ඉදං තදන්තරමෙව “රථිකාය වා බ්‍රහ්මෙ වා සිඬ්ඝාටකෙ වා පුරිසෙන සද්ධි”න්ති ආගතසික්ඛාපදං සන්ධාය වුත්තං.

ධම්මදෙසනාසමුට්ඨානවණ්ණනා

267. ධම්මදෙසනාසමුට්ඨානාති එකාදස උත්තානානෙව. එවං තාව සම්භින්නසමුට්ඨානං වෙදිතබ්බං. නියතසමුට්ඨානං පන තිවිධං, තං එකෙකස්සෙව සික්ඛාපදස්ස භොති, තං විසුංයෙව දස්සෙතුං “භූතං කායෙන ජායතී”තිආදි වුත්තං, තං උත්තානමෙව. තෙත්තිධම්මානුලොමිකන්ති විනයපාළිධම්මස්ස අනුලොමන්ති.

සමුට්ඨානසිසවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

අන්තරපෙය්‍යාලං

කතිපුච්ඡාවාරවණ්ණනා

271. ඉදානි ආපත්තිආදිකොට්ඨාසෙසු කොසල්ලජනනත්ථං “කති ආපත්තියො”තිආදිනා නයෙන මාතිකං යපෙත්වා නිද්දෙසප්පටිනිද්දෙසවසෙන විහඬිගො වුත්තො.

තත්ථ කති ආපත්තියොති මාතිකාය ව විහඬිගෙ ව ආගතාපත්තිපුච්ඡා. එස නයො දුතියපදෙපි. කෙවලඤ්ඤෙත්ථ ආපත්තියො එව රාසිවසෙන ඛන්ධාති වුත්තා. විනිතවත්ථුනීති තාසං ආපත්තීනං විනයපුච්ඡා; “විනිතං විනයො වුපසමො”ති ඉදඤ්ඤි අත්ථතො එකං, විනිතානියෙව විනිතවත්ථුනීති අයමෙත්ථ පදත්ථො. ඉදානි යෙසු සති ආපත්තියො භොන්ති, අසති න භොන්ති, තෙ දස්සෙතුං “කති අගාරවා”ති පුච්ඡාද්වයං. විනිතවත්ථුනීති අයං පන තෙසං අගාරවානං විනයපුච්ඡා. යස්මා පන තා ආපත්තියො විපත්තිං ආපත්තා නාම නත්ථි, තස්මා “කති විපත්තියො”ති අයං ආපත්තීනං විපත්තිභාවපුච්ඡා. කති ආපත්තිසමුට්ඨානානීති තාසංයෙව ආපත්තීනං සමුට්ඨානපුච්ඡා. විවාදමූලානි අනුවාදමූලානීති ඉමා “විවාදාධිකරණං අනුවාදාධිකරණං”න්ති ආගතානං විවාදානුවාදානං මූලපුච්ඡා. සාරණියා ධම්මාති විවාදානුවාදමූලානං අභාවකරධම්මපුච්ඡා. හෙදකරවත්ථුනීති අයං “හෙදනසංවත්තනිකං වා අධිකරණං”න්තිආදීසු වුත්තහෙදකරණපුච්ඡා. අධිකරණානීති හෙදකරවත්ථුසු සති උප්පජ්ජනධම්මපුච්ඡා. සමථාති තෙසංයෙව වුපසමනධම්මපුච්ඡා. පඤ්ච ආපත්තියොති මාතිකාය ආගතවසෙන වුත්තා. සත්තාති විහඬිගෙ ආගතවසෙන.

ආරකා එතෙහි රමතීති ආරති; භුසා වා රති ආරති. විනා එතෙහි රමතීති විරති. පච්චෙකං පච්චෙකං විරමතීති පටිවීරති. වෙරං මණති විනාසෙතීති වෙරමණී. න එතාය එතෙ ආපත්තික්ඛන්ධා කරියන්තීති අකිරියා. යං එතාය අසති ආපත්තික්ඛන්ධකරණං උප්පජ්ජෙය්‍ය, තස්ස පටිපක්ඛතො අකරණං. ආපත්තික්ඛන්ධඅජ්ඣාපත්තියා පටිපක්ඛතො අනජ්ඣාපත්ති. වෙලනතො වෙලා; වලයනතො විනාසනතොති අත්ථො. නිය්‍යානං සිනොති ඛන්ධති නිවාරෙතීති සෙතු. ආපත්තික්ඛන්ධානමෙතං අධිවචනං. සො සෙතු එතාය පඤ්ඤත්තියා භඤ්ඤතීති සෙතුසාතො. සෙසවිනිතවත්ථුනීද්දෙසෙසුපි එසෙව නයො.

බුද්ධෙ අගාරවාදීසු යො බුද්ධෙ ධරමානෙ උපට්ඨානං න ගච්ඡති, පරිනිබ්බුතෙ චෙතියට්ඨානං බොධිට්ඨානං න ගච්ඡති, චෙතියං වා බොධිං වා න වන්දති, චෙතියඬිගණෙ සජ්ජතො සඋපාහතො වරති, නත්ථෙතස්ස බුද්ධෙ ගාරවොති වෙදිතබ්බො. යො පන සක්කොන්තොයෙව ධම්මස්සවනං න ගච්ඡති, සරහඤ්ඤං න භණති, ධම්මකථං න කථෙති, ධම්මස්සවනග්ගං භින්දිත්වා ගච්ඡති, වික්ඛිත්තො වා අනාදරො වා නිසීදති, නත්ථෙතස්ස ධම්මෙ ගාරවො. යො ථෙරනවමජ්ඣමෙසු විත්තීකාරං න පච්චුපට්ඨාපෙති, උපොසථාගාරවිතක්කමාළකාදීසු කායප්පාගබ්භියං දස්සෙති, යථාචුඬ්ඨං න වන්දති, නත්ථෙතස්ස සඬ්ඝෙ ගාරවො. තිස්සො සික්ඛා සමාදාය අසික්ඛමානොයෙව පන සික්ඛාය අගාරවොති වෙදිතබ්බො. පමාදෙ ව සතිවිජ්ජවාසෙ තිට්ඨමානොයෙව අප්පමාදලක්ඛණං අබුභයමානො අප්පමාදෙ අගාරවොති වෙදිතබ්බො. තථා ආමිසප්පට්ඨන්ථාරං ධම්මප්පට්ඨන්ථාරන්ති ඉමං දුට්ඨං පට්ඨන්ථාරං අකරොන්තොයෙව පට්ඨන්ථාරෙ අගාරවොති වෙදිතබ්බො. ගාරවනීද්දෙසෙ වුත්තවිපරියායෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො.

272. විවාදමූලනිද්දෙසෙ “සත්ථරිපි අගාරවො” තිආදීනං බුද්ධෙ අගාරවාදීසු වුත්තනයෙනෙව අත්ථො වෙදිතබ්බො. අප්පතිස්සොති අනිච්චුත්ති; න සත්ථාරං ජෙට්ඨකං කත්වා විහරති. අප්ඤ්ඤානං වාති අත්තනො සත්තනො වා අත්තනො පක්ඛෙ වා; සකාය පරිසායාති අත්ථො. ඛනිද්ධා වාති පරසන්තානො වා පරපක්ඛෙ වා. තත්ත්ව කුම්භෙති තස්මිං අප්ඤ්ඤාතඛනිද්ධානෙදෙ සපරසන්තානො වා සපරපරිසාය වා. පහානාය වායමෙය්‍යාථාති මෙත්තාභාවනාදිහි නයෙහි පහානත්ථං වායමෙය්‍යාථ; මෙත්තාභාවනාදිනායෙන හි තං අප්ඤ්ඤාතමිච්චි ඛනිද්ධාමි පහියති. අනවස්සවායාති අප්පචත්තිභාවාය.

සත්ථරිපිපරාමාසිති සකමෙව දිට්ඨිං පරාමසති; යං අත්තනා දිට්ඨිගතං ගහිතං, ඉදමෙව සච්චන්ති ගණ්හාති. ආධානග්ගාහීති දළ්භග්ගාහී.

273. අනුවාදමූලනිද්දෙසො කිඤ්ඤාපි විවාදමූලනිද්දෙසෙනෙව සමානො, අථ ඛො අට්ඨාරස හෙදකරවත්ථුනි නිස්සාය විවදන්තානං කොට්ඨපනාභාදයො විවාදමූලාති. තථා විවදන්තා පන සිලවිපත්තිආදීසු අඤ්ඤාතරවිපත්තිං ආපජ්ජිත්වා “අසුකො හික්ඛු අසුකං නාම විපත්තිං ආපන්තො” ති වා, “පාරාජිකං ආපන්තොසි, සඬ්ඝාදිසෙසං ආපන්තොසි” ති වා අනුවදන්ති. එවං අනුවදන්තානං කොට්ඨපනාභාදයො අනුවාදමූලානීති අයමෙත්ථ විසෙසො.

274. සාරණියධම්මනිද්දෙසෙ මෙත්තචිත්තෙන කතං කායකම්මං මෙත්තං කායකම්මං නාම. ආවී වෙව රහො වාති සම්මුඛා ව පරම්මුඛා ව. තත්ථ නවකානං විවරකම්මාදීසු සභායභාවගමනං සම්මුඛා මෙත්තං කායකම්මං නාම. ථෙරානං පන පාදධොවනඛිජනවාතදානාදිහෙදමිච්චි සබ්බං සාමිච්චිකම්මං සම්මුඛා මෙත්තං කායකම්මං නාම. උභයෙහිපි දුන්නික්ඛිත්තානං දාරුභණ්ඩාදීනං තෙසු අවිමඤ්ඤං අකත්වා අත්තනා දුන්නික්ඛිත්තානං විය පටිසාමනං පරම්මුඛා මෙත්තං කායකම්මං නාම. අයමිපි ධම්මො සාරණියොති අයං මෙත්තාකායකම්මසඬ්ඛානො ධම්මො සරිතබ්බො සතිජනකො; යො නං කරොති, තං පුග්ගලං; යෙසං කතො හොති, තෙ පසන්නචිත්තා “අහො සප්පුරිසො” ති අනුස්සරන්තිති අධිප්පායො. පියකරණොති තං පුග්ගලං සබ්බමචාරීනං පියං කරොති. ගරුකරණොති තං පුග්ගලං සබ්බමචාරීනං ගරුං කරොති. සඬ්භවනායාතිආදීසු සබ්බමචාරීහි සඬ්භවනෙතබ්බභාවාය. තෙහි සද්ධිං අවිවාදාය සමග්ගභාවාය එකිභාවාය ව සංවත්තති.

මෙත්තං වච්චිකම්මන්තිආදීසු දෙවත්ථෙරො තිස්සත්ථෙරොති එවං පග්ගය්හ වචනං සම්මුඛා මෙත්තං වච්චිකම්මං නාම. විහාරෙ අසන්නෙ පන තං පටිපුච්ඡන්තස්ස “කුහිං අම්භාකං දෙවත්ථෙරො, කුහිං අම්භාකං තිස්සත්ථෙරො, කදා නු ඛො ආගමිස්සති” ති එවං මමායනවචනං පරම්මුඛා මෙත්තං වච්චිකම්මං නාම. මෙත්තාසිනෙහසිනිද්ධානි පන නයනානි උමිමිලෙන්වා පසන්නෙන මුඛෙන ඔලොකනං සම්මුඛා මෙත්තං මනොකම්මං නාම. “දෙවත්ථෙරො තිස්සත්ථෙරො අරොගො හොතු, අප්පාබාධො” ති සමන්තාභරණං පරම්මුඛා මෙත්තං මනොකම්මං නාම.

අප්පට්ඨිහත්තභෝගීති නෙව ආමිසං පට්ඨිහජිත්වා භුඤ්ජති, න පුග්ගලං. යො හි “එත්තකං පරෙසං දස්සාමි, එත්තකං අත්තනා භුඤ්ජිස්සාමි, එත්තකං වා අසුකස්ස ව අසුකස්ස ව දස්සාමි, එත්තකං අත්තනා භුඤ්ජිස්සාමි” ති විහජිත්වා භුඤ්ජති, අයං පට්ඨිහත්තභෝගී නාම. අයං පන එවං අකත්වා ආහනං පිණ්ඩපානං ථෙරාසනනො පට්ඨාය දත්වා ගහිතාවසෙසං භුඤ්ජති. “සිලවන්තෙහි” ති වචනනො දුස්සිලස්ස අදාතුම්පි වට්ටති, සාරණියධම්මපුරකෙන පන සබ්බෙසං දාතබ්බමෙවාති වුත්තං. ගිලාන-ගිලානුපට්ඨාක-ආගන්තුක-ගමිකවීරකම්මාදිපසුතානං විවෙය්‍ය දාතුම්පි වට්ටති. න හි එතෙ විචිතිත්වා දෙන්තෙන පුග්ගලවිභාගො කතො භොති, ඊදිසානඤ්ඤි කිච්ඡලාහත්තා විසෙසො කාතබ්බොයෙවාති අයං කරොති.

අඛණ්ඩානීතිආදියු යස්ස සත්තසු ආපත්තික්ඛන්ධෙසු ආදිම්භි වා අන්තෙ වා සික්ඛාපදං භින්නං භොති, තස්ස සිලං පරියන්තෙ ඡින්නසාටකො විය ඛණ්ඩං නාම. යස්ස පන වෙමජ්ඣෙ භින්නං, තස්ස මජ්ඣෙ ඡිද්දසාටකො විය ඡිද්දං නාම භොති. යස්ස පටිපාටියා ද්වෙ තිණි භින්නානි, තස්ස පිට්ඨියං වා කුච්ඡියං වා උට්ඨිතෙන විසභාගවණ්ණෙන කාළුරත්තාදීනං අඤ්ඤතරසරීරවණ්ණා ගාථි විය සබලං නාම භොති. යස්ස අන්තරන්තරා භින්නානි, තස්ස අන්තරන්තරා විසභාගවණ්ණනිත්දුච්චිත්‍රා ගාථි විය කම්මාසං නාම භොති. යස්ස පන සබ්බෙන සබ්බං අභින්නානි සීලානි, තස්ස තානි සීලානි අඛණ්ඩානි අච්ඡිද්දානි අසබලානි අකම්මාසානි නාම භොත්ති. තානි පනෙතානි භුජිස්සභාවකරණතො භුජිස්සානි. විඤ්ඤ්භි පසත්ථත්තා විඤ්ඤප්පසත්ථානි. තණ්හාදිට්ඨිහි අපරාමට්ඨත්තා අපරාමට්ඨානි. උපචාරසමාධිං අප්පනාසමාධිං වා සංවත්තයන්තිති සමාධිසංවත්තනිකානීති වුච්චන්ති. සීලසාමඤ්ඤගතො විහරතීති තෙසු තෙසු දිසාභාගෙසු විහරන්තෙහි කල්‍යාණසිලෙහි භික්ඛුහි සද්ධිං සමානභාවුපගතසීලො විහරති.

යායං දිට්ඨිති මග්ගසම්පයුත්තා සම්මාදිට්ඨි. අරියානි නිද්දොසා. නිය්‍යානීති නිය්‍යානිකා. තක්කරස්සානි යො තථාකාරී භොති, තස්ස. දුක්ඛක්ඛයායානි සබ්බදුක්ඛස්ස ඛයත්ථං. සෙසං යාව සමථහෙදපරියොසානා උත්තානත්ථමෙව.

කතිපුච්ඡාචාරවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

බන්ධකපුච්ඡාවාරො

පුච්ඡාවිස්සජ්ජනාවණ්ණනා

320. උපසම්පදං පුච්ඡිස්සන්ති උපසම්පදක්ඛන්ධකං පුච්ඡිස්සං. සනිදානං සනිද්දෙසන්ති නිදානෙන ව නිද්දෙසෙන ව සද්ධිං පුච්ඡිස්සාමි. සමුක්කට්ඨපදානං කති ආපත්තියොති යානි තත්ථ සමුක්කට්ඨානි උත්තමානි පදානි වුත්තානි, තෙසං සමුක්කට්ඨපදානං උත්තමපදානං සබ්බෙපතො කති ආපත්තියො භොත්තිති. යෙන යෙන හි පදෙන යා යා ආපත්ති පඤ්ඤත්තා, සා සා තස්ස තස්ස පදස්ස ආපත්තිති

වුවිච්ඡි. තෙන වුත්තං ‘‘සමුක්ඛට්ඨපදානං කති ආපත්තියො’’ති. ද්වෙ ආපත්තියොති
ඌනවිසතිවස්සං උපසම්පාදෙන්තස්ස පාවිත්තියං, සෙසෙසු දුක්ඛට්ඨකං.

තිස්සොති ‘‘නස්සන්තෙන විනස්සන්තෙන, කො තෙහි අත්ථො’’ති
හෙදපුරෙක්ඛාරානං උපොසථකරණෙ පුල්ලව්වයං, උක්ඛිත්තකෙන සද්ධිං
උපොසථකරණෙ පාවිත්තියං, සෙසෙසු දුක්ඛට්ඨකං ඵලං උපොසථකන්ධකෙ
තිස්සො ආපත්තියො. එකාති වස්සුපනායිකක්ඛන්ධකෙ එකා දුක්ඛට්ඨකපත්තියෙව.

තිස්සොති හෙදපුරෙක්ඛාරස්ස පචාරයතො පුල්ලව්වයං, උක්ඛිත්තකෙන සද්ධිං
පාවිත්තියං, සෙසෙසු දුක්ඛට්ඨකං ඵලං පචාරණාක්ඛන්ධකෙපි තිස්සො ආපත්තියො.

තිස්සොති වච්ඡතරිං උග්ගහෙත්වා මාරෙන්තානං පාවිත්තියං, රත්තෙන
විත්තෙන අභිගජානජුපනෙ පුල්ලව්වයං, සෙසෙසු දුක්ඛට්ඨකං ඵලං වම්මසංයුත්තෙපි
තිස්සො ආපත්තියො. හෙසජ්ජක්ඛන්ධකෙපි සමන්තා ද්වච්ඡගුලෙ පුල්ලව්වයං,
හොජ්ජයාගුයා පාවිත්තියං, සෙසෙසු දුක්ඛට්ඨකං ඵලං තිස්සො ආපත්තියො.

කථිනං කෙවලං පඤ්ඤත්තිමෙව, නත්ථි තත්ථ ආපත්ති. වීචරසංයුත්තෙ
කුසවීරවාකවීරෙසු පුල්ලව්වයං, අතිරෙකවීරෙ නිස්සග්ගියං, සෙසෙසු දුක්ඛට්ඨකං
ඉමා තිස්සො ආපත්තියො.

වම්මපෙය්‍යකෙ එකා දුක්ඛට්ඨකපත්තියෙව. කොසම්බක-කම්මක්ඛන්ධක-
පාරිවාසිකසමුච්චයක්ඛන්ධකෙසුපි එකා දුක්ඛට්ඨකපත්තියෙව.

සමථක්ඛන්ධකෙ ඡන්දදායකො බියාති, බියානකං පාවිත්තියං, සෙසෙසු
දුක්ඛට්ඨකං ඉමා ද්වෙ ආපත්තියො. චුද්දකචත්ථුකෙ අත්තනො අභිගජානං ඡිත්තද්ධි,
පුල්ලව්වයං, රොමට්ඨෙ පාවිත්තියං, සෙසෙසු දුක්ඛට්ඨකං ඉමා තිස්සො
ආපත්තියො. සෙනාසනක්ඛන්ධකෙ ගරුහණ්ඩවිස්සජ්ජනෙ පුල්ලව්වයං, සඬ්ඝිකා
විහාරා නික්ඛඬ්ඨනෙ පාවිත්තියං, සෙසෙසු දුක්ඛට්ඨකං ඉමා තිස්සො ආපත්තියො.

සඬ්ඝහෙදෙහෙදකානුවත්තකානං පුල්ලව්වයං, ගණහොජනෙ පාවිත්තියන්ති
ඉමා ද්වෙ ආපත්තියො. සමාවාරං පුච්ඡිස්සන්ති වුත්තෙ වත්තක්ඛන්ධකෙ එකා
දුක්ඛට්ඨකපත්තියෙව. සා සබ්බවත්තෙසු අනාදරියෙන හොති. තථා
පාතිමොක්ඛට්ඨපනෙ. භික්ඛුනික්ඛන්ධකෙ අප්පචාරණාය පාවිත්තියං, සෙසෙසු
දුක්ඛට්ඨකං ද්වෙ ආපත්තියො. පඤ්චසතිකසත්තසතිකෙසු කෙවලං ධම්මො
සඬ්ගහං ආරොපිතො, නත්ථි තත්ථ ආපත්තිති.

බන්ධකපුච්ඡාවාරවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

එකුත්තරිකනායො

එකකචාරවණ්ණනා

321. ආපත්තිකරා ධම්මා ජාතිතබ්බාතිආදිමිහි එකුත්තරිකනායෙ ආපත්තිකරා ධම්මා නාම ඡ ආපත්තිසමුට්ඨානානි. එතෙසඤ්ඤි වසෙන පුග්ගලො ආපත්තිං ආපජ්ජති, තස්මා “ආපත්තිකරා” ති වුත්තා. අනාපත්තිකරා නාම සත්ත සමථා. ආපත්ති ජාතිතබ්බාති තස්මිං තස්මිං සික්ඛාපදෙ ව විහඬිගෙ ව වුත්තා ආපත්ති ජාතිතබ්බා. අනාපත්තිති “අනාපත්ති හික්ඛු අසාදියන්තස්සා” තිආදිනා නායෙන අනාපත්ති ජාතිතබ්බා. ලහුකාති ලහුකෙන විනයකම්මෙන විසුජ්ඣනතො පඤ්චවිධා ආපත්ති. ගරුකාති ගරුකෙන විනයකම්මෙන විසුජ්ඣනතො සඬ්ඝාදිසෙසා ආපත්ති. කෙනවි ආකාරෙන අනාපත්තිභාවං උපනෙතුං අසක්කුණෙයානො පාරාජිකාපත්ති ව. සාවසෙසාති යපෙත්වා පාරාජිකං සෙසා. අනවසෙසාති පාරාජිකාපත්ති. ද්වෙ ආපත්තික්ඛන්ධා දුටුපුල්ලා; අවසෙසා අදුටුපුල්ලා. සජ්ජපිකම්මදුකං සාවසෙසදුකසදිසං. දෙසනාගාමිනිදුකං ලහුකදුකසඬිගහිතං.

අන්තරායිකාති සත්තපි ආපත්තියො සඤ්චිච්ච විතික්කන්තා සග්ගන්තරායඤ්චෙව මොක්ඛන්තරායඤ්ච කරොන්තිති අන්තරායිකා. අජානන්තෙන විතික්කන්තා පන පණ්ණත්තිවජ්ජාපත්ති නෙව සග්ගන්තරායං න මොක්ඛන්තරායං කරොන්තිති අනන්තරායිකා. අන්තරායිකං ආපන්නස්සාපි දෙසනාගාමිනිං දෙසෙත්වා වුට්ඨානගාමිනිතො වුට්ඨාය සුද්ධිපත්තස්ස සාමණෙරහුමියං ධීතස්ස ව අවාරිතො සග්ගමොක්ඛමග්ගොති. සාවජ්ජපඤ්ඤත්තිති ලොකවජ්ජා. අනවජ්ජපඤ්ඤත්තිති පණ්ණත්තිවජ්ජා. කිරියතො සමුට්ඨිතා නාම යං කරොන්තො ආපජ්ජති පාරාජිකාපත්ති විය. අකිරියතොති යං අකරොන්තො ආපජ්ජති, විවරඅනධිට්ඨානාපත්ති විය. කිරියාකිරියතොති යං කරොන්තො ව අකරොන්තො ව ආපජ්ජති, කුටිකාරාපත්ති විය.

පුබ්බාපත්තිති පඨමං ආපන්නාපත්ති. අපරාපත්තිති පාරිවාසිකාදිහි පච්ඡා ආපන්නාපත්ති. පුබ්බාපත්තිනං අන්තරාපත්ති නාම මූලවිසුද්ධියා අන්තරාපත්ති. අපරාපත්තිනං අන්තරාපත්ති නාම අග්ගවිසුද්ධියා අන්තරාපත්ති. කුරුන්දියං පන “පුබ්බාපත්ති නාම පඨමං ආපන්නා. අපරාපත්ති නාම මානන්තාරභකාලෙ ආපන්නා. පුබ්බාපත්තිනං අන්තරාපත්ති නාම පරිවාසෙ ආපන්නා. අපරාපත්තිනං අන්තරාපත්ති නාම මානන්තරාවාරෙ ආපන්නා” ති වුත්තං. ඉදම්පි එකෙන පරියායෙන යුජ්ජති.

දෙසිතා ගණනුපගා නාම යා ධුරනික්ඛෙපං කත්වා පුන න ආපජ්ජස්සාමිති දෙසිතා හොති. අගණනුපගා නාම යා ධුරනික්ඛෙපං අකත්වා සඋස්සාහෙනෙව විත්තෙන අපරිසුද්ධෙන දෙසිතා හොති. අයඤ්ඤි දෙසිතාපි දෙසිතගණනං න උපෙති. අට්ඨමෙ වත්ථුස්මිං හික්ඛුනියා පාරාජිකමෙව හොති. පඤ්ඤත්ති ජාතිතබ්බාතිආදිසු නවසු පදෙසු පඨමපාරාජිකපුච්ඡාය වුත්තනායෙනෙව විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො.

පුල්ලවජ්ජාති පුල්ලදොසෙ පඤ්ඤත්තා ගරුකාපත්ති. අපුල්ලවජ්ජාති ලහුකාපත්ති. ගිහිපට්ඨසංයුත්තාති සුධම්මත්ථෙරස්ස ආපත්ති, යා ව ධම්මිකස්ස

පටිස්සවස්ස අසව්වාපනෙ ආපත්ති, අවසෙසා න ගිහිපටිසංයුත්තා.

පඤ්චානන්තරියකම්මාපත්ති නියතා, සෙසා අනියතා. ආදිකරොති සුදින්නත්ථෙරාදි ආදිකම්මිකො. අනාදිකරොති මක්කට්ඨමණාදි අනුපඤ්ඤත්තිකාරකො.

අධිච්චාපත්තිකො නාම යො කදාචි කරහවි ආපත්තිං ආපජ්ජති. අභිණ්භාපත්තිකො නාම යො නිච්චං ආපජ්ජති.

වොදකො නාම යො වත්ථුනා වා ආපත්තියා වා පරං වොදෙති. යො පන ඵලං වොදිතො අයං චුදිතකො නාම. පඤ්චදසසු ධම්මෙසු අප්පතිට්ඨහිත්වා අභූතෙන වත්ථුනා වොදෙන්නො අධම්මවොදකො නාම, තෙන තථා වොදිතො අධම්මචුදිතකො නාම. විපරියායෙන ධම්මවොදකචුදිතකා වෙදිතබ්බා. මිච්ඡත්තනියතෙහි වා සම්මත්තනියතෙහි වා ධම්මෙහි සමන්තාගතො නියතො, විපරිතො අනියතො.

සාවකා භබ්බාපත්තිකා නාම, බුද්ධා ව පච්චෙකබුද්ධා ව අභබ්බාපත්තිකා නාම. උක්ඛෙපනීයකම්මකතො උක්ඛිත්තකො නාම, අවසෙසවතුබ්බිධතජ්ජනීයාදිකම්මකතො අනුක්ඛිත්තකො නාම. අයඤ්චි උපොසථං වා පචාරණං වා ධම්මපරිභොගං වා ආමිසපරිභොගං වා න කොපෙති. “මෙත්තියං හික්ඛුනිං නාසෙථ, දුසකො නාසෙතබ්බො, කණ්ටකො සමණුද්දෙසො නාසෙතබ්බො” ති ඵලං ලිඛිගදණ්ඩකම්ම-සංවාසනාසනාහි නාසිතබ්බො නාසිතකො නාම. සෙසා සබ්බෙ අනාසිතකා. යෙන සද්ධිං උපොසථාදිකො සංවාසො අත්ථි, අයං සමානසංවාසකො, ඉතරො නානාසංවාසකො. සො කම්මනානාසංවාසකො ලද්ධිනානාසංවාසකොති දුට්ඨො හොති. යපනං ජානිතබ්බන්ති “ඵකං හික්ඛවෙ අධම්මිකං පාතිමොක්ඛට්ඨපන” ත්තිආදිනා නයෙන චුත්තං පාතිමොක්ඛට්ඨපනං ජානිතබ්බන්ති අත්ථො.

ඵකකචාරවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

දුකචාරවණ්ණනා

322. දුකෙසු සවිත්තකා ආපත්ති සඤ්ඤාවිමොක්ඛා, අවිත්තකා නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛා. ලද්ධසමාපත්තිකස්ස ආපත්ති නාම භූතාරොචනාපත්ති, අලද්ධසමාපත්තිකස්ස ආපත්ති නාම අභූතාරොචනාපත්ති. සද්ධම්මපටිසඤ්ඤත්තා නාම පදසොධම්මාදිකා, අසද්ධම්මපටිසඤ්ඤත්තා නාම දුට්ඨුල්ලවාචාපත්ති. සපරික්ඛාරපටිසඤ්ඤත්තා නාම නිස්සග්ගියවත්ථුනො අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභොගෙ, පත්තචීවරානං නිදහනෙ, කිලිට්ඨචීවරානං අධොවනෙ, මලග්ගහිතපත්තස්ස අපවනෙති ඵලං අයුත්තපරිභොගෙ ආපත්ති. පරපරික්ඛාරපටිසඤ්ඤත්තා නාම සඬිසිකමඤ්චපීයාදීනං අජ්ඣොකාසෙ සන්ථරණඅනාපුච්ඡාගමනාදියු ආපජ්ජිතබ්බා ආපත්ති. සපුග්ගලපටිසඤ්ඤත්තා නාම “මුදුපිට්ඨිකස්ස ලම්බිස්ස ඌරුනා අඬිගජානං පිළෙන්නස්සා” තිආදිනා නයෙන චුත්තාපත්ති. පරපුග්ගලපටිසඤ්ඤත්තා නාම මෙටුනධම්මකායසංසග්ගපහාරදානාදියු චුත්තාපත්ති, “සිබරණ්ඨි” ති සච්චං

හඤාන්තො ගරුකං ආපජ්ජති, “සම්පජානමුසාවාදෙ පාවිත්තිය” න්ති මුසා හඤාන්තො ලහුකං. අභුතාරොවනෙ මුසා හඤාන්තො ගරුකං. භූතාරොවනෙ සච්චං හඤාන්තො ලහුකං.

“සඬ්ඝකම්මං වග්ගං කරිස්සාමි” ති අන්තොසීමාය එකමන්තෙ නිසිදන්තො භූමිගතො ආපජ්ජති නාම. සචෙ පන අඬ්ගලිමත්තම්පි ආකාසෙ තිට්ඨෙය්‍ය, න ආපජ්ජෙය්‍ය, තෙන චුත්තං “නො වෙහාසගතො” ති. වෙහාසකුටියා ආභවිච්ඡාදකං මඤ්චං වා පීඨං වා අභිනිසිදන්තො වෙහාසගතො ආපජ්ජති නාම. සචෙ පන තං භූමියං පඤ්ඤාපෙත්වා නිපජ්ජෙය්‍ය න ආපජ්ජෙය්‍ය, තෙන චුත්තං – “නො භූමිගතො” ති. ගම්මෙයො ගම්මෙවත්තං අපුරෙත්වා ගච්ඡන්තො නික්ඛමන්තො ආපජ්ජති නාම, නො පටිසන්තො. ආගන්තුකො ආගන්තුකවත්තං අපුරෙත්වා සජන්තුපාහනො පටිසන්තො පටිසන්තො ආපජ්ජති නාම, නො නික්ඛමන්තො.

ආදියන්තො ආපජ්ජති නාම භික්ඛුනි අතිගම්භීරං උදකසුද්ධිකං ආදියමානා; දුබ්බණ්ණකරණං අනාදියිත්වා චීවරං පරිභුඤ්ජන්තො පන අනාදියන්තො ආපජ්ජති නාම. මුගබ්බතාදීනි තිත්ථියවත්තානි සමාදියන්තො සමාදියන්තො ආපජ්ජති නාම. පාරිවාසිකාදෙයො පන තජ්ජනියාදිකම්මකතා වා අත්තනො වත්තං අසමාදියන්තා ආපජ්ජන්ති, තෙ සන්ධාය චුත්තං “අත්ථාපත්ති න සමාදියන්තො ආපජ්ජති” ති. අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා චීවරං සිබ්බන්තො චෙජ්ජකම්මහණ්ඩාගාරිකකම්මචිත්තකම්මාදීනි වා කරොන්තො කරොන්තො ආපජ්ජති නාම. උපජ්ඣායවත්තාදීනි අකරොන්තො අකරොන්තො ආපජ්ජති නාම. අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා චීවරං දදමානො දෙන්තො ආපජ්ජති නාම. සද්ධිවහාරිකඅන්තෙවාසිකානං චීවරාදීනි අදෙන්තො අදෙන්තො ආපජ්ජති නාම. අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා චීවරං ගණ්හන්තො පටිග්ගණ්හන්තො ආපජ්ජති නාම. “න භික්ඛවෙ ඔවාදො න ගහෙතබ්බො” ති වචනතො ඔවාදං අගණ්හන්තො න පටිග්ගණ්හන්තො ආපජ්ජති නාම.

නිස්සග්ගියවත්ථුං අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජන්තො පරිභොගෙන ආපජ්ජති නාම. පඤ්චාහිකං සඬ්ඝාටිවාරං අතික්කාමයමානා අපරිභොගෙන ආපජ්ජති නාම. සහගාරසෙය්‍යං රත්තිං ආපජ්ජති නාම, නො දිවා, ද්වාරං අසංවරිත්වා පටිසල්ලියන්තො දිවා ආපජ්ජති, නො රත්තිං. එකරත්තජාරත්තසත්තාහදසාහමාසාතික්කමෙසු චුත්තආපත්තිං ආපජ්ජන්තො අරුණුග්ගෙ ආපජ්ජති නාම, පවාරෙත්වා භුඤ්ජන්තො න අරුණුග්ගෙ ආපජ්ජති නාම.

භූතගාමඤ්චෙව අඬ්ගජාතඤ්ච ඡින්දන්තො ඡින්දන්තො ආපජ්ජති නාම, කෙසෙ වා නබ්බෙ වා න ඡින්දන්තො න ඡින්දන්තො ආපජ්ජති නාම. ආපත්තිං ඡාදෙන්තො ඡාදෙන්තො ආපජ්ජති නාම, “තිණෙන වා පණ්ණෙන වා පටිච්ඡාදෙන්වා ආගන්තබ්බං, නත්චෙව නග්ගෙන ආගන්තබ්බං, යො ආගච්ඡෙය්‍ය ආපත්ති දුක්ඛටස්සා” ති ඉමං පන ආපත්තිං න ඡාදෙන්තො ආපජ්ජති නාම. කුසචීරාදීනි

ධාරණන්තො ධාරණන්තො ආපජ්ජති නාම, “අයං තෙ භික්ඛු පත්තො යාව භෙදනාය ධාරණබ්බො”ති ඉමං ආපත්තිං න ධාරණන්තො ආපජ්ජති නාම.

“අත්තනා වා අත්තනං නානාසංවාසකං කරොති”ති එකසීමායං ද්විසු සඛ්ඤ්ඤා නිසින්නෙසු එකස්මිං පක්ඛෙ නිසිදිත්වා පරපක්ඛස්ස ලද්ධිං ගණ්හන්තො යස්මිං පක්ඛෙ නිසින්නො තෙසං අත්තනාව අත්තනං නානාසංවාසකං කරොති නාම. යෙසං සන්තිකෙ නිසින්නො තෙසං ගණපුරකො භුත්වා කම්මං කොපෙති, ඉතරෙසං හත්ථපාසං අනාගතත්තා. සමානසංවාසකෙපි එසෙව නයො. යෙසඤ්ඤි සො ලද්ධිං රොවෙති, තෙසං සමානසංවාසකො හොති, ඉතරෙසං නානාසංවාසකො. සත්ත ආපත්තියො සත්ත ආපත්තික්ඛන්ධාති ආපජ්ජිතබ්බන්තො ආපත්තියො, රාසට්ඨෙන ඛන්ධාති එවං ද්වෙයෙව නාමාති හොන්තිති නාමවසෙන දුකං දස්සිතං. කම්මෙන වා සලාකග්ගාහෙන වාති එත්ථ උද්දෙසො වෙව කම්මඤ්ඤි එකං, වොහාරො වෙව අනුස්සාවනා ව සලාකග්ගාහො ව එකං, වොහාරානුස්සාවනසලාකග්ගාහා පුබ්බහාගා, කම්මඤ්ඤිවෙව උද්දෙසො ව පමාණං.

අද්ධානභීනො නාම උභාවිසතිවස්සො. අභිගභීනො නාම හත්ථච්ඡින්නාදිහෙදො. වත්ථුච්ඡන්තො නාම පණ්ඩකො තිරච්ඡානගතො උභතොඛාඤ්ජනකො ව. අවසෙසා ථෙය්‍යසංවාසකාදයො අට්ඨ අභබ්බපුග්ගලා කරණදුක්ඛකා නාම. දුක්ඛකට්ඨරියා දුක්ඛකට්ඨමා, ඉමස්මිංයෙව අත්තභාවෙ කතෙන අත්තනො කම්මෙන අභබ්බට්ඨානං පත්තාති අත්ථො. අපරිපූරො නාම අපරිපුණ්ණපත්තච්චරො. නො ව යාවති නාම උපසම්පදං න යාවති. අලජ්ජස්ස ව බාලස්ස වාති අලජ්ජි සවෙපි තෙපිටකො හොති, බාලො ව සවෙපි සට්ඨිවස්සො හොති, උභොපි නිස්සයා න වත්ථබ්බං. බාලස්ස ව ලජ්ජස්ස වාති එත්ථ බාලස්ස “ත්ථං නිස්සයං ගණ්හා”ති ආණායපි නිස්සයො දාතබ්බො, ලජ්ජස්ස පන යාවන්තස්සෙව. සාතිසාරන්ති සදොසං; යං අජ්ඣාචරන්තො ආපත්තිං ආපජ්ජති.

කායෙන පටික්කොසනා නාම හත්ථචිකාරාදීහි පටික්කොසනා. කායෙන පටිඡානාතීති හත්ථචිකාරාදීහි පටිඡානාති. උපසාතිකා නාම උපසාතා. සික්ඛුපසාතිකා නාම සික්ඛුපසාතො. භොගුපසාතිකා නාම පරිභොගුපසාතො, තත්ථ නිස්සො සික්ඛා අසික්ඛන්තො සික්ඛුපසාතිකාති වෙදිතබ්බො. සඛ්ඤ්ඤා වා පුග්ගලිකං වා දුප්පරිභොගං භුඤ්ජන්තො භොගුපසාතිකාති වෙදිතබ්බො. ද්වෙ වෙනයිකාති ද්වෙ අත්ථා විනයසිද්ධා. පඤ්ඤත්තං නාම සකලෙ විනයපිටකෙ කප්පියාකප්පියවසෙන පඤ්ඤත්තං. පඤ්ඤත්තානුලොමං නාම චතුසු මහාපදෙසෙසු දට්ඨබ්බං. සෙතුසාතොති පච්චයසාතො; යෙන චිත්තෙන අකප්පියං කරෙය්‍ය, තස්ස චිත්තස්සාපි අනුප්පාදනන්ති අත්ථො. මත්තකාරිකාති මත්තාය පමාණෙන කරණං; පමාණෙ යානන්ති අත්ථො. කායෙන ආපජ්ජතීති කායද්වාරිකං කායෙන ආපජ්ජති; වච්ඡ්වාරිකං වාචාය. කායෙන වුට්ඨාතීති තිණුවත්ථාරකසමථෙ විනාපි දෙසනාය කායෙනෙව වුට්ඨාති; දෙසෙත්වා වුට්ඨහන්තො පන වාචාය වුට්ඨාති. අබ්හන්තරපරිභොගො නාම අජ්ඣාභරණපරිභොගො. බාහිරපරිභොගො නාම සිසමක්ඛනාදි.

අනාගතං භාරං වහනීති අපේරොව සමානො පේරෙහි වහිතබ්බං
 බීජනගාහධම්මජ්ඣෙසනාදිභාරං වහති; තං නිත්ථරිතුං වීරියං ආරහති. ආගතං භාරං
 න වහනීති පේරො පේරකිව්වං න කරොති, “අනුජානාමි හික්ඛවෙ පේරෙන
 හික්ඛුනා සාමං වා ධම්මං භාසිතුං, පරං වා අජ්ඣෙසිතුං, අනුජානාමි හික්ඛවෙ
 පේරාධෙය්‍යං පාතිමොක්ඛ”න්ති එවමාදි සබ්බං පරිභාපෙතීති අත්ථො. න
 කුක්කුච්චායිතබ්බං කුක්කුච්චායතීති න කුක්කුච්චායිතබ්බං කුක්කුච්චායිත්වා
 කරොති. කුක්කුච්චායිතබ්බං න කුක්කුච්චායතීති කුක්කුච්චායිතබ්බං න
 කුක්කුච්චායිත්වා කරොති. එතෙසං ද්විත්තං දිවා ව රත්තො ව ආසවා වඩ්ඪන්තීති
 අත්ථො. අනන්තරදුකෙපි චුත්තපටිපක්ඛවසෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො. සෙසං තත්ථ
 තත්ථ චුත්තනයත්තා උත්තානමෙවාති.

දුකචාරවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තිකචාරවණ්ණනා

323. තිකෙසු අත්ථාපත්ති තිට්ඨන්තෙ හගවති ආපජ්ජති අත්ථි ආපත්ති, යං
 තිට්ඨන්තෙ හගවති ආපජ්ජති අත්ථො. එසෙව නයො සබ්බත්ථ. තත්ථ
 ලොහිතුප්පාදාපත්තිං තිට්ඨන්තෙ ආපජ්ජති. “එතරහි බො පනානන්ද, හික්ඛු
 අඤ්ඤමඤ්ඤං ආවුසොවාදෙන සමුදාවරන්ති, න වො මමච්චයෙන එවං
 සමුදාවරිතබ්බං, නවකෙන, ආනන්ද, හික්ඛුනා පේරො හික්ඛු ‘හන්තෙ’ති වා
 ‘ආයස්මා’ති වා සමුදාවරිතබ්බො”ති වචනතො පේරං ආවුසොවාදෙන
 සමුදාවරණපච්චයා ආපත්තිං පරිනිබ්බුතෙ හගවති ආපජ්ජති, නො තිට්ඨන්තෙ. ඉමා
 ද්වෙ ආපත්තියො යපෙත්වා අවසෙසා ධරන්තෙපි හගවති ආපජ්ජති, පරිනිබ්බුතෙපි.

පචාරෙත්වා අනතිරිත්තං භුඤ්ජන්තො ආපත්තිං කාලෙ ආපජ්ජති නො විකාලෙ.
 විකාලභොජනාපත්තිං පන විකාලෙ ආපජ්ජති නො කාලෙ. අවසෙසා කාලෙ වෙව
 ආපජ්ජති විකාලෙ ව. සහගාරසෙය්‍යං රත්තිං ආපජ්ජති, ද්වාරං අසංවරිත්වා
 පටිසල්ලියනං දිවා. සෙසා රත්තිඤ්ඤවෙව දිවා ව. “දසවස්සොමිහි
 අතිරෙකදසවස්සොමිහි”ති බාලො අබ්‍යන්තො පරිසං උපට්ඨාපෙන්තො දසවස්සො
 ආපජ්ජති නො උනදසවස්සො. “අහං පණ්ඩිතො බ්‍යන්තො”ති නවො වා
 මජ්ඣිමො වා පරිසං උපට්ඨාපෙන්තො උනදසවස්සො ආපජ්ජති නො දසවස්සො.
 සෙසා දසවස්සො වෙව ආපජ්ජති උනදසවස්සො ව. “පඤ්චවස්සොමිහි”ති බාලො
 අබ්‍යන්තො අනිස්සාය වසන්තො පඤ්චවස්සො ආපජ්ජති. “අහං පණ්ඩිතො
 බ්‍යන්තො”ති නවකො අනිස්සාය වසන්තො උනපඤ්චවස්සො ආපජ්ජති. සෙසං
 පඤ්චවස්සො වෙව ආපජ්ජති උනපඤ්චවස්සො ව. අනුපසම්පන්නං පදෙසාධම්මං
 වාවෙන්තො, මාතුගාමස්ස ධම්මං දෙසෙන්තො එවරූපං ආපත්තිං කුසලචිත්තො
 ආපජ්ජති, පාරාජික-සුක්කච්ඡිසට්ඨි-කායසංසග්ග-දුට්ඨුල්ල-අත්තකාමපාරිවරිය-
 දුට්ඨදොස-සඬ්ඝභෙදපහාරදාන-තලසත්තිකාදිහෙදං අකුසලචිත්තො ආපජ්ජති,
 අසඤ්චිච්ච සහගාරසෙය්‍යාදිං අබ්‍යාකතචිත්තො ආපජ්ජති, යං අරහාව ආපජ්ජති,
 සබ්බං අබ්‍යාකතචිත්තොව ආපජ්ජති, මෙටුනධම්මාදිහෙදමාපත්ති.

සුඛවේදනාසමඬිඟි ආපජ්ජති, දුට්ඨදොසාදිහෙදං දුක්ඛවේදනාසමඬිඟි, යං සුඛවේදනාසමඬිඟි ආපජ්ජති, තංයෙව මජ්ඣිමනිකා භුත්වා ආපජ්ජන්තො අදුක්ඛමසුඛවේදනාසමඬිඟි ආපජ්ජති.

තයො පටික්ඛෙපාති බුද්ධස්ස භගවතො තයො පටික්ඛෙපා. චතුසු පච්චයෙසු මහිච්ඡතා අසන්තුට්ඨිතා කිලෙසසල්ලෙනපටිපත්තියා අගොපායනා, ඉමෙ හි තයො ධම්මා බුද්ධෙන භගවතා පටික්ඛිත්තා. අප්පිච්ඡතාදයො පන තයො බුද්ධෙන භගවතා අනුඤ්ඤාතා, තෙන චුත්තං “තයො අනුඤ්ඤාතා” ති.

“දසවස්සොම්හි” ති පරිසං උපට්ඨාපෙන්නො “පඤ්චවස්සොම්හි” ති නිස්සයං අගණ්හන්තො බාලො ආපජ්ජති නො පණ්ඩිතො, උනාදසවස්සො “බාත්තොම්හි” ති බහුස්සුතත්තා පරිසං උපට්ඨාපෙන්නො උනාපඤ්චවස්සො ච නිස්සයං අගණ්හන්තො පණ්ඩිතො ආපජ්ජති නො බාලො; අවසෙසං පණ්ඩිතො වෙච ආපජ්ජති බාලො ච. වස්සං අනුපගච්ඡන්තො කාලෙ ආපජ්ජති නො පුණ්හෙ; මහාපචාරණාය අප්පචාරෙන්නො පුණ්හෙ ආපජ්ජති නො කාලෙ; අවසෙසං කාලෙ වෙච ආපජ්ජති පුණ්හෙ ච. වස්සුපගමනං කාලෙ කප්පති නො පුණ්හෙ; මහාපචාරණාය පචාරණා පුණ්හෙ කප්පති නො කාලෙ; සෙසං අනුඤ්ඤාතකං කාලෙ වෙච කප්පති පුණ්හෙ ච.

කත්තිකපුණ්ණමාසියා පච්ඡිමෙ පාටිපදදිවසෙ විකප්පෙත්වා යපිතං වස්සිකසාටිකං නිවාසෙන්නො හෙමන්තෙ ආපජ්ජති. කුරුන්දියං පන “කත්තිකපුණ්ණමදිවසෙ අපච්චද්ධරිත්වා හෙමන්තෙ ආපජ්ජති” ති චුත්තං, තම්පි සුචුත්තං. “වාතුමාසං අධිට්ඨාතුං තතො පරං විකප්පෙතු” ත්ති හි චුත්තං. අතිරෙකමාසෙ සෙසෙ ගිම්හානෙ පරියෙසන්තො අතිරෙකඬ්ඨමාසෙ සෙසෙ කත්වා නිවාසෙන්නො ච ගිම්හෙ ආපජ්ජති නාම. සතියා වස්සිකසාටිකාය නග්ගො කායං ඔවස්සාපෙන්නො වස්සෙ ආපජ්ජති නාම. පාරිසුද්ධිඋපොසථං වා අධිට්ඨානුපොසථං වා කරොන්නො සඬිසො ආපජ්ජති. සුත්තුද්දෙසඤ්ච අධිට්ඨානුපොසථඤ්ච කරොන්නො ගණො ආපජ්ජති. එකකො සුත්තුද්දෙසං පාරිසුද්ධිඋපොසථඤ්ච කරොන්නො පුග්ගලො ආපජ්ජති. පචාරණායපි එසෙව නයො.

සඬිසුපොසථො ච සඬිසපචාරණා ච සඬිසස්සෙව කප්පති. ගණුපොසථො ච ගණපචාරණා ච ගණස්සෙව කප්පති. අධිට්ඨානුපොසථො ච අධිට්ඨානපචාරණා ච පුග්ගලස්සෙව කප්පති. “පාරාජිකං ආපන්නොම්හි” තිආදීනි භණන්තො වත්ථුං ඡාදෙති න ආපත්තිං, “මෙටුනං ධම්මං පටිසෙවි” තිආදීනි භණන්තො ආපත්තිං ඡාදෙති නො වත්ථුං, යො නෙව වත්ථුං න ආපත්තිං ආරොචෙති, අයං වත්ථුඤ්චෙව ඡාදෙති ආපත්තිඤ්ච.

පට්චිඡාදෙතීති පට්චිඡාදි. ඡන්තාසරමෙව පට්චිඡාදි ඡන්තාසරපට්චිඡාදි. ඉතරාසුපි එසෙව නයො. ද්වාරං පිදහිත්වා අන්තොඡන්තාසරෙ ධිතෙන පරිකම්මං කාතුං වට්ටති. උදකෙ ඔතිණ්ණොනාපි එතදෙව වට්ටති. උභයත්ථ බාදිතුං භුඤ්ජිතුං වා න වට්ටති. වත්ථපට්චිඡාදි සබ්බකප්පියතාය පට්චිඡන්තෙන සබ්බං කාතුං වට්ටති.

වහන්ඤ්ඤි යන්ති නියාන්ති; නින්දං වා පටික්කොසං වා න ලහන්ති. වන්දමණ්ඩලං අබ්භාමහිකාධුමරජරාහුවිමුත්තං විවටංයෙව විරොචති, න තෙසු අඤ්ඤතරෙන පටිච්ඡන්තං. තථා සුරියමණ්ඩලං, ධම්මවිනයොපි විවරිත්වා විහජිත්වා දෙසියමානොව විරොචති නො පටිච්ඡන්තො.

අඤ්ඤත හෙසජ්ජෙන කරණියෙන අඤ්ඤං විඤ්ඤාපෙන්තො ගිලානො ආපජ්ජති, න හෙසජ්ජෙන කරණියෙන හෙසජ්ජං විඤ්ඤාපෙන්තො අගිලානො ආපජ්ජති, අවසෙසං ආපත්තිං ගිලානො වෙව ආපජ්ජති අගිලානො ව.

අන්තො ආපජ්ජති නො ඛණීති අනුපබ්ජ්ජ සෙය්‍යං කජ්ජෙන්තො අන්තො ආපජ්ජති නො ඛණී, ඛණී ආපජ්ජති නො අන්තොති සඤ්ඤාං මඤ්ඤාදිං අජ්ඣෙය්‍යාකාසෙ සන්ථරිත්වා පක්කමන්තො ඛණී ආපජ්ජති නො අන්තො, අවසෙසං පන අන්තො වෙව ආපජ්ජති ඛණී ව. අන්තොසීමායාති ආගන්තුකො ආගන්තුකවත්තං අදස්සෙත්වා සජ්ජත්තුපාහනො විහාරං පවිසන්තො උපචාරසීමං ඔක්කන්තමන්තොව ආපජ්ජති. ඛණීසීමායාති ගමිකො දාරුහණ්ඩපටිසාමනාදිගමිකවත්තං අපුරෙත්වා පක්කමන්තො උපචාරසීමං අතික්කන්තමන්තොව ආපජ්ජති. අවසෙසං අන්තොසීමාය වෙව ආපජ්ජති ඛණීසීමාය ව. සති වුඨ්ඨතරෙ අනජ්ඣට්ඨො ධම්මං භාසන්තො සඤ්ඤාමජ්ඣෙ ආපජ්ජති නාම. ගණමජ්ඣෙපි පුග්ගලසන්තිකෙපි එසෙව නයො. කායෙන වුට්ඨාතීති තිණුවත්ථාරකසමථෙන වුට්ඨාති. කායං අචාලෙත්වා වාචාය දෙසෙන්නස්ස වාචාය වුට්ඨාති. වච්ඡමපයුත්තං කායකිරියං කත්වා දෙසෙන්නස්ස කායෙන වාචාය වුට්ඨාති නාම. සඤ්ඤාමජ්ඣෙ දෙසනාගාමීනිපි වුට්ඨානගාමීනිපි වුට්ඨාති. ගණපුග්ගලමජ්ඣෙ පන දෙසනාගාමීනියෙව වුට්ඨාති.

ආගාල්භාය වෙනෙය්‍යාති ආගාල්භාය දල්භභාවාය වෙනෙය්‍යා; තජ්ජනියකම්මාදිකතස්ස වත්තං න පුරයතො ඉච්ඡමානො සඤ්ඤා උක්ඛෙපනියකම්මං කරෙය්‍යාති අත්ථො. අලජ්ජී ව හොති බාලො ව අපකතත්තො වාති එත්ථ බාලො “අයං ධම්මාධම්මං න ජානාති” අපකතත්තො වා “ආපත්තානාපත්තිං න ජානාති” ති න එත්තාවතා කම්මං කාතබ්බං; බාලභාවමූලකං පන අපකතත්තභාවමූලකඤ්ඤා ආපත්තිං ආපන්නස්ස කම්මං කාතබ්බන්ති අත්ථො. අධිසිලෙ සිලවිපන්නො නාම ද්වෙ ආපත්තික්ඛන්ධෙ ආපන්නො; ආචාරවිපන්නො නාම පඤ්ඤා ආපත්තික්ඛන්ධෙ ආපන්නො; දිට්ඨිවිපන්නො නාම අන්තර්ගාහිකාය දිට්ඨියා සමන්තාගතො. තෙසං ආපත්තිං අපස්සන්තානං අජ්ජට්ඨකරොන්තානං දිට්ඨිඤ්ඤා අනිස්සජ්ජන්තානංයෙව කම්මං කාතබ්බං.

කායිකො දථො නාම පාසකාදිහි ජුතකීළනාදිභෙදො අනාවාරො; වාචසිකො දථො නාම මුඛාලම්බරකරණාදිභෙදො අනාවාරො; කායිකවාචසිකො නාම නච්චනගායනාදිභෙදො ද්විතීයි ද්වාරෙහි අනාවාරො. කායිකො අනාවාරො නාම කායද්වාරෙ පඤ්ඤාත්තසික්ඛාපදවිතික්කමො; වාචසිකො අනාවාරො නාම වච්චද්වාරෙ පඤ්ඤාත්තසික්ඛාපදවිතික්කමො; කායිකවාචසිකො නාම ද්වාරද්වයෙපි

පඤ්ඤාත්තසික්ඛාපදවිතික්කමො. කායිකෙන උපසානිකෙනාති කායද්වාරෙ පඤ්ඤාත්තස්ස සික්ඛාපදස්ස අසික්ඛනෙන, යො හි තං න සික්ඛති, සො නං උපසානෙති, තස්මා තස්ස තං අසික්ඛනං “කායිකං උපසානික”න්ති වූවිති. සෙසපද්දවයෙපි එසෙව නයො. කායිකෙන මිච්ඡාජීවෙනාති ජඩ්ඝපෙසනිකාදිනා වා ගණ්ඩඵාලනාදිනා වා වෙජ්ජකම්මෙන; වාචසිකෙනාති සාසනඋග්ගභණ්ණආරොචනාදිනා; තතියපදං උභයසම්පයොගවසෙන වුත්තං.

අලං භික්ඛු මා භණ්ඩනන්ති අලං භික්ඛු මා භණ්ඩනං කරි, මා කලහං, මා විවාදං කරිති අත්ථො. න වොහරිතබ්බන්ති න කිඤ්චි වත්තබ්බං; වදනොපි හි තාදිසස්ස වචනං න සොතබ්බං මඤ්ඤන්ති. න කිස්මිඤ්චි පච්චෙකට්ඨානෙන කිස්මිඤ්චි ඛිජනග්ගාභාදිකෙ එකස්මිම්පි ජෙට්ඨකට්ඨානෙන න යපෙනබ්බොති අත්ථො. ඔකාසකම්මං කාරෙන්තස්සාති “කරොතු ආයස්මා ඔකාසං, අහං තං වත්තුකාමො”ති එවං ඔකාසං කාරෙන්තස්ස. නාලං ඔකාසකම්මං කාතුන්ති “කිං ත්ථං කරිස්සසි”ති ඔකාසො න කාතබ්බො. සවචනීයං නාදාතබ්බන්ති වචනං න ආදාතබ්බං, වචනම්පි න සොතබ්බං; යත්ථ ගහෙන්වා ගන්තුකාමො හොති, න තත්ථ ගන්තබ්බන්ති අත්ථො.

තීහඩගෙහි සමන්තාගතස්ස භික්ඛුනො විනයොති යං සො ජානාති, සො තස්ස විනයො නාම හොති; සො න පුච්ඡිතබ්බොති අත්ථො. අනුයොගො න දාතබ්බොති “ඉදං කප්පති”ති පුච්ඡන්තස්ස පුච්ඡාය ඔකාසො න දාතබ්බො, “අඤ්ඤං පුච්ඡා”ති වත්තබ්බො. ඉති සො නෙව පුච්ඡිතබ්බො නාස්ස පුච්ඡා සොතබ්බොති අත්ථො. විනයො න සාකච්ඡාතබ්බොති විනයපඤ්ඤො න සාකච්ඡිතබ්බො, කප්පියාකප්පියකථා න සංසන්දෙනබ්බො.

ඉදමජ්ජභායාති එතං බ්‍රහ්මචාරිපටිඤ්ඤාතාදිකං ලද්ධිං අවිජහිත්වා. සුද්ධං බ්‍රහ්මචාරින්ති ඛිණ්ණසවං භික්ඛුං. “පාතබ්බතං ආපජ්ජති”ති පාතබ්බභාවං පටිසෙවනං ආපජ්ජති. “ඉදමජ්ජභායා”ති වචනතො පන තං බ්‍රහ්මචාරිපටිඤ්ඤාතං ජභාය ඛිණ්ණසවං “මුසා මයා භණ්ණං, බමථ මෙ”ති බමාපෙත්වා “නත්ථි කාමෙසු දොසො”ති ලද්ධිං විජහිත්වා ගතිවිසොධනං කරෙය්‍ය. අකුසලමූලානීති අකුසලානි චෙව මූලානි ව, අකුසලානං වා මූලානි අකුසලමූලානි. කුසලමූලෙසුපි එසෙව නයො. දුට්ඨු වරිතාති විරූපාති වා වරිතාති දුච්චරිතාති. සුට්ඨු වරිතාති සුන්දරාති වා වරිතාති සුවරිතාති. කායෙන කරණභූතෙන කතං දුච්චරිතං කායදුච්චරිතං. එස නයො සබ්බත්ථං. සෙසං තත්ථ තත්ථ වුත්තනයත්තා උත්තානමෙවාති.

තිකචාරවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

චතුක්කචාරවණ්ණනා

324. චතුක්කෙසු සකචාචාය ආපජ්ජති පරචාචාය වුට්ඨාතීති වචිද්වාරිකං පදසොධම්මාදිහෙදං ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වා තිණුවත්ථාරකසමථට්ඨානං ගතො පරස්ස

කම්මවාලාය වුට්ටානි. පරවාලාය ආපජ්ජති සකවාලාය වුට්ටානීති පාපිකාය දිට්ඨියා අප්පට්ඨිස්සග්ගෙ පරස්ස කම්මවාලාය ආපජ්ජති, පුග්ගලස්ස සන්තිකෙ දෙසෙන්නො සකවාලාය වුට්ටානි. සකවාලාය ආපජ්ජති සකවාලාය වුට්ටානීති වච්ඡ්වාරිකං පදසොධම්මාදිහෙදං ආපත්තිං සකවාලාය ආපජ්ජති, දෙසෙන්නො වුට්ටානි සකවාලාය වුට්ටානි. පරවාලාය ආපජ්ජති පරවාලාය වුට්ටානීති යාවතනියකං සඤ්ඤාදිසෙසං පරස්ස කම්මවාලාය ආපජ්ජති, වුට්ටානි සකවාලාය පරිවාසකම්මවාලාදිහි වුට්ටානි. තතො පරෙසු කායද්වාරිකං කායෙන ආපජ්ජති, දෙසෙන්නො වාලාය වුට්ටානි. වච්ඡ්වාරිකං වාලාය ආපජ්ජති, තිණුවත්ථාරකෙ කායෙන වුට්ටානි. කායද්වාරිකං කායෙන ආපජ්ජති, තමෙව තිණුවත්ථාරකෙ කායෙන වුට්ටානි. වච්ඡ්වාරිකං වාලාය ආපජ්ජති, තමෙව දෙසෙන්නො වාලාය වුට්ටානි. සඤ්ඤාකම්මස්ස අත්තතො පච්චත්ථරණෙන අනත්ථරතො කායසම්ච්ඡිසෙන ලොමගණනාය ආපජ්ජිතබ්බාපත්තිං සහගාරසෙය්‍යාපත්තිඤ්ච පසුත්තො ආපජ්ජති, පඤ්ඤාත්ථා පන ආපන්නභාවං ඤත්ථා දෙසෙන්නො පටිඤ්ඤා වුට්ටානි. ඡග්ගන්නො ආපජ්ජිත්ථා පන තිණුවත්ථාරකසමථට්ටානෙන සයන්නො පටිඤ්ඤා ආපජ්ජති පසුත්තො වුට්ටානි නාම. පච්ඡිමපදද්වයමිපි වුත්තානුසාරෙනෙව වෙදිතබ්බං.

අවිත්තකාපත්තිං අවිත්තකො ආපජ්ජති නාම. පච්ඡා දෙසෙන්නො සවිත්තකො වුට්ටානි. සවිත්තකාපත්තිං සවිත්තකො ආපජ්ජති නාම. තිණුවත්ථාරකට්ටානෙන සයන්නො අවිත්තකො වුට්ටානි. සෙසපදද්වයමිපි වුත්තානුසාරෙනෙව වෙදිතබ්බං. යො සහගං ආපත්තිං දෙසෙති, අයං දෙසනාපච්චයා දුක්කටං ආපජ්ජන්නො පාවිත්තියාදිසු අඤ්ඤාතරං දෙසෙති, තඤ්ච දෙසෙන්නො දුක්කටං ආපජ්ජති. තං පන දුක්කටං ආපජ්ජන්නො පාවිත්තියාදිතො වුට්ටානි. පාවිත්තියාදිතො ව වුට්ටානි නො තං ආපජ්ජති. ඉති එකස්ස පුග්ගලස්ස එකමෙව පයොගං සන්ධාය “ආපත්තිං ආපජ්ජන්නො දෙසෙති” ති ඉදං චතුක්කං වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං.

කම්මචතුක්කෙ පාපිකාය දිට්ඨියා අප්පට්ඨිස්සග්ගාපත්තිං කම්මෙන ආපජ්ජති, දෙසෙන්නො අකම්මෙන වුට්ටානි. විස්සට්ඨිආදිකං අකම්මෙන ආපජ්ජති, පරිවාසාදිනා කම්මෙන වුට්ටානි. සමනුභාසනං කම්මෙනෙව ආපජ්ජති, කම්මෙන වුට්ටානි. සෙසං අකම්මෙන ආපජ්ජති, අකම්මෙන වුට්ටානි.

පරික්ඛාරචතුක්කෙ පඨමො සකපරික්ඛාරො, දුතියො සඤ්ඤාකොච තතියො චෙතියසන්තකො, චතුත්ථො ගිහිපරික්ඛාරො. සචෙ පන සො පත්තචීරනචකම්මහෙසජ්ජානං අත්ථාය ආහටො හොති, අවාපුරණං දාතුං අත්තො යපාපෙතුඤ්ච වට්ටති.

සම්මුඛචතුක්කෙ පාපිකාය දිට්ඨියා අප්පට්ඨිස්සග්ගාපත්තිං සඤ්ඤා සම්මුඛා ආපජ්ජති, වුට්ටානකාලෙ පන සඤ්ඤා කිච්චං නත්ථීති පරම්මුඛා වුට්ටානි. විස්සට්ඨිආදිකං පරම්මුඛා ආපජ්ජති, සඤ්ඤා සම්මුඛා වුට්ටානි. සමනුභාසනං සඤ්ඤා සම්මුඛා එව ආපජ්ජති, සම්මුඛා වුට්ටානි. සෙසං සම්පජානමුසාවාදාදිහෙදං

පරම්මබාව ආපජ්ජති, පරම්මබාව වුට්ඨාති. අජානන්තවතුක්කං
අවිත්තකවතුක්කසදිසං.

ලිඛිතපාතුභාවෙනාති සයිතස්සෙව භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා ලිඛිතපරිවත්තෙ
ජාතෙ සහගාරසෙය්‍යාපත්ති හොති ඉදමෙව තං පටිච්ච වුත්තං. උභින්නම්පි පන
අසාධාරණාපත්ති ලිඛිතපාතුභාවෙන වුට්ඨාති. සහපටිලාභවතුක්කෙ යස්ස භික්ඛුනො
ලිඛිතං පරිවත්තති, සො සහ ලිඛිතපටිලාභෙන පයමං උප්පන්නවසෙන
සෙට්ඨභාවෙන ව පුරිමං පුරිසලිඛිතං ජහති, පච්ඡිමෙ ඉත්ථිලිඛිතෙ පතිට්ඨාති,
පුරිසකුත්තපුරිසාකාරාදිවසෙන පවත්තා කායච්චිඤ්ඤත්තියො පටිප්පස්සම්භන්ති,
භික්ඛුනි වා පුරිසොති වා එවං පවත්තා පණ්ණත්තියො නිරුජ්ඣන්ති, යානි භික්ඛුනිහි
අසාධාරණානි ඡවත්තාලිස සික්ඛාපදානි තෙහි අනාපත්තියෙව හොති. දුතියවතුක්කෙ
පන යස්සා භික්ඛුනියා ලිඛිතං පරිවත්තති, සා පච්ඡාසමුප්පත්තියා වා භීනභාවෙන වා
පච්ඡිමන්ති සඬ්ඛියං ගතං ඉත්ථිලිඛිතං ජහති, වුත්තප්පකාරෙන පුරිමන්ති සඬ්ඛියං
ගතෙ පුරිසලිඛිතෙ පතිට්ඨාති. වුත්තච්චරිතා විඤ්ඤත්තියො පටිප්පස්සම්භන්ති,
භික්ඛුනිති වා ඉත්ථිති වා එවං පවත්තා පණ්ණත්තියොපි නිරුජ්ඣන්ති, යානි භික්ඛුනි
අසාධාරණානි සතං තිංසඤ්ච සික්ඛාපදානි, තෙහි අනාපත්තියෙව හොති.

චත්තාරො සාමුක්කංසාති චත්තාරො මහාපදෙසා, තෙ හි භගවතා අනුප්පන්නෙ
චත්ථම්මහි සයං උක්කංසිත්වා උක්ඛිපිත්වා යපිතත්තා ‘සාමුක්කංසා’ති වුච්චන්ති.
පරිභොගාති අජ්ඣොභරණියපරිභොගා, උදකං පන අකාලිකත්තා අප්පටිග්ගහිතකං
වට්ටති. යාවකාලිකාදීනි අප්පටිග්ගහිතකානි අජ්ඣොභරිතුං න වට්ටන්ති. චත්තාරි
මහාවිකටානි කාලොදිස්සත්තා යථාවුත්තෙ කාලෙ වට්ටන්ති. උපාසකො සීලවාති
පඤ්ච වා දස වා සීලාති ගොපයමානො.

ආගන්තුකාදිවතුක්කෙ සජ්ත්තුපාභනො සසීසං පාරුතො විහාරං පටිසන්නො
තත්ථ විවරන්නො ව ආගන්තුකොව ආපජ්ජති, නො ආවාසිකො. ආවාසිකවත්තං
අකරොන්නො පන ආවාසිකො ආපජ්ජති, නො ආගන්තුකො. සෙසං
කායච්චිද්වාරිකං ආපත්තිං උභොපි ආපජ්ජන්ති, අසාධාරණං ආපත්තිං නෙව
ආගන්තුකො ආපජ්ජති, නො ආවාසිකො. ගමියවතුක්කෙපි ගමියවත්තං අපුරෙත්වා
ගච්ඡන්නො ගමිකො ආපජ්ජති, නො ආවාසිකො. ආවාසිකවත්තං අකරොන්නො
පන ආවාසිකො ආපජ්ජති, නො ගමිකො. සෙසං උභොපි ආපජ්ජන්ති, අසාධාරණං
උභොපි නාපජ්ජන්ති. චත්ථුනානත්තතාදිවතුක්කෙ චතුත්තං පාරාජිකානං
අඤ්ඤමඤ්ඤං චත්ථුනානත්තතාව හොති, න ආපත්තිනානත්තතා. සඬ්ඛාපි හි සා
පාරාජිකාපත්තියෙව. සඬ්ඝාදිසෙසාදීසුපි එසෙව නයො. භික්ඛුස්ස ව භික්ඛුනියා ව
අඤ්ඤමඤ්ඤං කායසංසග්ගෙ භික්ඛුස්ස සඬ්ඝාදිසෙසො භික්ඛුනියා පාරාජිකන්ති
එවං ආපත්තිනානත්තතාව හොති, න චත්ථුනානත්තතා, උභින්නම්පි හි
කායසංසග්ගොව චත්ථු. තථා ‘‘ලසුණක්ඛාදෙන භික්ඛුනියා පාවිත්තියං, භික්ඛුස්ස
දුක්කට’’ ත්ති එවමාදිනාපෙත්ථ නයෙන යොජනා වෙදිතඛ්ඛා. චතුත්තං
පාරාජිකානං තෙරසහි සඬ්ඝාදිසෙසෙහි සද්ධිං චත්ථුනානත්තතා වෙව
ආපත්තිනානත්තතා ව. එවං සඬ්ඝාදිසෙසාදීනං අනියතාදීහි. ආදිතො පට්ඨාය

වත්තාරි පාරාජිකානි එකතො ආපජ්ජන්තානං භික්ඛුභික්ඛුනීනං නෙව
වත්ථුනානත්තතා නො ආපත්තිනානත්තතා. විසුං ආපජ්ජන්තෙසුපි සෙසා
සාධාරණාපත්තියො ආපජ්ජන්තෙසුපි එසෙව නයො.

වත්ථුසභාගාදිවතුක්කෙ භික්ඛුස්ස ව භික්ඛුනියා ව කායසංසග්ගෙ
වත්ථුසභාගතා, නො ආපත්තිසභාගතා, වතුසු පාරාජිකෙසු ආපත්තිසභාගතා, නො
වත්ථුසභාගතා. එස නයො සඨසාදිසෙසාදීසු. භික්ඛුස්ස ව භික්ඛුනියා ව වතුසු
පාරාජිකෙසු වත්ථුසභාගතා වෙව ආපත්තිසභාගතා ව. එස නයො සඨිකාසු
සාධාරණාපත්තියු. අසාධාරණාපත්තියං නෙව වත්ථුසභාගතා නො ආපත්තිසභාගතා.
යො හි පුරිමවතුක්කෙ පයමො පඤ්ඤො, සො ඉධ දුතියො; යො ව තත්ථ දුතියො,
සො ඉධ පයමො. තතියවතුත්ථෙසු නානාකරණං නත්ථි.

උපජ්ඣායවතුක්කෙ සද්ධිවිහාරිකස්ස උපජ්ඣායෙන කත්තඛිඛවත්තස්ස
අකරණෙ ආපත්තිං උපජ්ඣායො ආපජ්ජති, නො සද්ධිවිහාරිකො උපජ්ඣායස්ස
කත්තඛිඛවත්තං අකරොන්තො සද්ධිවිහාරිකො ආපජ්ජති, නො උපජ්ඣායො;
සෙසං උභොපි ආපජ්ජන්ති, අසාධාරණං උභොපි නාපජ්ජන්ති. ආවරියවතුක්කෙපි
එසෙව නයො.

ආදියන්තවතුක්කෙ පාදං වා අතිරෙකපාදං වා සහත්ථා ආදියන්තො ගරුකං
ආපජ්ජති, ඌනකපාදං ගණ්භාහිති ආණත්තියා අඤ්ඤං පයොපෙන්නො ලහුකං
ආපජ්ජති. එතෙන නයෙන සෙසපදත්තයං වෙදිතඛිඛං.

අභිවාදනාරහවතුක්කෙ භික්ඛුනීනං තාව භත්තග්ගෙ නවමභික්ඛුනීනො පටියාය
උපජ්ඣායාපි අභිවාදනාරහා නො පච්චුටියානාරහා. අවිසෙසෙන ව
විජ්ජකතභොජනස්ස භික්ඛුස්ස යො කොචි වුඨ්ඨිතරො. සට්ඨිවස්සස්සාපි
පාරිවාසිකස්ස සමීපගතො තදහුපසම්පන්නොපි පච්චුටියානාරහො නො
අභිවාදනාරහො. අප්පටික්ඛිත්තෙසු යානෙසු වුඨ්ඨිකා නවකස්ස අභිවාදනාරහො
වෙව පච්චුටියානාරහො ව. නවකො පන වුඨ්ඨිස්ස නෙව අභිවාදනාරහො න
පච්චුටියානාරහො. ආසනාරහවතුක්කස්ස පයමපදං පුරිමවතුක්කෙ දුතියපදෙන,
දුතියපදඤ්ච පයමපදෙන අත්ථතො සදිසං.

කාලවතුක්කෙ පචාරෙත්වා භුඤ්ජන්තො කාලෙ ආපජ්ජති නො විකාලෙ,
විකාලභොජනාපත්තිං විකාලෙ ආපජ්ජති නො කාලෙ, සෙසං කාලෙ වෙව ආපජ්ජති
විකාලෙ ව, අසාධාරණං නෙව කාලෙ නො විකාලෙ. පටිග්ගහිතවතුක්කෙ
පුරෙහත්තං පටිග්ගහිතාමිසං කාලෙ කප්පති නො විකාලෙ. පානකං විකාලෙ
කප්පති, පුනදිවසමිහි නො කාලෙ. සත්තාහකාලිකං යාවජීවිකං කාලෙ වෙව කප්පති
විකාලෙ ව. අත්තනො අත්තනො කාලාතීතං යාවකාලිකාදිත්තයං අකප්පියමංසං
උග්ගහිතකමප්පටිග්ගහිතකඤ්ච නෙව කාලෙ කප්පති නො විකාලෙ.

පව්වන්තිමවතුක්කෙ සමුද්දෙ සීමං ඛන්ධන්තො පව්වන්තිමෙසු ජනපදෙසු ආපජ්ජති, නො මජ්ඣිමෙසු; පඤ්චවග්ගෙන ගණෙන උපසම්පාදෙන්තො ගුණඬුගුණුපාහනං ධුවනහනං වම්මන්ථරණානි ච මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු ආපජ්ජති නො පව්වන්තිමෙසු. ඉමානි චත්තාරි “ඉධ න කප්පන්ති”ති වදන්තොපි පව්වන්තිමෙසු ආපජ්ජති, “ඉධ කප්පන්ති”ති වදන්තො පන මජ්ඣිමෙසු ආපජ්ජති. සෙසාපත්තිං උභයත්ථ ආපජ්ජති, අසාධාරණං න කත්ථවි ආපජ්ජති. දුතියවතුක්කෙ පඤ්චවග්ගෙන ගණෙන උපසම්පදාදි වතුබ්බිධම්පි චත්ථු පව්වන්තිමෙසු ජනපදෙසු කප්පති. “ඉදං කප්පති”ති දීපෙතුම්පි තත්ථෙව කප්පති නො මජ්ඣිමෙසු. “ඉදං න කප්පති”ති දීපෙනුං පන මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු කප්පති නො පව්වන්තිමෙසු. සෙසං “අනුජානාමි භික්ඛවෙ පඤ්ච ලොණානි”තිආදි අනුඤ්ඤාතකං උභයත්ථ කප්පති. යං පන අකප්පියන්ති පටික්ඛිත්තං, තං උභයත්ථාපි න කප්පති.

අන්තොආදිවතුක්කෙ අනුපබ්ජ්ජ සෙය්‍යාදිං අන්තො ආපජ්ජති නො ඛනි, අජ්ඣෙය්‍යාසෙ සඬ්ඝිකමඤ්චාදීනි නික්ඛිපිත්වා පක්කමන්තො ඛනි ආපජ්ජති නො අන්තො, සෙසං අන්තො වෙව ඛනි ච, අසාධාරණං නෙව අන්තො න ඛනි. අන්තොසීමාදිවතුක්කෙ ආගන්තුකො චත්තං අපුරන්තො අන්තොසීමාය ආපජ්ජති, ගම්භො ඛනිසීමාය මුසාවාදාදිං අන්තොසීමාය ච ඛනිසීමාය ච ආපජ්ජති, අසාධාරණං න කත්ථවි. ගාමවතුක්කෙ අන්තරසරපටිසංයුත්තං සෙතියපඤ්ඤත්තිං ගාමෙ ආපජ්ජති නො අරඤ්ඤෙ. භික්ඛුනි අරුණං උට්ඨාපයමානා අරඤ්ඤෙ ආපජ්ජති නො ගාමෙ. මුසාවාදාදිං ගාමෙ වෙව ආපජ්ජති අරඤ්ඤෙ ච, අසාධාරණං න කත්ථවි.

චත්තාරො පුබ්බකච්චානි “සම්මජ්ජනී පදීපො ච උදකං ආසනෙන වා”ති ඉදං වතුබ්බිධං පුබ්බකරණන්ති වුවචනීති වුත්තං. “ඡන්දපාරිසුද්ධිඋතුක්ඛානං භික්ඛුගණනා ච ඔවාදො”ති ඉමෙ පන “චත්තාරො පුබ්බකච්චානි”ති වෙදිතබ්බා. චත්තාරො පත්තකල්ලානි උපොසථො යාවතිකා ච භික්ඛු කම්මජ්ජත්තා තෙ ආගතා භොන්ති, සභාගාපත්තියො න විජ්ජන්ති, වජ්ජනියා ච පුග්ගලා තස්මිං න භොන්ති, පත්තකල්ලන්ති වුවචනීති. චත්තාරි අනඤ්ඤපාවිත්තියානීති “එතදෙව පච්චයං කරිත්වා අනඤ්ඤං පාවිත්තිය”න්ති එවං වුත්තානි අනුපබ්ජ්ජසෙය්‍යාකප්පනසික්ඛාපදං “එභාවුසො ගාමං වා නිගමං වා”ති සික්ඛාපදං, සඤ්චිච්ච කුක්කුච්චඋපදහනං, උපස්සුතිතිට්ඨනන්ති ඉමානි චත්තාරි. වතස්සො භික්ඛුසම්මුතියොති “එකරත්තම්පි වෙ භික්ඛු තිථිවරෙන විජ්ජවසෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා, අඤ්ඤං නවං සන්ථතං කාරාපෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා, තතො වෙ උත්තරි විජ්ජවසෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා, දුට්ඨුල්ලං ආපත්තිං අනුපසම්පන්නස්ස ආරොවෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා”ති එවං ආගතා තෙරසහි සම්මුතීහි මුත්තා සම්මුතියො. ගිලානවතුක්කෙ අඤ්ඤභෙසජ්ජෙන කරණියෙන ලොලතාය අඤ්ඤං විඤ්ඤාපෙන්නො ගිලානො ආපජ්ජති, අභෙසජ්ජකරණියෙන භෙසජ්ජං විඤ්ඤාපෙන්නො අගිලානො ආපජ්ජති, මුසාවාදාදිං උභොපි ආපජ්ජන්ති, අසාධාරණං උභොපි නාපජ්ජන්ති. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවානි.

වතුක්කචාරවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පඤ්චකචාරවණ්ණනා

325. පඤ්චකෙසු පඤ්ච පුග්ගලා නියතාති ආනන්තරියානමෙවෙනං ගහණං.

පඤ්ච ඡේදනකා ආපත්තියො නාම පමාණාතික්කන්තෙ මඤ්චපියෙ
නිසිදනකණ්ඩුප්පට්ච්ඡාදිවස්සිකසාට්ඨකාසු සුගතච්චරෙ ව වෙදිතබ්බා.
පඤ්චභාකාරෙහිති අලජ්ජිතා, අඤ්ඤාණතා, කුක්කුච්චප්පකතතා, අකප්පියෙ
කප්පියසඤ්ඤිතා, කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතාති ඉමෙහි පඤ්චහි. පඤ්ච
ආපත්තියො මුසාවාදපච්චයාති පාරාජිකපුල්ලච්චයදුක්කට්ඨසාදිසෙසපාචිත්තියා.
අනාමන්තවාරොති “සන්තං හික්ඛුං අනාපුච්ඡා පුරෙහන්තං පච්ඡාහන්තං කුලෙසු
වාරිත්තං ආපජ්ජෙය්‍යා”ති ඉමස්ස ආපුච්ඡිත්වා වාරස්ස අභාවො. අනධිට්ඨානන්ති
“ගණභොජනෙ අඤ්ඤත්‍ර සමයා”ති වුත්තං සමයං අධිට්ඨහිත්වා භොජනං
අධිට්ඨානං නාම; තථා අකරණං අනධිට්ඨානං. අච්ඡිකප්පනා නාම යා
පරම්පරභොජනෙ චිකප්පනා වුත්තා, තස්සා අකරණං. ඉමානි හි පඤ්ච
පිණ්ඩපාතිකස්ස ධුතඨගෙනෙව පටික්ඛිත්තාති. උස්සඬ්ඛිතපරිසඬ්ඛිතොති යෙ
පස්සන්ති, යෙ සුණන්ති, තෙහි උස්සඬ්ඛිතො වෙව පරිසඬ්ඛිතො ව. අපි
අකුප්පමම්මො ඛිණ්ණසවොපි සමානො, තස්මා අගොචරා පරිහරිතබ්බා. න හි එතෙසු
සන්දිස්සමානො අයසතො වා ගරහතො වා මුච්චති. සොසානිකන්ති සුසානෙ
පතිතකං. පාපණ්ණිකන්ති ආපණ්ණිවාරෙ පතිතකං. පුප්ච්චරන්ති වම්මිකං පරික්ඛිපිත්වා
බලිකම්මකතං. ආහිසෙකිකන්ති නභානට්ඨානෙ වා රඤ්ඤො අහිසෙකට්ඨානෙ වා
ජඬ්ඛිතච්චරං. භතපට්ඨාහතන්ති සුසානං නෙත්වා පුන ආනිතකං. පඤ්ච මහාවොරා
උත්තරිමනුස්සධම්මෙ වුත්තා.

පඤ්චාපත්තියො කායතො සමුට්ඨන්තිති පඨමෙන ආපත්තිසමුට්ඨානෙන පඤ්ච
ආපත්තියො ආපජ්ජති, “හික්ඛු කප්පියසඤ්ඤී සඤ්ඤාවිකාය කුට්ටිං කරොති”ති එවං
අන්තරපෙය්‍යාලෙ වුත්තාපත්තියො. පඤ්ච ආපත්තියො කායතො ව වාචතො වාති
තතියෙන ආපත්තිසමුට්ඨානෙන පඤ්ච ආපත්තියො ආපජ්ජති, “හික්ඛු
කප්පියසඤ්ඤී සංවිදහිත්වා කුට්ටිං කරොති”ති එවං තත්ථෙව වුත්තා ආපත්තියො.
දෙසනාගාමිනියොති යථෙත්වා පාරාජිකඤ්ච සඬ්ඝාදිසෙසඤ්ච අවසෙසා.

පඤ්ච කම්මානීති තජ්ජනියනියස්සපබ්බාජනියපටිසාරණියාති වත්තාරි
උක්ඛෙපනියඤ්ච තිව්ධම්පි එකන්ති පඤ්ච. යාවතනියකෙ පඤ්චාති
උක්ඛිත්තානුවත්තිකාය හික්ඛුනියා යාවතනියං සමනුභාසනාය
අප්පට්ඨිස්සජ්ජන්තියා පාරාජිකං පුල්ලච්චයං දුක්කට්ඨති තිස්සො,
හෙදකානුවත්තකාදිසමනුභාසනාසු සඬ්ඝාදිසෙසො, පාපිකාය දිට්ඨියා
අප්පට්ඨිස්සග්ගෙ පාචිත්තියං. අදින්නන්ති අඤ්ඤෙන අදින්නං. අවිදිතන්ති
පටිග්ගණ්භාමීති වෙනනාය අභාවෙන අවිදිතං. අකප්පියන්ති පඤ්චහි සමණකප්පෙහි
අකප්පියකතං; යං වා පනඤ්ඤම්පි අකප්පියමංසං අකප්පියභොජනං.
අකතාතිරිත්තන්ති පචාරෙත්වා අතිරිත්තං අකතං. සමජ්ජදානන්ති නට්ඨමජ්ජාදිදානං.
උසහදානන්ති ගොගණස්ස අන්තරෙ උසහවිස්සජ්ජනං. චිත්තකම්මදානන්ති ආවාසං
කාරෙත්වා තත්ථ චිත්තකම්මං කාරෙත්වා වට්ටති. ඉදං පන පටිභානවිත්තකම්මදානං.

සන්ධාය වුත්තං. ඉමානි හි පඤ්ච කිඤ්චාපි ලොකස්ස පුඤ්ඤසම්මතානි, අථ බො අපුඤ්ඤානි අකුසලානියෙව. උප්පන්නං පටිභානන්ති එත්ථ පටිභානන්ති කථෙතුකමානා වුවිති. ඉමෙ පඤ්ච දුප්පට්ඨිනොදයානි න සුපට්ඨිනොදයා; උපායෙන පන කාරණෙන අනුරූපාහි පච්චවෙක්ඛනාඅනුසාසනාදීහි සක්කා පට්ඨිනොදෙතුන්ති අත්ථො.

සකච්ඡන්තං පසීදන්ති එත්ථ ඉමානි වත්ථුනි – කට්ඨකාරවාසී
 චූස්සදෙවත්ථෙරො කිර වෙනියඬගණං සම්මජ්ජිත්වා එකංසං උත්තරාසඬගං කරිත්වා සින්දුවාරකුසුමසන්ථතම්ච සමවිජ්ජකිණ්ණවාලිකං වෙනියඬගණං ඔලොකෙන්තො බුද්ධාරම්මණං පිතිපාමොජ්ජං උප්පාදෙන්වා අට්ඨාසි. තස්මිං බණ මාරො පබ්බතපාදෙ නිබ්බත්තකාළමක්කටො විය හුත්වා වෙනියඬගණං ගොමයං විජ්ජකිරන්තො ගතො. ථෙරො නාසක්ඛි අරහත්තං පාපුණ්තුං, සම්මජ්ජිත්වා අගමාසි. දුතියදිවසෙපි ජරග්ගවො හුත්වා තාදිසමෙව විජ්ජකාරං අකාසි. තතියදිවසෙ වඬකපාදං මනුස්සත්තභාවං නිමිමිනිත්වා පාදෙන පරිකසන්තො අගමාසි. ථෙරො “එවරූපො ඛිභව්ජ්ජුරිසො සමන්තා යොජනජ්ජමාණෙසු ගොවරගාමෙසු නත්ථි, සියා නු බො මාරො”ති වින්තෙන්වා “මාරොසි ත්ව”න්ති ආහ. “ආම, හන්තෙ, මාරොමිහි, න දානි තෙ වඤ්චෙතුං අසක්ඛි”න්ති. “දිට්ඨපුබ්බො තයා තථාගතො”ති? “ආම, දිට්ඨපුබ්බො”ති. “මාරො නාම මහානුභාවො හොති, ඉඬස තාව බුද්ධස්ස භගවතො අත්තභාවසදිසං අත්තභාවං නිමිමිනාහි”ති? “න සක්කා, හන්තෙ, තාදිසං රූපං නිමිමිනිතුං; අපිව බො පන තංසරික්ඛකං පතිරූපකං නිමිමිනිස්සාමි”ති සකභාවං විජ්හිත්වා බුද්ධරූපසදිසෙන අත්තභාවෙන අට්ඨාසි. ථෙරො මාරං ඔලොකෙන්වා “අයං තාව සරාගදොසමොහො එවං සොහති, කථං නු බො භගවා න සොහති සබ්බසො චිත්තරාගදොසමොහො”ති බුද්ධාරම්මණං පිති. පටිලභිත්වා විපස්සනං වඬඬෙත්වා අරහත්තං පාපුණ්. මාරො “වඤ්චිතොමිහි තයා, හන්තෙ”ති ආහ. ථෙරොපි “කිං අත්ථි ජරමාර, තාදිසං වඤ්චෙතු”න්ති ආහ. ලොකන්තරවිහාරෙපි දත්තො නාම දහරහික්ඛු වෙනියඬගණං සම්මජ්ජිත්වා ඔලොකෙන්තො ඔදාතකසිණං පටිලභි. අට්ඨ සමාපත්තියො නිබ්බත්තෙසි. තතො විපස්සනං වඬඬෙත්වා එලත්තයං සච්ඡාකාසි.

පරච්ඡන්තං පසීදන්ති එත්ථ ඉමානි වත්ථුනි – තිස්සො නාම දහරහික්ඛු
 ජම්බුකොලවෙනියඬගණං සම්මජ්ජිත්වා සඬකාරජඩ්ඩනිං හත්ථෙත ගහෙන්වා අට්ඨාසි. තස්මිං බණ තිස්සදත්තත්ථෙරො නාම නාවාතො ඔරුග්ග වෙනියඬගණං ඔලොකෙන්තො භාවිතවිත්තෙන සම්මට්ඨට්ඨානන්ති ඤත්වා පඤ්ඤාසහස්සං පුච්ඡි, ඉතරො සබ්බං විස්සජ්ජෙසි. අඤ්ඤතරස්මිමපි විහාරෙ ථෙරො වෙනියඬගණං සම්මජ්ජිත්වා වත්තං පරිච්ඡන්දි. යොනකවිසයතො වෙනියවන්දකා වත්තාරො ථෙරො ආගන්ත්වා වෙනියඬගණං දිස්වා අත්තො අජ්ජවිසිත්වා ද්වාරෙයෙව යත්වා එකො ථෙරො අට්ඨ කජ්ජෙ අනුස්සරි, එකො සොළස, එකො වීසති, එකො තිංස කජ්ජෙ අනුස්සරි.

දෙවතා අත්තමනා හොන්තීති එත්ථ ඉදං වත්ථු - එකස්මිං කිර විහාරෙ එකො භික්ඛු චෙතියඨගණඤ්ච බොධියඨගණඤ්ච සම්මජ්ජිත්වා නභායිතුං ගතො. දෙවතා “ඉමස්ස විහාරස්ස කතකාලතො පටියාය එවං වත්තං පුරන්වා සම්මට්ඨපුබ්බො භික්ඛු නත්ථී”ති පසන්නචිත්තා පුප්ඵහත්ථා අට්ඨංසු. ටෙරො ආගන්ත්වා “කතරගාමවාසිකාත්ථා”ති ආහ. “හන්තෙ, ඉධෙව වසාම, ඉමස්ස විහාරස්ස කතකාලතො පටියාය එවං වත්තං පුරන්වා සම්මට්ඨපුබ්බො භික්ඛු නත්ථීති තුම්භාකං, හන්තෙ, වත්තෙ පසිදිත්වා පුප්ඵහත්ථා යීනාම්භා”ති දෙවතා ආහංසු.

පාසාදිකසංවත්තනිකන්ති එත්ථ ඉදං වත්ථු - එකං කිර අමච්චපුත්තං. අභයත්ථෙරඤ්ච ආරබ්භ අයං කථා උදපාදි “කිං නු බො අමච්චපුත්තො පාසාදිකො, අභයත්ථෙරොති උභොපි නෙ එකස්මිං යානෙ ඔලොකෙස්සාමා”ති. ඤාතකා අමච්චපුත්තං අලඬකරිත්වා මහාචෙතියං වන්දාපෙස්සාමාති අගමංසු. ථෙරමානාපි පාසාදිකං වීචරං කාරෙත්වා පුත්තස්ස පභිණි, “පුත්තො මෙ කෙසෙ ඡිත්දාපෙත්වා ඉමං වීචරං පාරුපිත්වා භික්ඛුසඨසපරිවුතො මහාචෙතියං වන්දතු”ති. අමච්චපුත්තො ඤාතිපරිවුතො පාචිනද්වාරෙන චෙතියඨගණං ආරුළුහො, අභයත්ථෙරො භික්ඛුසඨසපරිවුතො දක්ඛිණද්වාරෙන චෙතියඨගණං ආරුහිත්වා චෙතියඨගණෙන සද්ධිං සමාගන්ත්වා ආහ - “කිං ත්වං, ආවුසො, මහල්ලකත්ථෙරස්ස සම්මට්ඨට්ඨානෙ කචචරං ඡඩ්ඛෙත්වා මයා සද්ධිං යුගග්ගාහං ගණ්භාසී”ති. අතීතත්තභාවෙ කිර අභයත්ථෙරො මහල්ලකත්ථෙරො නාම හුත්වා ගොවරගාමෙ චෙතියඨගණං සම්මජ්ජි, අමච්චපුත්තො මහාඋපාසකො හුත්වා සම්මට්ඨට්ඨානෙ කචචරං ගහෙත්වා ඡඩ්ඛෙසි.

සත්ථුසාසනං කතං හොතීති ඉදං සම්මජ්ජනවත්තං නාම බුද්ධෙහි වණ්ණිතං, තස්මා තං කරොන්තෙන සත්ථුසාසනං කතං හොති. තත්ථිදං වත්ථු - ආයස්මා කිර සාරිපුත්තො භිමවත්තං ගන්ත්වා එකස්මිං පබ්භාරෙ අසම්මජ්ජිත්වා නිරොධං සමාපජ්ජිත්වා නිසීදි. භගවා ආවජ්ජන්තො ථෙරස්ස අසම්මජ්ජිත්වා නිසින්තභාවං ඤත්වා ආකාසෙන ගන්ත්වා ථෙරස්ස පුරතො අසම්මට්ඨට්ඨානෙ පාදානි දස්සෙත්වා පච්චාගඤ්ඡි. ටෙරො සමාපත්තිතො වුට්ඨිතො භගවතො පාදානි දිස්වා බලවහිරොත්තජ්ජං පච්චුපටියාපෙත්වා ඡණ්ණුකෙහි පතිට්ඨාය “අසම්මජ්ජිත්වා නිසින්තභාවං වත මෙ සත්ථා අඤ්ඤාසි, සඨසමජ්ඣෙ දානි වොදනං කාරෙස්සාමී”ති දසබලස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා නිසීදි. භගවා “කුහිං ගතොසි, සාරිපුත්තා”ති වත්වා “න පතිරූපං දානි තෙ මය්හං අනන්තරෙ යානෙ යත්වා විචරන්තස්ස අසම්මජ්ජිත්වා නිසීදිතු”න්ති ආහ. තතො පටියාය ටෙරො ගණ්ඨකපට්ඨුඤ්චනට්ඨානෙපි තිට්ඨන්තො පාදෙන කචචරං වියුහිත්වා නිට්ඨති.

අත්තනො භාසපරියන්තං න උග්ගණ්භාතීති “ඉමස්මිං වත්ථුස්මිං එත්තකං සුත්තං උපලබ්භති, එත්තකො විනිච්ඡයො, එත්තකං සුත්තඤ්ච විනිච්ඡයඤ්ච වක්ඛාමී”ති එවං අත්තනො භාසපරියන්තං න උග්ගණ්භාති. “අයං වොදකස්ස පුරිමකථා, අයං පච්ඡිමකථා, අයං වුදිතකස්ස පුරිමකථා, අයං පච්ඡිමකථා, එත්තකං ගය්භුපගං, එත්තකං න ගය්භුපග”න්ති එවං අනුග්ගණ්භන්තො පන පරස්ස

භාසපරියන්තං න උග්ගණ්භාති නාම. ආපත්තිං න ජානාතීති පාරාජිකං වා සඬ්ඝාදිසෙසං වාති සත්තන්තං ආපත්තික්ඛන්ධානං නානාකරණං න ජානාති. මූලන්ති ද්වෙ ආපත්තියා මූලානි කායො ව වාචා ව, තානි න ජානාති. සමුදයන්ති ඡ ආපත්තිසමුට්ඨානානි ආපත්තිසමුදයො නාම, තානි න ජානාති. පාරාජිකාදීනං වත්ථුං න ජානාතීතිපි වුත්තං හොති. නිරොධන්ති අයං ආපත්ති දෙසනාය නිරුජ්ඣති, වූපසම්මති, අයං වුට්ඨානෙනානි එවං ආපත්තිනිරොධං න ජානාති. සත්ත සමථෙ අජානන්තො පන ආපත්තිනිරොධගාමීනිපටිපදං න ජානාති.

අධිකරණපඤ්චකෙ අධිකරණං නාම වත්තාරි අධිකරණානි. අධිකරණස්ස මූලං නාම තෙත්තිංස මූලානි – විවාදාධිකරණස්ස ද්වාදස මූලානි, අනුවාදාධිකරණස්ස වුද්දස, ආපත්තාධිකරණස්ස ඡ, කිච්චාධිකරණස්ස එකං; තානි පරතො ආවි භවිස්සන්ති. අධිකරණසමුදයො නාම අධිකරණසමුට්ඨානං. විවාදාධිකරණං අට්ඨාරස හෙදකරවත්ථුනි නිස්සාය උජ්ජජ්ජති; අනුවාදාධිකරණං චතස්සො විපත්තියො; ආපත්තාධිකරණං සත්තාපත්තික්ඛන්ධෙ; කිච්චාධිකරණං වත්තාරි සඬ්ඝකිච්චානීති ඉමං විභාගං න ජානාතීති අත්ථො. අධිකරණනිරොධං න ජානාතීති ධම්මෙන විනයෙන සත්ථුසාසනෙන මූලාමූලං ගන්ත්වා විනිච්ඡයසමථං පාපෙතුං න සක්කොති; “ඉදං අධිකරණං ද්විති, ඉදං චතුති, ඉදං තිති ඉදං එකෙන සමථෙන සම්මති” ති එවං සත්ත සමථෙ අජානන්තො පන අධිකරණනිරොධගාමීනිපටිපදං න ජානාති නාම. වත්ථුං න ජානාතීති “ඉදං පාරාජිකස්ස වත්ථු, ඉදං සඬ්ඝාදිසෙසස්සා” ති එවං සත්තන්තං ආපත්තික්ඛන්ධානං වත්ථුං න ජානාති. නිදානන්ති “සත්තන්තං නිදානානං ඉදං සික්ඛාපදං එත්ථ පඤ්ඤත්තං, ඉදං එත්ථා” ති න ජානාති. පඤ්ඤත්තිං න ජානාතීති තස්මිං තස්මිං සික්ඛාපදෙ පට්ඨපඤ්ඤත්තිං න ජානාති. අනුපඤ්ඤත්තින්ති පුනථපුනං පඤ්ඤත්තිං න ජානාති. අනුසන්ධිවචනපටන්ති කථානුසන්ධි-විනිච්ඡයානුසන්ධිවසෙන වත්ථුං න ජානාති. ඤත්තිං න ජානාතීති සබ්බෙන සබ්බං ඤත්තිං න ජානාති. ඤත්තියා කරණං න ජානාතීති ඤත්තිකිච්චං න ජානාති, ඔසාරණාදීසු නවසු යානෙසු ඤත්තිකම්මං නාම හොති, ඤත්තිදුතියඤත්තිචතුත්ථකම්මෙසු ඤත්තියා කම්මජ්ජන්තො හුත්වා තිට්ඨතීති න ජානාති. න පුබ්බකුසලො හොති න අපරකුසලොති පුබ්බෙ කථෙතබ්බඤ්ච පච්ඡා කථෙතබ්බඤ්ච න ජානාති, ඤත්ති නාම පුබ්බෙ යපෙතබ්බා, පච්ඡා න යපෙතබ්බාතිපි න ජානාති. අකාලඤ්ඤා ව හොතීති කාලං න ජානාති, අනජ්ඣට්ඨො අයාවිතො භාසති, ඤත්තිකාලම්පි ඤත්තිබ්බන්තම්පි ඤත්තිඔකාසම්පි න ජානාති.

මන්දන්තා මොමුහන්තාති කෙවලං අඤ්ඤාණෙන මොමුහභාවෙන ධුතඬ්ගෙ ආනිසංසං අජානන්තො. පාපිච්ඡොති තෙන අරඤ්ඤවාසෙන පච්චයලාභං පත්ථයමානො. පච්චෙකන්ති කායචිත්තඋපධිච්චෙකං. ඉදමත්ථීනන්ති ඉමාය කල්‍යාණාය පටිපත්තියා අත්ථො එතස්සාති ඉදමත්ථී, ඉදමත්ථීනො භාවො ඉදමත්ථීනා; තං ඉදමත්ථීතංයෙව නිස්සාය න අඤ්ඤං කිඤ්චි ලොකාමිසන්ති අත්ථො.

උපොසථං න ජානාතීති නවවිධං උපොසථං න ජානාති. උපොසථකම්මන්ති අධම්මෙනවග්ගාදිහෙදං චතුබ්බිධං උපොසථකම්මං න ජානාති. පාතිමොක්ඛන්ති ද්වෙ මාතිකා න ජානාති. පාතිමොක්ඛුද්දෙසන්ති සබ්බම්පි නවවිධං පාතිමොක්ඛුද්දෙසං න ජානාති. පචාරණන්ති නවවිධං පචාරණං න ජානාති. පචාරණාකම්මං උපොසථකම්මසදිසමෙව.

අපාසාදිකපඤ්චකෙ – අපාසාදිකන්ති කායදුච්චරිතාදි අකුසලකම්මං වුවචති. පාසාදිකන්ති කායසුචරිතාදි කුසලකම්මං වුවචති. අතිවෙලන්ති වෙලං අතික්කම්ම බහුතරං කාලං කුලෙසු අප්පං විහාරෙති අත්ථො. ඔතාරොති කිලෙසානං අන්තො ඔතරණං. සංකිලිට්ඨන්ති දුට්ඨුල්ලාපත්තිකායසංසග්ගාදිහෙදං. විසුද්ධිපඤ්චකෙපචාරණාග්ගහණෙන නවවිධාපි පචාරණා වෙදිතබ්බා. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

පඤ්චකචාරවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ඡක්කචාරවණ්ණනා

326. ඡක්කෙසු – ඡ සාමීවියොති “සො ච භික්ඛු අනබ්භිතො, තෙ ච භික්ඛු ගාරය්හා, අයං තත්ථ සාමීවි”, “යුඤ්ජන්තායස්මන්තො සකං, මා වො සකං විනස්සාති අයං තත්ථ සාමීවි”, “අයං තෙ භික්ඛු පත්තො යාව හෙදනාය ධාරෙතබ්බොති අයං තත්ථ සාමීවි”, “තතො නිහරිත්වා භික්ඛුහි සද්ධිං සංවිහජිතබ්බං, අයං තත්ථ සාමීවි”, “අඤ්ඤාතබ්බං පරිපුච්ඡිතබ්බං පරිපඤ්ඡිතබ්බං, අයං තත්ථ සාමීවි”, “යස්ස භවිස්සති සො භරිස්සතීති අයං තත්ථ සාමීවි” ති ඉමා භික්ඛුපාතිමොක්ඛෙයෙව ඡ සාමීවියො. ඡ ඡේදනකාති පඤ්චකෙ චුත්තා පඤ්ච භික්ඛුනීනං උදකසාටිකාය සද්ධිං ඡ. ඡභාකාරෙහීති අලජ්ජිතා අඤ්ඤාණනා කුක්කුච්චපකතතා අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතා කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතා සතිසම්මොසාති. තත්ථ එකරත්තඡාරත්තසත්තාහාතික්කමාදියු ආපත්තිං සතිසම්මොසෙන ආපජ්ජති. සෙසං චුත්තනයමෙව. ඡ ආනිසංසා විනයධරෙති පඤ්චකෙ චුත්තා පඤ්ච තස්සාධෙයො උපොසථොති ඉමිනා සද්ධිං ඡ.

ඡ පරමානීති “දසාහපරමං අතිරෙකචීවරං ධාරෙතබ්බං, මාසපරමං තෙන භික්ඛුනා තං චීවරං නික්ඛිපිතබ්බං, සන්තරුත්තරපරමං තෙන භික්ඛුනා තතො චීවරං සාදිතබ්බං, ඡක්ඛත්තුපරමං තුණ්හිභුතෙන උද්දිස්ස යාතබ්බං, නවං පන භික්ඛුනා සන්ථනං කාරාපෙත්වා ඡබ්බස්සාති ධාරෙතබ්බං ඡබ්බස්සපරමතා ධාරෙතබ්බං, තියොජනපරමං සහත්ථා ධාරෙතබ්බාති, දසාහපරමං අතිරෙකපත්තො ධාරෙතබ්බො, සත්තාහපරමං සන්තිධිකාරකං පරිභුඤ්ජිතබ්බාති, ඡාරත්තපරමං තෙන භික්ඛුනා තෙන චීවරෙන විජ්ජවසිතබ්බං, චතුක්කංසපරමං, අඬ්ඬතෙයාකංසපරමං, ද්වඬ්ඬුලපබ්බපරමං ආදාතබ්බං, අට්ඨඬ්ඬුලපරමං මඤ්චපටිපාදකං, අට්ඨඬ්ඬුලපරමං දන්තකට්ඨ”න්ති ඉමානි වුද්දස පරමානි. තත්ථ

පය්මානි ඡ එකං ඡක්කං, තතො එකං අපනෙත්වා සෙසෙසු එකෙකං
පක්ඛිපිත්වාතිආදිනා නයෙන අඤ්ඤානිපි ඡක්කානි කාතබ්බානි.

ඡ ආපත්තියොති තිණි ඡක්කානි අත්තරපෙය්‍යාලෙ වුත්තානි. ඡ කම්මානීති
තජ්ජනිය-නියස්ස-පබ්බාජනිය-පටිසාරණියානි චත්තාරි, ආපත්තියා අදස්සනෙ ච
අප්පටිකම්මෙ ච වුත්තද්වයම්පි එකං, පාපිකාය දිට්ඨියා අප්පටිනිස්සග්ගෙ එකන්ති
ඡ. නභානෙති ඔරෙනඩ්ඪමාසං නභානෙ; විජ්ජකතච්චරාදිඡක්කද්වයං
කථිනක්ඛන්ධකෙ නිද්දිට්ඨං. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවානි.

ඡක්කචාරවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සත්තකචාරවණ්ණනා

327. සත්තකෙසු – සත්ත සාමීචියොති පුබ්බෙ වුත්තෙසු ඡසු ‘සා ච භික්ඛුනී
අනබ්භිතා, තා ච භික්ඛුනියො ගාරය්හා, අයං තත්ථ සාමීචී’ති ඉමං පක්ඛිපිත්වා
සත්ත වෙදිතබ්බා. සත්ත අධම්මිකා පටිඤ්ඤාතකරණානි ‘භික්ඛු පාරාජිකං
අජ්ඣාපන්නො හොති, පාරාජිකෙන වොදියමානො ‘සඬ්ඝාදිසෙසං
අජ්ඣාපන්නොම්හී’ති පටිජානාති, තං සඬ්ඝො සඬ්ඝාදිසෙසෙන කාරෙති, අධම්මිකං
පටිඤ්ඤාතකරණං’න්ති එවං සමථක්ඛන්ධකෙ නිද්දිට්ඨා. ධම්මිකාපි තත්ථෙව
නිද්දිට්ඨා. සත්තන්තං අනාපත්ති සත්තාහකරණියෙන ගන්තුන්ති
වස්සුපනායිකක්ඛන්ධකෙ වුත්තං. සත්තානිසංසා විනයධරෙති ‘තස්සාධෙය්‍යො
උපොසථො පචාරණා’ති ඉමෙහි සද්ධිං පඤ්චකෙ වුත්තා පඤ්ච සත්ත හොන්ති.
සත්ත පරමානීති ඡක්කෙ වුත්තානියෙව සත්තකචසෙන යොජෙතබ්බානි.
කතච්චරන්තිආදීනි ද්වෙ සත්තකානි කථිනක්ඛන්ධකෙ නිද්දිට්ඨානි.

භික්ඛුස්ස න හොති ආපත්ති දට්ඨබ්බා, භික්ඛුස්ස හොති ආපත්ති දට්ඨබ්බා,
භික්ඛුස්ස හොති ආපත්ති පටිකාතබ්බාති ඉමානි තිණි සත්තකානි, ද්වෙ අධම්මිකානි,
එකං ධම්මිකං; තානි තිණිපි වම්පෙය්‍යකෙ නිද්දිට්ඨානි. අසද්ධම්මානි අසතං ධම්මා,
අසන්නො වා ධම්මා; අසාහනා හීනා ලාමකානි අත්ථො. සද්ධම්මානි සතං
බුද්ධාදීනං ධම්මා; සන්නො වා ධම්මා සුන්දරා උත්තමානි අත්ථො. සෙසං සබ්බත්ථ
උත්තානමෙවානි.

සත්තකචාරවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

අට්ඨකචාරවණ්ණනා

328. අට්ඨකෙසු – අට්ඨානිසංසෙති ‘න මයං ඉමිනා භික්ඛුනා සද්ධිං උපොසථං
කරිස්සාම, විනා ඉමිනා භික්ඛුනා උපොසථං කරිස්සාම, න මයං ඉමිනා භික්ඛුනා
සද්ධිං පචාරෙස්සාම, සඬ්ඝකම්මං කරිස්සාම, ආසනෙ නිසීදිස්සාම, යාගුපානෙ
නිසීදිස්සාම, හත්තග්ගෙ නිසීදිස්සාම, එකච්ඡන්තෙ වසිස්සාම, යථාච්චිඪං අභිවාදනං
පච්චුට්ඨානං අඤ්ජලිකම්මං සාමීචිකම්මං කරිස්සාම, විනා ඉමිනා භික්ඛුනා

කරිස්සාමා” ති එවං කොසම්බකක්ඛන්ධකෙ වුත්තෙ ආනිසංසෙ. දුතියඅට්ඨකෙපි එසෙව නයො, තම්පි හි එවමෙව කොසම්බකක්ඛන්ධකෙ වුත්තං.

අට්ඨ යාවතතියකාති හික්ඛුනං තෙරසකෙ චත්තාරො, හික්ඛුනීනං සත්තරසකෙ හික්ඛුහි අසාධාරණා චත්තාරොති අට්ඨ. අට්ඨභාකාරෙහි කුලානි දූසෙතීති කුලානි දූසෙති පුජ්ජේන වා ඵලෙන වා වුණ්ණෙන වා මත්තිකාය වා දන්තකට්ඨයෙන වා වෙළයා වා වෙජ්ජිකාය වා ජඩ්ඝපෙසනිකෙන වාති ඉමෙහි අට්ඨහි. අට්ඨ මාතිකා වීචරක්ඛන්ධකෙ, අපරා අට්ඨ කථිතක්ඛන්ධකෙ වුත්තා. අට්ඨහි අසද්ධම්මෙහිති ලාභෙන අලාභෙන යසෙන අයසෙන සක්කාරෙන අසක්කාරෙන පාපිච්ඡතාය පාපමිත්තතාය. අට්ඨ ලොකධම්මා නාම ලාභෙ සාරාගො, අලාභෙ පටිච්චරොධො; එවං යසෙ අයසෙ, පසංසාය නින්දාය, සුඛෙ සාරාගො, දුක්ඛෙ පටිච්චරොධොති. අට්ඨඛිගිකො මුසාවාදොති “විනිධාය සඤ්ඤ”න්ති ඉමිනා සද්ධිං පාළියං ආගතෙහි සත්තහිති අට්ඨහි අඛිගෙහි අට්ඨඛිගිකො.

අට්ඨ උපොසථඛිගානීති –

“පාණං න භනෙ න වාදිත්තමාදියෙ,
මුසා න භාසෙ න ව මජ්ජපො සියා;
අබ්බමචරියා විරමෙය්‍ය මෙට්ඨනා,
රත්තිං න භුඤ්ජෙය්‍ය විකාලභොජනං.

“මාලං න ධාරෙ න ව ගන්ධමාවරෙ,
මඤ්ඤෙ ඡමායංව සයෙථ සන්ථතෙ;
එතඤ්ඤි අට්ඨඛිගිකමාහුපොසථං,
බුද්ධෙන දුක්ඛන්තගුනා පකාසිත”න්ති. (අ. නි. 3.71);

එවං වුත්තාති අට්ඨ. අට්ඨ දුතෙය්‍යඛිගානීති “ඉධ, හික්ඛවෙ, හික්ඛු සොතා ව භොති සාවෙනා වා”තිආදිනා නයෙන සඩ්ඝභෙදකෙ වුත්තාති. තිත්ථියචත්තාති මහාඛන්ධකෙ නිද්දිට්ඨාති. අනතිරිත්තා ව අතිරිත්තා ව පචාරණාසික්ඛාපදෙ නිද්දිට්ඨා. අට්ඨන්තං පච්චුට්ඨාතඛිබන්ති හත්තග්ගෙ වුඩ්ඨහික්ඛුනීනං, ආසනම්පි තාසංසෙව දාතඛිබං. උපාසිකාති විසාබා. අට්ඨානිසංසා විනයධරෙති පඤ්චකෙ වුත්තෙසු පඤ්චසු “තස්සාධෙය්‍යො උපොසථො, පචාරණා, සඩ්ඝකම්ම”න්ති ඉමෙ තයො පක්ඛිපිත්වා අට්ඨ වෙදිතඛිබා. අට්ඨ පරමානීති පුබ්බෙ වුත්තපරමානෙව අට්ඨකවසෙන යොජෙත්වා වෙදිතඛිබාති. අට්ඨසු ධම්මෙසු සම්මා වත්තිතඛිබන්ති “න පකතත්තස්ස හික්ඛුනො උපොසථො යපෙතඛිබො, න පචාරණා යපෙතඛිබා”තිආදිනා නයෙන සමථක්ඛන්ධකෙ නිද්දිට්ඨෙසු අට්ඨසු. සෙසං සඛිබත්ථ උත්තානමෙවාති.

අට්ඨකචාරවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නවකචාරවණ්ණනා

329. නවකෙසු – නව ආසාතවත්ථුනීති “අනත්ථං මෙ අවරී” තිආදීනි නව. නව ආසාතපට්ඨිනායාති “අනත්ථං මෙ අවරී, තං කුතෙත්ථ ලබ්භාති ආසාතං පට්ඨිනෙති” තිආදීනි නව. නව විනිතවත්ථුනීති නවහි ආසාතවත්ථුනි ආරති විරති පට්ඨිරති සෙතුසාතො. නවහි සඬිසො භිජ්ජනීති “නවන්තං වා, උපාලී, අතිරෙකනවන්තං වා සඬිසරාජී වෙව හොති සඬිසහෙදො වා” ති. නව පරමානීති පුබ්බෙ වුත්තපරමානෙව නවකවසෙන යොජෙත්වා වෙදිතබ්බානි. නව තණ්හාමූලකා නාම තණ්හං පට්ඨිව පරියෙසනා, පරියෙසනං පට්ඨිව ලාභො, ලාභං පට්ඨිව විනිච්ඡයො, විනිච්ඡයං පට්ඨිව ඡන්දරාගො, ඡන්දරාගං පට්ඨිව අජ්ඣෙදාසානං, අජ්ඣෙදාසානං පට්ඨිව පරිග්ගහො, පරිග්ගහං පට්ඨිව මච්ඡරියං, මච්ඡරියං පට්ඨිව ආරක්ඛා, ආරක්ඛාධිකරණං දණ්ඩාදානසත්ථාදානකලහවිග්ගහවිවාදකුටංකුටංපෙසුඤ්ඤමුසාවාදා. නව විධමානාති “සෙය්‍යස්ස සෙය්‍යාහමස්මී” තිමානාදයො. නව විවරානීති තිව්වරන්ති වා වස්සිකසාට්ඨිකාති වාතිආදිනා නයෙන වුත්තානි. න විකප්පෙතබ්බානීති අධිට්ඨිතකාලතො පට්ඨාය න විකප්පෙතබ්බානි. නව අධම්මිකාති දානානීති සඬිසස්ස පරිණතං අඤ්ඤසඬිසස්ස වා චෙතියස්ස වා පුග්ගලස්ස වා පරිණාමෙති, චෙතියස්ස පරිණතං අඤ්ඤචෙතියස්ස වා සඬිසස්ස වා පුග්ගලස්ස වා පරිණාමෙති, පුග්ගලස්ස පරිණතං අඤ්ඤපුග්ගලස්ස වා සඬිසස්ස වා චෙතියස්ස වා පරිණාමෙති ති ඵලං වුත්තානි.

නව පට්ඨිගහපරිභොගාති ඵලෙසංයෙව දානානං පට්ඨිගහා ව පරිභොගා ව. තිණි ධම්මිකාති දානානීති සඬිසස්ස නින්තං සඬිසස්සෙව දෙති, චෙතියස්ස නින්තං චෙතියස්සෙව, පුග්ගලස්ස නින්තං පුග්ගලස්සෙව දෙති ති ඉමානි තිණි. පට්ඨිගහපරිභොගාපි තෙසංයෙව පට්ඨිගහා ව පරිභොගා ව. නව අධම්මිකා සඤ්ඤත්තියොති අධම්මවාදිපුග්ගලො, අධම්මවාදිසම්බහුලා, අධම්මවාදිසඬිසොති ඵලං තිණි තිකානි සමථක්ඛන්ධකෙ නිද්දිට්ඨානි. ධම්මිකා සඤ්ඤත්තියොපි ධම්මවාදි පුග්ගලොතිආදිනා නයෙන තත්ථෙව නිද්දිට්ඨා. අධම්මකම්මෙ ද්වෙ නවකානි ඔවාදවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදනිද්දෙසෙ පාවිත්තියවසෙන වුත්තානි. ධම්මකම්මෙ ද්වෙ නවකානි තත්ථෙව දුක්ඛට්ඨසෙන වුත්තානි. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවානි.

නවකවාරවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

දසකවාරවණ්ණනා

330. දසකෙසු – දස ආසාතවත්ථුනීති නවකෙසු වුත්තානි නව “අට්ඨානෙ වා පන ආසාතො ජායති” ති ඉමිනා සද්ධිං දස හොන්ති. ආසාතපට්ඨිනායාපි තත්ථ වුත්තා නව “අට්ඨානෙ වා පන ආසාතො ජායති, තං කුතෙත්ථ ලබ්භාති ආසාතං පට්ඨිනෙති” ති ඉමිනා සද්ධිං දස වෙදිතබ්බා. දස විනිතවත්ථුනීති දසහි ආසාතවත්ථුනි විරතිසඬිබාතානි දස. දසවත්ථුකා මිච්ඡාදිට්ඨිති “නත්ථි දින්න” න්තිආදිවසෙන වෙදිතබ්බා, “අත්ථි දින්න” න්තිආදිවසෙන සම්මාදිට්ඨි, “සස්සතො

ලොකො’ තිආදිනා වසෙන පන අන්තග්ගාහිකා දිට්ඨි වෙදිතබ්බා. දස මිච්ඡත්තාති මිච්ඡාදිට්ඨිආදයො මිච්ඡාවිමුත්තිපරියොසානා, විපරීතා සම්මත්තා. සලාකග්ගාහා සමථක්ඛන්ධකෙ නිද්දිට්ඨා.

දසහඬිගෙහි සමන්තාගතො භික්ඛු උබ්බාහිකාය සම්මන්තිතබ්බොති ‘‘සීලවා හොති’’ තිආදිනා නයෙන සමථක්ඛන්ධකෙ වුත්තෙහි දසහි. දස ආදීනවා රාජන්තෙපුරුප්වෙසනෙ රාජසික්ඛාපදෙ නිද්දිට්ඨා. දස දානවත්ථුනීති අන්තං පානං වත්ථං යානං මාලා ගන්ධං විලෙපනං සෙය්‍යාවසථං පදීපෙය්‍යං. දස රතනානීති මුත්තාමණිවෙචරියාදීනි. දස පංසුකුලානීති සොසානිකං, පාපණිකං, උන්දුරක්ඛායිතං, උපවිකක්ඛායිතං, අග්ගිදඩ්ඨං, ගොබායිතං, අජිකක්ඛායිතං, ථුප්ඵවරං, ආභිසෙකියං, හතපටියාහතන්ති එතෙසු උපසම්පන්නෙන උස්සුක්කං කාතබ්බං. දස වීවරධාරණාති ‘‘සබ්බනීලකානි වීවරානි ධාරෙන්ති’’ ති වුත්තවසෙන දසාති කුරුන්දියං වුත්තං. මහාඅට්ඨකථායං පන ‘‘නවසු කප්පියවීවරෙසු උදකසාටිකං වා සඬිකච්චිකං වා පක්ඛිපිත්වා දසා’’ ති වුත්තං.

අවන්දනයපුග්ගලා සෙනාසනක්ඛන්ධකෙ නිද්දිට්ඨා. දස අක්කොසවත්ථුනි ඔමසවාදෙ නිද්දිට්ඨාති. දස ආකාරා පෙසුඤ්ඤසික්ඛාපදෙ නිද්දිට්ඨා. දස සෙනාසනානීති මඤ්චො, පීඨං, හිසි, බිම්බොහනං, විමිලිකා, උත්තරත්ථරණං, තට්ටිකා, වම්මබණ්ඩො, නිසීදනං, තිණසන්ථාරො, පණ්ණසන්ථාරොති. දස වරානි යාවිංසුති විසාබා අට්ඨ, සුද්ධොදනමහාරාජා එකං, ජීවකො එකං. යාගුආනිසංසා ව අකප්පියමංසානි ව හෙසප්පක්ඛන්ධකෙ නිද්දිට්ඨාති. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

දසකචාරවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

එකාදසකචාරවණ්ණනා

331. එකාදසකෙසු – එකාදසාති පණ්ඩකාදයො එකාදස. එකාදස පාදුකාති දස රතනමයා, එකා කට්ඨපාදුකා. තිණපාදුකමුඤ්ජපාදුකපබ්බජපාදුකාදයො පන කට්ඨපාදුකසඬිගහමෙව ගච්ඡන්ති. එකාදස පත්තාති තම්බලොහමයෙන වා දාරුමයෙන වා සද්ධිං දස රතනමයා. එකාදස වීවරානීති සබ්බනීලකාදීනි එකාදස. යාවතතියකාති උක්ඛිත්තානුවත්තිකා භික්ඛුනී, සඬිසාදිසෙසා අට්ඨ, අරිට්ඨො, චණ්ඩකාලීනි. එකාදස අන්තරායිකා නාම ‘‘නසි අනිමිත්තා’’ ති ආදයො. එකාදස වීවරානි අධිට්ඨාතබ්බානීති තිවීවරං, වස්සිකසාටිකා, නිසීදනං, පච්චත්ථරණං, කණ්ඩුප්පට්ච්ඡාදි, මුඛපුඤ්ජනවොළං, පරික්ඛාරවොළං, උදකසාටිකා, සඬිකච්චිකාති. න විකප්පෙතබ්බානීති එතානෙව අධිට්ඨිතකාලතො පට්ඨාය න විකප්පෙතබ්බානි. ගණ්ඨිකා ව විධා ව සුත්තමයෙන සද්ධිං එකාදස හොන්ති, තෙ සබ්බෙ බුද්දකක්ඛන්ධකෙ නිද්දිට්ඨා. පථවියො පථවිසික්ඛාපදෙ නිද්දිට්ඨා. නිස්සයපටිපස්සද්ධියො උපජ්ඣායම්භා පඤ්ච, ආවරියම්භා ඡ; එවං එකාදස. අවන්දියපුග්ගලා නග්ගෙන සද්ධිං එකාදස, තෙ සබ්බෙ සෙනාසනක්ඛන්ධකෙ

නිද්දිටියා. එකාදස පරමානි පුබ්බෙ චුත්තෙසු වුද්දසසු එකාදසකවසෙන යොජෙත්වා වෙදිතබ්බානි. එකාදස වරානීති මහාපජාපතියා යාවිතවරෙන සද්ධිං පුබ්බෙ චුත්තානි දස. එකාදස සීමාදොසානි “අතිවුද්දකං සීමං සම්මන්ත්තති” තිආදිනා නයෙන කම්මවග්ගෙ ආගමිස්සන්ති.

අක්කොසකපරිභාසකො පුග්ගලෙ එකාදසාදීනවා නාම “යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්කොසකො පරිභාසකො අරියුපවාදී, සබ්බමචාරීනං අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං සො එකාදසන්තං බ්‍යසනානං අඤ්ඤතරං බ්‍යසනං න නිගච්ඡෙය්‍යා. කතමෙසං එකාදසන්තං? අනධිගතං නාධිගච්ඡති, අධිගතා පරිභායති, සද්ධම්මස්ස න වොදායන්ති, සද්ධම්මෙසු වා අධිමානිකො හොති, අනභිරතො වා බ්‍රහ්මවරියං වරති, අඤ්ඤතරං වා සංකිලිට්ඨං ආපත්තිං ආපජ්ජති, සික්ඛං වා පච්චක්ඛාය භීතායාවත්තති, ගාල්හං වා රොගාතඬ්ඛං ඵුසති, උම්මාදං වා පාපුණාති විත්තක්ඛෙපං වා, සම්මුල්ලො කාලං කරොති, කායස්ස හෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති”ති (අ. නි. 11.6). එත්ථ ව සද්ධම්මොති බුද්ධවචනං අධිජ්ජෙතං.

ආසෙවිතායාති ආදිතො පට්ඨාය සෙවිතාය. භාවිතායාති නිජ්ජාදිතාය වඩ්ඪිතාය

වා. බහුලීකතායාති පුනස්පුනං කතාය. යානීකතායාති සුයුත්තයානසදිසාය කතාය. වත්ථුකතායාති යථා පතිට්ඨා හොති; එවං කතාය. අනුට්ඨිතායාති අනු අනු පවත්තිතාය; නිව්වාධිට්ඨිතායාති අත්ථො. පරිවිතායාති සමන්ත්තො විතාය; සබ්බදිසාසු විතාය ආවිතාය භාවිතාය අභිවඩ්ඪිතායාති අත්ථො. සුසමාරද්ධායාති සුට්ඨු සමාරද්ධාය; වසිභාවං උපනීතායාති අත්ථො. න පාපකං සුපිනන්ති පාපකමෙව න පස්සති, හදුකං පන වුඩ්ඪිකාරණභූතං පස්සති. දෙවතා රක්ඛන්තීති ආරක්ඛදෙවතා ධම්මිකං රක්ඛං පච්චුපට්ඨාපෙන්නි. තුවටං විත්තං සමාධියතීති බිජ්ජං විත්තං සමාධියති. උත්තරි අප්පට්ඨිජ්ඣන්තොති මෙත්තාක්ඛානතො උත්තරිං අරහත්තං අසවිජ්ජරොන්තො සෙබ්බො වා පුට්ඨජ්ජතො වා හුත්වා කාලං කරොන්තො බ්‍රහ්මලොකූපගො හොති. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

එකාදසකවාරවණ්ණනා පරියොසානා

එකුත්තරිකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

උපොසථාදිපුච්ඡාවිස්සජ්ජනා

332. “උපොසථකම්මස්ස කො ආදී” තිආදිනං පුච්ඡානං විස්සජ්ජනෙ සාමග්ගී ආදීති “උපොසථං කරිස්සාමා” ති සීමං සොධෙත්වා ඡන්දපාරිසුද්ධිං ආහරිත්වා සන්නිපතිතානං කායසාමග්ගී ආදි. කිරියා මජ්ඣෙති පුබ්බකිච්චං කත්වා පානිමොක්ඛඛසාරණකිරියා මජ්ඣෙ. නිට්ඨානං පරියොසානන්ති “තත්ථ සබ්බෙහෙව සමග්ගෙහි සම්මොදමානෙහි අවිච්ඡෙදමානෙහි සික්ඛිතබ්බ”න්ති ඉදං පානිමොක්ඛනිට්ඨානං පරියොසානං. පචාරණාකම්මස්ස සාමග්ගී ආදීති “පචාරණං

කරිස්සාමා’ති සීමං සොධෙත්වා ඡන්දපචාරණං ආහරිත්වා සන්තිපතිතානං
 කායසාමග්ගී ආදි. කිරියා මජ්ඣිමනිකායෙ පචාරණාඤ්ඤාති ව පචාරණාකථා ව මජ්ඣිමනිකායෙ,
 සඤ්ඤානවකස්ස “පස්සන්තො පටිකරිස්සාමී”ති වචනං පරියොසානං.
 තජ්ජනියකම්මාදීසු වත්ථු නාම යෙන වත්ථුනා කම්මාරහො හොති, තං වත්ථු.
 පුග්ගලොති යෙන තං වත්ථු කතං, සො පුග්ගලො. කම්මවාචා පරියොසානන්ති
 “කතං සඤ්ඤාන ඉත්ථන්තාමස්ස භික්ඛුනො තජ්ජනියකම්මං, ඛමති සඤ්ඤාසං,
 තස්මා තුණ්හී, එවමෙන ධාරයාමී”ති එවං තස්සා තස්සා කම්මවාචාය අවසානවචනං
 පරියොසානං. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති

උපොසථාදිපුච්ඡාවිස්සජ්ජනාවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

අත්ථවසපකරණාවණ්ණනා

334. අත්ථවසපකරණං – දස අත්ථවසෙතිආදීසු යං වත්තබ්බං තං
 පඨමපාරාජිකවණ්ණනායමෙව චුත්තං. යං සඤ්ඤාසුට්ඨු තං සඤ්ඤාසුට්ඨුතිආදීසු උපරිමං
 උපරිමං පදං හෙට්ඨිමස්ස හෙට්ඨිමස්ස පදස්ස අත්ථො.

අත්ථසතං ධම්මසතන්තිආදිමහි පන යදෙනං දසසු පදෙසු එකෙකං මූලං කත්වා
 දසක්ඛන්තුං යොජනාය පදසතං චුත්තං. තත්ථ පච්ඡිමස්ස පච්ඡිමස්ස පදස්ස වසෙන
 අත්ථසතං පුරිමස්ස පුරිමස්ස වසෙන ධම්මසතං වෙදිතබ්බං. අථ වා යෙ දස
 අත්ථවසෙ පටිච්ච තථාගතෙන සාවකානං සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං, යෙ පුබ්බෙ
 පඨමපාරාජිකවණ්ණනායං “තත්ථ සඤ්ඤාසුට්ඨුනා නාම සඤ්ඤාසං සුට්ඨුභාවො ‘සුට්ඨු
 දෙවා’ති ආගතට්ඨානෙ විය ‘සුට්ඨු භන්තෙ’ති වචනසම්පටිච්ඡනභාවො, යො ව
 තථාගතස්ස වචනං සම්පටිච්ඡති, තස්ස තං දීඝරත්තං භිතාය සුඛාය හොති, තස්මා
 සඤ්ඤාසං ‘සුට්ඨු භන්තෙ’ති මම වචනසම්පටිච්ඡනත්ථං පඤ්ඤපෙස්සාමි
 අසම්පටිච්ඡනෙ ආදීනවං සම්පටිච්ඡනෙ ව ආනිසංසං දස්සෙත්වා න ඛලක්කාරෙන
 අභිභවිත්වාති එතමත්ථං ආවිකරොත්තො ආහ – සඤ්ඤාසුට්ඨුනායා”ති එවමාදිනා
 නයෙන වණ්ණනා, තෙසං ඉධ දසක්ඛන්තුං ආගතත්තා අත්ථසතං
 තදත්ථජොතකානඤ්ඤා පදානං වසෙන ධම්මසතං වෙදිතබ්බං. ඉදානි
 අත්ථජොතකානං නිරුත්තීනං වසෙන නිරුත්තීසතං, ධම්මභූතානං නිරුත්තීනං
 වසෙන නිරුත්තීසතන්ති ද්වෙ නිරුත්තීසතානි, අත්ථසතෙ ඤාණසතං, ධම්මසතෙ
 ඤාණසතං, ද්විසු නිරුත්තීසතෙසු ද්වෙ ඤාණසතානීති වත්තාරි ඤාණසතානි ව
 වෙදිතබ්බානි.

“අත්ථසතං ධම්මසතං, ද්වෙ නිරුත්තීසතානි;
 වත්තාරි ඤාණසතානි, අත්ථවසෙ පකරණං”ති.

ඉති හි යං චුත්තං, ඉදමෙනං පටිච්ච චුත්තන්ති.

ඉති සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය

මහාවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිකා.

පටිමගාලාසඨගණිකං

සත්තනගරෙසු පඤ්ඤත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා

335. එකංසං චීවරං කත්වාති එකස්මිං අංසකුටෙ චීවරං කත්වා; සාධුකං උත්තරාසඨගං කත්වාති අත්ථො. පග්ගණ්හිත්වාන අඤ්ජලිත්ති දසනඛසමොධානසමුප්පලං අඤ්ජලිං උක්ඛිපිත්වා. ආසීසමානරුපො වාති පච්චාසීසමානරුපො විය. කිස්ස ත්වං ඉධ මාගතොති කෙන කාරණෙන කිමත්ථං පත්ථයමානො ත්වං ඉධ ආගතො. කො එවමාහ? සම්මාසම්බුද්ධො. කං එවමාහ? ආයස්මත්තං උපාලිං. ඉති ආයස්මා උපාලි භගවත්තං උපසඨකමිත්වා “ද්විසු විනයෙසු”ති ඉමං ගාථං පුච්ඡි. අථස්ස භගවා “භද්දකො තෙ උම්මඨගො”ති ආදීනි වත්වා තං විස්සජ්ජෙසි. එස නයො සබ්බත්ථං. ඉති ඉමෙ සබ්බපඤ්ඤෙ බුද්ධකාලෙ උපාලිත්ථෙරො පුච්ඡි. භගවා බ්‍යාකාසි. සඨගීතිකාලෙ පන මහාකස්සපත්ථෙරො පුච්ඡි. උපාලිත්ථෙරො බ්‍යාකාසි.

තත්ථ භද්දකො තෙ උම්මඨගොති භද්දකා තෙ පඤ්ඤා; පඤ්ඤා හි අවිජ්ජන්ධකාරතො උම්මුජ්ජිත්වා යිතත්තා “උම්මඨගො”ති වුච්චති. තග්ඝාති කාරණත්ථෙ නිපාතො. යස්මා මං පුච්ඡසි, තස්මා තෙ අහමක්ඛිස්සන්ති අත්ථො. සම්පට්ච්ඡන්ත්ථෙ වා, “තග්ඝා”ති හි ඉමිනා වචනං සම්පට්ච්ඡිත්වා අක්ඛිස්සන්ති ආහ. “සමාදහිත්වා විසිබ්බෙන්ති, සාමිසෙන, සසිත්ථක”න්ති ඉමානි තිණියෙව සික්ඛාපදානි භග්ගෙසු පඤ්ඤත්තානි.

චතුච්ඡත්තිවණ්ණනා

336. යං තං පුච්ඡිමිහාති යං ත්වං අපුච්ඡිමිහා. අකිත්තයිති අහාසි. නොති අමිහාකං. තං තං බ්‍යාකතන්ති යං යං පුට්ඨං, තං තදෙව බ්‍යාකතං. අනඤ්ඤාති අඤ්ඤා අකත්වා බ්‍යාකතං.

යෙ දුට්ඨුල්ලා සා සීලවිපත්තිති එත්ථ කිඤ්චාපි සීලවිපත්ති නාම පඤ්ඤෙ නත්ථි, අථ බො දුට්ඨුල්ලං විස්සජ්ජෙතුකාමනායෙනං වුත්තං. චතුසු හි විපත්තිසු දුට්ඨුල්ලං එකාය විපත්තියා සඨගහිතං, අදුට්ඨුල්ලං තිහි විපත්තිහි සඨගහිතං. තස්මා “යෙ දුට්ඨුල්ලා සා සීලවිපත්ති”ති වත්වා තමෙව විත්ථාරතො දස්සෙතුං “පාරාජිකං සඨසාදිසෙසො සීලවිපත්තිති වුච්චති”ති ආහ.

ඉදානි තිස්සන්තං විපත්තිනං වසෙන අදුට්ඨුල්ලං දස්සෙතුං “ථුල්ලච්චය”න්ති ආදිමාහ. තත්ථ යො වායං, අක්කොසති හසාධිප්පායොති ඉදං දුබ්භාසිතස්ස වත්ථුදස්සන්තං වුත්තං.

අබ්භාවික්ඛන්ති “තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමී” ති වදන්තා අබ්භාවික්ඛන්ති.

අයං සා ආජීවවිපත්තිසම්මතාති අයං ඡහි සික්ඛාපදෙහි සඬගහිතා ආජීවවිපත්ති නාම චතුත්ථා විපත්ති සම්මතාති එත්තාවතා “අද්වුල්ල” න්ති ඉදං විස්සජ්ජිතං හොති.

ඉදානි “යෙ ව යාවතතියකා” ති පඤ්ඤං විස්සජ්ජෙත්තුං “එකාදසා” ති ආදිමාහ.

ඡෙදනකාදිවණ්ණනා

337. යස්මා පන “යෙ ව යාවතතියකා” ති අයං පඤ්ඤො “එකාදස යාවතතියකා” ති එවං සඬබාවසෙන විස්සජ්ජිතො, තස්මා සඬබානුසන්ධිවසෙනෙව “කති ඡෙදනකානී” ති ආදිකෙ අඤ්ඤෙ අන්තරාපඤ්ඤෙ පුච්ඡි. තෙසං විස්සජ්ජනත්ථං “ඡ ඡෙදනකානී” ති ආදි චුත්තං. තත්ථ “එකං භෙදනකං, එකං උද්දාලනකං, සොදස ජානන්ති පඤ්ඤත්තා” ති ඉදමෙව අපුබ්බං. සෙසං මහාවග්ගෙ විහත්තමෙව. යං පනෙතං අපුබ්බං තත්ථ එකං භෙදනකන්ති සුච්ඡරං. එකං උද්දාලනකන්ති තුලොනද්ධමඤ්චපීඨං. සොදසාති සොළස. ජානන්ති පඤ්ඤත්තාති “ජාන” න්ති එවං චත්ථා පඤ්ඤත්තා, තෙ එවං චෙදිතබ්බා – “ජානං සඬ්ඝිකං ලාභං පරිණතං අත්තනො පරිණාමෙය්‍ය, ජානං පුබ්බපගතං භික්ඛුං අනුපබ්ජිතං නිසජ්ජං කප්පෙය්‍ය, ජානං සප්පාණකං උදකං තිණං වා මත්තිකං වා සිඤ්ඤෙය්‍ය වා සිඤ්ඤාපෙය්‍ය වා, ජානං භික්ඛුනිපරිපාචිතං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ඤෙය්‍ය, ජානං ආසාදනාපෙක්ඛො භුත්තස්මිං පාචිත්තියං, ජානං සප්පාණකං උදකං පරිභුඤ්ඤෙය්‍ය, ජානං යථාධම්මං නිහතාධිකරණං, ජානං දුට්ඨුල්ලං ආපත්තිං පටිච්ඡාදෙය්‍ය, ජානං උභනවිසතිවස්සං පුග්ගලං උපසම්පාදෙය්‍ය, ජානං ටෙය්‍යසත්ථෙත සද්ධිං, ජානං තථාචාදිතා භික්ඛුතා අකතානුධම්මෙන, ජානං තථානාසිතං සමණුද්දෙසං, ජානං සඬ්ඝිකං ලාභං පරිණතං පුග්ගලස්ස පරිණාමෙය්‍ය, ජානං පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපන්නං භික්ඛුනිං නෙව අත්තනා පටිච්චාදෙය්‍ය, ජානං චොරිං වජ්ඣං විදිතං අනපලොකෙත්වා, ජානං සභික්ඛුකං ආරාමං අනාපුච්ඡා පටිසෙය්‍යා” ති.

අසාධාරණාදිවණ්ණනා

338. ඉදානි “සාධාරණං අසාධාරණං” න්ති ඉමං පුරිමපඤ්ඤං විස්සජ්ජෙත්තො “විසං ද්වෙ සතානී” ති ආදිමාහ. තත්ථ භික්ඛුනිහි අසාධාරණෙසු ඡ සඬ්ඝාදිසෙසාති විස්සට්ඨි, කායසංසග්ගො, දුට්ඨුල්ලං, අත්තකාම, කුට්ඨි, විහාරොති. ද්වෙ අනියතෙහි අට්ඨාති ද්විති අනියතෙහි සද්ධිං අට්ඨ ඉමෙ.

නිස්සග්ගියාති ද්වාදසාති –

ධොවනඤ්ච පටිග්ගහො, කොසෙය්‍යසුද්ධද්වෙහාගා;
ඡබ්බස්සාති නිසීදනං, ද්වෙ ලොමා පඨමො පත්තො;

වස්සිකා ආරක්ඛකෙන වාති - ඉමෙ ද්වාදස.

ද්වෙව්සති බුද්දකාති -

සකලො භික්ඛුනිවග්ගො, පරම්පරඤ්ච භොජනං;
අනතිරික්තං අභිභට්ඨං, පණ්ණිකඤ්ච අවෙලකං;
උභනං දුට්ඨුල්ලජාදනං.

මාතුගාමෙන සද්ධිඤ්ච, යා ව අනික්ඛන්තරාජකෙ;
සන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡා, විකාලෙ ගාමජ්ජවෙසනා.

නිසීදනෙ ව යා සික්ඛා, වස්සිකා යා ව සාට්ඨිකා;
ද්වාව්සති ඉමා සික්ඛා, බුද්දකෙසු පකාසිතාති.

භික්ඛුහි අසාධාරණසුපි සඬ්ඝම්භා දස නිස්සරෙති “සඬ්ඝම්භා නිස්සාරියති” ති
එවං විභඬ්ගෙ චුත්තා, මාතිකායං පන “නිස්සාරණියං සඬ්ඝාදියෙස” න්ති එවං
ආගතා දස. නිස්සග්ගියානි ද්වාදසාති භික්ඛුනිවිභඬ්ගෙ විභත්තානි නිස්සග්ගියානෙව.
බුද්දකාපි තත්ථ විභත්තබුද්දකා එව. තථා වත්තාරො පාට්දෙසනියා, ඉති සතඤ්චෙව
තිස්සඤ්ච සික්ඛා විභඬ්ගෙ භික්ඛුනිනං භික්ඛුහි අසාධාරණා. සෙසං ඉමස්මි.
සාධාරණාසාධාරණවිස්සජ්ජනෙ උත්තානමෙව.

ඉදානි විපත්තියො ව “යෙහි සමට්ඨෙහි සම්මන්ති” ති ඉදං පඤ්ඤං
විස්සජ්ජෙත්තො අට්ඨෙව පාරාජිකානිආදිමාහ. තත්ථ දුරාසදාති ඉමිනා තෙසං
සජ්ජවිභයනං දස්සෙති. කණ්ඨසජ්ජාදයො විය හි එතෙ දුරාසදා දුරුපගමනා
දුරාසජ්ජනා, ආපජ්ජියමානා මූලවිජෙදාය සංවත්තන්ති. තාලවත්ථුසමුපමාති සබ්බං
තාලං උද්ධරිත්වා තාලස්ස වත්ථුමත්තකරණෙන සමුපමා. යථා වත්ථුමත්තකතො
තාලො න පුන පාකතිකො භොති, එවං න පුන පාකතිකා භොන්ති.

එවං සාධාරණං උපමං දස්සෙත්වා පුන එකෙකස්ස චුත්තං උපමං දස්සෙත්තො
පණ්ඩුපලාසොතිආදිමාහ. අවිරුල්හි භවන්ති තෙති යථා එතෙ පණ්ඩුපලාසාදයො
පුනහරිතාදිභාවෙන අවිරුල්හිධම්මා භොන්ති; එවං පාරාජිකාපි පුන
පකතිසිලාභාවෙන අවිරුල්හිධම්මා භොන්තිති අත්ථො. එත්තාවතා “විපත්තියො ව
යෙහි සමට්ඨෙහි සම්මන්ති” ති එත්ථ ඉමා තාව අට්ඨ පාරාජිකවිපත්තියො කෙහිවි
සමට්ඨෙහි න සම්මන්තිති එවං දස්සිතං භොති. යා පන විපත්තියො සම්මන්ති, තා
දස්සෙතුං තෙව්සති සඬ්ඝාදියෙසානිආදි චුත්තං. තත්ථ තිහි සමට්ඨෙහි
සබ්බසඬ්ගාහිකවචනමෙතං. සඬ්ඝාදියෙසා හි ද්විහි සමට්ඨෙහි සම්මන්ති, න
තිණුවත්ථාරකෙන. සෙසා තිහිපි සම්මන්ති.

ද්වෙ උපොසථා ද්වෙ පචාරණාති ඉදං භික්ඛුනඤ්ච භික්ඛුනිනඤ්ච වසෙන
චුත්තං. විභත්තිමත්තදස්සනෙනෙව චෙතං චුත්තං, න සමට්ඨෙහි වූපසමනවසෙන.
භික්ඛුඋපොසථො, භික්ඛුනිඋපොසථො, භික්ඛුපචාරණා, භික්ඛුනිපචාරණාති ඉමාපි

හි ව්‍යාප්තිය විහත්විය; විහිදුණාහි අත්පො. වත්තාරි කම්මානිති
අධම්මෙතවග්ගාදිති උපොසථකම්මානි. පඤ්චෙව උද්දෙසා චතුරො භවන්ති
අනඤ්ඤාති හික්ඛුනං පඤ්ච උද්දෙසා හික්ඛුනිනං චතුරො භවන්ති, අඤ්ඤා න
භවන්ති; ඉමා අපරාපි විහත්වියො. ආපත්තික්ඛන්ධා ච භවන්ති සත්ත, අධිකරණානි
වත්තාරිති ඉමා පන විහත්වියො සමපෙහි සම්මන්ති, තස්මා සත්තහි
සමපෙහිතිආදිමාහ. අප වා “ද්වෙ උපොසථා ද්වෙ පවාරණා වත්තාරි කම්මානි
පඤ්චෙව උද්දෙසා චතුරො භවන්ති, අනඤ්ඤා” ති ඉමාපි ව්‍යාප්තිය විහත්වියො
නිස්සාය “නස්සන්තෙන විනස්සන්තෙන” තිආදිනා නයෙන යා ආපත්තියො
ආපජ්ජන්ති, තා යස්මා චුත්තජ්ජකාරෙහෙව සමපෙහි සම්මන්ති, තස්මා තංමුලකානං
ආපත්තිනං සමපදස්සනත්ථමපි තා විහත්වියො චුත්තාති වෙදිතබ්බා. කිව්වං
එකෙනාති කිව්වාධිකරණං එකෙන සමපෙන සම්මති.

පාරාජිකාදිආපත්තිවණ්ණනා

339. එවං පුච්ඡානුක්කමෙන සබ්බපඤ්ඤා විස්සජ්ජෙත්වා ඉදානි
“ආපත්තික්ඛන්ධා ච භවන්ති සත්තා” ති එත්ථ සඬග්ගිතආපත්තික්ඛන්ධානං
පච්චෙකං නිබ්බවනමත්තං දස්සෙන්නො පාරාජිකන්තිආදිමාහ. තත්ථ පාරාජිකන්ති
ගාථාය අයමත්ථො – යදිදං පුග්ගලාපත්තිසික්ඛාපදපාරාජිකෙසු ආපත්තිපාරාජිකං
නාම චුත්තං, තං ආපජ්ජන්නො පුග්ගලො යස්මා පරාජිකො පරාජයමාපන්නො
සද්ධම්මා චුතො පරද්ධො භට්ඨො නිරඬකතො ච හොති, අනිහතෙ තස්මිං පුග්ගලෙ
පුන උපොසථජ්ජපවාරණාදිහෙදො සංවාසො නත්ථි. තෙනෙනං ඉති වුව්චතීති තෙන
කාරණෙන එතං ආපත්තිපාරාජිකන්ති වුව්චති. අයඤ්ඤත්ථ සබ්බෙපත්ථො –
යස්මා පරාජිකො හොති තෙන, තස්මා එතං පාරාජිකන්ති වුව්චති.

දුතියගාථායපි බ්‍යාඤ්ජනං අනාදිශිත්වා අත්ථමත්තමෙව දස්සෙතුං සඬසොව
දෙති පරිවාසන්තිආදි චුත්තං. අයං පනෙත්ථ අත්ථො – ඉමං ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වා
වුට්ඨාතුකාමස්ස යං තං ආපත්තිවුට්ඨානං තස්ස ආදිමහි වෙව පරිවාසදානත්ථාය
ආදිතො සෙසෙ මජ්ඣෙ මානත්තදානත්ථාය මූලායපටිකස්සනෙන වා සහ
මානත්තදානත්ථාය, අවසානෙ අබ්භානත්ථාය ච සඬසො ඉච්ඡිතබ්බො, න හෙත්ථ
එකමපි කම්මං විනා සඬසෙන සක්කා කාතුන්ති සඬසො, ආදිමහි වෙව සෙසෙ ච
ඉච්ඡිතබ්බො අස්සාති සඬසාදිසෙසො.

තතියගාථාය අනියතො න නියතොති යස්මා න නියතො, තස්මා අනියතො
අයමාපත්තික්ඛන්ධොති අත්ථො. කිං කාරණා න නියතොති? අනෙකංසිකතං පදං,
යස්මා ඉදං සික්ඛාපදං අනෙකංසෙන කතන්ති අත්ථො. කථං අනෙකංසෙන?
තිණ්ණමඤ්ඤතරං යානං, තිණ්ණං ධම්මානං අඤ්ඤතරෙන කාරෙතබ්බොති හි
තත්ථ චුත්තං, තස්මා “අනියතො” ති පවුච්චති, සො ආපත්තික්ඛන්ධො අනියතොති
වුව්චති. යථා ච තිණ්ණං අඤ්ඤතරං යානං, එවං ද්විතීයං ධම්මානං අඤ්ඤතරං
යානං යත්ථ චුත්තං, සොපි අනියතො එව.

චතුත්ථගාථාය අව්වයො තෙන සමො නත්ථීති දෙසනාගාමිනීසු අව්වයෙසු තෙන සමො ථුලො අව්වයො නත්ථී, තෙනෙනං ඉති වුව්වති; ථුලත්තා අව්වයස්ස එතං ථුල්ලව්වයන්ති වුව්වතීති අත්ථො.

පඤ්චමගාථාය නිස්සජ්ජිත්වාන දෙසෙති තෙනෙනන්ති නිස්සජ්ජිත්වා දෙසෙතබ්බතො නිස්සග්ගියන්ති වුව්වතීති අත්ථො.

ජට්ඨගාථාය පාතෙති කුසලං ධම්මන්ති සඤ්චිච්ච ආපජ්ජන්තස්ස කුසලධම්මසඬ්ඛාතං කුසලචිත්තං පාතෙති, තස්මා පාතෙති චිත්තන්ති පාවිත්තියං. යං පන චිත්තං පාතෙති, තං යස්මා අරියමග්ගං අපරජ්ඣාති, චිත්තසම්මොහකාරණඤ්ච හොති, තස්මා “අරියමග්ගං අපරජ්ඣාති, චිත්තසම්මොහනට්ඨාන”න්ති ච වුත්තං.

පාටිදෙසනීයගාථාසු “ගාරය්හං ආවුසො ධම්මං ආපජ්ජි”න්ති වුත්තගාරය්හභාවකාරණදස්සනත්ථමෙව හික්ඛු අඤ්ඤාතකො සන්තොතිආදි වුත්තං. පටිදෙසෙතබ්බතො පන සා ආපත්ති පාටිදෙසනීයාති වුව්වති.

දුක්ඛටගාථාය අපරද්ධං වීරද්ධඤ්ච බලිතන්ති සබ්බමෙතං “යඤ්ච දුක්ඛට”න්ති එත්ථ වුත්තස්ස දුක්ඛටස්ස පරියායවචනං. යඤ්චි දුට්ඨු කතං වීරූපං වා කතං, තං දුක්ඛටං. තං පනෙනං යථා සත්ථාරා වුත්තං; එවං අකතත්තා අපරද්ධං, කුසලං වීරජ්ඣාත්වා පචත්තත්තා වීරද්ධං, අරියචත්තපටිපදං අනාරුල්භත්තා බලිතං. යං මනුස්සො කරෙති ඉදං පනස්ස ඔපම්මනිදස්සනං. තස්සත්ථො – යථා හි යං ලොකෙ මනුස්සො ආවි වා යදි වා රහො පාපං කරොති, තං දුක්ඛටන්ති පචෙදෙන්නි; එවමිදම්පි බුද්ධජ්ජකුට්ඨෙයන ලාමකභාවෙන පාපං, තස්මා දුක්ඛටන්ති චෙදිතබ්බං.

දුබ්භාසිතගාථාය දුබ්භාසිතං දුරාහට්ඨන්ති දුට්ඨු ආහට්ඨං භාසිතං ලපිතන්ති දුරාහට්ඨං. යං දුරාහට්ඨං, තං දුබ්භාසිතන්ති අත්ථො. කිඤ්ච හියො? සංකිලිට්ඨඤ්ච යං පදං, සංකිලිට්ඨං යස්මා තං පදං හොතීති අත්ථො. තථා යඤ්ච විඤ්ඤු ගරහන්ති, යස්මා ච නං විඤ්ඤු ගරහන්තීති අත්ථො. තෙනෙනං ඉති වුව්වතීති තෙන සංකිලිට්ඨභාවෙන ච විඤ්ඤුගරහනෙනාපි ච එතං ඉති වුව්වති; “දුබ්භාසිත”න්ති එවං වුව්වතීති අත්ථො.

සෙඛියගාථාය “ආදි වෙනං වරණඤ්චා”තිආදිනා නයෙන සෙබස්ස සන්තකභාවං දීපෙති. තස්මා සෙබස්ස ඉදං සෙඛියන්ති අයමෙත්ථ සඬ්ඛෙපත්ථො. ඉදං “ගරුකලහුකඤ්චාපි”තිආදිපඤ්ඤෙහි අසඬ්ගහිතස්ස “හන්ද වාක්‍යං සුඤ්ඤාම තෙ”ති ඉමිනා පන ආයාවනවචනෙන සඬ්ගහිතස්ස අත්ථස්ස දීපනත්ථං වුත්තන්ති චෙදිතබ්බං.

ජන්තමතිවස්සතීතිආදිමිහිපි එසෙව නයො. තත්ථ ජන්තමතිවස්සතීති ගෙහං තාව තිණාදිහි අව්ජන්තං අතිවස්සති. ඉදං පන ආපත්තිසඬ්ඛාතං ගෙහං ජන්තං අතිවස්සති; මූලාපත්තිඤ්ච ඡාදෙන්තො අඤ්ඤං නවං ආපත්තිං ආපජ්ජති. විවටං

නාතිවස්සතීති ගෙහං තාව අවිවටං සුවිජන්තං නාතිවස්සති. ඉදං පන ආපත්තිසඬ්ඛාතං ගෙහං විවටං නාතිවස්සති; මූලාපත්තිඤ්ඤි විවරන්තො දෙසනාගාමීතිං දෙසෙත්වා වුට්ඨානගාමීතිනො වුට්ඨන්ත්වා සුද්ධන්තෙ පතිට්ඨාති. ආයතිං සංවරන්තො අඤ්ඤං ආපත්තිං නාපජ්ජති. තස්මා ඡන්තං විවරොථාති තෙන කාරණෙන දෙසනාගාමීතිං දෙසෙත්තො වුට්ඨානගාමීතිනො ච වුට්ඨන්තො ඡන්තං විවරො. එවං තං නාතිවස්සතීති එවඤ්ඤෙතං විවටං නාතිවස්සතීති අත්ථො.

ගති මිභානං පවනන්ති අජ්ඣෙකාකාසෙ බ්‍යග්ඝාදීහි පරිපාතියමානානං මිභානං පවනං රුක්ඛාදිගහනං අරඤ්ඤං ගති පටිසරණං හොති, තං පත්වා තෙ අස්සාසන්ති. එතෙනෙව නයෙන ආකාසො පක්ඛීනං ගති. අවස්සං උපගමනට්ඨෙන පන විභවො ගති ධම්මානං, සබ්බෙසම්පි සඬ්ඛතධම්මානං විනාසොව තෙසං ගති. න හි තෙ විනාසං අගච්ඡන්තා යාතුං සක්කොන්ති. සුවිරම්පි යත්වා පන නිබ්බානං අරහතො ගති, බ්‍රිහස්පති අරහතො අනුපාදිසෙසනිබ්බානධාතු එකංසෙන ගතීති අත්ථො.

පයමගාථාසඬ්ඛිගණිකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

අධිකරණහෙදං

උක්කොටනහෙදාදිවණ්ණනා

340. අධිකරණහෙදෙ ඉමෙ දස උක්කොටාති අධිකරණානං උක්කොටෙන්වා සුත අධිකරණඋක්කොටෙන සමථානං උක්කොටං දස්සෙතුං “විවාදාධිකරණං උක්කොටෙන්තො කති සමථෙ උක්කොටෙති” තිආදිමාහ. තත්ථ විවාදාධිකරණං උක්කොටෙන්තො ද්වෙ සමථෙ උක්කොටෙතීති සම්මුඛාවිනයඤ්ච යෙභුය්‍යසිකඤ්ච ඉමෙ ද්වෙ උක්කොටෙති, පටිසෙධෙති; පටික්කොසතීති අත්ථො. අනුවාදාධිකරණං උක්කොටෙන්තො වත්තාරොති සම්මුඛාවිනයං, සතිවිනයං, අමුල්භවිනයං, තස්සපාපියසිකන්ති ඉමෙ වත්තාරො සමථෙ උක්කොටෙති. ආපත්තාධිකරණං උක්කොටෙන්තො තයොති සම්මුඛාවිනයං, පටිඤ්ඤාතකරණං, තිණුවත්ථාරකන්ති ඉමෙ තයො සමථෙ උක්කොටෙති. කිච්චාධිකරණං උක්කොටෙන්තො එකන්ති සම්මුඛාවිනයං ඉමං එකං සමථං උක්කොටෙති.

341. කති උක්කොටාතිආදිපුච්ඡානං විස්සජ්ජනෙ පන ද්වාදසසු උක්කොටෙසු අකතං කම්මන්තිආදයො තාව තයො උක්කොටා විසෙසතො දුතියෙ අනුවාදාධිකරණෙ ලබ්භන්ති. අනිහතං කම්මන්තිආදයො තයො පයමෙ විවාදාධිකරණෙ ලබ්භන්ති. අවිනිවිජ්ඣන්තිආදයො තයො තතියෙ ආපත්තාධිකරණෙ ලබ්භන්ති. අවුපසන්තන්තිආදයො තයො චතුත්ථෙ කිච්චාධිකරණෙ ලබ්භන්ති; අපිච ද්වාදසාපි ච එකෙකස්මිං අධිකරණෙ ලබ්භන්තියෙව.

තත්ප්‍රාතකං අධිකරණං උක්කොටෙතීති යස්මිං විහාරෙ “මය්හං ඉමිනා පත්තො ගහිතො, චීවරං ගහිත”න්තිආදිනා නයෙන පත්තචීවරාදීනං අත්ථාය අධිකරණං උප්පන්නං හොති, තස්මිංයෙව ච නං විහාරෙ ආවාසිකා සන්නිපතිත්වා “අලං ආවුසො”ති අත්තපච්චත්ථිකෙ සඤ්ඤාපෙත්වා පාළිමුත්තකවිනිච්ඡයෙනෙව වූපසමෙත්ති, ඉදං තත්ප්‍රාතකං අධිකරණං නාම. යෙනාපි විනිච්ඡයෙන සමිතං, සොපි එකො සමථොයෙව. ඉමං උක්කොටෙන්තස්සාපි පාවිත්තියං.

තත්ප්‍රාතකං වූපසන්නන්ති සථෙ පන තං අධිකරණං නෙවාසිකා වූපසමෙතං න සක්කොන්ති, අප්ඤ්ඤො විනයධරො ආගන්ත්වා “කිං ආවුසො ඉමස්මිං විහාරෙ උපොසථො වා පචාරණා වා යීතා”ති ප්‍රච්ඡති, තෙහි ච තස්මිං කාරණෙ කථිතෙ තං අධිකරණං ඛන්ධකතො ච පරිවාරතො ච සුත්තෙන විනිච්ඡිනිත්වා වූපසමෙති, ඉදං තත්ප්‍රාතකං වූපසන්නං නාම අධිකරණං. එතං උක්කොටෙන්තස්සාපි පාවිත්තියමෙව.

අන්තරාමග්ගෙති තෙ අත්තපච්චත්ථිකා “න මයං එතස්ස විනිච්ඡයෙ තිට්ඨාම, නායං විනයෙ කුසලො, අසුකස්මිං නාම ගාමෙ විනයධරො ථෙරා වසන්ති, තත්ප්‍රාතකං විනිච්ඡිනිස්සාමා”ති ගච්ඡන්තා අන්තරාමග්ගෙයෙව කාරණං සල්ලක්ඛෙත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං වා සඤ්ඤාපෙත්ති, අඤ්ඤෙ වා තෙ භික්ඛූ නිජ්ඣාපෙත්ති, ඉදම්පි වූපසන්නමෙව හොති. එවං වූපසන්නං අන්තරාමග්ගෙ අධිකරණං උක්කොටෙති යො, තස්සාපි පාවිත්තියමෙව.

අන්තරාමග්ගෙ වූපසන්නන්ති න හෙව ඛො පන අඤ්ඤමඤ්ඤං සඤ්ඤත්තියා වා සභාගහික්ඛූනිජ්ඣාපනෙන වා වූපසන්නං හොති; අපිච ඛො පටිපථං ආගච්ඡන්තො එකො විනයධරො දිස්වා “කත්ප්‍රාතකං ගච්ඡවා”ති ප්‍රච්ඡිත්වා “අසුකං නාම ගාමං, ඉමිනා නාම කාරණෙනා”ති වුත්තෙ “අලං, ආවුසො, කිං තත්ප්‍රාතකං ගතෙනා”ති තත්ථෙව ධම්මෙන විනයෙන තං අධිකරණං වූපසමෙති, ඉදං අන්තරාමග්ගෙ වූපසන්නං නාම. එතං උක්කොටෙන්තස්සාපි පාවිත්තියමෙව.

තත්ප්‍රාතකං ගතන්ති සථෙ පන “අලං, ආවුසො, කිං තත්ප්‍රාතකං ගතෙනා”ති වූච්චමානාපි “මයං තත්ථෙව ගන්ත්වා විනිච්ඡයං පාපෙස්සාමා”ති විනයධරස්ස වචනං අනාදිශිත්වා ගච්ඡන්තියෙව, ගන්ත්වා සභාගානං භික්ඛූනං එතමත්ථං ආරොචෙත්ති. සභාගා භික්ඛූ “අලං, ආවුසො, සඤ්ඤාපෙත්තිපාතං නාම ගරුක”න්ති තත්ථෙව නිසීදාපෙත්වා විනිච්ඡිනිත්වා සඤ්ඤාපෙත්ති, ඉදම්පි වූපසන්නමෙව හොති. එවං වූපසන්නං තත්ප්‍රාතකං අධිකරණං උක්කොටෙති යො, තස්සාපි පාවිත්තියමෙව.

තත්ප්‍රාතකං ගතං වූපසන්නන්ති න හෙව ඛො පන සභාගහික්ඛූනං සඤ්ඤත්තියා වූපසන්නං හොති; අපිච ඛො සඤ්ඤා සන්නිපාතෙත්වා ආරොචිතං සඤ්ඤමජ්ඣෙ විනයධරා වූපසමෙත්ති, ඉදං තත්ප්‍රාතකං ගතං වූපසන්නං නාම. එතං උක්කොටෙන්තස්සාපි පාවිත්තියමෙව.

සතිවිනයන්ති ඛිණාසවස්ස දින්නං සතිවිනයං උක්කොටෙති, පාවිත්තියමෙව.
උම්මත්තකස්ස දින්නෙ අමුල්භවිතයෙ පාපුස්සන්තස්ස දින්නාය තස්සපාපියසිකායපි
එසෙව නයො.

තිණුවත්ථාරකං උක්කොටෙති සඬ්ඝෙන තිණුවත්ථාරකසමථෙන වූපසමිතෙ
අධිකරණෙ “ආපත්ති නාම එකං භික්ඛුං උපසඬ්ඝමිත්වා උක්කුටිකං නිසීදිත්වා
අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා දෙසියමානා වුට්ඨාති, යං පනෙතං නිද්දායන්තස්සාපි
ආපත්තිවුට්ඨානං නාම, එතං මය්හං න ඛමති” ති එවං වදන්තොපි තිණුවත්ථාරකං
උක්කොටෙති නාම, තස්සාපි පාවිත්තියමෙව.

ජන්දාගතිං ගච්ඡන්තො අධිකරණං උක්කොටෙති විනයධරො හුත්වා
අත්තනො උපජ්ඣායාදිනං අත්ථාය “අධම්මං ධම්මො” තිආදීනි දීපෙත්වා පුබ්බෙ
විනිච්ඡිතං අධිකරණං ද්වාදසසු උක්කොටෙසු යෙන කෙනචි උක්කොටෙන්තො
ජන්දාගතිං ගච්ඡන්තො අධිකරණං උක්කොටෙති නාම. ද්වීසු පන
අත්තපච්චත්ථිකෙසු එකස්මිං “අනත්ථං මෙ අවරී” තිආදීනා නයෙන
සමුප්පන්නාසානො, තස්ස පරාජයං ආරොපනත්ථං “අධම්මං ධම්මො” තිආදීනි
දීපෙත්වා පුබ්බෙ විනිච්ඡිතං අධිකරණං ද්වාදසසු උක්කොටෙසු යෙන කෙනචි
උක්කොටෙන්තො දොසාගතිං ගච්ඡන්තො අධිකරණං උක්කොටෙති නාම. මන්දො
පන මොමුහො මොමුහත්තා එව “අධම්මං ධම්මො” තිආදීනි දීපෙත්වා
චුත්තනයෙනෙව උක්කොටෙන්තො මොහාගතිං ගච්ඡන්තො අධිකරණං
උක්කොටෙති නාම. සථෙ පන ද්වීසු අත්තපච්චත්ථිකෙසු එකො විසමාති
කායකම්මාදීනි ගහනම්චජාදිට්ඨිං ඛලවත්තෙ ව පක්ඛන්තරියෙ අභිඤ්ඤාතෙ භික්ඛු
නිස්සිතත්තා විසමනිස්සිතො ගහනනිස්සිතො ඛලවනිස්සිතො ව හොති, තස්ස
හයෙන “අයං මෙ ජීවිතන්තරායං වා බ්‍රහ්මවරියන්තරායං වා කරෙය්‍යා” ති “අධම්මං
ධම්මො” තිආදීනි දීපෙත්වා චුත්තනයෙනෙව උක්කොටෙන්තො භයාගතිං
ගච්ඡන්තො අධිකරණං උක්කොටෙති නාම.

තදහුපසම්පන්නොති එකො සාමණෙරො ඛ්‍යත්තො හොති බහුස්සුතො, සො
විනිච්ඡයෙ පරාජයං පත්වා මඬ්ඤානෙ භික්ඛු දිස්වා පුච්ඡති “කස්මා
මඬ්ඤානාත්ථා” ති? තෙ තස්ස තං අධිකරණං ආරොචෙන්ති. සො තෙ එවං වදෙති
“හොතු, හන්තෙ, මං උපසම්පාදෙථ, අහං තං අධිකරණං වූපසමෙස්සාමි” ති. තෙ තං
උපසම්පාදෙන්ති. සො දුතියදිවසෙ හෙරිං පහරිත්වා සඬ්ඝං සන්නිපාතෙති. තතො
භික්ඛුහි “කෙන සඬ්ඝො සන්නිපාතිතො” ති චුත්තෙ “මයා” ති වදති. “කස්මා
සන්නිපාතිතො” ති? “භියොයා අධිකරණං දුබ්බිනිච්ඡිතං, තමහං විනිච්ඡිනිස්සාමි” ති.
“ත්ථං පන භියොයො කුහිං ගතො” ති? “අනුපසම්පන්නොමිහි, හන්තෙ, අජ්ජ පන
උපසම්පන්නොමිහි” ති. සො වත්තබ්බො “ඉදං ආවුසො තුම්භාදිසානං භගවතා
සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං, ‘තදහුපසම්පන්නො උක්කොටෙති, උක්කොටනකං
පාවිත්තිය’න්ති, ගච්ඡ ආපත්තිං දෙසෙහී” ති. ආගන්තුකෙපි එසෙව නයො.

කාරකොති එකං සඨසෙන සද්ධිං අධිකරණං විනිවිජ්ජිත්වා පරිවෙණගතං පරාජිතා භික්ඛු වදන්ති “කිස්ස, භන්තෙ, තුම්හෙහි එවං විනිවිජ්ජිතං අධිකරණං, නනු එවං විනිවිජ්ජිතබ්බං”න්ති. සො “කස්මා පයමංයෙව එවං න වදිත්ථා”ති තං අධිකරණං උක්කොටෙති. එවං යො කාරකො උක්කොටෙති, තස්සාපි උක්කොටනකං පාවිත්තියං. ඡන්දදායකොති එකො අධිකරණවිනිවිජ්ජයෙ ඡන්දං දත්වා සභාගෙ භික්ඛු පරාජයං පත්වා ආගතෙ මඬකුභුතෙ දිස්වා “ස්වෙ දානි අහං විනිවිජ්ජිස්සාමි”ති සඬ්ඝං සන්නිපාතෙන්වා “කස්මා සන්නිපාතෙසි”ති වුත්තෙ “භියොයා අධිකරණං දුබ්බිනිවිජ්ජිතං, තමහං අජ්ජ විනිවිජ්ජිස්සාමි”ති. “භියොයා පන ත්වං කත්ථ ගතො”ති. “ඡන්දං දත්වා නිසින්නොමිහි”ති. සො වත්තබ්බො “ඉදං ආවුසො තුම්හාදිසානං භගවතා සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං, ඡන්දදායකො උක්කොටෙති, උක්කොටනකං පාවිත්තිය”න්ති, ගච්ඡ ආපත්තිං දෙසෙහි”ති.

අධිකරණනිදානාදිවණ්ණනා

342. විවාදාධිකරණං කිංනිදානන්තිආදීසු කිං නිදානමස්සාති කිංනිදානං. කො සමුදයො අස්සාති කිංසමුදයං. කා ජාති අස්සාති කිංජාතිකං. කො පහවො අස්සාති කිංපහවං. කො සම්භාරො අස්සාති කිංසම්භාරං. කිං සමුට්ඨානං අස්සාති කිංසමුට්ඨානං. සබ්බානෙතානි කාරණවෙච්චනානියෙව.

විවාදනිදානන්තිආදීසුපි අට්ඨාරසහෙදකරවත්ථුසඬ්ඛාතො විවාදො නිදානමෙතස්සාති විවාදනිදානං. විවාදං නිස්සාය උප්පජ්ජනකවිවාදවසෙනෙනං වුත්තං. අනුවාදො නිදානං අස්සාති අනුවාදනිදානං. ඉදමිපි අනුවාදං නිස්සාය උප්පජ්ජනකඅනුවාදවසෙන වුත්තං. ආපත්ති නිදානං අස්සාති ආපත්තිනිදානං. ආපත්තාධිකරණපච්චයා වතස්සො ආපත්තියො ආපජ්ජතීති එවං ආපත්තිං නිස්සාය උප්පජ්ජනකආපත්තිවසෙනෙනං වුත්තං. කිච්චයං නිදානමස්සාති කිච්චයනිදානං; චතුබ්බිධං සඬ්ඝකම්මං කාරණමස්සාති අත්ථො. උක්ඛිත්තානුවත්තිකාය භික්ඛුනියා යාවතතියං සමනුභාසනාදිනං කිච්චං නිස්සාය උප්පජ්ජනකකිච්චානං වසෙනෙනං වුත්තං. අයං චතුත්තමිපි අධිකරණානං විස්සජ්ජනපක්ඛෙ එකපදයොජනා. එතෙනානුසාරෙන සබ්බපදානි යොජෙතබ්බානි.

දුතියපුච්ඡාය හෙතුනිදානන්තිආදිමිහි විස්සජ්ජනෙ නවත්තං. කුසලාකුසලාඛ්‍යාකතහෙතූනං වසෙන හෙතුනිදානාදිතා වෙදිතබ්බා. තතියපුච්ඡාය විස්සජ්ජනෙ ඛ්‍යාඤ්ජනමත්තං නානං. හෙතූයෙව හි එත්ථ පච්චයොති වුත්තො.

343. මූලපුච්ඡාය විස්සජ්ජනෙ ද්වාදස මූලානීති කොධඋපනාහයුගලකාදීනි ඡ විවාදාමූලානි, ලොභදොසමොහා තයො, අලොභාදොසාමොහා තයොති ඉමානි අජ්ඣත්තසන්නානප්පවත්තානි ද්වාදස මූලානි. චුද්දස මූලානීති තානෙව ද්වාදස කායවාචාහි සද්ධිං චුද්දස භොන්ති. ඡ මූලානීති කායාදීනි ඡ සමුට්ඨානානි.

සමුට්ඨානප්‍රවිෂය විස්සජ්ජනෙ අට්ඨාරස හෙදකරවත්ථුනි සමුට්ඨානානි, තඤ්ඤි එතෙසු අට්ඨාරසසු හෙදකරවත්ථුසු සමුට්ඨානි, එතෙහි වා කාරණභූතෙහි සමුට්ඨානි. තෙනස්සෙතානි සමුට්ඨානානි වුවිවන්ති. එස නයො සබ්බත්ථ.

344. විවාදාධිකරණං ආපත්තීතිආදිහෙදෙ එකෙන අධිකරණෙන කිව්වාධිකරණෙනානි ඉදං යෙන අධිකරණෙන සම්මන්ති, තං දස්සෙතුං වුත්තං, න පනෙතානි එකංසතො කිව්වාධිකරණෙනෙව සම්මන්ති. න හි පුග්ගලස්ස සන්තිකෙ දෙසෙන්නස්ස කිව්වාධිකරණං නාම අත්ථි.

න කතමෙන සමථෙතානි සාවසෙසාපත්ති විය න සම්මති. න හි සක්කා සා දෙසෙතුං, න තතො වුට්ඨාය සුද්ධන්තෙ පතිට්ඨාතුං.

348. විවාදාධිකරණං හොති අනුවාදාධිකරණන්තිආදි නයො උත්තානොයෙව.

349. තතො පරං යත්ථ සතිවිනයොතිආදිකා සම්මුඛාවිනයං අමුඤ්චිත්වා ඡ යමකප්‍රවිෂා වුත්තා, තාසං විස්සජ්ජනෙනෙව අත්ථො පකාසිතො.

351. සංසට්ඨාදිප්‍රවිෂානං විස්සජ්ජනෙ සංසට්ඨානි සතිවිනයකම්මවාචාක්ඛණස්මිංයෙව ද්විත්තම්පි සමථානං සිද්ධන්තා සම්මුඛාවිනයොති වා සතිවිනයොති වා ඉමෙ ධම්මා සංසට්ඨා, තො විසංසට්ඨා. යස්මා පන කදලික්ඛන්ධෙ පත්තවට්ඨිතං විය න සක්කා තෙසං විනිබ්භුජිත්වා නානාකරණං දස්සෙතුං, තෙන වුත්තං “න ච ලබ්භා ඉමෙසං ධම්මානං විනිබ්භුජිත්වා විනිබ්භුජිත්වා නානාකරණං පඤ්ඤාපෙතු”න්ති. එස නයො සබ්බත්ථ.

සත්තසමට්ඨිදානවණ්ණනා

352. කිංනිදානොති ප්‍රවිෂාවිස්සජ්ජනෙ නිදානං නිදානමස්සාති නිදානනිදානො. තත්ථ සඬ්ඝසම්මුඛතා, ධම්මසම්මුඛතා, විනයසම්මුඛතා, පුග්ගලසම්මුඛතානි ඉදං සම්මුඛාවිනයස්ස නිදානං. සතිවෙපුල්ලපත්තො ඛිණාසවො ලද්ධුපවාදො සතිවිනයස්ස නිදානං. උම්මත්තකො භික්ඛු අමුල්භවිනයස්ස නිදානං. යො ච දෙසෙති, යස්ස ච දෙසෙති, උභින්තං සම්මුඛිභාවො පටිඤ්ඤාතකරණස්ස නිදානං. භණ්ඩනජාතානං අධිකරණං වූපසමෙතුං අසක්කුණෙය්‍යතා යෙභුය්‍යසිකාය නිදානං. පාපුස්සන්තො පුග්ගලො තස්සපාපියසිකාය නිදානං. භණ්ඩනජාතානං බහු අස්සාමණකඅජ්ඣාචාරො තිණවත්ථාරකස්ස නිදානං. හෙතුපච්චයවාරා වුත්තනයා එව.

353. මූලප්‍රවිෂය විස්සජ්ජනං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානප්‍රවිෂය කිඤ්චාපි “සත්තන්තං සමථානං කතමෙ ඡත්තිංස සමුට්ඨානා”ති වුත්තං, සම්මුඛාවිනයස්ස පන කම්මසඬ්භානාවෙන සමුට්ඨානාභාවතො ඡන්තංයෙව සමථානං ඡ සමුට්ඨානානි විහත්තානි. තත්ථ කම්මස්ස කිරියාති ඤත්ති වෙදිතබ්බා. කරණන්ති තස්සායෙව ඤත්තියා යපෙතබ්බකාලෙ යපනං. උපගමනන්ති සයං උපගමනං;

අත්තනායෙව තස්ස කම්මස්ස කරණන්ති අත්ථො. අප්ඤ්ඤාපගමනන්ති
 අප්ඤ්ඤාපගමනං; අඤ්ඤං සද්ධිවිහාරිකාදිකං “ඉදං කම්මං කරොහි”ති
 අප්ඤ්ඤාපගමනන්ති අත්ථො. අධිවාසනාති “රුච්චති මෙ එතං, කරොතු සඬ්ඝො”ති එවං
 අධිවාසනා; ඡන්දදානන්ති අත්ථො. අප්පට්ඨිකොසනාති “න මෙතං බමති, මා එවං
 කරොථා”ති අප්පට්ඨෙධනා. ඉති ඡන්තං ඡක්කානං වසෙන ඡන්තිංස සමුට්ඨානා
 වෙදිතබ්බා.

සත්තසමට්ඨානාත්ථාදිවණ්ණනා

354. නානාත්ථපුච්ඡාච්ඡිසජ්ජනං උත්තානමෙව. අධිකරණපුච්ඡාච්ඡිසජ්ජනෙ
 අයං විවාදො නො අධිකරණන්ති අයං මාතෘපුත්තාදීනං විවාදො විරුද්ධවාදත්තා
 විවාදො නාම හොති, සමථෙහි පන අධිකරණියතාය අභාවතො අධිකරණං න හොති.
 අනුවාදාදීසුපි එසෙව නයො. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

අධිකරණහෙදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

දුතියගාථාසඬ්ගණිකං

වොදනාදිපුච්ඡාච්ඡිසජ්ජනාවණ්ණනා

359. දුතියගාථාසඬ්ගණියං වොදනාති වත්ථුඤ්ඤා ආපත්තිඤ්ඤා දස්සෙත්වා
 වොදනා. සාරණාති දොසසාරණා. සඬ්ඝො කිමත්ථායාති සඬ්ඝසන්නිපාතො
 කිමත්ථාය. මතිකම්මං පන කිස්ස කාරණාති මතිකම්මං වුච්චති මත්තග්ගහණං; තං
 කිස්ස කාරණාති අත්ථො.

වොදනා සාරණත්ථායාති වුත්තජ්ජකාරා වොදනා, තෙන වුදිතකපුග්ගලෙන
 වොදකදොසසාරණත්ථාය. නිග්ගහත්ථාය සාරණාති දොසසාරණා පන තස්ස
 පුග්ගලස්ස නිග්ගහත්ථාය. සඬ්ඝො පරිග්ගහත්ථායාති තත්ථ සන්නිපත්තො සඬ්ඝො
 විනිච්ඡයපරිග්ගහණත්ථාය; ධම්මාධම්මං තුලනත්ථාය සුවිනිච්ඡතදුබ්බිනිච්ඡිතං
 ජානනත්ථායාති අත්ථො. මතිකම්මං පන පාටියෙක්කන්ති
 සුත්තන්තිකත්ථෙරානඤ්ඤා විනයධරත්ථෙරානඤ්ඤා මත්තග්ගහණං පාටෙක්කං
 පාටෙක්කං විනිච්ඡයසන්නිට්ඨාපනත්ථං.

මා බො පටිසන්ති වුදිතකෙ වා වොදකෙ වා කොපං මා ජනයි. සථෙ
 අනුච්ඡිජ්ජකො තුවන්ති සථෙ ත්වං සඬ්ඝමජ්ඣෙ ඔතිණ්ණං අධිකරණං විනිච්ඡිතුං
 නිසින්තො විනයධරො.

විග්ගාහිකන්ති “න ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාසී”ති ආදිනයජ්ජවත්තං.
 අනත්ථසංහිතන්ති යා අනත්ථං ජනයති, පරිසං බොහෙත්වා උට්ඨාපෙති, එවරුපිං
 කථං මා අහණි. සුත්තෙ විනයෙ වාතිආදීසු සුත්තං නාම උභතොවිහඬිගො. විනයො

නාම බන්ධකො. අනුලොමො නාම පරිවාරො. පඤ්ඤත්තං නාම සකලං
විනයපිටකං. අනුලොමිකං නාම චත්තාරො මහාපදෙසා.

අනුයොගවත්තං නිසාමයාති අනුයුඤ්ජනවත්තං නිසාමෙහි. කුසලෙන බුද්ධිමතා
කතන්ති ඡෙකෙන පණ්ඩිතෙන ඤාණපාරමිප්පත්තෙන භගවතා නිහරිත්වා යපිතං.
සුචුත්තන්ති සුපඤ්ඤාපිතං. සික්ඛාපදානුලොමිකන්ති සික්ඛාපදානං අනුලොමං. අයං
තාව පදත්ථො, අයං පනෙත්ථ සාධිප්පායසඬ්ඛෙපවණ්ණනා – “සචෙ ත්වං
අනුච්ඡ්ජකො, මා සහසා භණි, මා අනත්ථසංහිතං විග්ගාහිකකථං භණි. යං පන
කුසලෙන බුද්ධිමතා ලොකනාථොන එතෙසු සුත්තාදීසු අනුයොගවත්තං කථං
සුපඤ්ඤත්තං සබ්බසික්ඛාපදානං අනුලොමං, තං නිසාමය තං උපධාරෙහි” ති. ගතිං
න නාසෙන්නො සම්පරායිකන්ති අත්තනො සම්පරායෙ සුගතිනිබ්බත්ති.
අනාසෙන්නො අනුයොගවත්තං නිසාමය. යො හි තං අනිසාමෙත්වා අනුයුඤ්ජති,
සො සම්පරායිකං අත්තනො ගතිං නාසෙති, තස්මා ත්වං අනාසෙන්නො නිසාමයාති
අත්ථො. ඉදානි තං අනුයොගවත්තං දස්සෙතුං හිතෙසීතිආදිමාහ. තත්ථ හිතෙසීති
හිතං එසන්නො ගවෙසන්නො; මෙත්තඤ්ච මෙත්තාපුබ්බභාගඤ්ච උපට්ඨපෙත්වානි
අත්ථො. කාලෙනාති යුත්තපත්තකාලෙන; අප්ඤ්ඤාසිතකාලෙයෙව තව භාරෙ කතෙ
අනුයුඤ්ජාති අත්ථො.

සහසා වොහාරං මා පධාරෙසීති යො එතෙසං සහසා වොහාරො හොති, සහසා
භාසිතං, තං මා පධාරෙසි, මා ගණ්හිත්ථ.

පටිඤ්ඤානුසන්ධිතෙන කාරයෙති එත්ථ අනුසන්ධිතන්ති කථානුසන්ධි වුවචති,
තස්මා පටිඤ්ඤානුසන්ධිතා කාරයෙ; කථානුසන්ධිං සල්ලක්ඛෙත්වා පටිඤ්ඤාය
කාරයෙති අත්ථො. අථ වා පටිඤ්ඤාය ව අනුසන්ධිතෙන ව කාරයෙ, ලජ්ජිං
පටිඤ්ඤාය කාරයෙ; අලජ්ජිං වත්තානුසන්ධිතාති අත්ථො. තස්මා එව පටිඤ්ඤා
ලජ්ජීසුති ගාථමාහ. තත්ථ වත්තානුසන්ධිතෙන කාරයෙති වත්තානුසන්ධිතා
කාරයෙ, යා අස්ස වත්තෙන සද්ධිං පටිඤ්ඤා සන්ධියති, තාය පටිඤ්ඤාය කාරයෙති
අත්ථො.

සඤ්චිච්චාති ජානන්නො ආපජ්ජති. පරිගූහතීති නිගූහති න දෙසෙති න වුට්ඨාති.

සා අහම්පි ජානාමීති යං තුම්හෙහි චුත්තං, තං සච්චං, අහම්පි නං එවමෙව
ජානාමි. අඤ්ඤඤ්ච තාහන්ති අඤ්ඤඤ්ච තං අහං පුච්ඡාමි.

පුබ්බාපරං න ජානාතීති පුරෙකථිතඤ්ච පච්ඡාකථිතඤ්ච න ජානාති.
අකොච්ඤාති තස්මිං පුබ්බාපරෙ අකුසලො. අනුසන්ධිවචනපථං න ජානාතීති
කථානුසන්ධිවචනං විනිවිජයානුසන්ධිවචනඤ්ච න ජානාති.

සීලවිපත්තියා වොදෙතීති ද්විහි ආපත්තික්ඛන්ධෙහි වොදෙති. ආචාරදිට්ඨියාති
ආචාරවිපත්තියා වෙව දිට්ඨිවිපත්තියා ව. ආචාරවිපත්තියා වොදෙන්නො
පඤ්චභාපත්තික්ඛන්ධෙහි වොදෙති, දිට්ඨිවිපත්තියා වොදෙන්නො මිච්ඡාදිට්ඨියා

වෙව අන්තග්ගාහිකදිට්ඨියා ව වොදෙති. ආජීවෙනපි වොදෙතිති
ආජීවහෙතුපඤ්ඤත්තෙහි ඡහි සික්ඛාපදෙහි වොදෙති. සෙසං සබ්බත්ථ
උත්තානමෙවාති.

දුතියගාථාසඬගණිකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

වොදනාකණ්ඩං

අනුච්ඡිකකිව්වචණ්ණනා

360-361. ඉදානි එවං උප්පන්නාය වොදනාය විනයධරෙන කත්තබ්බකිව්වං
දස්සෙතුං අනුච්ඡිකකෙතාතිආදි ආරද්ධං. තත්ථ දිට්ඨං දිට්ඨොනාති ගාථාය
අයමත්ථො – එකෙනෙකො මාතුගාමෙන සද්ධිං එකට්ඨානතො නික්ඛමන්තො වා
පවිසන්තො වා දිට්ඨො, සො තං පාරාජිකෙන වොදෙති, ඉතරො තස්ස දස්සනං
අනුජානාති. තං පන දස්සනං පටිච්ච පාරාජිකං න උපෙති, න පටිජානාති. එවමෙත්ථ
යං තෙන දිට්ඨං, තං තස්ස “දිට්ඨො මයා”ති ඉමිනා දිට්ඨව්වනෙන සමෙති. යස්මා
පන ඉතරො තං දස්සනං පටිච්ච දොසං න පටිජානාති, තස්මා අසුද්ධපරිසඬිකිනො
හොති; අමුලකපරිසඬිකිනොති අත්ථො. තස්ස පුග්ගලස්ස “සුද්ධො අහ”න්ති
පටිඤ්ඤාය තෙන සද්ධිං උපොසථො කාතබ්බො. සෙසගාථාද්වයෙපි එසෙව නයො.
සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

අනුච්ඡිකකිව්වචණ්ණනා නිට්ඨිතා.

වොදකපුච්ඡාච්ඡිසජ්ජනාවණ්ණනා

362-363. වොදනාය කො ආදීතිආදිපුච්ඡානං විස්සජ්ජනෙ සච්චෙ ව අකුප්පෙ
වාති සච්චෙ පතිට්ඨාතබ්බං අකුප්පෙ ව. යං කතං වා න කතං වා, තදෙව චත්තබ්බං,
න ව වොදකෙ වා අනුච්ඡිකෙ වා සඬ්ඝෙ වා කොපො උප්පාදෙතබ්බො.
ඔතිණ්ණානොතිණ්ණං ජානිතබ්බන්ති ඔතිණ්ණඤ්ච අනොතිණ්ණඤ්ච වචනං
ජානිතබ්බං. තත්ත්වං ජානනවිධි – එත්තකා වොදකස්ස පුබ්බකථා, එත්තකා
පච්ඡිමකථා, එත්තකා වුදිතකස්ස පුබ්බකථා, එත්තකා පච්ඡිමකථාති ජානිතබ්බො.
වොදකස්ස පමාණං ගණ්හිතබ්බං, වුදිතකස්ස පමාණං ගණ්හිතබ්බං, අනුච්ඡිකස්ස
පමාණං ගණ්හිතබ්බං, අනුච්ඡිකො අප්පමත්තකම්පි අභාපෙන්නො “ආවුසො
සමන්තාහරිත්වා උජුං කත්වා ආහරා”ති චත්තබ්බො, සඬ්ඝෙන එවං පටිපජ්ජිතබ්බං.
යෙන ධම්මෙන යෙන විනයෙන යෙන සත්ථුසාසනෙන තං අධිකරණං වූපසම්මතීති
එත්ථ ධම්මොති භූතං චත්ථු. විනයොති වොදනා වෙව සාරණා ව. සත්ථුසාසනන්ති
ඤ්ඤත්තිසම්පදා වෙව අනුස්සාවනසම්පදා ව. එතෙන හි ධම්මෙන ව විනයෙන ව
සත්ථුසාසනෙන ව අධිකරණං වූපසමිති, තස්මා අනුච්ඡිකෙන භූතෙන චත්ථුතා
වොදෙත්වා ආපත්තිං සාරෙත්වා ඤ්ඤත්තිසම්පදාය වෙව අනුස්සාවනසම්පදාය ව තං

අධිකරණං වූපසමෙතබ්බං, අනුච්ඡේදකෙන එවං පටිපජ්ජිතබ්බං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

364. උපොසථො කිමත්ථායාතිආදිපුච්ඡාවිස්සජ්ජනම්පි උත්තානමෙව.
අවසානගාථාසු ථෙරෙ ව පරිභාසතීති අවමඤ්ඤං කරොන්තො ‘‘කිං ඉමෙ ජානන්ති’’ති පරිභාසති. ඛතො උපහතින්ද්‍රියොති තාය ඡන්දාදිගාමිතාය තෙන ව පරිභාසනෙන අත්තනා අත්තනො ඛත්තනා ඛතො. සද්ධාදීනඤ්ච ඉන්ද්‍රියානං උපහත්තනා උපහතින්ද්‍රියො. නිරයං ගච්ඡති දුම්මෙධො, න ව සික්ඛාය ගාරවොති සො ඛතො උපහතින්ද්‍රියො පඤ්ඤාය අභාවතො දුම්මෙධො තීසු සික්ඛාසු අසික්ඛනතො න ව සික්ඛාය ගාරවො කායස්ස හෙදා නිරයමෙව උපගච්ඡති, තස්මා න ව ආමිසං නිස්සාය...පෙ.... යථා ධම්මො තථා කරෙති. තස්සත්ථො න ව ආමිසං නිස්සාය කරෙ, වුද්ධකචොදකෙසු හි අඤ්ඤතරෙන දින්නං වීචරාදිආමිසං ගණ්හන්තො ආමිසං නිස්සාය කරොති, එවං න කරෙය්‍ය. න ව නිස්සාය පුග්ගලන්ති ‘‘අයං මෙ උපජ්ඣායො වා ආවරියො වා’’තිආදිනා නයෙන ඡන්දාදීහි ගච්ඡන්තො පුග්ගලං නිස්සාය කරොති, එවං න කරෙය්‍ය. අථ ඛො උභොපෙන විචජ්ජෙත්වා යථා ධම්මො ධීතො, තථෙව කරෙය්‍යාති.

උපකණ්ණකං ජප්පතීති ‘‘එවං කථෙහි, මා එවං කථයිත්ථා’’ති කණ්ණමුලෙ මන්තෙති. ජම්භං පෙක්ඛතීති දොසමෙව ගවෙසති. වීතිහරතීති විනිවිජයං භාපෙති. කුම්මග්ගං පටිසෙවතීති ආපත්තිං දීපෙති.

අකාලෙන ව වොදෙතීති අනොකාසෙ අනජ්ඣට්ඨොව වොදෙති. පුබ්බාපරං න ජානාතීති පුරිමකථඤ්ච පච්ඡිමකථඤ්ච න ජානාති.

අනුසන්ධිවචනපථං න ජානාතීති කථානුසන්ධිවිනිවිජයානුසන්ධිවසෙන වචනං න ජානාති. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

වොදනාකණ්ඩවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

වුළුසඬිගාමො

අනුච්ඡේදකස්ස පටිපත්තිවණ්ණනා

365. වුළුසඬිගාමෙ සඬිගාමාවචරෙන භික්ඛුනාති සඬිගාමො වුව්චති
අධිකරණවිනිවිජයත්ථාය සඬිසසන්තිපාතො. තත්‍ර හි අත්තපච්චත්ථිකා වෙව සාසනපච්චත්ථිකා ව උද්ධම්මං උබ්බිතයං සත්ථු සාසනං දීපෙන්තා සමොසරන්ති වෙසාලිකා වජ්ජිපුත්තකා විය. යො භික්ඛු තෙසං පච්චත්ථිකානං ලද්ධිං මද්දිත්වා සකවාදදිපනත්ථාය තත්ථ අවචරති, අජ්ඣාගාහෙත්වා විනිවිජයං පවත්තෙති, සො සඬිගාමාවචරො නාම යසත්ථෙරො විය. තෙන සඬිගාමාවචරෙන භික්ඛුනා සඬිසං උපසඬිකමන්තෙන නිවචිත්තෙන සඬිසො උපසඬිකමිතබ්බො. නිවචිත්තෙනාති

මානද්ධජං නිපාතෙත්වා නිහතමානවිත්තෙන. රජොහරණසමෙතාති
 පාදපුඤ්ජනසමෙන; යථා රජොහරණස්ස සංකිලිට්ඨෙය්වා අසංකිලිට්ඨෙය්වා පාදෙ
 පුඤ්ජියමානෙනෙව රාගො න දොසො; එවං ඉට්ඨානිට්ඨෙය්සු අරජ්ජන්තෙන
 අදුස්සන්තෙනාති අත්ථො. යථාපතිරූපෙ ආසනෙනි යථාපතිරූපං ආසනං ඤත්වා
 අත්තනො පාපුණනට්ඨානෙන ථෙරානං භික්ඛූනං පිට්ඨිං අදස්සෙත්වා නිසිදිතබ්බං.
 අනානාකථිකෙනාති නානාවිධං තං තං අනත්ථකථං අකථෙත්තෙන.
 අතිරවිජානකථිකෙනාති දිට්ඨසුතමුතම්පි රාජකථාදිකං තිරවිජානකථං
 අකථෙත්තෙන. සාමං වා ධම්මො භාසිතබ්බොති සඬ්ඝසන්තිපාතට්ඨානෙන
 කප්පියාකප්පියනිස්සිතා වා
 රූපාරූපපරිච්ඡෙදසමථාචාරවිපස්සනාචාරට්ඨානනිසප්පවත්තාදිනිස්සිතා වා කථා
 ධම්මො නාම. එවරූපො ධම්මො සයං වා භාසිතබ්බො, පරො වා අප්ඤ්ඤිතබ්බො.
 යො භික්ඛු තථාරූපිං කථං කථෙතුං පහොති, සො වත්තබ්බො – “ආවුසො
 සඬ්ඝමප්ඤ්ඤිතම්භි පඤ්ඤෙ උප්පන්තෙ ත්වං කථෙය්සාසි”ති. අරියො වා තුණ්හිභාවො
 නාතිමඤ්ඤිතබ්බොති අරියා තුණ්හි නිසිදන්තා න බාලපුටුප්පනා විය නිසිදන්ති.
 අඤ්ඤතරං කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා ව නිසිදන්ති. ඉති කම්මට්ඨානමනසිකාරවසෙන
 තුණ්හිභාවො අරියො තුණ්හිභාවො නාම, සො නාතිමඤ්ඤිතබ්බො, කිං
 කම්මට්ඨානානුයොගෙනාති නාවජානිතබ්බො; අත්තනො පතිරූපං කම්මට්ඨානං
 ගහෙත්වා ව නිසිදිතබ්බන්ති අත්ථො.

න උපප්ඤ්ඤායො පුච්ඡිතබ්බොති “කො නාමො තුය්හං උපප්ඤ්ඤායො”ති න
 පුච්ඡිතබ්බො. එස නයො සබ්බන්ථ. න ජාතීති “ඛත්තියජාතියො ත්වං
 බ්‍රාහ්මණජාතියො”ති එවං ජාති න පුච්ඡිතබ්බො. න ආගමොති “දීඝභාණකොසි ත්වං
 මප්ඤ්ඤිතබ්බො”ති එවං ආගමො න පුච්ඡිතබ්බො. කුලපදෙසොති
 ඛත්තියකුලාදිවසෙනෙව වෙදිතබ්බො. අනුස්ස පෙමං වා දොසො වාති අනු පුග්ගලෙ
 එතෙසං කාරණානං අඤ්ඤතරවසෙන පෙමං වා භවෙය්ස දොසො වා.

නො පරිසකප්පිකෙනාති පරිසකප්පකෙන පරිසානුච්ඨායකෙන න හවිතබ්බං; යං
 පරිසාය රුච්චති, තදෙව වෙතෙත්වා කප්පෙත්වා න කථෙතබ්බන්ති අත්ථො. න
 හත්ථමුද්දා දස්සෙතබ්බොති කථෙතබ්බෙ ව අකථෙතබ්බෙ ව සඤ්ඤාජනනත්ථං
 හත්ථවිකාරො න කාතබ්බො.

අත්ථං අනුච්ඨියන්තෙනාති විනිවිජයපට්ඨෙධමෙව සල්ලක්ඛෙන්තෙන “ඉදං
 සුත්තං උපලබ්භති, ඉමස්මිං විනිවිජයෙ ඉදං වක්ඛාමි”ති එවං පරිතුලයන්තෙන
 නිසිදිතබ්බන්ති අත්ථො. න ව ආසනා වුට්ඨාතබ්බන්ති න ආසනා වුට්ඨාය
 සන්තිපාතමණ්ඩලෙ විවරිතබ්බං, විනයධරෙ උට්ඨිතෙ සබ්බා පරිසා උට්ඨහති. න
 වීතිහාතබ්බන්ති න විනිවිජයො භාපෙතබ්බො. න කුම්මග්ගො සෙවිතබ්බොති න
 ආපත්ති දීපෙතබ්බො. අසාහසිකෙන හවිතබ්බන්ති න සහසාකාරිනා හවිතබ්බං; සහසා
 දුරුත්තවචනං න කථෙතබ්බන්ති අත්ථො. වචනක්ඛමෙනාති දුරුත්තවාචං
 ඛමනසිලෙන. භිතපරිසක්කිනාති භිතෙසිනා භිතගවෙසිනා කරුණා ව
 කරුණාපුබ්බභාගො ව උපට්ඨාපෙතබ්බොති අයං පද්ද්වයෙපි අධිප්පායො.

අනසුරුත්තෙනාති න අසුරුත්තෙන. අසුරුත්තං වුවිච්ඡි විග්ගාහිකකථාසංඛාරං
 අසුරුදරවචනං; තං න කථෙතඛිබ්බන්ති අත්ථො. අත්තා පරිග්ගහෙතඛිබ්බොති
 “විනිවිජ්ජිතුං වුපසමෙතුං සක්ඛිස්සාමි නු බො නො”ති එවං අත්තා
 පරිග්ගහෙතඛිබ්බො; අත්තනො පමාණං ජානිතඛිබ්බන්ති අත්ථො. පරො
 පරිග්ගහෙතඛිබ්බොති “ලජ්ජියා නු බො අයං පරිසා, සක්කා සඤ්ඤාපෙතුං උදාහු
 නො”ති එවං පරො පරිග්ගහෙතඛිබ්බො.

වොදකො පරිග්ගහෙතඛිබ්බොති “ධම්මවොදකො නු බො නො”ති එවං
 පරිග්ගහෙතඛිබ්බො. වුදිතකො පරිග්ගහෙතඛිබ්බොති “ධම්මවුදිතකො නු බො නො”ති
 එවං පරිග්ගහෙතඛිබ්බො. අධම්මවොදකො පරිග්ගහෙතඛිබ්බොති තස්ස පමාණං
 ජානිතඛිබ්බං. සෙසෙසුපි එසෙව නයො. වුත්තං අභාපෙන්තෙනාති වොදකවුදිතකෙහි
 වුත්තවචනං අභාපෙන්තෙන. අවුත්තං අපකාසෙන්තෙනාති අනොසංචිතං වත්ථුං
 අප්පකාසෙන්තෙන. මන්දො භාසෙතඛිබ්බොති මන්දො මොමුහො පග්ගණ්හිතඛිබ්බො,
 “නනු ත්වං කුලපුත්තො”ති උත්තෙපෙත්වා අනුයොගවත්තං කථාපෙත්වා තස්ස
 අනුයොගො ගණ්හිතඛිබ්බො. භීරු අස්සාසෙතඛිබ්බොති යස්ස සංඛිසමජ්ඣං වා
 ගණමජ්ඣං වා අනොසංචිතඛිබ්බා සාරජ්ජං උප්පජ්ජති, තාදිසො “මා හායි,
 විස්සට්ඨො කථෙහි, මයං තෙ උපත්ථමිහා හවිස්සාමා”ති වත්ථාපි අනුයොගවත්තං
 කථාපෙතඛිබ්බො. වණ්ඨො නිසෙධෙතඛිබ්බොති අපසාදෙතඛිබ්බො තජ්ජෙතඛිබ්බො.
 අසුචි විභාවෙතඛිබ්බොති අලජ්ජං පකාසෙත්වා ආපත්තිං දෙසාපෙතඛිබ්බො.
 උජුමද්දවෙනාති යො හික්ඛු උජු සීලවා කායවච්ඡාදිරහිතො, සො මද්දවෙනෙව
 උපවරිතඛිබ්බො. ධම්මෙසු ව පුග්ගලෙසු වාති එත්ථ යො ධම්මගරුකො හොති න
 පුග්ගලගරුකො, අයමෙව ධම්මෙසු ව පුග්ගලෙසු ව මජ්ඣන්තොති වෙදිතඛිබ්බො.

366. සුත්තං සංසන්දනත්ථායාතිආදීසු තෙන ව පන එවං සබ්බමචාරීනං
 පියමනාපගරුභාවතීයෙන අනුවිජ්ජකෙන සමුදාහරෙසු සුත්තාදීසු සුත්තං
 සංසන්දනත්ථාය; ආපත්තානාපත්තිනං සංසන්දනත්ථායති වෙදිතඛිබ්බං. ඔපම්මං
 නිදස්සනත්ථායාති ඔපම්මං අත්ථදස්සනත්ථාය. අත්ථො විඤ්ඤාපනත්ථායාති
 අත්ථො ජානාපනත්ථාය. පටිපුච්ඡා යපනත්ථායාති පුච්ඡා පුග්ගලස්ස යපනත්ථාය.
 ඔකාසකම්මං වොදනත්ථායාති වත්ථුනා වා ආපත්තියා වා වොදනත්ථාය. වොදනා
 සාරණත්ථායාති දොසාදොසං සරාපනත්ථාය. සාරණා සවචනීයත්ථායාති
 දොසාදොසසාරණා සවචනීයකරණත්ථාය. සවචනීයං පලිබොධත්ථායාති සවචනීයං
 “ඉමම්මා ආවාසා පරං මා පක්කම්”ති එවං පලිබොධත්ථාය. පලිබොධො
 විනිවිජ්ජත්ථායාති විනිවිජ්ජයං පාපනත්ථාය. විනිවිජ්ජො සන්තීරණත්ථායාති
 දොසාදොසං සන්තීරණත්ථාය තුලනත්ථාය. සන්තීරණං යානාට්ඨානගමනත්ථායාති
 ආපත්තිඅනාපත්තිගරුකලහුකාපත්තිජානනත්ථාය. සංඛිසො
 සම්පරිග්ගහසම්පටිච්ඡනත්ථායාති විනිවිජ්ජසම්පටිග්ගහණත්ථාය ව;
 සුවිනිවිජ්ජනදුඛිනිවිජ්ජනභාවජානනත්ථාය වාති අත්ථො. පච්චෙකට්ඨාසිනො
 අවිසංවාදකට්ඨාසිනොති ඉස්සරියාධිපච්චපෙට්ඨකට්ඨානෙ ව අවිසංවාදකට්ඨානෙ ව
 යීනා; න තෙ අපසාදෙතඛිබ්බොති අත්ථො.

ඉදානි යෙ මන්දා මන්දබුද්ධිනො එවං වදෙය්‍යං “විනයො නාම කිමත්ථායා”ති තෙසං වචනොකාසපිදහනත්ථමත්තං දස්සෙතුං විනයො සංවරත්ථායාතිආදිමාහ. තත්ථ විනයො සංවරත්ථායාති සකලාපි විනයපඤ්ඤත්ති කායචච්චාරසංවරත්ථාය. ආජීවවිසුද්ධිපරියොසානස්ස සීලස්ස උපනිස්සයො හොති; පච්චයො හොති අත්ථො. එස නයො සබ්බත්ථ. අපිචෙත්ථ අවිජ්ජපට්ඨාරොති පාපපුඤ්ඤානං කතාකතවසෙන විත්තවිජ්ජපට්ඨාරාහාවො. පාමුජ්ජන්ති දුබ්බලා තරුණපිති. පිතීති බලවා බහලපිති. පස්සද්ධිති කායවිත්තදරපට්ඨපස්සද්ධි. සුබන්ති කායිකචෙතසිකසුබං. තඤ්ඤි දුට්ඨමපි සමාධිස්ස උපනිස්සයපච්චයො හොති. සමාධිති විත්තෙකග්ගතා. යථාභූතඤ්ඤාණදස්සනන්ති තරුණවිපස්සනා; උදයබ්බයඤ්ඤාණස්සෙතං අධිවචනං. විත්තෙකග්ගතා හි තරුණවිපස්සනාය උපනිස්සයපච්චයො හොති. නිබ්බිදාති සිංහපත්තා වුට්ඨානගාමිතිබලවිපස්සනා. විරාගොති අරියමග්ගො. විමුක්තිති අරහත්තඵලං. චතුබ්බිධොපි හි අරියමග්ගො අරහත්තඵලස්ස උපනිස්සයපච්චයො හොති. විමුක්තිඤ්ඤාණදස්සනන්ති පච්චචෙක්ඛණාඤ්ඤාණං. විමුක්තිඤ්ඤාණදස්සනං අනුපාදාපරිනිබ්බානත්ථායාති අපච්චයපරිනිබ්බානත්ථාය. අපච්චයපරිනිබ්බානස්ස හි තං පච්චයො හොති, තස්මිං අනුජ්ජත්තෙ අවස්සං පරිනිබ්බායිතබ්බතොති. එතදත්ථා කථාති අයං විනයකථා නාම එතදත්ථා. මත්තනාති විනයමත්තනා එව. උපනිසාති අයං “විනයො සංවරත්ථායා”තිආදිකා පරම්පරපච්චයනාපි එතදත්ථාය. සොකාවධානන්ති ඉමිස්සා පරම්පරපච්චයකථාය සොකාවධානං. ඉමං කථං සුත්ථා යං උජ්ජජ්ජති ඤ්ඤාණං, තමපි එතදත්ථාය. යදිදං අනුපාදා විත්තස්ස විමොක්ඛොති යො අයං චතුහි උපාදානෙහි අනුපාදිස්ත්වා විත්තස්ස අරහත්තඵලසංඛ්ඛාතො විමොක්ඛො, සොපි එතදත්ථාය; අපච්චයපරිනිබ්බානත්ථාය එවාති අත්ථො.

367. අනුයොගවත්තගාථාසු පඨමගාථා චුත්තත්ථා එව.

චත්ථුං විපත්තිං ආපත්තිං, නිදානං ආකාරඅකොච්චො පුබ්බාපරං න ජානාතීති “චත්ථු”න්තිආදීති “න ජානාතී”ති පදෙන සම්බන්ධො. “අකොච්චො”ති පදස්ස “ස වෙ තාදිසකො”ති ඉමිනා සම්බන්ධො. තස්මා අයමෙත්ථ යොජනා – යො භික්ඛු පාරාජිකාදීනං චත්ථුං න ජානාති, චතුබ්බිධං විපත්තිං න ජානාති, සත්තවිධං ආපත්තිං න ජානාති, “ඉදං සික්ඛාපදං අසුකස්මිං නාම නගරෙ පඤ්ඤත්ත”න්ති එවං නිදානං න ජානාති, “ඉදං පුරිමවචනං ඉදං පච්ඡිමවචන”න්ති පුබ්බාපරං න ජානාති, “ඉදං කතං ඉදං අකත”න්ති කතාකතං න ජානාති. සමෙන වාති තෙනෙව පුබ්බාපරං අජානනස්ස සමෙන අඤ්ඤාණෙන, “කතාකතං න ජානාතී”ති චුත්තං හොති; එවං තාව නජානාති-පදෙන සද්ධිං සම්බන්ධො වෙදිතබ්බො. යං පනෙන “ආකාරඅකොච්චො”ති චුත්තං, තත්ථ ආකාරඅකොච්චොති කාරණාකාරණෙ අකොච්චො. ඉති ය්වායං චත්ථුආදීනිපි න ජානාති, ආකාරස්ස ව අකොච්චො, ස වෙ තාදිසකො භික්ඛු අපටික්ඛොති වුවචති.

කම්මඤ්ච අධිකරණඤ්චාති ඉමෙසමපි පදානං “න ජානාතී”ති පදෙනෙව සම්බන්ධො. අයං පනෙත්ථ යොජනා – තථෙව ඉති ය්වායං කම්මඤ්ච න ජානාති,

අධිකරණඤ්ච න ජානාති, සත්තප්පකාරෙ සමපේ වාපි අකොවිදො, රාගාදීහි පන රත්තො දුට්ඨො ව මුල්ලො ව, භයෙන භයා ගච්ඡති, සම්මොහෙන මොහා ගච්ඡති, රත්තත්තා පන දුට්ඨත්තා ව ඡන්දා දොසා ව ගච්ඡති, පරං සඤ්ඤාපෙනං අසමත්ථතාය න ව සඤ්ඤත්තිකුසලො, කාරණාකාරණදස්සනෙ අසමත්ථතාය නිජ්ඣත්තියා ව අකොවිදො අත්තනො සදිසාය පරිසාය ලද්ධත්තා ලද්ධපක්ඛො, හිරියා පරිබාහිරත්තා අහිරිකො, කාළකෙහි කම්මෙහි සමන්තාගතත්තා කණ්හකම්මො, ධම්මාදරියපුග්ගලාදරියානං අභාවතො අනාදරො, ස වෙ තාදිසකො හික්ඛු අපටික්ඛොති වුවචති, න පටික්ඛිතඛිකො න ඔලොකෙතඛිකො, න සම්මන්තිත්වා ඉස්සරියාධිපච්චපේට්ඨකට්ඨානෙ යපෙතඛිකොති අත්ථො. සුක්කපක්ඛගාථානම්පි යොජනානයො වුත්තනසෙනෙව වෙදිතඛිකොති.

වුළසඬිගාමවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

මහාසඬිගාමො

වොහරන්තෙන ජාතිතඛිකාදිවණ්ණනා

368-374. මහාසඬිගාමෙ – වත්ථුතො වා වත්ථුං සඬකමතිති

“පයමපාරාජිකවත්ථු මයා දිට්ඨං වා සුතං වා”ති වත්ථා පුන පුච්ඡියමානො නිසංසියමානො “න මයා පයමපාරාජිකස්ස වත්ථු දිට්ඨං, න සුතං; දුතියපාරාජිකස්ස වත්ථු දිට්ඨං වා සුතං වා”ති වදති. එතෙනෙව නයෙන සෙසවත්ථුසඬකමනං, විපත්තිතො විපත්තිසඬකමනං ආපත්තිතො ආපත්තිසඬකමනඤ්ච වෙදිතඛිකං. යො පන “නෙව මයා දිට්ඨං, න සුත”න්ති වත්ථා පච්ඡා “මයාපෙනං දිට්ඨං වා සුතං වා”ති වදති, “දිට්ඨං වා සුතං වා”ති වත්ථා පච්ඡා “න දිට්ඨං වා න සුතං වා”ති වදති, අයං අවජානිත්වා පටිජානාති, පටිජානිත්වා අවජානාතීති වෙදිතඛිකො. එසෙව අඤ්ඤානඤ්ඤං පටිවරති නාම.

375. වණ්ණාවණ්ණොති නිලාදිවණ්ණාවණ්ණවසෙන සුක්කච්ඡස්සට්ඨිස්සික්ඛාපදං වුත්තං. වචනමනුප්පදානන්ති සඤ්චරිත්තං වුත්තං. කායසංසග්ගාදිත්තයං සරූපෙනෙව වුත්තං. ඉති ඉමානි පඤ්ච මෙටුනධම්මස්ස පුබ්බභාගො පුබ්බපයොගොති වෙදිතඛිකාති.

376. වත්තාරි අපලොකනකම්මානීති අධම්මෙනවග්ගාදීති. සෙසෙසුපි එසෙව නයො. ඉති වත්තාරි චතුක්කානි සොළස භොන්ති.

අගතිඅගන්තඛිකවණ්ණනා

379. ඛුජනඅභිතාය පටිපන්නො භොතීති විනයධරෙන හි එවං ඡන්දාදිගතියා අධිකරණෙ විනිවිජ්ජෙන තස්මිං විහාරෙ සඬිසො ද්විධා හිජ්ජති. ඔවාදුපජීවිතියො හික්ඛුනියොපි ද්වෙ භාගා භොන්ති. උපාසකාපි උපාසිකායොපි දාරකාපි දාරිකායොපි තෙසං ආරක්ඛදෙවතාපි තපේව ද්විධා හිජ්ජන්ති. තතො භූමිමදෙවතා ආදිං කත්ථා

යාව අකනිට්ඨබ්‍රහ්මානො ද්විධාව භොන්ති. තෙන චුත්තං – “බ්‍රහ්මජනඅභිතාය පටිපන්නො භොති...පෙ.... දුක්ඛාය දෙවමනුස්සාන”න්ති.

382. විසමනිස්සිතොති විසමානි කායකමමාදීනි නිස්සිතො. ගහනනිස්සිතොති මිච්ඡාදිට්ඨිඅත්තග්ගාහිකදිට්ඨිසඬ්ඛාතං ගහනං නිස්සිතො. බලවනිස්සිතොති බලවන්නෙ අභිඤ්ඤාතෙ හික්ඛු නිස්සිතො.

393. තස්ස අවජානන්තොති තස්ස වචනං අවජානන්තො. උපයොගත්ථෙ වා සාමිවචනං, තං අවජානන්තොති අත්ථො.

394. යං අත්ථායාති යදත්ථාය. තං අත්ථන්ති සො අත්ථො. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

මහාසඬ්ඛාමවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

කථිනහෙදං

කථිනඅත්ථතාදිවණ්ණනා

403. කථිනෙ – අට්ඨ මාතිකාති බන්ධකෙ චුත්තා පක්කමනන්තිකාදිකා අට්ඨ. පලිබොධානිසංසාපි පුබ්බෙ චුත්තා ඵව.

404. පයොගස්සාති විවරධොවනාදිනො සත්තවිධස්ස පුබ්බකරණස්සත්ථාය යො උදකාහරණාදිකො පයොගො කයිරති, තස්ස පයොගස්ස. කතමෙ ධම්මා අනන්තරපච්චයෙන පච්චයොති අනාගතවසෙන අනන්තරා හුත්වා කතමෙ ධම්මා පච්චයා භොන්තිති අත්ථො. සමනන්තරපච්චයෙනාති සුට්ඨ අනන්තරපච්චයෙන, අනන්තරපච්චයමෙව ආසන්නතරං කත්වා පුච්ඡති. නිස්සයපච්චයෙනාති උප්පජ්ජමානස්ස පයොගස්ස නිස්සයං ආධාරභාවං උපගතා විය හුත්වා කතමෙ ධම්මා පච්චයා භොන්තිති අත්ථො. උපනිස්සයපච්චයෙනාති උපෙනෙන නිස්සයපච්චයෙන; නිස්සයපච්චයමෙව උපගතතරං කත්වා පුච්ඡති. පුරෙජාතපච්චයෙනාති ඉමිනා පයමං උප්පන්නස්ස පච්චයභාවං පුච්ඡති. පච්ඡාජාතපච්චයෙනාති ඉමිනා පච්ඡා උප්පජ්ජනකස්ස පච්චයභාවං පුච්ඡති. සහජාතපච්චයෙනාති ඉමිනා අපුබ්බං අවරිමං උප්පජ්ජමානානං පච්චයභාවං පුච්ඡති. පුබ්බකරණස්සාති ධොවනාදිනො පුබ්බකරණස්ස. පච්චුද්ධාරස්සාති පුරාණසඬ්ඛාට්ඨාදීනං පච්චුද්ධරණස්ස. අධිට්ඨානස්සාති කථිනවිවරාධිට්ඨානස්ස. අත්ථාරස්සාති කථිනත්ථාරස්ස. මාතිකානඤ්ච පලිබොධානඤ්චාති අට්ඨන්තං මාතිකානං ද්විත්තඤ්ච පලිබොධානං. වත්ථුස්සාති සඬ්ඛාට්ඨාදිනො කථිනවත්ථුස්ස; සෙසං චුත්තනයමෙව.

ඵවං යඤ්ච ලබ්භති යඤ්ච න ලබ්භති, සබ්බං පුච්ඡිත්වා ඉදානි යං යස්ස ලබ්භති, තදෙව දස්සෙන්නො පුබ්බකරණං පයොගස්සාතිආදිනා නයෙන විස්සජ්ජනමාහ.

තස්සත්ථො – යං චුත්තං “පයොගස්ස කතමෙ ධම්මා” තිආදි, තත්ථ චුච්චතෙ,
පුබ්බකරණං පයොගස්ස අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො,
සමනන්තරනිස්සයඋපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො. පයොගස්ස හි සත්තවිධම්පි
පුබ්බකරණං යස්මා තෙන පයොගෙන නිජ්ඣාදෙනබ්බස්ස පුබ්බකරණස්සත්ථාය සො
පයොගො කයිරති, තස්මා ඉමෙහි චතුහි පච්චයෙහි පච්චයො හොති.
පුරෙජාතපච්චයෙ පනෙස උද්දිට්ඨධම්මෙසු එකධම්මම්පි න ලහති, අඤ්ඤදත්ථු
පුබ්බකරණස්ස සයං පුරෙජාතපච්චයො හොති, පයොගෙ සති පුබ්බකරණස්ස
නිජ්ඣජ්ජනතො. තෙන චුත්තං – “පයොගො පුබ්බකරණස්ස පුරෙජාතපච්චයෙන
පච්චයො” ති. පච්ඡාජාතපච්චයං පන ලහති, තෙන චුත්තං – “පුබ්බකරණං
පයොගස්ස පච්ඡාජාතපච්චයෙන පච්චයො” ති. පච්ඡා උප්පජ්ජනකස්ස හි
පුබ්බකරණස්ස අත්ථාය සො පයොගො කයිරති. සහජාතපච්චයං පන
මාතිකාපලිබොධානිසංසසඬ්ඛාතෙ පන්තරස ධම්මෙ යථෙත්වා අඤ්ඤො
පයොගාදිසු එකොපි ධම්මො න ලහති, තෙ එව හි පන්තරස ධම්මා සහ
කථිනත්ථාරෙන එකතො නිජ්ඣජ්ජන්තීති අඤ්ඤමඤ්ඤං සහජාතපච්චයා හොන්ති.
තෙන චුත්තං – “පන්තරස ධම්මා සහජාතපච්චයෙන පච්චයො” ති. එතෙනුපායෙන
සබ්බපදවිස්සජ්ජනානි වෙදිතබ්බානි.

පුබ්බකරණනිදානාදිවිභාගවණ්ණනා

405. පුබ්බකරණං කිංනිදානන්තිආදිපුච්ඡාවිස්සජ්ජනං උත්තානමෙව.

406-7. “පයොගො කිංනිදානො” තිආදිසු පුච්ඡාද්වයවිස්සජ්ජනෙසු
හෙතුනිදානො පච්චයනිදානොති එත්ථ ඡ වීචරානි හෙතු වෙච පච්චයො චාති
වෙදිතබ්බානි. පුබ්බපයොගාදිනඤ්ඤි සබ්බෙසං තානියෙව හෙතු, තානි පච්චයො. න
හි ඡබ්බිධෙ වීචරෙ අසති පයොගො අත්ථි, න පුබ්බකරණාදීනි, තස්මා “පයොගො
හෙතුනිදානො” තිආදි චුත්තං.

408. සඬ්ඛගභවාරෙ – වච්චෙහදෙනාති “ඉමාය සඬ්ඝාරියා, ඉමිනා
උත්තරාසඬ්ඛගෙන, ඉමිනා අන්තරාසකෙන කථිනං අත්ථරාමි” ති එතෙන
වච්චෙහදෙන. කතිමුලාදිපුච්ඡාවිස්සජ්ජනෙ – කිරියා මජ්ඣෙකති පච්චුද්ධාරො වෙච
අධිට්ඨානඤ්ච.

411. වත්ථුච්චපන්තං හොතීති අකප්පියදුස්සං හොති. කාලච්චපන්තං නාම අප්ප
දායකෙහි දින්නං ස්වෙ සඬ්ඝො කථිනත්ථාරකස්ස දෙති. කරණච්චපන්තං නාම
තදහෙව ඡින්නිත්වා අකතං.

කථිනාදිජාතිතබ්බවිභාගවණ්ණනා

412. කථිනං ජාතිතබ්බන්තිආදිපුච්ඡාය විස්සජ්ජනෙ – තෙසඤ්ඤෙව
ධම්මානන්ති යෙසු රූපාදිධම්මෙසු සති කථිනං නාම හොති, තෙසං සමොධානං

මිස්සිභාවො. නාමං නාමකම්මන්තිආදිනා පන ‘‘කලීන’’න්ති ඉදං බහුසු ධම්මෙසු
නාමමත්තං, න පරමත්ථතො එකො ධම්මො අත්ථීති දස්සෙති.

චතුච්ඡිදා ආකාරෙහීති ‘‘න උල්ලිඛිතමත්තෙනා’’තිආදීහි පුබ්බෙ
වුත්තකාරණෙහි. සත්තරසහි ආකාරෙහීති ‘‘අභතෙන අත්ථං හොති
කලීන’’න්තිආදීහි පුබ්බෙ වුත්තකාරණෙහි. නිමිත්තකම්මාදීසු යං වත්තබ්බං සබ්බං
කලීනක්ඛන්ධකවණ්ණනායං වුත්තං.

416. එකුප්පාදා එකනිරොධාති උප්පජ්ජමානාපි එකතො උප්පජ්ජන්ති,
නිරුජ්ඣමානාපි එකතො නිරුජ්ඣන්ති. එකුප්පාදා නානානිරොධාති උප්පජ්ජමානා
එකතො උප්පජ්ජන්ති, නිරුජ්ඣමානා නානා නිරුජ්ඣන්ති. කිං වුත්තං හොති?
සබ්බෙපි අත්ථාරොන සද්ධිං එකතො උප්පජ්ජන්ති, අත්ථාරො හි සති උද්ධාරො නාම.
නිරුජ්ඣමානා පනෙත්ථ පුරිමා ද්වෙ අත්ථාරොන සද්ධිං එකතො නිරුජ්ඣන්ති,
උද්ධාරභාවං පාපුණන්ති. අත්ථාරස්ස හි නිරොධො එතෙසඤ්ච උද්ධාරභාවො
එකක්ඛණෙ හොති, ඉතරෙ නානා නිරුජ්ඣන්ති. තෙසු උද්ධාරභාවං පත්තෙසුපි
අත්ථාරො තිට්ඨතියෙව. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය

කලීනභෙදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පඤ්ඤත්තිවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

උපාලිපඤ්චකං

අනිස්සිතවග්ගවණ්ණනා

417. උපාලිපඤ්චෙසු කතිහි නු බො භන්තෙති පුච්ඡාය අයං සම්බන්ධො.
ථෙරො කිර රහොගතො සබ්බානි ඉමානි පඤ්චකානි ආවජ්ජෙත්වා ‘‘භගවන්තං දානි
පුච්ඡිත්වා ඉමෙසං නිස්සාය වසනකාදීනං අත්ථාය තන්තිං යථෙස්සාමී’’ති භගවන්තං
උපසඬකමිත්වා ‘‘කතිහි නු බො භන්තෙ’’තිආදිනා නයෙන පඤ්චෙ පුච්ඡී. තෙසං
විස්සජ්ජනෙ උපොසථං න ජානාතීති නවවිධං උපොසථං න ජානාති.
උපොසථකම්මං න ජානාතීති අධම්මෙනවග්ගාදිභෙදං චතුබ්බිධං උපොසථකම්මං න
ජානාති. පාතිමොක්ඛං න ජානාතීති ද්වෙ මාතිකා න ජානාති. පාතිමොක්ඛද්දෙසං න
ජානාතීති භික්ඛුනං පඤ්චවිධං භික්ඛුනීනං චතුබ්බිධන්ති නවවිධං
පාතිමොක්ඛද්දෙසං න ජානාති.

පචාරණං න ජානාතීති නවවිධං පචාරණං න ජානාති. පචාරණාකම්මං න
ජානාතීති අධම්මෙනවග්ගාදිභෙදං චතුබ්බිධං පචාරණාකම්මං න ජානාති.

ආපත්තානාපත්තිං න ජානාතීති තස්මිං තස්මිං සික්ඛාපදෙ නිද්දිට්ඨං
ආපත්තිඤ්ච අනාපත්තිඤ්ච න ජානාති.

ආපත්තො කම්මකතොති ආපත්තිං ආපත්තො තප්පච්චයාව සඬ්ඝෙන කම්මං
කතං හොති.

තප්පට්ඨපස්සම්භනවග්ගවණ්ණනා

420. කම්මං තප්පට්ඨපස්සම්භෙනබ්බන්ති අයං යස්මා අනුලොමවත්තෙ න
වත්තති, තස්මා නාස්ස කම්මං පට්ඨපස්සම්භෙනබ්බං; සරජ්ජුකොච
විස්සජ්ජෙනබ්බොති අත්ථො.

421. සචෙ උපාලි සඬ්ඝො සමග්ගකරණියාති කම්මාති කරොතීති සචෙ
සමග්ගෙහි කරණියාති උපොසථාදීති කම්මාති කරොති, උපොසථපචාරණාදීසු හි
ධීතාසු උපත්ථම්මො න දාතබ්බො. සචෙ හි සඬ්ඝො අච්චයං දෙසාපෙත්වා
සඬ්ඝසාමග්ගිං කරොති, තිණුවත්ථාරකසමථං වා කත්වා උපොසථපචාරණං
කරොති, එවරුපං සමග්ගකරණියං නාම කම්මං හොති. තත්ත්වෙති සචෙ තාදිසෙ
කම්මෙ හික්ඛුනො නක්ඛමති, දිට්ඨාවිකම්මමිපි කත්වා තථාරූපා සාමග්ගී
උපෙනබ්බා, එවං විලොමග්ගාහො න ගණ්හිතබ්බො. යත්ත පන උද්ධම්මං උබ්බිතයං
සත්ථු සාසනං දීපෙත්ති, තත්ථ දිට්ඨාවිකම්මං න වට්ටති, පට්ඨාහිත්වා
පක්කම්මිතබ්බං.

උස්සිතමන්ති වාති ලොභදොසමොහමානුස්සන්තං වාවං භාසිතා කණ්හවාචො
අනත්ථකදීපනො. නිස්සිතජජ්ජිති අත්තනො ධම්මතාය උස්සද්දුත්තං භාසිතුං න
සක්කොති; අථ ඛො “මයා සද්ධිං රාජා එවං කථෙසි, අසුකමභාමත්තො එවං
කථෙසි, අසුකො නාම මය්හං ආචරියො වා උපජ්ඣායො වා තෙපිට්ඨකො මයා සද්ධිං
එවං කථෙසි”ති එවං අඤ්ඤං නිස්සාය ජජ්ජති. න ච භාසානුසන්ධිකුසලොති
කථානුසන්ධිවචනෙ ච විනිවිජයානුසන්ධිවචනෙ ච අකුසලො හොති. න යථාධම්මෙ
යථාචිතයෙති න භූතෙන වත්ථුනා ආපත්තිං සාරෙත්වා වොදෙතා හොති.

උස්සාදෙතා හොතීති “අම්භාකං ආචරියො මහාතෙපිට්ඨකො
පරමධම්මකථිකො”තිආදිනා නයෙන එකච්චං උස්සාදෙති. දුතියපදෙ “ආපත්තිං කිං
සො න ජානාති”තිආදිනා එකච්චං අපසාදෙති. අධම්මං ගණ්හාතීති
අනියානිකපක්ඛං ගණ්හාති. ධම්මං පට්ඨාහතීති නියානිකපක්ඛං පට්ඨාහති.
සම්ඵඤ්ච බහුං භාසතීති බහුං නිරත්ථකකථං කථෙති.

පසය්හ පවත්තා හොතීති අනජ්ඣිට්ඨො භාරෙ අනාරොපිතෙ කෙචලං මානං
නිස්සාය අජ්ඣාත්ථරිත්වා අනධිකාරෙ කථෙතා හොති. අනොකාසකම්මං
කාරෙත්වාති ඔකාසකම්මං අකාරෙත්වා පවත්තා හොති. න යථාදිට්ඨියා බ්‍යාකතා
හොතීති යස්ස අත්තනො දිට්ඨි තං පුරක්ඛත්වා න බ්‍යාකතා; ලද්ධිං නික්ඛිපිත්වා
අයථාභුච්චං අධම්මාදීසු ධම්මාදිලද්ධිකො හුත්වා කථෙතා හොතීති අත්ථො.

වෞහාරවග්ගවණ්ණනා

424. ආපත්තියා පයොගං න ජානාතීති “අයං ආපත්ති කායජපයොගා, අයං වච්ඡයොගා”ති න ජානාති. ආපත්තියා වූපසමං න ජානාතීති “අයං ආපත්ති දෙසනාය වූපසමති, අයං වුට්ඨානෙන, අයං නෙව දෙසනාය න වුට්ඨානෙනා”ති න ජානාති. ආපත්තියා න විනිවිජයකුසලො හොතීති “ඉමස්මිං වත්ථුස්මිං අයං ආපත්ති”ති න ජානාති, දොසානුරූපං ආපත්තිං උද්ධරිත්වා පතිට්ඨාපෙතුං න සක්කොති.

අධිකරණසමුට්ඨානං න ජානාතීති “ඉදං අධිකරණං අට්ඨාරස හෙදකරවත්ථුනි නිස්සාය සමුට්ඨාති, ඉදං චතස්සො විපත්තියො, ඉදං පඤ්ච වා සත්ත වා ආපත්තික්ඛන්ධො, ඉදං චත්තාරි සඨසකිව්වාති නිස්සාය සමුට්ඨාති”ති න ජානාති. පයොගං න ජානාතීති “ඉදං අධිකරණං ද්වාදසමුලප්පයොගං, ඉදං වුද්දසමුලප්පයොගං, ඉදං ඡමුලපයොගං, ඉදං එකමුලපයොග”න්ති න ජානාති. අධිකරණානඤ්ඤි යථාසකංමුලමෙව පයොගා නාම හොන්ති, තං සබ්බමිපි න ජානාතීති අත්ථො. වූපසමං න ජානාතීති “ඉදං අධිකරණං ද්විතී සමථෙහි වූපසමති, ඉදං තීහි, ඉදං චතුහි, ඉදං එකෙන සමථෙන වූපසමති”ති න ජානාති. න විනිවිජයකුසලො හොතීති අධිකරණං විනිවිජිනිත්වා සමථං පාපෙතුං න ජානාති.

කම්මං න ජානාතීති තජ්ජනියාදි සත්තවිධං කම්මං න ජානාති. කම්මස්ස කරණං න ජානාතීති “ඉදං කම්මං ඉමිනා නිහාරෙන කාතබ්බ”න්ති න ජානාති. කම්මස්ස වත්ථුං න ජානාතීති “ඉදං තජ්ජනියස්ස වත්ථු, ඉදං නියස්සාදීන”න්ති න ජානාති. වත්තන්ති සත්තසු කම්මෙසු හෙට්ඨා චතුත්තං කම්මානං අට්ඨාරසවිධං තිව්ධස්ස ව උක්ඛෙපනියකම්මස්ස තෙවත්තාලිසවිධං වත්තං න ජානාති. කම්මස්ස වූපසමං න ජානාතීති “යො හික්ඛු වත්තෙ වත්තිත්වා යාවති, තස්ස කම්මං පටිජ්ජස්සම්හෙතබ්බං, අව්චයො දෙසාපෙතබ්බො”ති න ජානාති.

වත්ථුං න ජානාතීති සත්තන්තං ආපත්තික්ඛන්ධානං වත්ථුං න ජානාති. නිදානං න ජානාතීති “ඉදං සික්ඛාපදං ඉමස්මිං නගරෙ පඤ්ඤත්තං, ඉදං ඉමස්මි”න්ති න ජානාති. පඤ්ඤත්තිං න ජානාතීති පඤ්ඤත්තිඅනුපඤ්ඤත්තිඅනුප්පන්තපඤ්ඤත්තිවසෙන තිව්ධං පඤ්ඤත්තිං න ජානාති. පදපච්චාහට්ඨං න ජානාතීති සම්මුඛා කාතබ්බං පදං න ජානාති. “බුද්ධො භගවා”ති වත්තබ්බෙ “භගවා බුද්ධො”ති හෙට්ඨුපරියං කත්වා පදං යොපෙති.

අකුසලො ව හොති විනයෙති විනයපාළියඤ්ච අට්ඨකථායඤ්ච අකුසලො හොති.

ඤ්ඤත්තිං න ජානාතීති සඨබ්බෙපතො හි දුට්ඨා ඤ්ඤත්ති – “එසා ඤ්ඤත්ති”ති එවං නිද්දිට්ඨා ව අනිද්දිට්ඨා ව. තත්ථ යා එවං අනිද්දිට්ඨා, සා “කම්මඤ්ඤත්ති” නාම හොති. යා නිද්දිට්ඨා, සා “කම්මපාදඤ්ඤත්ති” නාම, තං සබ්බෙන සබ්බං ඤ්ඤත්තිං න

ජානාති. ඤාත්තියා කරණං න ජානාතීති නවසු යානෙසු කම්මඤාත්තියා කරණං න ජානාති, ද්විසු යානෙසු කම්මපාදඤාත්තියා. ඤාත්තියා අනුස්සාවනන්ති “ඉමිස්සා ඤාත්තියා එකා අනුස්සාවනා, ඉමිස්සා තිස්සො”ති න ජානාති. ඤාත්තියා සමථං න ජානාතීති ය්වායං සතිවිනයො, අමුල්ලිවිනයො, තස්සපාපියසිකා, තිණුවත්ථාරකොති චතුබ්බිධො සමථො ඤාත්තියා විනා න හොති, තං ඤාත්තියා සමථොති න ජානාති. ඤාත්තියා වූපසමං න ජානාතීති යං අධිකරණං ඉමිනා චතුබ්බිධෙන ඤාත්තිසමථෙන වූපසමති, තස්ස තං වූපසමං “අයං ඤාත්තියා වූපසමො කතො”ති න ජානාති.

සුත්තං න ජානාතීති උභතොවිභවිතං න ජානාති. සුත්තානුලොමං න ජානාතීති චත්තාරො මහාපදෙසෙ න ජානාති. විනයං න ජානාතීති ඛන්ධකපරිවාරං න ජානාති. විනයානුලොමං න ජානාතීති චත්තාරො මහාපදෙසෙයෙව න ජානාති. න ච යානායානකුසලොති කාරණාකාරණකුසලො න හොති.

ධම්මං න ජානාතීති යපෙත්වා විනයපිටකං අවසෙසං පිටකද්වයං න ජානාති. ධම්මානුලොමං න ජානාතීති සුත්තන්තිකෙ චත්තාරො මහාපදෙසෙ න ජානාති. විනයං න ජානාතීති ඛන්ධකපරිවාරමෙව න ජානාති. විනයානුලොමං න ජානාතීති චත්තාරො මහාපදෙසෙ න ජානාති. උභතොවිභවිතා පනෙත්ථ අසඬගහිතා හොන්ති, තස්මායං කුරුන්දියං වුත්තං – “විනයන්ති සකලං විනයපිටකං න ජානාතී”ති තං න ගහෙතබ්බං. න ච පුබ්බාපරකුසලො හොතීති පුරෙකථාය ච පච්ඡාකථාය ච අකුසලො හොති. සෙසං සබ්බන්ථ වුත්තපටිපක්ඛවසෙන ඤෙය්‍යාත්තා පුබ්බෙ පකාසිතත්තා ච උත්තානමෙවාති.

අනිස්සිතවග්ගනප්පටිප්පස්සම්භනවග්ගවොහාරවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

දිට්ඨාචිකම්මවග්ගවණ්ණනා

425. දිට්ඨාචිකම්මවග්ගෙ – දිට්ඨාචිකම්මාති දිට්ඨිනං ආචිකම්මාති; ලද්ධිප්පකාසනාති ආපත්තිදෙසනාසඬබ්බාතානං විනයකම්මානමෙතං අධිවචනං. අනාපත්තියා දිට්ඨිං ආචි කරොතීති අනාපත්තිමෙව ආපත්තීති දෙසෙතීති අත්ථො. අදෙසනාගාමිනියාති ගරුකාපත්තියා දිට්ඨිං ආචිකරොති; සඬසාදිසෙසඤ්ච පාරාජිකඤ්ච දෙසෙතීති අත්ථො. දෙසිතායාති ලුහුකාපත්තියාපි දෙසිතාය දිට්ඨිං ආචිකරොති; දෙසිතං පුන දෙසෙතීති අත්ථො.

චතුහි පඤ්චහි දිට්ඨින්ති යථා චතුහි පඤ්චහි දිට්ඨි ආචිකතා හොති, එවං ආචිකරොති; චත්තාරො පඤ්ච ජනා එකතො ආපත්තිං දෙසෙන්නීති අත්ථො. මනොමානසෙනාති මනසඬබ්බාතෙන මානසෙන දිට්ඨිං ආචිකරොති; වච්ඡෙදං අකත්වා විත්තෙනෙව ආපත්තිං දෙසෙතීති අත්ථො.

නානාසංවාසකස්සාති ලද්ධිනානාසංවාසකස්ස වා කම්මනානාසංවාසකස්ස වා සන්නිකෙ දිට්ඨිං ආචිකරොති; ආපත්තිං දෙසෙතීති අත්ථො. නානාසිමායාති සමානසංවාසකස්සාපි නානාසිමාය යිතස්ස සන්නිකෙ ආචිකරොති. මාලකසිමාය හි

ධීනෙන සීමන්තරිකාය ධීතස්ස සීමන්තරිකාය වා ධීනෙන අවිජ්ජවාසසීමාය ධීතස්සාපි ආපත්තිං දෙසෙතුං න වට්ටති. අපකතත්තස්සාති උක්ඛිත්තකස්ස වා, යස්ස වා උපොසථපචාරණා යපිතා හොන්ති, තස්ස සන්තිකෙ දෙසෙතීති අත්ථො.

430. නාලං ඔකාසකම්මං කාතුන්ති න පරියත්තං කාතුං; න කාතඛිබන්ති අත්ථො. ඉධාපි අපකතත්තො උක්ඛිත්තකො ව යපිතඋපොසථපචාරණො ව. වාවනාධිජ්ජායොති සාසනතො වාවෙතුකාමො.

432. මන්දත්තා මොමුහත්තාති මන්දභාවෙන මොමුහභාවෙන විස්සජ්ජිතම්පි ජානිතුං අසම්මත්ථො, කෙවලං අත්තනො මොමුහභාවං පකාසෙන්නොයෙව පුච්ඡති උම්මත්තකො විය. පාපිච්ඡොති “එවං මං ජනො සම්භාවෙස්සති”ති පාපිකාය ඉච්ඡාය පුච්ඡති. පරිභවාති පරිභවං ආරොපෙතුකාමො හුත්වා පුච්ඡති. අඤ්ඤාකරණෙසුපි එසෙව නයො. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති. අත්තාදානවග්ගෙ ව ධුතඬිගවග්ගෙ ව යං වත්තඛිබං සියා, තං සබ්බං හෙට්ඨා වුත්තමෙව.

දිට්ඨාචිකම්මවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

මුසාවාදවග්ගවණ්ණනා

444. මුසාවාදවග්ගෙ – පාරාජිකං ගච්ඡතීති පාරාජිකගාමී; පාරාජිකාපත්තිභාවං පාපුණාතීති අත්ථො. ඉතරෙසුපි එසෙව නයො. තත්ථ අසන්තඋත්තරිමනුස්සධම්මාරොචනමුසාවාදො පාරාජිකගාමී, අමුලකෙන පාරාජිකෙන අනුද්ධංසනමුසාවාදො සඬ්ඝාදිසෙසගාමී, “යො තෙ විහාරෙ වසති”තිආදිනා පරියායෙන ජානන්තස්ස වුත්තමුසාවාදො ථුල්ලවචයගාමී, අජානන්තස්ස දුක්කටගාමී, “සම්පජානමුසාවාදෙ පාවිත්තිය”න්ති ආගතො පාවිත්තියගාමීති වෙදිතඛිබො.

අදස්සනෙනාති විනයධරස්ස අදස්සනෙන. කප්පියාකප්පියෙසු හි කුක්කුච්චෙ උප්පන්නෙ විනයධරං දිස්වා කප්පියාකප්පියභාවං පටිපුච්ඡිත්වා අකප්පියං පභාය කප්පියං කරෙය්‍ය, තං අපස්සන්නො පන අකප්පියම්පි කප්පියන්ති කරොන්නො ආපජ්ජති. එවං ආපජ්ජිතඛිබං ආපත්තිං විනයධරස්ස දස්සනෙන නාපජ්ජති, අදස්සනෙනෙව ආපජ්ජති, තෙන වුත්තං “අදස්සනෙනා”ති. අස්සවනෙනාති එකවිහාරෙපි වසන්නො පන විනයධරස්ස උපට්ඨානං ගන්ත්වා කප්පියාකප්පියං අපුච්ඡිත්වා වා අඤ්ඤෙසඤ්ච වුච්චමානං අසුණන්නො ආපජ්ජතියෙව, තෙන වුත්තං “අස්සවනෙනා”ති. පසුත්තකතාති පසුත්තකතාය. සහගාරසෙය්‍යඤ්ඤි පසුත්තකභාවෙනපි ආපජ්ජති. අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතාය ආපජ්ජන්නො පන තථාසඤ්ඤී ආපජ්ජති. සතිසම්මොසා එකරත්තාතික්කමාදිවසෙන ආපජ්ජිතඛිබං ආපජ්ජති. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

මුසාවාදවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

හික්බුනොවාදවග්ගවණ්ණනා

450. හික්බුනිවග්ගෙ - අලාභායාති වතුන්තං පච්චයානං අලාභත්ථාය; යථා පච්චයෙ න ලභන්ති, තථා පරිසක්කති වායමතිති අත්ථො. අනත්ථායාති අනත්ථං කලිසාසනං ආරොපෙන්නො පරිසක්කති. අවාසායාති අවාසත්ථාය; යස්මිං ගාමබ්බෙත්තෙ වසන්ති, තතො නිහරණත්ථාය. සම්පයොපෙතිති අසද්ධම්මපටිසෙවනත්ථාය සම්පයොපෙති.

451. “කතිහි නු බො හන්තෙ අඬගෙහි සමන්තාගතාය හික්බුනියා කම්මං කාතබ්බ”න්ති සත්තන්තං කම්මානං අඤ්ඤතරං සන්ධාය පුච්ඡති.

454. න සාකච්ඡාතබ්බොති

කප්පියාකප්පියනාමරූපපරිච්ඡේදසමථවිපස්සනාදිහෙදො කථාමග්ගො න කථෙතබ්බො. යස්මා පන ඛිණාසවො හික්බු න විසංවාදෙති, තථාරූපස්ස කථාමග්ගස්ස සාමී හුත්වා කථෙති, න ඉතරො; තස්මා පඨමපඤ්චකෙ “න අසෙක්ඛෙනා”ති පටික්ඛිපිත්වා දුතියපඤ්චකෙ “අසෙක්ඛෙනා”තිආදි වුත්තං.

න අත්ථපටිසම්භිදාපත්තොති අට්ඨකථාය පටිසම්භිදාපත්තො පහෙදගතඤ්ඤාණප්පත්තො න හොති. න ධම්මපටිසම්භිදාපත්තොති පාළිධම්මෙ පටිසම්භිදාපත්තො න හොති. න නිරුත්තිපටිසම්භිදාපත්තොති වොහාරනිරුත්තියං පටිසම්භිදාපත්තො න හොති. න පටිභානපටිසම්භිදාපත්තොති යාති තාති පටිභානසඬබාතාති අත්ථපටිසම්භිදාදීති ඤාණාති, තෙසු පටිසම්භිදාපත්තො න හොති. යථාවිමුත්තං චිත්තං න පච්චවෙක්ඛිතාති වතුන්තං ඵලවිමුත්තිතං වසෙන යථාවිමුත්තං චිත්තං ඵකුනවිසතිහෙදාය පච්චවෙක්ඛිණාය න පච්චවෙක්ඛිතා හොති. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

හික්බුනොවාදවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

උබ්බාහිකවග්ගවණ්ණනා

455. උබ්බාහිකවග්ගෙ - න අත්ථකුසලොති න අට්ඨකථාකුසලො; අත්ථුද්ධාරෙ ඡෙකො න හොති. න ධම්මකුසලොති ආවරියමුඛතො අනුග්ගහිතත්තා පාළියං න කුසලො, න පාළිසුරො. න නිරුත්තිකුසලොති භාසන්තරවොහාරෙ න කුසලො. න බ්‍යඤ්ජනකුසලොති සිථිලධනිතාදිවසෙන පරිමණ්ඩලබ්‍යඤ්ජනාරොපනෙ කුසලො න හොති; න අක්ඛරපරිච්ඡේදෙ නිපුණොති අත්ථො. න පුබ්බාපරකුසලොති අත්ථපුබ්බාපරෙ ධම්මපුබ්බාපරෙ නිරුත්තිපුබ්බාපරෙ බ්‍යඤ්ජනපුබ්බාපරෙ පුරෙකථාපච්ඡාකථාසු ච න කුසලො හොති.

කොධනොතිආදීනි යස්මා කොධාදිහි අභිභූතො කාරණාකාරණං න ජානාති, විනිච්ඡිතං න සක්කොති, තස්මා වුත්තාති. පසාරෙතා හොති නො සාරෙතාති

මොහොතා හොති, න සතිඋප්පාදෙනා; වොදකවුදිතකානං කථං මොහෙති පිදහති න සාරෙතීති අත්ථො. සෙසමෙත්ථ උබ්බාහිකවග්ගෙ උත්තානමෙවාති.

උබ්බාහිකවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

අධිකරණවූපසමවග්ගවණ්ණනා

457. අධිකරණවූපසමවග්ගෙ – පුග්ගලගරු හොතීති ‘අයං මෙ උපජ්ඣායො, අයං මෙ ආවරියො’ තිආදීති වින්තෙත්වා තස්ස ජයං ආකඨිමානො ‘අධම්මං ධම්මො’ ති දීපෙති. සඨසගරු හොතීති ධම්මඤ්ච විනයඤ්ච අමුඤ්චිත්වා විනිච්ඡිනන්තො සඨසගරුකො නාම හොති. විවරාදීති ගහෙත්වා විනිච්ඡිනන්තො ආමිසගරුකො නාම හොති, තාති අග්ගහෙත්වා යථාධම්මං විනිච්ඡිනන්තො සද්ධම්මගරුකො නාම හොති.

458. පඤ්චහුපාලි ආකාරෙහිති පඤ්චහි කාරණෙහි සඨසො හිජ්ජති – කම්මෙන, උද්දෙසෙන, වොහරන්තො, අනුස්සාවනෙන, සලාකග්ගාහෙනාති. එත්ථ කම්මෙනාති අපලොකනාදිසු චතුසු කම්මෙසු අඤ්ඤතරෙන කම්මෙන. උද්දෙසෙනාති පඤ්චසු පාතිමොක්ඛද්දෙසෙසු අඤ්ඤතරෙන උද්දෙසෙන. වොහරන්තොති කථයන්තො; තාහි තාහි උපපත්තීහි ‘අධම්මං ධම්මො’ තිආදීති අට්ඨාරස හෙදකරවත්ථුති දීපෙත්තො. අනුස්සාවනෙනාති ‘නනු තුම්හෙ ජානාථ මය්හං උච්චාකුලා පබ්බජිතභාවං බහුස්සුතභාවඤ්ච, මාදියො නාම උද්ධම්මං උබ්බිතයං සත්ථු සාසනං ගාහෙය්‍යාති විත්තම්පි උප්පාදෙතුං තුම්හාකං යුත්තං, කිං මය්හං අවිච්චි නිලුප්පලවනම්ච සීතලො, කිමහං අපායතො න භායාමී’ තිආදිනා නයෙන කණ්ණමුලෙ වච්චෙදං කත්වා අනුස්සාවනෙන. සලාකග්ගාහෙනාති එවං අනුස්සාවෙත්වා තෙසං විත්තං උපත්ථම්හෙත්වා අනිවත්තිධම්මෙ කත්වා ‘ගණ්හථ ඉමං සලාක’ න්ති සලාකග්ගාහෙන.

එත්ථ ච කම්මමෙව උද්දෙසො වා පමාණං, වොහාරානුස්සාවනසලාකග්ගාහා පන පුබ්බභාගා. අට්ඨාරසවත්ථුදීපනවසෙන හි වොහරන්තෙ තත්ථ රුච්ඡනනත්ථං අනුස්සාවෙත්වා සලාකාය ගාහිතායපි අහින්තොව හොති සඨසො. යදා පන එවං චත්තාරො වා අතිරෙකෙ වා සලාකං ගාහෙත්වා ආවෙණිකං කම්මං වා උද්දෙසං වා කරොති, තදා සඨසො හින්තො නාම හොති. ඉති යං

සඨසහෙදකක්ඛන්ධකවණ්ණනායං අවොචුම්හා ‘එවං අට්ඨාරසසු වත්ථුසු යංකිඤ්චි එකම්පි වත්ථුං දීපෙත්වා තෙන තෙන කාරණෙන ‘ඉමං ගණ්හථ, ඉමං රොවෙථා’ ති සඤ්ඤාපෙත්වා සලාකං ගාහෙත්වා විසුං සඨසකම්මෙ කතෙ සඨසො හින්තො හොති. පරිවාරෙ පන ‘පඤ්චහි, උපාලි, ආකාරෙහි සඨසො හිජ්ජතී’ තිආදි වුත්තං. තස්ස ඉමිනා ඉධ වුත්තෙන සඨසහෙදලක්ඛණෙන අත්ථතො නානාකරණං නත්ථි. තං පනස්ස නානාකරණාභාවං තත්ථෙව පකාසයිස්සාමා’ ති, ස්වායං පකාසිතො හොති.

පඤ්ඤාත්තෙතන්ති පඤ්ඤාත්තං එතං. ක්ව පඤ්ඤාත්තං? චත්තක්ඛන්ධකෙ. තත්ත භි චුද්දස ඛන්ධකචත්තාති පඤ්ඤාත්තාති. තෙනාහ – “පඤ්ඤාත්තෙතං, උපාලි, මයා ආගන්තුකානං භික්ඛූනං ආගන්තුකචත්ත”න්තිආදි. එවම්පි ඛො උපාලි සඤ්ජරාජි හොති, නො ච සඤ්ජරාජිදොති එත්තාවතා භි සඤ්ජරාජිමත්තමෙව හොති, න තාව සඤ්ජරාජිදො; අනුපුබ්බෙන පන අයං සඤ්ජරාජි වඩ්ඪමානා සඤ්ජරාජිය සංචත්තතීති අත්ථො. යථාරත්තන්ති රත්තිපරිමාණානුරූපං; යථාථෙරන්ති අත්ථො. ආවෙනිභාවං කරිත්වාති විසුං වචත්ථානං කරිත්වා. කම්මාකම්මාති කරොන්තීති අපරාපරං සඤ්ජකම්මං උපාදාය චුද්දකාති වෙව මහන්තාති ච කම්මාති කරොන්ති. සෙසමෙත්ථාපි අධිකරණවූපසමවග්ගෙ උත්තානමෙව.

සඤ්ජරාජිකචග්ගද්වයවණ්ණනා

459. සඤ්ජරාජිකචග්ගද්වයෙ – විනිධාය දිට්ඨිං කම්මෙනාති තෙසු අධම්මාදිසු අධම්මාදයො එතෙති එවංදිට්ඨිකොව හුත්වා තං දිට්ඨිං විනිධාය තෙ ධම්මාදිවසෙන දිපෙත්වා විසුං කම්මං කරොති. ඉති යං විනිධාය දිට්ඨිං කම්මං කරොති, තෙන එවං කතෙන විනිධාය දිට්ඨිං කම්මෙන සද්ධිං පඤ්චඩගාති හොන්ති, “ඉමෙහි ඛො උපාලි පඤ්චභඩ්ගෙහි”ති අයමෙකස්මිං පඤ්චකෙ අත්ථයොජනා. එතෙන නයෙන සබ්බපඤ්චකාති වෙදිතබ්බාති. එත්ථාපි ච වොහාරාදි අභිගත්තයං පුබ්බභාගවසෙනෙව චුත්තං. කම්මුද්දෙසවසෙන පන අතෙකිච්ඡතා වෙදිතබ්බා. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙව. න හෙත්ථ කිඤ්චි අත්ථි යං පුබ්බෙ අචුත්තතයං.

ආවාසිකචග්ගවණ්ණනා

461. ආවාසිකචග්ගෙ – යථාහතං නික්ඛිත්තොති යථා ආහරිත්වා යපිතො.

462. විනයබ්‍යාකරණාති විනයපඤ්ඤෙ විස්සජ්ජනා. පරිණාමෙතීති නියාමෙති දිපෙති කථෙති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

කථිනත්ථාරවග්ගවණ්ණනා

467. කථිනත්ථාරවග්ගෙ – ඔතමසිකොති අන්ධකාරගතො; තඤ්ඤි වන්දන්තස්ස මඤ්චපාදාදිසුපි නලාටං පටිහඤ්ඤෙය්‍ය. අසමන්තාහරන්තොති කිච්චයපසුත්තා වන්දනං අසමන්තාහරන්තො. සුත්තොති නිද්දං ඔක්කන්තො. එකාවත්තොති එකතො ආවත්තො සපත්තපක්ඛෙ යීතො වෙරි විසභාගපුග්ගලො චූච්චති; අයං අවන්දියො. අයඤ්ඤි වන්දියමානො පාදෙනපි පහරෙය්‍ය. අඤ්ඤවිහිතොති අඤ්ඤං වින්තයමානො.

බාදන්තොති පිට්ඨබජ්ජකාදීති බාදන්තො. උච්චාරඤ්ච පස්සාවඤ්ච කරොන්තො අනොකාසගත්තා අවන්දියො. උක්ඛිත්තකොති තිව්ධෙනපි උක්ඛෙපනීයකම්මෙන උක්ඛිත්තකො අවන්දියො. තජ්ජනීයාදිකම්මකතා පන චත්තාරො වන්දිතබ්බා. උපොසථපචාරණාපි තෙහි සද්ධිං ලබ්භන්ති. ආදිතො

පටියාය ව වුත්තෙසු අවන්දියෙසු නග්ගඤ්ච උක්ඛිත්තකඤ්ච වන්දන්තස්සෙව ආපත්ති. ඉතරෙසං පන අසාරුජ්ජට්ඨොන ව අන්තරා වුත්තකාරණෙන ව වන්දනා පටික්ඛිත්තා. ඉතො පරං පච්ඡාඋපසම්පන්නාදයො දසපි ආපත්තිවත්ථුභාවෙනෙව අවන්දියා. තෙ වන්දන්තස්ස හි නියමෙනෙව ආපත්ති. ඉති ඉමෙසු පඤ්චසු පඤ්චකෙසු තෙරස ජනෙ වන්දන්තස්ස අනාපත්ති, ද්වාදසන්තං වන්දනාය ආපත්ති.

468. ආචරියො වන්දියොති පබ්බජ්ජාවරියො උපසම්පදාවරියො නිස්සයාවරියො උද්දෙසාවරියො ඔවාදාවරියොති අයං පඤ්චවිධොපි ආචරියො වන්දියො. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

කථිතත්ථාරවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නිට්ඨිතා ව උපාලිපඤ්චකවණ්ණනා.

ආපත්තිසමුට්ඨානවණ්ණනා

470. අවිත්තකො ආපජ්ජතිතිආදියු සහසෙය්‍යාදිපණ්ණත්තිවජ්ජං අසඤ්චිච්ච ආපජ්ජන්තො අවිත්තකො ආපජ්ජති, දෙසෙන්තො සවිත්තකො වුට්ඨාති. යංකිඤ්චි සඤ්චිච්ච ආපජ්ජන්තො සවිත්තකො ආපජ්ජති, තිණුවත්ථාරකෙන වුට්ඨහන්තො අවිත්තකො වුට්ඨාති. පුබ්බෙ වුත්තමෙව තිණුවත්ථාරකෙන වුට්ඨහන්තො අවිත්තකො ආපජ්ජති, අවිත්තකො වුට්ඨාති. ඉතරං දෙසෙන්තො සවිත්තකො ආපජ්ජති, සවිත්තකො වුට්ඨාති. “ධම්මදානං කරොමි”ති පදසොධම්මාදීනි කරොන්තො කුසලචිත්තො ආපජ්ජති, “බුද්ධානං අනුසාසනං කරොමි”ති උදග්ගචිත්තො දෙසෙන්තො කුසලචිත්තො වුට්ඨාති. දොමනස්සිකො හුත්වා දෙසෙන්තො අකුසලචිත්තො වුට්ඨාති, තිණුවත්ථාරකෙන නිද්දාගතොව වුට්ඨහන්තො අබ්‍යාකතචිත්තො වුට්ඨාති. හිංසාපනාදීනි කත්වා “බුද්ධානං සාසනං කරොමි”ති සොමනස්සිකො දෙසෙන්තො අකුසලචිත්තො ආපජ්ජති, කුසලචිත්තො වුට්ඨාති. දොමනස්සිකොව දෙසෙන්තො අකුසලචිත්තො වුට්ඨාති, වුත්තනයෙනෙව තිණුවත්ථාරකෙන වුට්ඨහන්තො අබ්‍යාකතචිත්තො වුට්ඨාති. නිද්දොක්කන්තසමයෙ සහගාරසෙය්‍යං ආපජ්ජන්තො අබ්‍යාකතචිත්තො ආපජ්ජති, වුත්තනයෙනෙව පනෙත්ථ “කුසලචිත්තො වුට්ඨාති”තිආදි වෙදිතබ්බං.

පයමං පාරාජිකං කතිහි සමුට්ඨානෙහීතිආදි පුබ්බෙ වුත්තනයත්තා උත්තානමෙව.

473. වත්තාරො පාරාජිකා කතිහි සමුට්ඨානෙහීතිආදියු උක්කට්ඨපරිච්ඡෙදතො යං යං සමුට්ඨානං යස්ස යස්ස ලබ්භති, තං සබ්බං වුත්තමෙව හොති.

ආපත්තිසමුට්ඨානවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

අපරද්‍රව්‍යගාථාසංඝ්‍රහය

(1) කායිකාදිආපත්තිවිඤ්ඤා

474. “කති ආපත්තියො කායිකා” තිආදිගාථානං විස්සජ්ජනෙ ඡ ආපත්තියො කායිකාති අන්තරපෙය්‍යාලෙ චතුත්ථෙන ආපත්තිසමුට්ඨානෙන ඡ ආපත්තියො ආපජ්ජති, “භික්ඛු මෙටුනං ධම්මං පටිසෙවති, ආපත්ති පාරාජිකස්සා” තිආදිනා නයෙන චුත්තාපත්තියො. කායද්වාරෙ සමුට්ඨිතත්තා භි එතා කායිකාති වුවිවන්ති. ඡ වාචසිකාති තස්මිංයෙව අන්තරපෙය්‍යාලෙ පඤ්චමෙන ආපත්තිසමුට්ඨානෙන ඡ ආපත්තියො ආපජ්ජති, “භික්ඛු පාපිච්ඡො ඉච්ඡාපකතො” තිආදිනා නයෙන චුත්තාපත්තියො. ඡාදෙන්තස්ස තිස්සොති වජ්ජපට්ඨිඡාදිකාය භික්ඛුනියා පාරාජිකං, භික්ඛුස්ස සංඝාදිසෙසපට්ඨිඡාදනෙ පාවිත්තියං, අත්තනො දුට්ඨුල්ලාපත්තිපට්ඨිඡාදනෙ දුක්කටං. පඤ්ච සංසග්ගපච්චයාති භික්ඛුනියා කායසංසග්ගෙ පාරාජිකං, භික්ඛුනො සංඝාදිසෙසො, කායෙන කායපට්ඨිඡාදෙ පුල්ලච්චයං, නිස්සග්ගියෙන කායපට්ඨිඡාදෙ දුක්කටං, අභිගුලිපතොදකෙ පාවිත්තියන්ති ඉමා කායසංසග්ගපච්චයා පඤ්චාපත්තියො.

අරුණුග්ගෙ තිස්සොති එකරත්තජාරත්තසත්තාහදසාහමාසාතික්කමවසෙන නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං, භික්ඛුනියා රත්තිවජ්ජපවාසෙ සංඝාදිසෙසො, “පයමම්පි යාමං ඡාදෙති, දුතියම්පි තතියම්පි යාමං ඡාදෙති, උද්ධස්සෙන අරුණු ඡන්තා හොති ආපත්ති, යො ඡාදෙති සො දුක්කටං දෙසාපෙනබ්බො” ති ඉමා අරුණුග්ගෙ තිස්සො ආපත්තියො ආපජ්ජති. ද්වෙ යාවතතියකාති එකාදස යාවතතියකා නාම, පඤ්ඤත්තිවසෙන පන ද්වෙ හොන්ති භික්ඛුනං යාවතතියකා භික්ඛුනීනං යාවතතියකාති. එකෙන්ථ අට්ඨවත්ථුකාති භික්ඛුනීනංයෙව එකා එත්ථ ඉමස්මිං සාසනෙ අට්ඨවත්ථුකා නාම. එකෙන සබ්බසංඝිගොති “යස්ස සියා ආපත්ති, සො ආචිකරෙය්‍යා” ති ඉමිනා එකෙන නිදානුද්දෙසෙන සබ්බසික්ඛාපදානඤ්ච සබ්බපාතිමොක්ඛුද්දෙසානඤ්ච සංඝිගො හොති.

විනයස්ස ද්වෙ මූලානීති කායො චෙව වාචා ව. ගරුකා ද්වෙ චුත්තාති පාරාජිකසංඝාදිසෙසා. ද්වෙ දුට්ඨුල්ලච්ඡාදනාති වජ්ජපට්ඨිඡාදිකාය පාරාජිකං සංඝාදිසෙසං පට්ඨිඡාදකස්ස පාවිත්තියන්ති ඉමා ද්වෙ දුට්ඨුල්ලච්ඡාදනාපත්තියො නාම.

ගාමන්තරෙ වතස්සොති “භික්ඛු භික්ඛුනියා සද්ධිං සංවිදහති, දුක්කටං; අඤ්ඤස්ස ගාමස්ස උපවාරං ඔක්කමති, පාවිත්තියං; භික්ඛුනියා ගාමන්තරං ගච්ඡන්තියා පරික්ඛිත්තෙ ගාමෙ පයමපාදෙ පුල්ලච්චයං, දුතියපාදෙ සංඝාදිසෙසො; අපරික්ඛිත්තස්ස පයමපාදෙ උපවාරොක්කමනෙ පුල්ලච්චයං, දුතියපාදෙ සංඝාදිසෙසො” ති ඉමා ගාමන්තරෙ දුක්කටපාවිත්තියපුල්ලච්චයසංඝාදිසෙසවසෙන වතස්සො ආපත්තියො. වතස්සො නදිපාරපච්චයාති “භික්ඛු භික්ඛුනියා සද්ධිං සංවිදහති, දුක්කටං; නාවං අභිරුහති,

පාවිත්තිය; භික්ෂුනියා නදිපාරං ගවිජන්තියා උත්තරණකාලෙ පයමපාදෙ පුල්ලව්වයං, දුතියපාදෙ සඬ්ඝාදිසෙසො’’ති ඉමා චතස්සො. එකමංසෙ පුල්ලව්වයන්ති මනුස්සමංසෙ. නවමංසෙසු දුක්කටන්ති සෙසඅකජ්ජියමංසෙසු.

ද්වෙ වාවසිකා රත්තින්ති භික්ෂුනී රත්තන්ධකාරෙ අජ්ජදීපෙ පුරිසෙන සද්ධිං හත්ථපාසෙ යීතා සල්ලපති, පාවිත්තියං; හත්ථපාසං විජහිත්වා යීතා සල්ලපති, දුක්කටං. ද්වෙ වාවසිකා දිවාති භික්ෂුනී දිවා පටිච්ඡන්තො ඔකාසෙ පුරිසෙන සද්ධිං හත්ථපාසෙ යීතා සල්ලපති, පාවිත්තියං; හත්ථපාසං විජහිත්වා සල්ලපති, දුක්කටං. දදමානස්ස තිස්සොති මරණාධිප්පායො මනුස්සස්ස විසං දෙනි, සො වෙ තෙන මරති, පාරාජිකං; යක්ඛපෙතානං දෙනි, තෙ වෙ මරන්ති, පුල්ලව්වයං; තිරච්ඡානගතස්ස දෙනි, සො වෙ මරති, පාවිත්තියං; අඤ්ඤාතිකාය භික්ෂුනියා වීචරදානො පාවිත්තියන්ති එවං දදමානස්ස තිස්සො ආපත්තියො. චත්තාරො ච පටිග්ගහෙති හත්ථග්ගාහ-වෙණිග්ගාහෙසු සඬ්ඝාදිසෙසො, මුඛෙන අඬගජාතග්ගහණෙ පාරාජිකං, අඤ්ඤාතිකාය භික්ෂුනියා වීචරපටිග්ගහණෙන නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං, අවස්සුතාය අවස්සුතස්ස හත්ථතො බාදනීයං භොජනීයං පටිග්ගහණන්තියා පුල්ලව්වයං; එවං පටිග්ගහෙ චත්තාරො ආපත්තික්ඛන්ධා භොන්ති.

(2) දෙසනාගාමීනියාදිවණ්ණනා

475. පඤ්ච දෙසනාගාමීනියොති ලභුකා පඤ්ච. ඡ සජ්ජිකම්මාති පාරාජිකං යපෙත්වා අවසෙසා. එකෙන්ථ අජ්ජිකම්මාති එකා පාරාජිකාපත්ති.

විනයගරුකා ද්වෙ චුත්තාති පාරාජිකඤ්චෙව සඬ්ඝාදිසෙසඤ්ච. කායවාචසිකානි වානි සබ්බානෙව සික්ඛාපදානි කායවාචසිකානි, මනොද්වාරෙ පඤ්ඤත්තං එකසික්ඛාපදමිපි නත්ථි. එකො විකාලෙ ධඤ්ඤරසොති ලොණසොචිරකං. අයමෙව හි එකො ධඤ්ඤරසො විකාලෙ වට්ටති. එකා ඤත්තිචතුත්ථෙත සම්මුතීති භික්ෂුනොවාදකසම්මුති. අයමෙව හි එකා ඤත්තිචතුත්ථකම්මෙන සම්මුති අනුඤ්ඤාතා.

පාරාජිකා කාසිකා ද්වෙති භික්ෂුනං මෙථුනපාරාජිකං භික්ෂුනීනඤ්ච කායසංසග්ගපාරාජිකං. ද්වෙ සංවාසභූමියොති අත්තනා වා අත්තානං සමානසංවාසකං කරොති, සමග්ගො වා සඬ්ඝො උක්ඛිත්තං ඔසාරෙති. කුරුන්දියං පන “සමානසංවාසකභූමි ව නානාසංවාසකභූමි වා”ති එවං ද්වෙ සංවාසභූමියො චුත්තා. ද්විත්තං රත්තිවිජ්ජෙදොති පාරිවාසිකස්ස ව මානත්තවාරිකස්ස ව පඤ්ඤත්තා. ද්වඬගුලා දුවෙති ද්වෙ ද්වඬගුලපඤ්ඤත්තියො, “ද්වඬගුලපබ්බපරමං ආදාතබ්බ”න්ති අයමෙකා, “ද්වඬගුලං වා ද්වෙමාසං වා”ති අයමෙකා.

ද්වෙ අත්තානං වධිත්වානාති භික්ෂුනී අත්තානං වධිත්වා ද්වෙ ආපත්තියො ආපජ්ජති; වධති රොදති, ආපත්ති පාවිත්තියස්ස; වධති න රොදති, ආපත්ති දුක්කටස්ස. ද්විහි සඬ්ඝො හිජ්ජතීති කම්මෙන ව සලාකග්ගාහෙන ව. ද්වෙන්ථ

පයමාපත්තිකානි එත්ථ සකලෙපි විනයෙ ද්වෙ පයමාපත්තිකා උභින්නං
පඤ්ඤත්තිවසෙන. ඉතරථා පන නව භික්ඛුනං නව භික්ඛුනීනන්ති අට්ඨාරස
භොන්ති. ඤත්තියා කරණා දුවෙති ද්වෙ ඤත්තිකිව්වානි – කම්මඤ්ච කම්මපාදකා ව.
නවසු යානෙසු කම්මං භොති, ද්වීසු කම්මපාදභාවෙන තිට්ඨති.

පාණාතිපාතෙ තිස්සොති “අනොදිස්ස ඔපාතං බණ්ඩි, සවෙ මනුස්සො මරති,
පාරාජිකං; යක්ඛපෙතානං මරණෙ පුල්ලව්වයං; තිරච්ඡානගතස්ස මරණෙ
පාවිත්තිය”න්ති ඉමා තිස්සො භොන්ති. වාචා පාරාජිකා තයොති වජ්ජපට්ඨිඡාදිකාය
උක්ඛිත්තානුවත්තිකාය අට්ඨවත්ථුකායාති. කුරුන්දියං පන “ආණත්තියා
අදින්නාදානෙ, මනුස්සමරණෙ, උත්තරිමනුස්සධම්මඋල්ලපනෙ වා”ති එවං තයො
වුත්තා. ඔභාසනා තයොති වච්චමග්ගං පස්සාවමග්ගං ආදිස්ස වණ්ණාවණ්ණභාසනෙ
සඬ්ඝාදිසෙසො, වච්චමග්ගං පස්සාවමග්ගං යපෙත්වා අධක්ඛකං උබ්භජාණුමණ්ඩලං
ආදිස්ස වණ්ණාවණ්ණභණනෙ පුල්ලව්වයං, උබ්භක්ඛකං අධොජාණුමණ්ඩලං
ආදිස්ස වණ්ණාවණ්ණභණනෙ දුක්කටං. සඤ්චරිත්තෙන වා තයොති පටිග්ගණ්හාති
විමංසති පච්චාහරති, ආපත්ති සඬ්ඝාදිසෙසස්ස; පටිග්ගණ්හාති විමංසති න
පච්චාහරති, ආපත්ති පුල්ලව්වයස්ස; පටිග්ගණ්හාති න විමංසති න පච්චාහරති,
ආපත්ති දුක්කටස්සාති ඉමෙ සඤ්චරිත්තෙන කාරණභූතෙන තයො ආපත්තික්ඛන්ධා
භොන්ති.

තයො පුග්ගලා න උපසම්පාදෙතඛ්ඛාති අද්ධානභීනො අඬ්ගභීනො
වත්ථුච්චන්තො ව තෙසං නානාකරණං වුත්තමෙව. අපිචෙත්ථ යො පත්තච්චරෙන
අපරිපූරො, පරිපූරො ව න යාවති, ඉමෙපි අඬ්ගභීනෙනෙව සඬ්ගභිතා.
මාතුසාතකාදයො ව කරණදුක්කටකා
පණ්ඩකඋභතොබ්‍යඤ්ජනකතිරච්ඡානගතසඬ්ඛාතෙන වත්ථුච්චන්තෙනෙව
සඬ්ගභිතාති වෙදිතඛ්ඛා. එස නයො කුරුන්දියං වුත්තො. තයො කම්මානං සඬ්ගභාති
ඤත්තිකජ්ජනා, විජ්ජකතපච්චත්තං, අතීතකරණන්ති. තත්ථ “දදෙය්‍ය
කරෙය්‍යා”තිආදිහෙදා ඤත්තිකජ්ජනා; “දෙති කරොතී”තිආදිහෙදං
විජ්ජකතපච්චත්තං; “දින්නං කත”න්තිආදිහෙදං අතීතකරණං නාමාති ඉමෙහි තීහි
කම්මාති සඬ්ගය්හන්ති. අපරෙහිපි තීහි කම්මාති සඬ්ගය්හන්ති – වත්ථුනා, ඤත්තියා,
අනුස්සාවනායාති. වත්ථුසම්පන්නඤ්ච ඤත්තිසම්පන්නං අනුස්සාවනසම්පන්නඤ්ච
කම්මං නාම භොති, තෙන වුත්තං “තයො කම්මානං සඬ්ගභා”ති. නාසිතකා තයො
නාම මෙත්තියං භික්ඛුනිං නාසෙථ, දුසකො නාසෙතඛ්ඛො, දසභඩ්ගෙහි
සමන්තාගතො සාමණෙරො නාසෙතඛ්ඛො, කණ්ටකං සමණුද්දෙසං නාසෙථාති
එවං ලිඬ්ගසංවාසදණ්ඩකම්මනාසනාවසෙන තයො නාසිතකා වෙදිතඛ්ඛා.
තිණ්ණන්තං එකවාචිකාති “අනුජානාමි භික්ඛවෙ ද්වෙ තයො එකානුස්සාවනෙ
කාතු”න්ති වචනතො තිණ්ණං ජනානං එකුපජ්ඣායෙන නානාවරියෙන
එකානුස්සාවනා වට්ටති.

අදින්නාදානෙ තිස්සොති පාදෙ වා අතිරෙකපාදෙ වා පාරාජිකං,
අතිරෙකමාසකෙ පුල්ලව්වයං, මාසකෙ වා ඌනමාසකෙ වා දුක්කටං. වතස්සො

මෙපුනපව්වයානි අක්කයිනෙ පාරාජිකං, යෙහුයොන බයිනෙ පුල්ලව්වයං,
 විවටකනෙ මුබෙ දුක්කටං, ජතුමට්ටියකෙ පාවිත්තියං. ඡිත්තදන්තස්ස තිස්සොති
 වනජ්ජනිං ඡිත්තදන්තස්ස පාරාජිකං, භූතගාමෙ පාවිත්තියං, අභිගජානෙ පුල්ලව්වයං.
 පඤ්ච ඡඩ්ඞිතපව්වයානි අනොදිස්ස විසං ඡඩ්ඞෙනි, සවෙ තෙන මනුස්සො මරති,
 පාරාජිකං; යක්ඛපෙනෙසු පුල්ලව්වයං; තිරච්ඡානගනෙ පාවිත්තියං;
 විස්සට්ඨිඡඩ්ඞනෙ සඬ්ඝාදිසෙසො; සෙබ්බෙසු හරිතෙ උච්චාරපස්සාවඡඩ්ඞනෙ
 දුක්කටං – ඉමා ඡඩ්ඞිතපව්වයා පඤ්චාපත්තියො හොත්ති.

පාවිත්තියෙන දුක්කටා කතානි භික්ඛුනොවාදකවග්ගස්මිං දසසු සික්ඛාපදෙසු
 පාවිත්තියෙන සද්ධිං දුක්කටා කතා ඵලානි අත්ථො. චතුරෙත්ථ නවකා චුත්තානි
 පයමසික්ඛාපදම්භියෙව අධම්මකම්මෙ ද්වෙ, ධම්මකම්මෙ ද්වෙනි ඵලං වත්තාරො
 නවකා චුත්තානි අත්ථො. ද්විත්තං වීචරෙන වානි භික්ඛුනං සන්තිකෙ
 උපසම්පන්නාය වීචරං දෙන්තස්ස පාවිත්තියං, භික්ඛුනීනං සන්තිකෙ
 උපසම්පන්නාය දෙන්තස්ස දුක්කටන්ති ඵලං ද්විත්තං භික්ඛුනීනං වීචරං දෙන්තස්ස
 වීචරෙන කාරණභූතෙන ආපත්ති හොත්ති අත්ථො.

අට්ඨ පාටිදෙසනීයානි පාළියං ආගතා ඵල. භුඤ්ජන්තාමකධඤ්ඤෙන
 පාවිත්තියෙන දුක්කටා කතානි ආමකධඤ්ඤං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජන්තියා
 පාවිත්තියෙන සද්ධිං දුක්කටා කතායෙව.

ගච්ඡන්තස්ස වතස්සොති භික්ඛුනියා වා මාතුගාමෙන වා සද්ධිං සංවිධාය
 ගච්ඡන්තස්ස දුක්කටං, ගාමුපවාරොක්කමනෙ පාවිත්තියං, යා භික්ඛුනී ඵකා
 ගාමන්තරං ගච්ඡති, තස්සා ගාමුපවාරං ඔක්කමන්තියා පයමපාදෙ පුල්ලව්වයං,
 දුතියපාදෙ සඬ්ඝාදිසෙසොති ගච්ඡන්තස්ස ඉමා වතස්සො ආපත්තියො හොත්ති.
 ධීතස්ස වාපි තත්තකානි ධීතස්සපි වතස්සො ඵලානි අත්ථො. කථං? භික්ඛුනී
 අන්ධකාරෙ වා පටිච්ඡන්තෙ වා ඔකාසෙ මිත්තසන්ථව්වසෙන පුරිසස්ස හත්ථපාසෙ
 තිට්ඨති, පාවිත්තියං; හත්ථපාසං විජහිත්වා තිට්ඨති, දුක්කටං; අරුණුග්ගමනකාලෙ
 දුතියිකාය හත්ථපාසං විජහන්ති තිට්ඨති, පුල්ලව්වයං; විජහිත්වා තිට්ඨති,
 සඬ්ඝාදිසෙසොති නිසින්නස්ස වතස්සො ආපත්තියො. නිපන්නස්සාපි තත්තකානි
 සවෙපි හි සා නිසීදති වා නිපජ්ජති වා, ඵතායෙව වතස්සො ආපත්තියො ආපජ්ජති.

(3) පාවිත්තියවණ්ණනා

476. පඤ්ච පාවිත්තියානීති පඤ්ච හෙසජ්ජානි පටිග්ගහෙත්වා නානාභාජනෙසු
 වා ඵකභාජනෙ වා අමිස්සෙත්වා යපිතානි හොත්ති, සත්තාභානික්කමෙ සො භික්ඛු
 පඤ්ච පාවිත්තියානි සබ්බානි නානාවත්ථුකානි ඵකක්ඛණෙ ආපජ්ජති, ‘‘ඉමං පයමං
 ආපන්නො, ඉමං පච්ඡා’’ති න වත්තබ්බො.

නව පාවිත්තියානීති යො භික්ඛු නව පණ්ණහොජනානි විඤ්ඤාපෙත්වා තෙහි
 සද්ධිං ඵකතො ඵකං කබලං ඔමද්දිත්වා මුබෙ පක්ඛිපිත්වා පරගලං අතික්කාමෙති,

අයං නව පාවිත්තියානි සබ්බානි නානාවත්ථුකානි එකක්ඛණේ ආපජ්ජති “ඉමං පටිමං ආපන්නො, ඉමං පච්ඡා”ති න වත්තබ්බං. එකවාචාය දෙසෙය්‍යාති “අහං, හත්තෙ, පඤ්ච හෙසජ්ජානි පටිග්ගහෙත්වා සත්තාහං අතික්කාමෙත්වා පඤ්ච ආපත්තියො ආපන්නො, තා තුම්හමුලෙ පටිදෙසෙමි”ති එවං එකවාචාය දෙසෙය්‍යා, දෙසිතාව හොත්ති, ද්විති තීති වාචාහි කිච්චං නාම නත්ථි. දුතියවිස්සජ්ජනෙපි “අහං, හත්තෙ, නව පණිතභොජනානි විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජිත්වා නව ආපත්තියො ආපන්නො, තා තුම්හමුලෙ පටිදෙසෙමි”ති වත්තබ්බං.

වත්ථුං කිත්තෙත්වා දෙසෙය්‍යාති “අහං, හත්තෙ, පඤ්ච හෙසජ්ජානි පටිග්ගහෙත්වා සත්තාහං අතික්කාමෙසිං, යථාවත්ථුකං තං තුම්හමුලෙ පටිදෙසෙමි”ති එවං වත්ථුං කිත්තෙත්වා දෙසෙය්‍යා, දෙසිතාව හොත්ති ආපත්තියො, ආපත්තියා නාමග්ගහණෙන කිච්චං නත්ථි. දුතියවිස්සජ්ජනෙපි “අහං, හත්තෙ, නව පණිතභොජනානි විඤ්ඤාපෙත්වා භුත්තො, යථාවත්ථුකං තං තුම්හමුලෙ පටිදෙසෙමි”ති වත්තබ්බං.

යාවතතියකෙ තිස්සොති උක්ඛිත්තානුවත්තිකාය පාරාජිකං
හෙදකානුවත්තකානං කොකාලිකාදීනං සඬ්ඝාදිසෙසං, පාපිකාය දිට්ඨියා
අප්පටිනිස්සග්ගෙ වණ්ඨකාලිකාය ව භික්ඛුනියා පාවිත්තියන්ති ඉමා යාවතතියකා
තිස්සො ආපත්තියො. ඡ වොහාරපච්චයාති පයුත්තවාචාපච්චයා ඡ ආපත්තියො
ආපජ්ජතිති අත්ථො. කථං? ආජීවහෙතු ආජීවකාරණා පාපිච්ඡො ඉච්ඡාපකතො
අසත්තං අභූතං උත්තරිමනුස්සධම්මං උල්ලපති, ආපත්ති පාරාජිකස්ස. ආජීවහෙතු
ආජීවකාරණා සඤ්චරිත්තං සමාපජ්ජති, ආපත්ති සඬ්ඝාදිසෙසස්ස. ආජීවහෙතු
ආජීවකාරණා යො තෙ විහාරෙ වසති සො අරහාති වදති, ආපත්ති ථුල්ලච්චයස්ස.
ආජීවහෙතු ආජීවකාරණා භික්ඛු පණිතභොජනානි අත්තනො අත්ථාය
විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජති, ආපත්ති පාවිත්තියස්ස. ආජීවහෙතු ආජීවකාරණා භික්ඛුනී
පණිතභොජනානි අත්තනො අත්ථාය විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජති, ආපත්ති
පාටිදෙසනියස්ස. ආජීවහෙතු ආජීවකාරණා සුපං වා ඔදනං වා අගිලානො අත්තනො
අත්ථාය විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජති, ආපත්ති දුක්කට්ඨසාති.

බාදන්තස්ස තිස්සොති මනුස්සමංසෙ ථුල්ලච්චයං, අවසෙසෙසු අකප්පියමංසෙසු
දුක්කට්ඨං, භික්ඛුනියා ලසුණෙ පාවිත්තියං. පඤ්ච භොජනපච්චයාති අවස්සුතා
අවස්සුතස්ස පුරිසස්ස හත්ථනො භොජනං ගහෙත්වා තත්ථෙව මනුස්සමංසං ලසුණං
අත්තනො අත්ථාය විඤ්ඤාපෙත්වා ගහිතපණිතභොජනානි අවසෙසඤ්ච
අකප්පියමංසං පක්ඛිපිත්වා වොමිස්සකං ඔමද්දිත්වා අජ්ඣොහරමානා
සඬ්ඝාදිසෙසං, ථුල්ලච්චයං, පාවිත්තියං, පාටිදෙසනියං, දුක්කට්ඨන්ති ඉමා පඤ්ච
ආපත්තියො භොජනපච්චයා ආපජ්ජති.

පඤ්ච යානානීති ‘උක්ඛිත්තානුවත්තිකාය භික්ඛුනියා යාවතතියං
සමනුභාසනාය අප්පටිනිස්සජ්ජන්තියා ඤත්තියා දුක්කට්ඨං, ද්විති කම්මවාචාහි
ථුල්ලච්චයං, කම්මවාචාපරියොසානෙ ආපත්ති පාරාජිකස්ස, සඬ්ඝහෙදාය

පරක්කමනාදීප්ප සච්ඡාදිසෙසො, පාපිකාය දිට්ඨියා අප්පට්ඨිස්සග්ගෙ
පාවිත්තිය”න්ති එවං සබ්බා යාවතතියකා පඤ්ච යානානි ගච්ඡන්ති.

පඤ්චන්තඤ්චෙව ආපත්තීති ආපත්ති නාම පඤ්චන්තං සහධම්මිකානං හොති,
තත්ථ ද්වින්නං නිප්පරියායෙන ආපත්තියෙව, සික්ඛාමානසාමණෙරිසාමණෙරානං
පන අකප්පියත්තා න වට්ටති. ඉමිනා පරියායෙන තෙසං ආපත්ති න දෙසාපෙනබ්බා,
දණ්ඩකම්මං පන තෙසං කාතබ්බං. පඤ්චන්තං අධිකරණෙන වාති අධිකරණඤ්ච
පඤ්චන්තමෙවාති අත්ථො. එතෙසංයෙව හි පඤ්චන්තං පත්තව්වරාදීනං අත්ථාය
විනිවිජයවොහාරො අධිකරණන්ති වුව්වති, ගිහීනං පන අධිකම්මං නාම හොති.

පඤ්චන්තං විනිවිජයො හොතීති පඤ්චන්තං සහධම්මිකානංයෙව විනිවිජයො
නාම හොති. පඤ්චන්තං වූපසමෙන වාති එතෙසංයෙව පඤ්චන්තං අධිකරණං
විනිවිජ්ඣං වූපසන්නං නාම හොතීති අත්ථො. පඤ්චන්තඤ්චෙව අනාපත්තීති
එතෙසංයෙව පඤ්චන්තං අනාපත්ති නාම හොතීති අත්ථො. තීහි යානෙහි සොහතීති
සච්ඡාදීහි තීහි කාරණෙහි සොහති. කතවිතික්කමො හි පුග්ගලො සප්පට්ඨකම්මං.
ආපත්තිං සච්ඡමජ්ඣෙ ගණමජ්ඣෙ පුග්ගලසන්නිකෙ වා පටිකරිත්වා
අබ්භුණ්හසීලො පාකතිකො හොති, තස්මා තීහි යානෙහි සොහතීති වුව්වති.

ද්වෙ කායිකා රත්තීන්ති හික්ඛුනී රත්තන්ධකාරෙ පුරිසස්ස හත්ථපාසෙ
යානනිසප්පසයනානි කප්පයමානා පාවිත්තියං, හත්ථපාසං විජහිත්වා යානාදීනි
කප්පයමානා දුක්ඛටන්ති ද්වෙ කායද්වාරසම්භවා ආපත්තියො රත්තිං ආපජ්ජති.
ද්වෙ කායිකා දිවාති එතෙනෙව උපායෙන දිවා පටිවිජන්තෙ ඔකාසෙ ද්වෙ
ආපත්තියො ආපජ්ජති. නිජ්ඣායන්තස්ස එකා ආපත්තීති “න ව, හික්ඛෙව,
සාරත්තෙන මාතුගාමස්ස අභිගජානං උපනිජ්ඣායිතබ්බං. යො උපනිජ්ඣායෙය්‍ය,
ආපත්ති දුක්ඛටස්සා”ති (පාරා. 266) නිජ්ඣායන්තස්ස අයමෙකා ආපත්ති. එකා
පිණ්ඩපාතපච්චයාති “න ව, හික්ඛෙව, හික්ඛාදායිකාය මුඛං ඔලොකෙතබ්බ”න්ති
(වුළුව. 366) එත්ථ දුක්ඛටාපත්ති, අන්තමසො යාගුං වා බ්‍යඤ්ජනං වා දෙනන්තස්ස
සාමණෙරස්සාපි හි මුඛං උල්ලොකයතො දුක්ඛටමෙව. කුරුන්දියං පන “එකා
පිණ්ඩපාතපච්චයාති හික්ඛුනීපරිපාවිතං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජන්තස්ස පාවිත්තිය”න්ති
වුත්තං.

අට්ඨානිසංසෙ සම්පස්සන්ති කොසම්බකක්ඛන්ධකෙ වුත්තානිසංසෙ.
උක්ඛිත්තකා තයො වුත්තාති ආපත්තියා අදස්සනෙ අප්පට්ඨකම්මෙ පාපිකාය ව
දිට්ඨියා අප්පට්ඨිස්සග්ගෙති. තෙවත්තාලීස සම්මාවත්තනාති තෙසංයෙව
උක්ඛිත්තකානං එත්තකෙසු වත්තෙසු වත්තනා.

පඤ්චයානෙ මුසාවාදොති
පාරාජිකසච්ඡාදිසෙසපුල්ලවචයපාවිත්තියදුක්ඛටසඬාතෙ පඤ්චට්ඨානෙ
මුසාවාදො ගච්ඡති. වුද්දස පරමන්ති වුව්වතීති දසාහපරමාදිනයෙන හෙට්ඨා වුත්තං.
ද්වාදස පාටිදෙසනීයාති හික්ඛුනං වත්තාරි හික්ඛුනීනං අට්ඨ. වතුන්නං දෙසනාය වාති
වතුන්නං අවචයදෙසනායාති අත්ථො. කතමා පන සාති? දෙවදත්තෙන පයොජිතානං

අභිමාරානං අවිච්ඡේදසනා, අනුරුද්ධත්ථෙරස්ස උපට්ඨායිකාය අවිච්ඡේදසනා, වඩ්ඩස්ස ලිච්ඡවිනො අවිච්ඡේදසනා, වාසභගාමියත්ථෙරස්ස උක්ඛෙපතියකම්මං කත්වා ආගතානං භික්ඛූනං අවිච්ඡේදසනාති අයං චතුත්තං අවිච්ඡේදසනා නාම.

අට්ඨච්ඡිකො මුසාවාදොති “පුබ්බෙවස්ස හොති මුසා භණ්ණස්ස”න්ති ආදිං කත්වා “විනිධාය සඤ්ඤ”න්ති පරියොසානෙනි (පාචි. 4-5; පරි. 459) අට්ඨභි අභිගෙහි අට්ඨච්ඡිකො. උපොසථච්ඡිගානිපි පාණං න හනෙනිආදිනා නයෙන චුත්තානෙව. අට්ඨ දුතෙය්‍යාච්ඡිගානීති “ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සොතා ව හොති සාවෙනා වා”තිආදිනා (චූළව. 347) නයෙන සඬ්ඝහෙදකෙ චුත්තානි. අට්ඨ තිත්ථියචත්තානි මහාබන්ධකෙ චුත්තානි.

අට්ඨවාචිකා උපසම්පදාති භික්ඛූනිනං උපසම්පදං සන්ධාය චුත්තං. අට්ඨන්තං පච්චුට්ඨාතඛිබන්ති භත්තග්ගෙ අට්ඨන්තං භික්ඛූනිනං ඉතරාහි පච්චුට්ඨාය ආසනං දාතඛිබං. භික්ඛුනොවාදකො අට්ඨභීති අට්ඨභච්ඡිගෙහි සමන්තාගතො භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මන්තිතඛිබො.

එකස්ස ඡෙජ්ජන්ති ගාථාය නවසු ජනෙසු යො සලාකං ගාහෙත්වා සඬ්ඝං භින්දති, තස්සෙව ඡෙජ්ජං හොති, දෙවදත්තො විය පාරාජිකං ආපජ්ජති. හෙදකානුචත්තකානං චතුත්තං පුල්ලව්වයං කොකාලිකාදීනං විය, ධම්මවාදීනං චතුත්තං අනාපත්ති. ඉමා පන ආපත්තියො ව අනාපත්තියො ව සබ්බෙසං එකචත්ථුකා සඬ්ඝහෙදචත්ථුකා එව.

නව ආසාතචත්ථුනීති ගාථාය නවහීති නවහි භික්ඛූහි සඬ්ඝො භිජ්ජති. ඤත්තියා කරණා නවාති ඤත්තියා කාතඛිබානි කම්මානි නවාති අත්ථො. සෙසං උත්තානමෙව.

(4) අවන්දනීයපුග්ගලාදිවණ්ණනා

477. දස පුග්ගලා නාභිවාදෙතඛිබානි සෙනාසනක්ඛන්ධකෙ චුත්තා දස ජනා. අඤ්ජලි සාමීවෙන වාති සාමීවිකම්මෙන සද්ධිං අඤ්ජලි ව තෙසං න කාතඛිබො, නෙව පානීයාපුච්ඡනතාලවණ්ටග්ගහණාදි බන්ධකචත්තං තෙසං දස්සෙතඛිබං, න අඤ්ජලි පග්ගණ්හිතඛිබොති අත්ථො. දසන්තං දුක්කටන්ති තෙසංයෙව දසන්තං එවං කරොත්තස්ස දුක්කටං හොති. දස වීචරධාරණාති දස දිවසානි අතිරෙකචීවරස්ස ධාරණා අනුඤ්ඤාතාති අත්ථො.

පඤ්චන්තං වස්සංචුට්ඨානං, දාතඛිබං ඉධ වීචරන්ති පඤ්චන්තං සහධම්මිකානං සම්මුඛාව දාතඛිබං. සත්තන්තං සත්තෙති දිසාපක්කන්තලම්මත්තකඛිත්තචිත්තවෙදනාට්ඨානං තිණ්ණඤ්ච උක්ඛිත්තකානන්ති ඉමෙසං සත්තන්තං සත්තෙ පතිරුපෙ ගාහකෙ පරම්මුඛාපි දාතඛිබං. සොළසන්තං න දාතඛිබන්ති සෙසානං වීචරක්ඛන්ධකෙ චුත්තානං පණ්ඩකාදීනං සොළසන්තං න දාතඛිබං.

කතිසතං රත්තිසතං, ආපත්තියො ඡාදයිත්වානාති කතිසතං ආපත්තියො රත්තිසතං ඡාදයිත්වාන. දසසතං රත්තිසතං, ආපත්තියො ඡාදයිත්වානාති දසසතං ආපත්තියො රත්තිසතං ඡාදයිත්වාන. අයඤ්ඤත්ථ සඬබ්භෙපත්ථො – යො දිවසෙ සතං සතං සඬසාදිසෙසාපත්තියො ආපජ්ජිත්වා දස දස දිවසෙ පටිච්ඡාදෙනි, තෙන රත්තිසතං ආපත්තිසහස්සං පටිච්ඡාදිතං හොති, සො සබ්බාව තා ආපත්තියො දසාහපටිච්ඡන්තාති පරිවාසං යාවිත්වා දස රත්තියො වසිත්වාන මුච්චෙය්‍ය පාරිවාසිකොති.

ද්වාදස කම්මදොසා වුත්තාති අපලොකනකම්මං අධම්මෙනවග්ගං, අධම්මෙනසමග්ගං, ධම්මෙනවග්ගං, තථා ඤාත්තිකම්මඤ්ඤත්තිදුතියකම්මඤ්ඤත්තිවතුත්ථකම්මානිපිති එවං එකෙකස්මිං කම්මෙ තයො තයො කත්වා ද්වාදස කම්මදොසා වුත්තා.

වතස්සො කම්මසම්පත්තියොති අපලොකනකම්මං ධම්මෙනසමග්ගං, තථා සෙසානිපිති එවං වතස්සො කම්මසම්පත්තියො වුත්තා.

ඡ කම්මානීති අධම්මෙනවග්ගකම්මං, අධම්මෙනසමග්ගකම්මං, ධම්මපතිරූපකෙනවග්ගකම්මං, ධම්මපතිරූපකෙනසමග්ගකම්මං, ධම්මෙනවග්ගකම්මං, ධම්මෙනසමග්ගකම්මන්ති එවං ඡ කම්මානි වුත්තාති. එකෙත්ථ ධම්මිකා කතාති එකං ධම්මෙන සමග්ගකම්මමෙවෙත්ථ ධම්මිකං කතන්ති අත්ථො. දුතියගාථාවිස්සජ්ජනෙපි එතදෙව ධම්මිකං.

යං දෙසිතාති යාති දෙසිතාති වුත්තාති පකාසිතාති. අනන්තජිනෙනාතිආදීසු පරියන්තපරිච්ඡෙදභාවරහිතත්තා අනන්තං වුච්චති නිබ්බානං, තං භගවතා රඤ්ඤා සපත්තගණං අභිමද්දිත්වා රජ්ජං විය කිලෙසගණං අභිමද්දිත්වා ජිතං විජිතං අධිගතං සම්පත්තං, තස්මා භගවා ‘අනන්තජිනො’ති වුච්චති. ස්වෙව ඉට්ඨානිට්ඨෙසු නිබ්බිකාරතාය තාදි, වික්ඛම්භනතදධිගසමුච්ඡෙදපටිපස්සද්ධිතිස්සරණවිවෙකසඬ්ඛාතං විවෙකපඤ්චකං අද්දසාති විවෙකදස්සි; තෙන අනන්තජිනෙන තාදිනා විවෙකදස්සිනා යාති ආපත්තික්ඛන්ධාති දෙසිතාති වුත්තාති. එකෙත්ථ සම්මති විනා සමට්ඨෙති අයමෙත්ථ පදසම්බන්ධො, යාති සත්ථාරා සත්ත ආපත්තික්ඛන්ධාති දෙසිතාති, තත්ථ එකාපි ආපත්ති විනා සමට්ඨෙති න සම්මති, අථ ඛො ඡ සමථා වත්තාරි අධිකරණානීති සබ්බෙපිමෙ ධම්මා සම්මුඛාවිනයෙන සම්මන්ති, සමායොගං ගච්ඡන්ති. එත්ථ පන එකො සම්මුඛාවිනයොව විනා සමට්ඨෙති සම්මති, සමථභාවං ගච්ඡති. න හි තස්ස අඤ්ඤෙන සමට්ඨෙන විනා අනිජ්ජන්ති නාම අත්ථි. තෙන වුත්තං – ‘එකෙත්ථ සම්මති විනා සමට්ඨෙති’ති. ඉමිනා තාව අධිජ්ජායෙන අට්ඨකථාසු අත්ථො වුත්තො. මයං පන ‘විනා’ති නිපාතස්ස පටිසෙධනමත්තමත්ථං ගහෙත්වා ‘එකෙත්ථ සම්මති විනා සමට්ඨෙති’ති එතෙසු සත්තසු ආපත්තික්ඛන්ධෙසු එකො පාරාජිකාපත්තික්ඛන්ධො විනා සමට්ඨෙති සම්මතීති එතමත්ථං රොචෙය්‍යාම.

වුත්තම්පි වෙතං “යා සා ආපත්ති අනවසෙසා, සා ආපත්ති න කතමෙන අධිකරණෙන කතමම්භි යානෙ න කතමෙන සමථෙන සම්මති”ති.

ඡළානදියඬ්ඞසකාති “ඉධ, උපාලි, භික්ඛු අධම්මං ධම්මොති දීපෙනි, තස්මිං අධම්මදිට්ඨි හෙදෙ අධම්මදිට්ඨි, තස්මිං අධම්මදිට්ඨි හෙදෙ ධම්මදිට්ඨි, තස්මිං අධම්මදිට්ඨි හෙදෙ වෙමතිකො, තස්මිං ධම්මදිට්ඨි හෙදෙ අධම්මදිට්ඨි, තස්මිං ධම්මදිට්ඨි හෙදෙ වෙමතිකො, තස්මිං වෙමතිකො හෙදෙ අධම්මදිට්ඨි, තස්මිං වෙමතිකො හෙදෙ ධම්මදිට්ඨි, තස්මිං වෙමතිකො හෙදෙ වෙමතිකො”ති එවං යානි අට්ඨාරසන්නං හෙදකරවත්ථුනං වසෙන අට්ඨාරස අට්ඨකානි සඬ්ඞහෙදකක්ඛන්ධකෙ වුත්තානි, තෙසං වසෙන ඡළානදියඬ්ඞසතං ආපායිකා වෙදිතඛ්ඛා.

අට්ඨාරස අනාපායිකාති “ඉධ, උපාලි, භික්ඛු අධම්මං ධම්මොති දීපෙනි, තස්මිං ධම්මදිට්ඨි හෙදෙ ධම්මදිට්ඨි අවිනිධාය දිට්ඨිං අවිනිධාය ඛන්තිං අවිනිධාය රුචිං අවිනිධාය භාවං අනුස්සාවෙනි, සලාකං ගාහෙනි ‘අයං ධම්මො, අයං චිත්තයො, ඉදං සත්ථුසාසනං, ඉමං ගණ්හථ, ඉමං රොවෙථා’ති, අයම්පි ඛො, උපාලි, සඬ්ඞහෙදකො න ආපායිකො න තෙරයිකො න කප්පට්ඨො න අතෙකිව්ඡො”ති එවං එකෙකස්මිං වත්ථුස්මිං එකෙකං කත්වා සඬ්ඞහෙදකක්ඛන්ධකාවසානෙ වුත්තා අට්ඨාරස ජනා. අට්ඨාරස අට්ඨකා ඡළානදියඬ්ඞසතවිස්සජ්ජනෙ වුත්තායෙව.

(5) සොළසකම්මාදිවණ්ණනා

478. කති කම්මානීතිආදීනං සබ්බගාථානං විස්සජ්ජනං උත්තානමෙවාති.

අපරදුතියගාථාසඬ්ඞගණ්කවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සෙදමොවනගාථා

(1) අවිජ්ජවාසපඤ්ඤාවණ්ණනා

479. සෙදමොවනගාථාසු අසංවාසොති උපොසථපචාරණාදීනා සංවාසෙන අසංවාසො. සම්භොගො එකච්චො තභිං න ලබ්භතීති අකප්පියසම්භොගො න ලබ්භති, නභාපනභොජනාදිපට්ඨග්ගනං පන මාතරායෙව කාතුං ලබ්භති. අවිජ්ජවාසෙන අනාපත්තීති සහගාරසෙය්‍යාය අනාපත්ති. පඤ්ඤා මෙසා කුසලෙහි වින්තිකාති එසා පඤ්ඤා කුසලෙහි පණ්ඩිතෙහි වින්තිතා. අස්සා විස්සජ්ජනං දාරකමාතුයා භික්ඛුනියා වෙදිතඛ්ඛං, තස්සා හි පුත්තං සන්ධායෙනං වුත්තන්ති.

අවිස්සජ්ජිතගාථා ගරුහණ්ඩං සන්ධාය වුත්තා, අත්ථො පනස්සා ගරුහණ්ඩවිනිච්ඡයෙ වුත්තොයෙව.

දස පුග්ගලෙ න වදාමිති සෙනාසනක්ඛන්ධකෙ වුත්තෙ දස පුග්ගලෙ න වදාමි.
එකාදස විවජ්ජියාති යෙ මහාබන්ධකෙ එකාදස විවජ්ජනීයපුග්ගලා වුත්තා, තෙපි න
වදාමි. අයං පඤ්ඤා නග්ගං භික්ඛුං සන්ධාය වුත්තා.

කථං නු සික්ඛාය අසාධාරණොති පඤ්ඤා නභාපිතපුබ්බකං භික්ඛුං සන්ධාය
වුත්තා. අයඤ්ඤි බුරහණ්ඩං පරිහරිතුං න ලහති, අඤ්ඤෙ ලහන්ති; තස්මා සික්ඛාය
අසාධාරණො.

තං පුග්ගලං කතමං වදන්ති බුද්ධාති අයං පඤ්ඤා නිමිමිතබුද්ධං සන්ධාය වුත්තා.

අධොනාහිං විවජ්ජියාති අධොනාහිං විවජ්ජෙත්වා. අයං පඤ්ඤා යං තං අසීසකං
කඛන්ධං, යස්ස උරෙ අක්ඛිති වෙව මුඛඤ්ච හොති, තං සන්ධාය වුත්තා.

භික්ඛු සඤ්ඤාචිකාය කුටින්ති අයං පඤ්ඤා තිණ්ණවිජාදනං කුටිං සන්ධාය වුත්තා.
දුතියපඤ්ඤා සබ්බමත්තිකාමයං කුටිං සන්ධාය වුත්තා.

ආපජ්ජෙය්‍ය ගරුකං ජෙජ්ජවත්ථුන්ති අයං පඤ්ඤා වජ්ජපටිච්ඡාදිකං භික්ඛුනිං
සන්ධාය වුත්තා. දුතියපඤ්ඤා පණ්ඩකාදයො අහබ්බපුග්ගලෙ සන්ධාය වුත්තා.
එකාදසපි හි තෙ ගිහිභාවෙයෙව පාරාජිකං පත්තා.

වාචාති වාචාය අනාලපන්තො. ගිරං නො ව පරෙ භණ්ණෙය්‍යාති “ඉති ඉමෙ
සොස්සන්ති” ති පරපුග්ගලෙ සන්ධාය සද්දම්පි න නිච්ඡාරෙය්‍යා. අයං පඤ්ඤා
“සන්තිං ආපත්තිං නාවිකරෙය්‍යා, සම්පජානමුසාවාදස්ස හොති” ති ඉමං මුසාවාදං
සන්ධාය වුත්තා. තස්ස හි භික්ඛුනො අධම්මිකාය පටිඤ්ඤාය තුණ්හිභූතස්ස
නිසින්නස්ස මනොද්වාලෙ ආපත්ති නාම නත්ථි. යස්මා පන ආචිකාතබ්බං න
ආචිකරොති, තෙනස්ස වච්ඡ්වාලෙ අකිරියතො අයං ආපත්ති සමුට්ඨාතීති වෙදිතබ්බා.

සඬ්ඝාදිසෙසා වතුරොති අයං පඤ්ඤා අරුණුග්ගෙ ගාමන්තරපරියාපන්නං
නදිපාරං ඔක්කන්තභික්ඛුනිං සන්ධාය වුත්තා, සා හි සකගාමනො පච්චුසසමයෙ
නික්ඛමිත්වා අරුණුග්ගමනකාලෙ වුත්තජ්ජකාරං නදිපාරං ඔක්කන්තමත්තාව
රත්තිවිජ්ජවාසගාමන්තරනදිපාරගණමිභාගිහියනලක්ඛණෙන එකජ්ජහාරෙතෙව
වතුරො සඬ්ඝාදිසෙසෙ ආපජ්ජති.

සීයා ආපත්තියො නානාති අයං පඤ්ඤා එකතොඋපසම්පන්නා ද්වෙ භික්ඛුනියො
සන්ධාය වුත්තා. තාසු හි භික්ඛුනං සන්තිකෙ එකතොඋපසම්පන්නාය හත්ථතො
ගණ්හන්තස්ස පාවිත්තියං, භික්ඛුනිනං සන්තිකෙ එකතොඋපසම්පන්නාය හත්ථතො
ගණ්හන්තස්ස දුක්කටං.

වතුරො ජනා සංවිධායාති ආවරියො ව තයො ව අන්තෙවාසිකා ඡමාසකං
භණ්ඩං අවහරිංසු, ආවරියස්ස සාහත්ථිකා තයො මාසකා, ආණත්තියාපි තයොව
තස්මා ථුල්ලච්චයං ආපජ්ජති, ඉතරෙසං සාහත්ථිකො එකෙකො, ආණත්තියා

පඤ්චාති තස්මා පාරාජිකං ආපජ්ජිංසු. අයමෙත්ථ සඬබ්බෙපො. විත්ථාරො පන අදින්නාදානපාරාජිකෙ සංවිදාවහාරවණ්ණනායං වුත්තො.

(2) පාරාජිකාදිපඤ්චාවණ්ණනා

480. ඡිද්දං තස්මිං සරෙ නත්ථිති අයං පඤ්චා දුස්සකුට්ඨාදිති සන්ථතපෙය්‍යාලඤ්ච සන්ධාය වුත්තා.

තෙලං මධුං ඵාණිතන්ති ගාථා ලිඬගපරිවත්තං සන්ධාය වුත්තා.

නිස්සග්ගියෙනාති ගාථා පරිණාමනං සන්ධාය වුත්තා. යො හි සඬසස්ස පරිණතලාභතො ඵකං වීවරං අත්තනො, ඵකං අඤ්ඤස්සාති ද්වෙ වීවරාති “ඵකං මය්හං, ඵකං තස්ස දෙහි”ති ඵකපයඔගෙන පරිණාමෙති, සො නිස්සග්ගියපාවිත්තියඤ්චෙව සුද්ධිකපාවිත්තියඤ්ච ඵකතො ආපජ්ජති.

කම්මඤ්ච තං කුප්පෙය්‍ය වග්ගපච්චයාති අයං පඤ්චා ද්වාදසයොජනපමාණෙසු බාරාණසිආදීසු නගරෙසු ගාමසීමං සන්ධාය වුත්තා.

පදවිතිහාරමත්තෙනාති ගාථා සඤ්චරිත්තං සන්ධාය වුත්තා, අත්ථොපි වස්සා සඤ්චරිත්තවණ්ණනායමෙව වුත්තො.

සබ්බාති තාති නිස්සග්ගියාතිති අයං පඤ්චා අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා ධොවාපනං සන්ධාය වුත්තා. සචෙ හි තිණ්ණමිපි වීවරානං කාකලාභදනං වා කද්දමක්ඛිතං වා කණ්ණං ගහෙත්වා භික්ඛුනී උදකෙන ධොවති, භික්ඛුස්ස කායගතානෙව නිස්සග්ගියාති හොන්ති.

සරණගමනමිපි න තස්ස අත්ථිති සරණගමනඋපසම්පදාපි නත්ථි. අයං පන පඤ්චා මහාපජාපනියා උපසම්පදං සන්ධාය වුත්තා.

හනෙය්‍ය අනරියං මන්දොති තඤ්චි ඉත්ථිං වා පුරිසං වා අනරියං හනෙය්‍ය. අයං පඤ්චා ලිඬගපරිවත්තෙන ඉත්ථිභූතං පිතරං පුරිසභූතඤ්ච මාතරං සන්ධාය වුත්තා.

න තෙනානන්තරං චූසෙති අයං පඤ්චා මිගසිඬගතාපසසිහකුමාරාදීනං විය තිරච්ඡානමාතාපිතරො සන්ධාය වුත්තා.

අවොදයිත්ථාති ගාථා දුතෙනුපසම්පදං සන්ධාය වුත්තා. වොදයිත්ථාති ගාථා පණ්ඩකාදීනං උපසම්පදං සන්ධාය වුත්තා. කුරුන්දියං පන “පඨමගාථා අට්ඨ අසම්මුඛාකම්මාති, දුතියා අනාපත්තිකස්ස කම්මං සන්ධාය වුත්තා”ති ආගතං.

ඡින්දන්තස්ස ආපත්තීති වනජ්ජති. ඡින්දන්තස්ස පාරාජිකං, තිණලතාදිං ඡින්දන්තස්ස පාවිත්තියං, අඬගජාතං ඡින්දන්තස්ස පුල්ලච්චයං. ඡින්දන්තස්ස අනාපත්තීති කෙසෙ ව නබෙ ව ඡින්දන්තස්ස අනාපත්ති. ඡාදෙන්තස්ස ආපත්තීති

අත්තනො ආපත්තිං ඡාදෙන්තස්ස අඤ්ඤාසං වා ආපත්තිං. ඡාදෙන්තස්ස අනාපත්තිනි ගෙහාදීනි ඡාදෙන්තස්ස අනාපත්ති.

සච්චං භණන්තොති ගාථාය ‘සිබරණිසි උභතොඛාඤ්ජනාසි’ති සච්චං භණන්තො ගරුකං ආපජ්ජති, සම්පජානමුසාවාදෙ පන මුසා භාසතො ලහුකාපත්ති හොති, අභුතාරොචනෙ මුසා භණන්තො ගරුකං ආපජ්ජති, භුතාරොචනෙ සච්චං භාසතො ලහුකාපත්ති හොතිති.

(3) පාවිත්තියාදිපඤ්භාවණ්ණනා

481. අධිට්ඨිතන්ති ගාථා නිස්සග්ගියච්චරං අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජන්තං සන්ධාය චුත්තා.

අත්ථචගතෙ සුරියෙති ගාථා රොමන්ථකං සන්ධාය චුත්තා.

න රත්තචිත්තොති ගාථාය අයමත්ථො – රත්තචිත්තො මෙටුනධම්මපාරාජිකං ආපජ්ජති. ථෙය්‍යාචිත්තො අදින්නාදානපාරාජිකං, පරං මරණාය වෙනෙන්තො මනුස්සචිග්ගහපාරාජිකං, සඬ්ඝහෙදකො පන න රත්තචිත්තො න ව පන ථෙය්‍යාචිත්තො න වාපි සො පරං මරණාය වෙනයි, සලාකං පනස්ස දෙන්තස්ස හොති ඡෙජ්ජං, පාරාජිකං හොති, සලාකං පටිග්ගණ්හන්තස්ස හෙදකානුවත්තකස්ස ථුල්ලච්චයං.

ගච්ඡෙය්‍ය අඬ්ඝයොජනන්ති අයං පඤ්භා සුජ්ජතිට්ඨිතනිග්‍රොධසදිසං එකකුලස්ස රුක්ඛමුලං සන්ධාය චුත්තා.

කායිකානීති අයං ගාථා සම්බහුලානං ඉත්ථීනං කෙසෙ වා අඬ්ගුලියො වා එකතො ගණ්හන්තං සන්ධාය චුත්තා.

වාචසිකානීති අයං ගාථා ‘සබ්බා තුම්හෙ සිබරණියො’තිආදිනා නයෙන දුට්ඨුල්ලභාණිං සන්ධාය චුත්තා.

තිස්සිත්ථියො මෙටුනං තං න සෙවෙති තිස්සො ඉත්ථියො චුත්තා, තාසුපි යං තං මෙටුනං නාම, තං න සෙවති. තයො පුරිසෙති තයො පුරිසෙපි උපගන්ත්වා මෙටුනං න සෙවති. තයො අනරියපණ්ඩකෙති උභතොඛාඤ්ජනසඬ්ඛාතෙ තයො අනරියෙ තයො ව පණ්ඩකෙති ඉමෙපි ඡ ජනෙ උපගන්ත්වා මෙටුනං න සෙවති. න වාචරෙ මෙටුනං ඛාඤ්ජනස්මිත්ති අනුලොමපාරාජිකවසෙනපි මෙටුනං නාවරති. ඡෙජ්ජං සියා මෙටුනධම්මපච්චයාති සියා මෙටුනධම්මපච්චයා පාරාජිකන්ති. අයං පඤ්භා අට්ඨවත්ථුකං සන්ධාය චුත්තා, තස්සා හි මෙටුනධම්මස්ස පුබ්බහාගං කායසංසග්ගං ආපජ්ජිතුං වායමන්ති යා මෙටුනධම්මපච්චයා ඡෙජ්ජං හොති.

මාතරං චීවරන්ති අයං ගාථා පිට්ඨිසමයෙ වස්සිකසාට්ඨකත්ථං සතුප්පාදකරණං සන්ධාය වුත්තා. විනිච්ඡයො පනස්සා වස්සිකසාට්ඨකසික්ඛාපදවණ්ණනායමෙව වුත්තො.

කුද්ධො ආරාධකො භොතීති ගාථා තිත්ථියවත්තං සන්ධාය වුත්තා. තිත්ථියො හි වත්තං පුරයමානො තිත්ථියානං වණ්ණෙ භඤ්ඤමානෙ කුද්ධො ආරාධකො භොති, වත්ථුත්තයස්ස වණ්ණෙ භඤ්ඤමානෙ කුද්ධො ගාරය්හො භොතීති තත්ථෙවස්සා විත්ථාරො වුත්තො. දුතියගාථාපි තමෙව සන්ධාය වුත්තා.

සඬ්ඝාදිසෙසන්තිආදි ගාථා යා භික්ඛුනී අවස්සුතාව අවස්සුතස්ස පුරිසස්ස හත්ථතො පිණ්ඩපාතං ගහෙත්වා මනුස්සමංසලසුණපණිතභොජනසෙසඅකප්පියමංසෙහි සද්ධිං ඔමද්දිත්වා අප්පිකොභරති, තං සන්ධාය වුත්තා.

එකො උපසම්පන්නො එකො අනුපසම්පන්නොති ගාථා ආකාසගතං සන්ධාය වුත්තා. සචෙ හි ද්විසු සාමණෙරෙසු එකො ඉද්ධියා කෙසග්ගමත්තම්පි පථවිං මුඤ්චිත්වා නිසින්නො භොති, සො අනුපසම්පන්නො නාම භොති. සඬ්ඝෙනාපි ආකාසෙ නිසිදිත්වා භූමිගතස්ස කම්මං න කාතබ්බං. සචෙ කරොති, කුප්පති.

අකප්පකතන්ති ගාථා අවිජින්නචීවරකං භික්ඛුං සන්ධාය වුත්තා. තස්මිංයෙව වස්සා සික්ඛාපදෙ විත්ථාරෙන විනිච්ඡයොපි වුත්තො.

න දෙනි න පටිග්ගණ්හාතීති නාපි උය්‍යාපිකා දෙනි, න උය්‍යාපිතා තස්සා හත්ථතො ගණ්හාති. පටිග්ගහො තෙන න විජ්ජතීති තෙනෙව කාරණෙන උය්‍යාපිකාය හත්ථතො උය්‍යාපිතාය පටිග්ගහො න විජ්ජති. ආපජ්ජති ගරුකන්ති එවං සන්තෙපි අවස්සුතස්ස හත්ථතො පිණ්ඩපාතග්ගහණෙ උය්‍යාපෙන්නී සඬ්ඝාදිසෙසාපත්තිං ආපජ්ජති. තඤ්ච පරිභොගපච්චයාති තඤ්ච පන ආපත්තිං ආපජ්ජමානා තස්සා උය්‍යාපිතාය පරිභොගපච්චයා ආපජ්ජති. තස්සා හි භොජනපරියොසානෙ උය්‍යාපිකාය සඬ්ඝාදිසෙසො භොතීති. දුතියගාථා තස්සායෙව උදකදන්තපොතග්ගහණෙ උය්‍යාජනං සන්ධාය වුත්තා.

න භික්ඛුනී නො ව චුසෙය්‍ය වජ්ජන්ති සත්තරසකෙසු හි අඤ්ඤතරං ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වා අනාදරියෙන ඡාදයමානාපි භික්ඛුනී ඡාදනපච්චයා වජ්ජං න චුසති, අඤ්ඤං නචං ආපත්තිං නාපජ්ජති, පටිච්ඡන්තාය වා අප්පට්ච්ඡන්තාය වා ආපත්තියා පක්ඛමානත්තමෙව ලහති. අයං පන භික්ඛුනීපි න භොති, සාවසෙසඤ්ච ගරුකං ආපජ්ජිත්වා ඡාදෙත්වා වජ්ජං න චුසති. පඤ්භා මෙසා කුසලෙහි විත්තිතාති අයං කිර පඤ්භා උක්ඛිත්තකභික්ඛුං සන්ධාය වුත්තා. තෙන හි සද්ධිං විනයකම්මං නත්ථි, තස්මා සො සඬ්ඝාදිසෙසං ආපජ්ජිත්වා ඡාදෙන්නො වජ්ජං න චුසතිති.

සෙදමොවනගාථාවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පඤ්චවග්ගො

කම්මවග්ගවණ්ණනා

482. කම්මවග්ගෙ චතුත්තං කම්මානං නානාකරණං සමථක්ඛන්ධකෙ
වුත්තමෙව. කිඤ්චාපි වුත්තං, අථ ඛො අයං කම්මචිතිච්ඡයො නාම ආදිතො පටියාය
වුච්චමානො පාකටො හොති, තස්මා ආදිතො පටියායෙවෙත්ථ චත්තබ්බං වදිස්සාම.
චත්තාරීති කම්මානං ගණනපරිච්ඡේදවචනමෙනං. කම්මානීති
පරිච්ඡින්නකම්මනිදස්සනං. අපලොකනකම්මං නාම සීමට්ඨකසඬ්ඝං සොධෙත්වා
ඡන්දාරහානං ඡන්දං ආහරිත්වා සමග්ගස්ස සඬ්ඝස්ස අනුමතියා තික්ඛත්තුං
සාවෙත්වා කත්තබ්බං කම්මං. ඤත්තිකම්මං නාම වුත්තනයෙනෙව සමග්ගස්ස
සඬ්ඝස්ස අනුමතියා එකාය ඤත්තියා කත්තබ්බං කම්මං. ඤත්තිදුතියකම්මං නාම
වුත්තනයෙනෙව සමග්ගස්ස සඬ්ඝස්ස අනුමතියා එකාය ඤත්තියා එකාය ව
අනුස්සාවනායාති එවං ඤත්තිදුතියාය අනුස්සාවනාය කත්තබ්බං කම්මං.
ඤත්තිචතුත්ථකම්මං නාම වුත්තනයෙනෙව සමග්ගස්ස සඬ්ඝස්ස අනුමතියා එකාය
ඤත්තියා තීභි ව අනුස්සාවනාහීති එවං ඤත්තිචතුත්ථාහි තීභි අනුස්සාවනාහි
කත්තබ්බං කම්මං.

තත්ථ අපලොකනකම්මං අපලොකෙත්වාච කාතබ්බං, ඤත්තිකම්මාදිවසෙන න
කාතබ්බං. ඤත්තිකම්මමිපි එකං ඤත්තිං යපෙත්වාච කාතබ්බං,
අපලොකනකම්මාදිවසෙන න කාතබ්බං. ඤත්තිදුතියකම්මං පන අපලොකෙත්වා
කාතබ්බමිපි අත්ථි, අකාතබ්බමිපි අත්ථි.

තත්ථ සීමාසම්මුති, සීමාසමුහනනං, කථිනදානං, කථිනුද්ධාරො,
කුට්ඨත්ථුදෙසනා, විහාරවත්ථුදෙසනාති ඉමානි ඡ කම්මානි ගරුකානි
අපලොකෙත්වා කාතුං න වට්ටන්ති, ඤත්තිදුතියකම්මවාච සාවෙත්වාච
කාතබ්බානි. අවසෙසා තෙරස සම්මුතියො
සෙනාසනග්ගාහකමතකච්චරදානාදිසම්මුතියො වාති එතානි ලභ්‍යකකම්මානි
අපලොකෙත්වාපි කාතුං වට්ටන්ති, ඤත්තිකම්ම-ඤත්තිචතුත්ථකම්මවසෙන පන න
කාතබ්බමෙව. ඤත්තිචතුත්ථකම්මවසෙන කශිරමානං දළ්භතරං හොති, තස්මා
කාතබ්බන්ති එකච්චෙ වදන්ති. එවං පන සති කම්මසඬ්ඝරො හොති, තස්මා න
කාතබ්බන්ති පටික්ඛිත්තමෙව. සචෙ පන අක්ඛරපරිහීනං වා පදපරිහීනං වා
දුරුත්තපදං වා හොති, තස්ස සොධනත්ථං පුනස්පුනං චත්තුං වට්ටති. ඉදං
අකුප්පකම්මස්ස දළ්භීකම්මං හොති, කුප්පකම්මෙ කම්මං හුත්වා තිට්ඨති.

ඤත්තිචතුත්ථකම්මං ඤත්තිඤ්ච තිස්සො ව කම්මවාචායො සාවෙත්වාච
කාතබ්බං, අපලොකනකම්මාදිවසෙන න කාතබ්බං. පඤ්චභාකාරෙහි විපජ්ජන්ති
පඤ්චහි කාරණෙහි විපජ්ජන්ති.

483. සම්මුඛකරණය කම්ම අසම්මුඛ කරොති, වත්ථුවිපන්නං

අධම්මකම්මන්ති එත්ථ අත්ථි කම්මං සම්මුඛකරණයං; අත්ථි අසම්මුඛකරණයං; තත්ථ අසම්මුඛකරණයං නාම දුතෙනුපසම්පදා, පත්තනික්කුජ්ජනං, පත්තුක්කුජ්ජනං, උම්මත්තකස්ස භික්ඛුනො උම්මත්තකසම්මුති, සෙක්ඛානං කුලානං සෙක්ඛසම්මුති, ඡන්තස්ස භික්ඛුනො බ්‍රහ්මදණ්ඩො, දෙවදත්තස්ස පකාසනීයකම්මං, අප්පසාදනීයං දස්සෙන්තස්ස භික්ඛුනො භික්ඛුනිසඞ්ඝෙන කාතබ්බං අවන්දනීයකම්මන්ති අට්ඨවිධං හොති, තං සබ්බං තත්ථ තත්ථ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. ඉදං අට්ඨවිධම්පි කම්මං අසම්මුඛ කතං සුකතං හොති අකුජ්ජං.

සෙසානි සබ්බකම්මානි සම්මුඛා එව කාතබ්බානි – සඞ්ඝසම්මුඛතා, ධම්මසම්මුඛතා, විනයසම්මුඛතා, පුග්ගලසම්මුඛතානි ඉමං චතුබ්බිධං සම්මුඛාවිනයං උපනෙත්වා ච කාතබ්බානි. එවං කතානි හි සුකතානි හොන්ති. එවං අකතානි පනෙතානි ඉමං සම්මුඛාවිනයසඞ්ඝානං වත්ථුං විනා කතත්තා වත්ථුවිපන්නානි නාම හොන්ති. තෙන වුත්තං – “සම්මුඛකරණය කම්මං අසම්මුඛ කරොති, වත්ථුවිපන්නං අධම්මකම්ම”න්ති.

පටිපුච්ඡාකරණයාදිසූපි පටිපුච්ඡාදිකරණමෙව වත්ථු, තං වත්ථුං විනා කතත්තා තෙසම්පි වත්ථුවිපන්නතා වෙදිතබ්බා. ඉදං පනෙත්ථ චචනත්ථමත්තං. පටිපුච්ඡා කරණයං අප්පටිපුච්ඡා කරොතීති පුච්ඡිත්වා වොදෙත්වා සාරෙත්වා කාතබ්බං අපුච්ඡිත්වා අවොදෙත්වා අසාරෙත්වා කරොති. පටිඤ්ඤාය කරණයං අප්පටිඤ්ඤාය කරොතීති පටිඤ්ඤං ආරොපෙත්වා යථාදිත්තාය පටිඤ්ඤාය කාතබ්බං අප්පටිඤ්ඤාය කරොත්තස්ස විජ්ජලපත්තස්ස බලක්කාරෙන කරොති. සතිවිනයාරහස්සාති දබ්බමල්ලපුත්තත්ථෙරසදිසස්ස බිණ්ණාසවස්ස. අමුල්ලවිනයාරහස්සාති ගග්ගහික්ඛුසදිසස්ස උම්මත්තකස්ස. තස්සපායියසිකකම්මාරහස්සාති උපවාලහික්ඛුසදිසස්ස උස්සන්තපාපස්ස. එස නයො සබ්බත්ථ.

අනුපොසථෙ උපොසථං කරොතීති අනුපොසථදිවසෙ උපොසථං කරොති. උපොසථදිවසො නාම යථෙත්වා කත්තිකමාසං අවසෙසෙසු එකාදසසු මාසෙසු හින්තස්ස සඞ්ඝස්ස සාමග්ගිදිවසො ච යථාචුත්තවාතුද්දසපන්නරසා ව. එතං තිස්සකාරම්පි උපොසථදිවසං යථෙත්වා අඤ්ඤස්මිං දිවසෙ උපොසථං කරොත්තො අනුපොසථෙ උපොසථං කරොති නාම. යත්‍ර හි පත්තවිවරාදීනං අත්ථාය අප්පමත්තකෙන කාරණෙන විවදන්තා උපොසථං වා පචාරණං වා යථෙත්ති, තත්ථ තස්මිං අධිකරණෙ විනිච්ඡිතෙ “සමග්ගා ජාතාමිහා”ති අන්තරා සාමග්ගිඋපොසථං කාතුං න ලහන්ති, කරොත්තෙහි අනුපොසථෙ උපොසථො කතො නාම හොති.

අපචාරණාය පචාරෙතීති අපචාරණාදිවසෙ පචාරෙති; පචාරණාදිවසො නාම එකස්මිං කත්තිකමාසෙ හින්තස්ස සඞ්ඝස්ස සාමග්ගිදිවසො ච පච්චික්කඞ්ඝිත්වා යපිතදිවසො ච ද්වෙ ච පුණ්ණමාසියො. එවං චතුබ්බිධම්පි පචාරණාදිවසං යථෙත්වා

අඤ්ඤාස්මිං දිවසෙ පචාරෙන්තො අපචාරණාය පචාරෙති නාම. ඉධාපි අප්පමත්තකස්ස විවාදස්ස වූපසමෙ සාමග්ගිපචාරණං කාතුං න ලහන්ති, කරොන්තෙහි අපචාරණාය පචාරණා කතා හොති. අපිච ඌනචිසතිවස්සං වා අන්තිමචත්ථං අප්ඤ්ඤාපන්තපුබ්බං වා එකාදසසු වා අභබ්බපුග්ගලෙසු අඤ්ඤතරං උපසම්පාදෙන්තස්සෙව චත්ථවිපන්නං අධම්මකම්මං හොති. එවං චත්ථතො කම්මානි විපජ්ජන්ති.

484. ඤත්තිතො විපත්තියං පන චත්ථං න පරාමසතීති යස්ස උපසම්පදාදිකම්මං කරොති, තං න පරාමසතී, තස්ස නාමං න ගණ්හාති. “සුඤ්ඤානං මෙ භන්තෙ සඬ්ඝො, අයං ධම්මරක්ඛිතො ආයස්මතො බුද්ධරක්ඛිතස්ස උපසම්පදාපෙක්ඛො”ති චත්තබ්බෙ “සුඤ්ඤානං මෙ භන්තෙ සඬ්ඝො, ආයස්මතො බුද්ධරක්ඛිතස්ස උපසම්පදාපෙක්ඛො”ති වදන්ති; එවං චත්ථං න පරාමසතී.

සඬ්ඝං න පරාමසතීති සඬ්ඝස්ස නාමං න ගණ්හාති. “සුඤ්ඤානං මෙ භන්තෙ සඬ්ඝො, අයං ධම්මරක්ඛිතො”ති චත්තබ්බෙ “සුඤ්ඤානං මෙ භන්තෙ, අයං ධම්මරක්ඛිතො”ති වදන්ති; එවං සඬ්ඝං න පරාමසතී.

පුග්ගලං න පරාමසතීති යො උපසම්පදාපෙක්ඛස්ස උපප්ඤ්ඤායො, තං න පරාමසතී, තස්ස නාමං න ගණ්හාති. “සුඤ්ඤානං මෙ භන්තෙ සඬ්ඝො, අයං ධම්මරක්ඛිතො ආයස්මතො බුද්ධරක්ඛිතස්ස උපසම්පදාපෙක්ඛො”ති චත්තබ්බෙ “සුඤ්ඤානං මෙ, භන්තෙ සඬ්ඝො, අයං ධම්මරක්ඛිතො උපසම්පදාපෙක්ඛො”ති වදන්ති; එවං පුග්ගලං න පරාමසතී.

ඤත්තිං න පරාමසතීති සබ්බෙන සබ්බං ඤත්තිං න පරාමසතී. ඤත්තිදුතියකම්මෙ ඤත්තිං අට්ඨපෙත්වා ද්වික්ඛන්තුං කම්මවාචාය එව අනුස්සාවනකම්මං කරොති. ඤත්තිචතුත්ථකම්මෙපි ඤත්තිං අට්ඨපෙත්වා චතුක්ඛන්තුං කම්මවාචාය එව අනුස්සාවනකම්මං කරොති; එවං ඤත්තිං න පරාමසතී.

පච්ඡා වා ඤත්තිං යපෙතීති පයමං කම්මවාචාය අනුස්සාවනකම්මං කත්වා “එසා ඤත්ති”ති චත්වා “බමති සඬ්ඝස්ස තස්මා තුණ්හි එවමෙනං ධාරයාමී”ති වදන්ති; එවං පච්ඡා ඤත්තිං යපෙති. ඉති ඉමෙහි පඤ්චභාකාරෙහි ඤත්තිතො කම්මානි විපජ්ජන්ති.

485. අනුස්සාවනතො විපත්තියං පන චත්ථආදීනි චුත්තනයෙනෙව චෙදිතබ්බානි. එවං පන නෙසං අපරාමසනං හොති – “සුඤ්ඤානං මෙ භන්තෙ සඬ්ඝො”ති පයමානුස්සාවනෙ “දුතියමිපි එතමත්ථං වදාමි, තතියමිපි එතමත්ථං වදාමි, සුඤ්ඤානං මෙ භන්තෙ සඬ්ඝො”ති දුතියතතියානුස්සාවනාසු වා “අයං ධම්මරක්ඛිතො ආයස්මතො බුද්ධරක්ඛිතස්ස උපසම්පදාපෙක්ඛො”ති චත්තබ්බෙ “සුඤ්ඤානං මෙ භන්තෙ සඬ්ඝො, ආයස්මතො බුද්ධරක්ඛිතස්සා”ති වදන්තො චත්ථං න පරාමසතී නාම. “සුඤ්ඤානං මෙ භන්තෙ සඬ්ඝො, අයං ධම්මරක්ඛිතො”ති

වත්තබ්බේ “සුඤ්ඤානං මෙ භන්තෙ, අයං ධම්මරක්ඛිතො” ති වදන්තො සඬ්ඝං න පරාමසති නාම. “සුඤ්ඤානං මෙ භන්තෙ සඬ්ඝො, අයං ධම්මරක්ඛිතො ආයස්මතො බුද්ධරක්ඛිතස්සා” ති වත්තබ්බේ “සුඤ්ඤානං මෙ භන්තෙ සඬ්ඝො, අයං ධම්මරක්ඛිතො උපසම්පදාපෙක්ඛො” ති වදන්තො පුග්ගලං න පරාමසති නාම.

සාවනං භාපෙතීති සබ්බෙන සබ්බං කම්මවාචාය අනුස්සාවනං න කරොති, ඤාත්තිදුතියකම්මෙ ද්විත්තත්තුං ඤාත්තිමෙව යපෙති, ඤාත්තිවතුත්ථකම්මෙ වතුක්ඛත්තුං ඤාත්තිමෙව යපෙති; එවං අනුස්සාවනං භාපෙති. යොපි ඤාත්තිදුතියකම්මෙ එකං ඤාත්තිං යපෙත්වා එකං කම්මවාචං අනුස්සාවෙන්තො අක්ඛරං වා ඡඩ්ඛෙති, පදං වා දුරුත්තං කරොති, අයම්පි අනුස්සාවනං භාපෙතියෙව. ඤාත්තිවතුත්ථකම්මෙ පන එකං ඤාත්තිං යපෙත්වා සකිමෙව වා ද්විත්තත්තුං වා කම්මවාචාය අනුස්සාවනං කරොන්තොපි අක්ඛරං වා පදං වා ඡඩ්ඛෙන්තොපි දුරුත්තං කරොන්තොපි අනුස්සාවනං භාපෙතියෙවාති වෙදිතබ්බො.

දුරුත්තං කරොතීති එත්ථ පන අයං විනිවිජයො – යො හි අඤ්ඤස්මිං අක්ඛරෙ වත්තබ්බේ අඤ්ඤං වදති, අයං දුරුත්තං කරොති නාම. තස්මා කම්මවාචං කරොන්තෙන හික්ඛුනා ය්වායං –

“සිලීලං ධනිතඤ්ඤාදි සරස්සං, ගරුකං ලහුකඤ්ඤාදි නිග්ගහිතං;
සම්බන්ධං වචන්තීතං විමුක්තං, දසධා බ්‍යඤ්ජනබුද්ධියා පභෙදො” ති.

චුත්තො, අයං සුට්ඨු උපලක්ඛෙනබ්බො. එත්ථ හි “සිලීලං” නාම පඤ්චස්ස වග්ගෙස්ස පයමතතියං. “ධනිතං” නාම තෙස්වෙව දුතියවතුත්ථං. “දීඝ”න්ති දීඝෙන කාලෙන වත්තබ්බං ආකාරාදි. “රස්ස”න්ති තතො උපඩ්ඪකාලෙන වත්තබ්බං අකාරාදි. “ගරුක”න්ති දීඝමෙව. යං වා ආයස්මතො බුද්ධරක්ඛිතත්ථෙරස්ස යස්ස නක්ඛමතීති එවං සංයොගපරං කත්වා වුව්වති. “ලහුක”න්ති රස්සමෙව. යං වා ආයස්මතො බුද්ධරක්ඛිතත්ථෙරස්ස යස්ස න බමතීති එවං අසංයොගපරං කත්වා වුව්වති. “නිග්ගහිත”න්ති යං කරුණානි නිග්ගහෙන්වා අවිස්සජ්ජෙන්වා අවිච්චෙන මුඛෙන සානුනාසිකං කත්වා වත්තබ්බං. “සම්බන්ධ”න්ති යං පරපදෙන සම්බන්ධත්වා “තුණ්හිස්සා” ති වා “තුණ්හස්සා” ති වා වුව්වති. “වචන්තීත”න්ති යං පරපදෙන අසම්බන්ධං කත්වා විච්ඡින්නත්වා “තුණ්හි අස්සා” ති වා “තුණ්හ අස්සා” ති වා වුව්වති. “විමුක්ත”න්ති යං කරුණානි අනිග්ගහෙන්වා විස්සජ්ජෙන්වා විච්චෙන මුඛෙන අනුනාසිකං අකත්වා වුව්වති.

තත්ථ “සුඤ්ඤානං මෙ” ති වත්තබ්බේ ත-කාරස්ස ථ-කාරං කත්වා “සුඤ්ඤානං මෙ” ති වචනං සිලීලස්ස ධනිතකරුණං නාම. තථා “පත්තකල්ලං, එසා ඤාත්තී” ති වත්තබ්බේ “පත්තකල්ලං, එසා ඤාත්තී” ති ආදිවචනඤ්ඤා. “භන්තෙ සඬ්ඝො” ති වත්තබ්බේ හ-කාර ස-කාරානං බ-කාර ග-කාරෙ කත්වා “බන්තෙ සඬ්ඝො” ති වචනං ධනිතස්ස සිලීලකරුණං නාම. “සුඤ්ඤානං මෙ” ති විච්චෙන මුඛෙන වත්තබ්බේ පන “සුඤ්ඤානං මෙ” ති වා “එසා ඤාත්තී” ති වත්තබ්බේ “එසං ඤාත්තී” ති වා

අවිච්චෙන මුඛෙන අනුනාසිකං කත්වා වචනං විමුත්තස්ස නිග්ගහිතවචනං නාම.
 “පත්තකල්ල” න්ති අවිච්චෙන මුඛෙන අනුනාසිකං කත්වා වත්තබ්බෙ
 “පත්තකල්ලා” නි විච්චෙන මුඛෙන අනුනාසිකං අකත්වා වචනං නිග්ගහිතස්ස
 විමුත්තවචනං නාම.

ඉති සිථිලෙ කත්තබ්බෙ ධනිතං, ධනිතෙ කත්තබ්බෙ සිථිලං, විමුත්තෙ
 කත්තබ්බෙ නිග්ගහිතං, නිග්ගහිතෙ කත්තබ්බෙ විමුත්තන්ති ඉමානි වත්තාරි
 බ්‍යඤ්ජනානි අන්තොකම්මවාචාය කම්මං දූසෙන්නි. එවං වදන්තො හි අඤ්ඤස්මිං
 අක්ඛරෙ වත්තබ්බෙ අඤ්ඤං වදති, දුරුත්තං කරොතීති වුව්වති. ඉතරෙසු පන
 දීඝරස්සාදීසු ඡසු බ්‍යඤ්ජනෙසු දීඝට්ඨානෙ දීඝමෙව, රස්සට්ඨානෙ ව රස්සමෙවානි
 එවං යථාඨානෙ තං තදෙව අක්ඛරං භාසන්තෙන අනුක්කමාගතං පවෙණිං.
 අවිනාසෙන්නෙන කම්මවාචා කාතබ්බා. සචෙ පන එවං අකත්වා දීඝෙ වත්තබ්බෙ
 රස්සං, රස්සෙ වා වත්තබ්බෙ දීඝං වදති; තථා ගරුකෙ වත්තබ්බෙ ලහුකං, ලහුකෙ වා
 වත්තබ්බෙ ගරුකං වදති; සම්බන්ධෙ වා පන වත්තබ්බෙ වචන්ථිතං, වචන්ථිතෙ වා
 වත්තබ්බෙ සම්බන්ධං වදති; එවං චූත්තෙපි කම්මවාචා න කුප්පති. ඉමානි හි ඡ
 බ්‍යඤ්ජනානි කම්මං න කොපෙන්නි.

යං පන සුත්තන්තිකත්ථෙරා “ද-කාරො ත-කාරමාපජ්ජති, ත-කාරො ද-
 කාරමාපජ්ජති, ච-කාරො ජ-කාරමාපජ්ජති, ජ-කාරො ච-කාරමාපජ්ජති, ය-කාරො
 ක-කාරමාපජ්ජති, ක-කාරො ය-කාරමාපජ්ජති; තස්මා ද-කාරාදීසු වත්තබ්බෙසු ත-
 කාරාදිවචනං න විරුජ්ඣති” නි වදන්ති, තං කම්මවාචං පත්වා න වට්ටති. තස්මා
 විනයධරෙන නෙව ද-කාරො ත-කාරො කාතබ්බො...පෙ.... න ක-කාරො ය-
 කාරො. යථාපාළියා නිරුත්තිං සොධෙත්වා දසවිධාය බ්‍යඤ්ජනනිරුත්තියා
 චූත්තදොසෙ පරිහරන්තෙන කම්මවාචා කාතබ්බා. ඉතරථා හි සාවනං භාපෙති නාම.

අකාලෙ වා සාවෙතීති සාවනාය අකාලෙ අනොකාසෙ ඤත්තිං අට්ඨපෙත්වා
 පඨමංයෙව අනුස්සාවනකම්මං කත්වා පච්ඡා ඤත්තිං යපෙති. ඉති ඉමෙහි
 පඤ්චභාකාරෙහි අනුස්සාවනතො කම්මානි විපජ්ජන්ති.

486. සීමතො විපත්තියං පන අතිබුද්දකසීමා නාම යා එකවිසති හික්ඛු න
 ගණ්භාති. කුරුන්දියං පන “යත්ථ එකවිසති හික්ඛු නිසීදිතුං න සක්කොන්ති” නි
 චූත්තං. තස්මා යා එවරුපා සීමා, අයං සම්මතාපි අසම්මතා, ගාමබෙත්තසදිසාව
 හොති, තත්ථ කතං කම්මං කුප්පති. එස නයො සෙසසීමාසුපි. එත්ථ පන අතිමහතී
 නාම යා කෙසග්ගමන්තෙනාපි තියොජනං අතික්කාමෙත්වා සම්මතා හොති.
 බණ්ඩනිමිත්තා නාම අසට්ඨනිමිත්තා වුව්වති. පුරත්ථිමාය දිසාය නිමිත්තං
 කිත්තෙත්වා අනුක්කමෙනෙව දක්ඛිණාය පච්ඡිමාය උත්තරාය දිසාය කිත්තෙත්වා
 පුන පුරත්ථිමාය දිසාය පුබ්බකිත්තිතං නිමිත්තං පටිකිත්තෙත්වා යපෙතුං වට්ටති;
 එවං අබණ්ඩනිමිත්තා හොති. සචෙ පන අනුක්කමෙන ආහරිත්වා උත්තරාය දිසාය
 නිමිත්තං කිත්තෙත්වා තත්ථෙව යපෙති, බණ්ඩනිමිත්තා හොති. අපරාපි
 බණ්ඩනිමිත්තා නාම යා අනිමිත්තුපගං තවසාරරුක්ඛං වා බාණුකං වා

පංසුපුඤ්ජවාලිකාපුඤ්ජානං වා අඤ්ඤතරං අන්තරා එකං නිමිත්තං කත්වා සම්මතා හොති. ඡායානිමිත්තා නාම යා පබ්බතච්ඡායාදීනං යංකිඤ්චි ඡායං නිමිත්තං කත්වා සම්මතා හොති. අනිමිත්තා නාම යා සබ්බෙන සබ්බං නිමිත්තානි අකිත්තෙන්වා සම්මතා හොති.

බහිසීමෙ ධීතො සීමං සම්මන්තති නාම නිමිත්තානි කිත්තෙන්වා නිමිත්තානං බහි ධීතො සම්මන්තති. නදියා සමුද්දෙ ජාතස්සරෙ සීමං සම්මන්තති එතෙසු නදිආදීපු යං සම්මන්තති, සා එවං සම්මතාපි “සබ්බා, හික්ඛවෙ, නදී අසීමා, සබ්බො සමුද්දො අසීමො, සබ්බො ජාතස්සරො අසීමො”ති (මහාව. 147) වචනතො අසම්මතාව හොති. සීමාය සීමං සම්මන්තති අත්තනො සීමාය පරෙසං සීමං සම්මන්තති. අජ්ඣොත්ථරතීති අත්තනො සීමාය පරෙසං සීමං අජ්ඣොත්ථරති. තත්ථ යථා සම්භෙදො ව අජ්ඣොත්ථරණඤ්ච හොති, තං සබ්බං උපොසථක්ඛන්ධකෙ චුත්තමෙව. ඉති ඉමා එකාදසපි සීමා අසීමා ගාමඛෙත්තසදිසා එව, තාසු නිසිදිත්වා කතං කම්මං කුප්පති. තෙන චුත්තං “ඉමෙහි එකාදසහි ආකාරෙහි සීමතො කම්මානි විපජ්ජන්ති”ති.

487-488. පරිසතො කම්මවිපත්තියං පන කිඤ්චි අනුත්තානං නාම නත්ථි. යම්පි තත්ථ කම්මජ්ජත්තජන්දාරහලක්ඛණං වත්තබ්බං සියා, තම්පි පරතො “වත්තාරො හික්ඛු පකතත්තා කම්මජ්ජත්තා”තිආදිනා නයෙන චුත්තමෙව. තත්ථ පකතත්තා කම්මජ්ජත්තානි චතුර්ග්ගකරණෙ කම්මෙ වත්තාරො පකතත්තා අනුක්ඛිත්තා අනිස්සාරිතා පරිසුද්ධසීලා වත්තාරො හික්ඛු කම්මජ්ජත්තා කම්මස්ස අරහා අනුච්ඡවිකා සාමිනො. න තෙහි විනා තං කම්මං කයිරති, න තෙසං ඡන්දො වා පාරිසුද්ධි වා එති. අවසෙසා පන සවෙපි සහස්සමත්තා හොන්ති, සවෙ සමානසංවාසකා, සබ්බෙ ඡන්දාරහාව හොන්ති. ඡන්දපාරිසුද්ධිං දත්වා ආගච්ඡන්තු වා මා වා, කම්මං පන තිට්ඨති. යස්ස පන සඬ්ඝො පරිවාසාදිකම්මං කරොති, සො නෙව කම්මජ්ජත්තො, නාපි ඡන්දාරහො. අපිච යස්මා තං පුග්ගලං වත්ථුං කත්වා සඬ්ඝො කම්මං කරොති, තස්මා “කම්මාරහො”ති චුච්චති. සෙසකම්මෙසුපි එසෙව නයො.

489. පුන වත්තාරි කම්මානීතිආදිකො නයො පණ්ඩකාදීනං අවත්ථුභාවදස්සනත්ථං චුත්තො. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

අපලොකනකම්මකථා

495-496. ඉදානි තෙසං කම්මානං පහෙදදස්සනත්ථං “අපලොකනකම්මං කති යානානි ගච්ඡති”තිආදිමාහ. තත්ථ “අපලොකනකම්මං පඤ්ච යානානි ගච්ඡති – ඔසාරණං, නිස්සාරණං, හණ්ඩුකම්මං, බ්‍රහ්මදණ්ඩං, කම්මලක්ඛණඤ්ඤෙව පඤ්චම”න්ති එත්ථ “ඔසාරණං නිස්සාරණං”න්ති පදසිලිට්ඨතායෙන චුත්තං. පඨමං පන නිස්සාරණා හොති, පච්ඡා ඔසාරණා. තත්ථ යා කණ්ටකසාමණෙරස්ස දණ්ඩකම්මනාසනා, සා “නිස්සාරණා”ති වෙදිතබ්බා. තස්මා එතරහි සවෙපි

සාමණේරො බුද්ධස්ස වා ධම්මස්ස වා සඤ්ඤාස්ස වා අවණ්ණං භණ්ණි, “අකප්පියං කප්පිය”න්ති දීපෙනි, මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති අන්තග්ගාහිකාය දිට්ඨියා සමන්තාගතො, සො යාවතතියං නිවාරෙත්වා තං ලද්ධිං නිස්සප්පාපෙනබ්බො. නො චෙ විස්සප්පෙනි, සඤ්ඤා සන්තිපාතෙත්වා “විස්සප්පෙනි”ති වත්තබ්බො. නො චෙ විස්සප්පෙනි, ඛයත්තෙන භික්ඛුනා අපලොකනකම්මං කත්වා නිස්සාරෙතබ්බො. එවඤ්ඤා පන කම්මං කාතබ්බං –

“සඤ්ඤා, භන්තෙ, පුච්ඡාමි – ‘අයං ඉත්ථන්තාමො සාමණේරො බුද්ධස්ස ධම්මස්ස සඤ්ඤාස්ස අවණ්ණවාදී මිච්ඡාදිට්ඨිකො, යං අඤ්ඤෙ සාමණේරො ලභන්ති, දිරත්තතිරත්තං භික්ඛුහි සද්ධිං සහසෙය්‍යං, තස්ස අලාභාය නිස්සාරණා රුච්චති සඤ්ඤාස්සා’ති. දුතියම්පි... තතියම්පි, භන්තෙ, සඤ්ඤා පුච්ඡාමි – ‘අයං ඉත්ථන්තාමො සාමණේරො බුද්ධස්ස...පෙ.... රුච්චති සඤ්ඤාස්සා’ති වර පිටරෙ විනස්සා’ති.

සො අපරෙත සමයෙන “අහං, භන්තෙ, බාලතාය අඤ්ඤාණතාය අලක්ඛිකතාය එවං අකාසිං, ස්වාහං සඤ්ඤා බ්‍රාහ්මණී”ති බ්‍රාහ්මණීතො යාවතතියං යාවාපෙත්වා අපලොකනකම්මෙනෙව ඔසාරෙතබ්බො. එවං පන ඔසාරෙතබ්බො, සඤ්ඤාමජ්ඣෙ ඛයත්තෙන භික්ඛුනා සඤ්ඤාස්ස අනුමතියා සාවෙනබ්බං –

“සඤ්ඤා, භන්තෙ, පුච්ඡාමි – අයං ඉත්ථන්තාමො සාමණේරො බුද්ධස්ස ධම්මස්ස සඤ්ඤාස්ස අවණ්ණවාදී මිච්ඡාදිට්ඨිකො, යං අඤ්ඤෙ සාමණේරො ලභන්ති, භික්ඛුහි සද්ධිං දිරත්තතිරත්තං සහසෙය්‍යං, තස්ස අලාභාය නිස්සාරිතො, ස්වායං ඉදානි සොරතො නිවාතවුත්ති ලජ්ජිධම්මං ඔක්කන්තො හිරොත්තජ්ජෙ පතිට්ඨිතො කතදණ්ඩකම්මො අව්වයං දෙසෙනි, ඉමස්ස සාමණේරස්ස යථා පුරෙ කායසම්භොගසාමග්ගිදානං රුච්චති සඤ්ඤාස්සා’ති.

එවං තික්ඛත්තුං වත්තබ්බං. එවං අපලොකනකම්මං ඔසාරණඤ්ඤා නිස්සාරණඤ්ඤා ගච්ඡති. භණ්ඩුකම්මං මහාබන්ධකවණ්ණනායං වුත්තමෙව. බ්‍රහ්මදණ්ඩො පඤ්ඤාසතිකක්ඛන්ධකෙ වුත්තොයෙව. න කෙවලං පනෙස ඡන්තස්සෙව පඤ්ඤාත්තො, යො අඤ්ඤොපි භික්ඛු මුඛරො හොති, භික්ඛු දුරුත්තව්වනෙහි සට්ඨන්තො බුංසෙත්තො වම්භෙත්තො විහරති, තස්සපි දාතබ්බො. එවඤ්ඤා පන දාතබ්බො, සඤ්ඤාමජ්ඣෙ ඛයත්තෙන භික්ඛුනා සඤ්ඤාස්ස අනුමතියා සාවෙනබ්බං –

“භන්තෙ, ඉත්ථන්තාමො භික්ඛු මුඛරො, භික්ඛු දුරුත්තව්වනෙහි සට්ඨන්තො විහරති. සො භික්ඛු යං ඉච්ඡෙය්‍ය, තං වදෙය්‍ය. භික්ඛුහි ඉත්ථන්තාමො භික්ඛු නෙව වත්තබ්බො, න ඔවදිතබ්බො, න අනුසාසිතබ්බො. සඤ්ඤා, භන්තෙ, පුච්ඡාමි – ‘ඉත්ථන්තාමස්ස භික්ඛුනො බ්‍රහ්මදණ්ඩස්ස දානං, රුච්චති සඤ්ඤාස්සා’ති. දුතියම්පි පුච්ඡාමි, තතියම්පි

ප්‍රවීණම් – ‘ඉත්ථන්තාමස්ස, හන්තෙ, භික්ඛුනො බ්‍රහ්මදණ්ඩස්ස දානං,
රුච්චති සඬ්ඝස්සා’”ති.

තස්ස අපරෙත සමයෙන සම්මා චත්තිත්වා බ්‍රහ්මදණ්ඩො
පටිප්පස්සම්භෙතබ්බො. එවඤ්ච පන පටිප්පස්සම්භෙතබ්බො, බ්‍රහ්මදණ්ඩො භික්ඛුනා
සඬ්ඝමජ්ඣෙ සාවෙනබ්බං –

“හන්තෙ, භික්ඛුසඬ්ඝො අසුකස්ස භික්ඛුනො බ්‍රහ්මදණ්ඩං අදාසි, සො
භික්ඛු සොරතො නිවාතචුත්ති ලජ්ජධම්මං ඔක්කන්තො හිරොත්තප්පෙ
පතිට්ඨිතො, පටිසඬ්ඛා ආයතිං සංචරෙ තිට්ඨති, සඬ්ඝං, හන්තෙ, ප්‍රවීණම්,
තස්ස භික්ඛුනො බ්‍රහ්මදණ්ඩස්ස පටිප්පස්සද්ධි, රුච්චති සඬ්ඝස්සා’”ති.

එවං යාවතතියං චත්වා අපලොකනකම්මෙනෙව බ්‍රහ්මදණ්ඩො
පටිප්පස්සම්භෙතබ්බොති.

කම්මලක්ඛණඤ්ඤෙව පඤ්චමන්ති යං තං භගවතා භික්ඛුනික්ඛන්ධකෙ “තෙන
බො පන සමයෙන ඡබ්බග්ගියා භික්ඛු භික්ඛුනියො කද්දමොදකෙන ඔසිඤ්චන්ති,
‘අප්පෙව නාම අම්භෙසු සාරජ්ජෙය්‍යු’න්ති, කායං විචරිත්වා භික්ඛුනිනං දස්සෙන්ති,
ඌරුං විචරිත්වා භික්ඛුනිනං දස්සෙන්ති, අඬ්ගජාතං විචරිත්වා භික්ඛුනිනං
දස්සෙන්ති, භික්ඛුනියො ඔභාසෙන්ති, භික්ඛුනිහි සද්ධිං සම්පයොජෙන්ති, ‘අප්පෙව
නාම අම්භෙසු සාරජ්ජෙය්‍යු’න්ති. ඉමෙසු චත්ථසු තෙසං භික්ඛුනං දුක්කටං
පඤ්ඤාපෙත්වා ‘අනුජානාමි භික්ඛවෙ තස්ස භික්ඛුනො දණ්ඩකම්මං කාතු’න්ති. අථ
බො භික්ඛුනිනං එතදභොසි – ‘කිං නු බො දණ්ඩකම්මං කාතබ්බ’න්ති. භගවතො
එතමත්ථං ආරොචෙසුං – ‘අචන්දියො සො භික්ඛවෙ භික්ඛු භික්ඛුනිසඬ්ඝෙන
කාතබ්බො’”ති එවං අචන්දියකම්මං අනුඤ්ඤාතං, තං කම්මලක්ඛණඤ්ඤෙව
පඤ්චමං ඉමස්ස අපලොකනකම්මස්ස යානං හොති. තස්ස හි කම්මඤ්ඤෙව
ලක්ඛණං, න ඔසාරණාදීනි; තස්මා “කම්මලක්ඛණ”න්ති වුච්චති. තස්ස කරණං
තත්ථෙව චුත්තං. අපිච නං පටිප්පස්සද්ධියා සද්ධිං විත්ථාරතො දස්සෙතුං ඉධාපි
චදාම, භික්ඛුනුපස්සයෙ සන්තිපතිතස්ස භික්ඛුනිසඬ්ඝස්ස අනුමතියා බ්‍රහ්මදණ්ඩො
භික්ඛුනියා සාවෙනබ්බං –

“අයො අසුකො නාම අයො භික්ඛුනිනං අපාසාදිකං දස්සෙති, එතස්ස
අයාස්ස අචන්දියකරණං රුච්චතීති භික්ඛුනිසඬ්ඝං ප්‍රවීණම්, දුතියම්පි...
තතියම්පි භික්ඛුනිසඬ්ඝං ප්‍රවීණම්”ති.

එවං තික්ඛන්තුං සාවෙන්වා අපලොකනකම්මෙන අචන්දියකම්මං
කාතබ්බං.

තතො පට්ඨාය සො භික්ඛු භික්ඛුනිහි න චන්දිතබ්බො. සවෙ අචන්දියමානො
හිරොත්තප්පං පච්චුපට්ඨපෙත්වා සම්මා චත්තිති, තෙන භික්ඛුනියො බ්‍රහ්මදණ්ඩො
බ්‍රහ්මදණ්ඩො භික්ඛුනුපස්සයං අගන්ත්වා විහාරෙයෙව සඬ්ඝං වා ගණං වා එකං

හික්බි වා උපසඬකමිත්වා උක්කුටිකං නිසීදිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා “අභං
 භන්තෙ පටිසඬ්ඛා ආයතිං සංවරෙ තිට්ඨාමි, න පුන අපාසාදිකං දස්සෙස්සාමි,
 හික්බුනිසඬ්ඛො මය්භං බමතු”ති බමාපෙතබ්බං. තෙන සඬ්ඛෙත වා ගණෙන වා
 එකං හික්බුං පෙසෙත්වා එකහික්බුනා වා සයමෙව ගන්ත්වා හික්බුනියො වත්තබ්බා
 – “අයං හික්බු පටිසඬ්ඛා ආයතිං සංවරෙ ධීතො, ඉමිනා අව්චයං දෙසෙත්වා
 හික්බුනිසඬ්ඛො බමාපිතො, හික්බුනිසඬ්ඛො ඉමං වන්දියං කරොතු”ති. සො
 වන්දියො කාතබ්බො. එවඤ්ච පන කාතබ්බො, හික්බුනුපස්සයෙ සන්නිපතිතස්ස
 හික්බුනිසඬ්ඛස්ස අනුමනියා බ්‍යත්තාය හික්බුනියා සාවෙනබ්බං –

“අයං අයො අසුකො නාම අයො හික්බුනීනං අපාසාදිකං දස්සෙතිති
 හික්බුනිසඬ්ඛෙන අවන්දියො කතො, සො ලජ්ජධම්මං ඔක්කමිත්වා පටිසඬ්ඛා
 ආයතිං සංවරෙ ධීතො අව්චයං දෙසෙත්වා හික්බුනිසඬ්ඛං බමාපෙසි, තස්ස
 අයාස්ස වන්දියකරණං රූච්චතීති හික්බුනිසඬ්ඛං පුච්ඡාමි”ති –

තික්ඛන්තුං වත්තබ්බං එවං අපලොකනකම්මෙනෙව වන්දියො
 කාතබ්බො.

අයං පනෙත්ථ පාළිමුත්තකොපි කම්මලක්ඛණවිනිච්ඡයො. ඉදඤ්ඞි
 කම්මලක්ඛණං නාම හික්බුනිසඬ්ඛමුලකං පඤ්ඤත්තං, හික්බුසඬ්ඛස්සාපි පනෙතං
 ලබ්භතියෙව. යඤ්ඞි හික්බුසඬ්ඛො සලාකග්ගයාගග්ගහත්තග්ගඋපොසථග්ගෙසු
 අපලොකනකම්මං කරොති, එතම්පි කම්මලක්ඛණමෙව.
 අව්ඡින්නච්චරජ්ණිණච්චරනට්ඨච්චරානඤ්ඞි සඬ්ඛං සන්නිපාතෙත්වා බ්‍යත්තෙන
 හික්බුනා යාවතතියං සාවෙත්වා අපලොකනකම්මං කත්වා චීවරං දාතුං වට්ටති.
 අප්පමත්තකච්ඡස්සජ්ජකෙන පන චීවරං කරොන්තස්ස
 සෙනාසනක්ඛන්ධකච්ඡණ්ණායං චුත්තජ්ජහෙදානි සුච්ඡාදීනි අනපලොකෙත්වාපි
 දාතබ්බාති. තෙසං දානෙ සොයෙව ඉස්සරො, තතො අතිරෙකං දෙන්තෙන
 අපලොකෙත්වා දාතබ්බං. තතො හි අතිරෙකදානෙ සඬ්ඛො සාමී. ගිලානහෙසජ්ජමිපි
 තත්ථ චුත්තජ්ජකාරං සයමෙව දාතබ්බං. අතිරෙකං ඉච්ඡන්තස්ස අපලොකෙත්වා
 දාතබ්බං. යොපි ච දුබ්බලො වා ඡින්නිරියාපථො වා පච්ඡින්නහික්ඛාචාරපථො වා
 මහාගිලානො, තස්ස මහාවාසෙසු තනුප්පාදතො දෙවස්සිකං නාළි වා උපඬ්ඞනාළි වා
 එකදිවසංයෙව වා පඤ්ච වා දස වා තණ්ඩුලනාළියො දෙන්තෙන අපලොකනකම්මං
 කත්වාව දාතබ්බා. පෙසලස්ස හික්බුනො තනුප්පාදතො ඉණපලිබොධමිපි
 බහුස්සුතස්ස සඬ්ඛභාරනිත්ථාරකස්ස හික්බුනො අනුට්ඨාපනීයසෙනාසනමිපි
 සඬ්ඛකිච්චං කරොන්තානං කප්පියකාරකාදීනං භත්තවෙනනමිපි
 අපලොකනකම්මෙන දාතුං වට්ටති.

චතුපච්චයවසෙන දින්නතනුප්පාදතො සඬ්ඛිකං ආවාසං ඡග්ගාපෙතුං වට්ටති.
 “අයං හික්බු ඉස්සරවතාය විචාරෙති”ති කථාපච්ඡින්නන්තං පන සලාකග්ගාදීසු වා
 අන්තරසන්නිපාතෙ වා සඬ්ඛං පුච්ඡන්තවා ඡග්ගාපෙතබ්බො. චීවරපිණ්ඩපාතත්ථාය
 ඔදිස්සදින්නතනුප්පාදතොපි අපලොකෙත්වා ආවාසො ඡග්ගාපෙතබ්බො.
 අනපලොකෙත්වාපි වට්ටති. “සුරො වතායං හික්බු චීවරපිණ්ඩපාතත්ථාය දින්නතො

ආවාසං ජග්ගාපෙනි''ති එවං උප්පන්නකථාපච්ඡේදනත්ථං පන අපලොකනකම්මමෙව කත්වා ජග්ගාපෙනබ්බො.

චෙතියෙ ඡත්තං වා චෙදිකං වා බොධිසරං වා ආසනසරං වා අකතං වා කරොන්තෙන ජිණ්ණං වා පටිසඬ්ඛරොන්තෙන සුධාකම්මං වා කරොන්තෙන මනුස්සෙ සමාදාපෙත්වා කාතුං වට්ටති. සචෙ කාරකො නත්ථී, චෙතියස්ස උපනික්ඛෙපතො කාරෙතබ්බං. උපනික්ඛෙපෙපි අසති අපලොකනකම්මං කත්වා තනුප්පාදතො කාරෙතබ්බං, සඬ්ඝිකෙනපි. සඬ්ඝිකෙන හි අපලොකෙත්වා චෙතියකිච්චං කාතුං වට්ටති. චෙතියස්ස සන්තකෙන අපලොකෙත්වාපි සඬ්ඝිකකිච්චං කාතුං න වට්ටති. තාවකාලිකං පන ගහෙත්වා පාකතිකං කාතුං වට්ටති.

චෙතියෙ සුධාකම්මාදීනි කරොන්තෙහි පන භික්ඛාචාරතො වා සඬ්ඝතො වා යාපනමත්තං අලහන්තෙහි චෙතියසන්තකතො යාපනමත්තං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජන්තෙහි චත්තං කාතුං වට්ටති, ''චත්තං කරොමා''ති මච්ඡමංසාදීහි සඬ්ඝහත්තං කාතුං න වට්ටති. යෙ විහාරෙ රොපිතා ඵලරුක්ඛා සඬ්ඝෙන පරිග්ගහිතා හොන්ති, ජග්ගනකම්මං ලහන්ති, යෙසං ඵලානි සණ්ඨිං පහරිත්වා භාපෙත්වා පරිභුඤ්ජන්ති, තෙසු අපලොකනකම්මං න කාතබ්බං. යෙ පන අපරිග්ගහිතා, තෙසු අපලොකනකම්මං කාතබ්බං. තං පන සලාකග්ගයාගග්ගහත්තග්ගඅන්තරසන්තිපාතෙසුපි කාතුං වට්ටති, උපොසථග්ගෙ පන වට්ටතියෙව. තත්ථ හි අනාගතානම්පි ඡන්දපාරිසුද්ධි ආහරියති, තස්මා තං සුවිසොධිතං හොති.

එවඤ්ච පන කාතබ්බං, ඛාත්තෙන භික්ඛුනා භික්ඛුසඬ්ඝස්ස අනුමතියා සාවෙනබ්බං -

''හන්තෙ, යං ඉමස්මිං විහාරෙ අන්තොසීමාය සඬ්ඝසන්තකං මූලතචපත්තඅඬ්ඛුරපුප්ඵඵලබාදනියාදි අත්ථී, තං සබ්බං ආගතාගතානං භික්ඛුනං යථාසුඛං පරිභුඤ්ජිතුං රුවචතීති සඬ්ඝං පුච්ඡාමි''ති තික්ඛත්තුං පුච්ඡිතබ්බං.

චතුහි පඤ්චහි භික්ඛුහි කතං සුකතමෙව. යස්මිං විහාරෙ ද්වෙ තයො ජනා වසන්ති, තෙහි නිසීදිත්වා කතම්පි සඬ්ඝෙන කතසදිසමෙව. යස්මිං පන විහාරෙ එකො භික්ඛු හොති, තෙන භික්ඛුනා උපොසථදිවසෙ පුබ්බකරණපුබ්බකිච්චං කත්වා නිසීන්තෙන කතම්පි කතිකචත්තං සඬ්ඝෙන කතසදිසමෙව හොති.

කරොන්තෙන පන ඵලචාරෙන කාතුම්පි චත්තාරො මාසෙ ඡ මාසෙ එකසංචච්ඡරන්ති එවං පරිච්ඡන්දිත්වාපි අපරිච්ඡන්දිත්වාපි කාතුං වට්ටති. පරිච්ඡන්තෙ යථාපරිච්ඡේදං පරිභුඤ්ජිත්වා පුන කාතබ්බං. අපරිච්ඡන්තෙ යාව රුක්ඛා ධරන්ති තාව වට්ටතියෙව. යෙපි තෙසං රුක්ඛානං බීජෙහි අඤ්ඤෙ රුක්ඛා රොපිතා හොන්ති, තෙසම්පි සා එව කතිකා.

සවෙ පන අඤ්ඤාස්මිං විහාරෙ රොපිතා භොන්ති, තෙසං යත්ථ රොපිතා, තස්මිංයෙව විහාරෙ සඬ්ඝො සාමී. යෙපි අඤ්ඤාතො බීජානි ආහරිත්වා පුරිමවිහාරෙ පච්ඡා රොපිතා, තෙසු අඤ්ඤා කතිකා කාතබ්බා. කතිකාය කතාය පුග්ගලිකට්ඨානෙ තිට්ඨන්ති, යථාසුඛං ඵලාදීනි පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. සවෙ පනෙත්ථ තං තං ඔකාසං පරික්ඛිපිත්වා පරිවෙණානි කත්වා ජග්ගන්ති, තෙසං භික්ඛූනං පුග්ගලිකට්ඨානෙ තිට්ඨන්ති. අඤ්ඤෙ පරිභුඤ්ජිතුං න ලහන්ති, තෙහි පන සඬ්ඝස්ස දසභාගං දත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බානි. යොපි මජ්ඣෙවිහාරෙ රුක්ඛං සාබාහි පරිවාරෙත්වා රක්ඛති, තස්සාපි එසෙව නයො.

පොරාණවිහාරං ගතස්ස සම්භාවනීයභික්ඛූනො ‘‘ථෙරො ආගතො’’ති ඵලාඵලං ආහරන්ති, සවෙ තත්ථ මූලෙ සබ්බපරියත්තිධරො බහුස්සුතභික්ඛූ විහාසි, ‘‘අද්ධා එත්ථ දීඝා කතිකා කතා භවිස්සති’’ති නික්කුක්කුවචෙන පරිභුඤ්ජිතබ්බං. විහාරෙ ඵලාඵලං පිණ්ඩපාතිකානම්පි වට්ටති, ධූතඬ්ගං න කොපෙති. සාමණෙරා අත්තනො ආවරියුපජ්ඣායානං බහුනි ඵලානි දෙන්ති, අඤ්ඤෙ භික්ඛූ අලහන්තා බියාන්ති, බියානමත්තමෙව චෙතං භොති.

සවෙ පන දුබ්භික්ඛං භොති, එකං පනසරුක්ඛං නිස්සාය සට්ඨිපි ජනා ජීවන්ති, තාදිසෙ කාලෙ සබ්බෙසං සඬ්ගහකරණත්ථාය භාජෙත්වා බාදිතබ්බං, අයං සාමීවි. යාව පන කතිකවත්තං න පටිජ්ජස්සම්භති, තාව තෙහි බායිතං සුබායිතමෙව. කදා පන කතිකවත්තං පටිජ්ජස්සම්භති? යදා සමග්ගො සඬ්ඝො සන්නිපතිත්වා ‘‘ඉතො පට්ඨාය භාජෙත්වා බාදන්තු’’ති සාවෙති. එකභික්ඛූකෙ පන විහාරෙ එකෙන සාවිතෙපි පුරිමකතිකා පටිජ්ජස්සම්භතියෙව. සවෙ පටිජ්ජස්සද්ධාය කතිකාය සාමණෙරා නෙව රුක්ඛතො පාතෙන්ති, න භූමිතො ගහෙත්වා භික්ඛූනං දෙන්ති, පතිතඵලානි පාදෙහි පහරන්තා විචරන්ති, තෙසං දසභාගතො පට්ඨාය යාව උපඬ්ඨඵලභාගෙන ථාතිකම්මං කාතබ්බං. අද්ධා ථාතිකම්මලොභෙන ආහරිත්වා දස්සන්ති. පුන සුභික්ඛෙ ජාතෙ කජ්ජියකාරකෙසු ආගන්ත්වා සාබාපරිවාරාදීනි කත්වා රුක්ඛෙ රක්ඛන්තෙසු සාමණෙරානං ථාතිකම්මං න දාතබ්බං, භාජෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං.

‘‘විහාරෙ ඵලාඵලං අත්ථී’’ති සාමන්තගාමෙහි මනුස්සා ගිලානානං වා ගබ්භිනීනං වා අත්ථාය ආගන්ත්වා ‘‘එකං නාළිකෙරං දෙථ, අම්බං දෙථ, ලබුජං දෙථා’’ති යාවන්ති, දාතබ්බං න දාතබ්බන්ති? දාතබ්බං. අදීයමානෙ හි තෙ දොමනස්සිකා භොන්ති, දෙන්තෙන පන සඬ්ඝං සන්නිපාතෙත්වා යාවතතියං සාවෙත්වා අපලොකනකම්මං කත්වාච දාතබ්බං, කතිකවත්තං වා කත්වා යපෙතබ්බං, එවඤ්ච පන කාතබ්බං, ධ්වන්තෙන භික්ඛූනා සඬ්ඝස්ස අනුමතියා සාවෙතබ්බං –

‘‘සාමන්තගාමෙහි මනුස්සා ආගන්ත්වා ගිලානාදීනං අත්ථාය ඵලාඵලං යාවන්ති, ද්වෙ නාළිකෙරානි, ද්වෙ තාලඵලානි, ද්වෙ පනසානි, පඤ්ච අම්බානි, පඤ්ච කදලිඵලානි ගණ්හන්තානං අනිවාරණං, අසුකරුක්ඛතො ව

අසුකරුක්කතො ව ඵලං ගණ්හන්තානං අනිවාරණං රුචිවති
භික්ඛුසඬ්ඨසස්සා’ති තික්ඛත්තුං වත්තබ්බං.

තතො පට්ඨාය ගිලානාදීනං නාමං ගහෙත්වා යාවන්තා “ගණ්හථා”ති න
වත්තබ්බා, වත්තං පන ආචික්ඛිතබ්බං – “නාළිකෙරාදීනි ඉමිනා නාම පරිච්ඡේදෙන
ගණ්හන්තානං අසුකරුක්කතො ව අසුකරුක්කතො ව ඵලං ගණ්හන්තානං
අනිවාරණං කත”න්ති. අනුච්චරිත්වා පන “අයං මධුරඵලො අමිබො, ඉතො
ගණ්හථා”තිපි න වත්තබ්බා. ඵලභාජනකාලෙ පන ආගතානං සම්මතෙන
උපඨිඨභාගො දාතබ්බො, අසම්මතෙන අපලොකෙත්වා දාතබ්බං.

බිණ්ණපරිබ්බයො වා මග්ගගමියසත්ථවාහො වා අඤ්ඤො වා ඉස්සරො
ආගන්ත්වා යාවති, අපලොකෙත්වා ව දාතබ්බං. බලක්කාරෙන ගහෙත්වා බාදන්තො
න වාරෙතබ්බො. කුද්ධො හි සො රුක්ඛෙපි ඡින්දෙය්‍යා, අඤ්ඤම්පි අනත්ථං
කරෙය්‍යා. පුග්ගලිකපරිවේණං ආගන්ත්වා ගිලානස්ස ගාමෙන යාවන්තො “අම්හෙහි
ජායාදීනං අත්ථාය රොපිතං, සවෙ අත්ථී, තුම්හෙ ජානාථා”ති වත්තබ්බො. යදි පන
ඵලහරිතාව රුක්ඛා හොන්ති, කණ්ටකෙ බන්ධිත්වා ඵලවාරෙන බාදන්ති,
අපච්චාසිසන්තෙන හුත්වා දාතබ්බං. බලක්කාරෙන ගණ්හන්තො න වාරෙතබ්බො,
පුබ්බෙ වුත්තමෙවෙත්ථ කාරණං.

සඬ්ඨසස්ස ඵලාරාමො හොති, පට්ඨග්ගනං න ලහති, සවෙ තං කොචි
වත්තසිසෙන ජග්ගති, සඬ්ඨසස්සෙව හොති. අථාපි කස්සචි පට්ඨලස්ස භික්ඛුනො
“ඉමං සප්පුරිස ජග්ගිත්වා දෙහි”ති සඬ්ඨසො භාරං කරොති, සො වෙ වත්තසිසෙන
ජග්ගති, ඵචම්පි සඬ්ඨසස්සෙව හොති. ථාතිකම්මං පච්චාසිසන්තස්ස පන තතියභාගෙන
වා උපඨිඨභාගෙන වා ථාතිකම්මං කාතබ්බං. “භාරියං කම්ම”න්ති වත්වා
ඵත්තකෙන අනිච්ඡන්තො පන සබ්බං තවෙව සන්තකං කත්වා “මූලභාගං
දසභාගමත්තං දත්වා ජග්ගාහි”තිපි වත්තබ්බො. ගරුභණ්ඩත්තා පන
මූලච්ඡේද්ද්වයෙන න දාතබ්බං. සො මූලභාගං දත්වා බාදන්තො අකතාවාසං වා
කත්වා කතාවාසං වා ජග්ගිත්වා නිස්සිතකානං ආරාමං නිය්‍යාදෙති, තෙහිපි
මූලභාගො දාතබ්බොව. යදා පන භික්ඛු සයං ජග්ගිතුං පහොන්ති, අථ තෙසං
ජග්ගිතුඤ්ච න දාතබ්බං, ජග්ගිතකාලෙ ව න වාරෙතබ්බා, ජග්ගනකාලෙයෙව
වාරෙතබ්බා. “බහුං තුම්හෙහි බාධිතං, ඉදානි මා ජග්ගිත්ථ, භික්ඛුසඬ්ඨසොයෙව
ජග්ගිස්සති”ති වත්තබ්බං.

සවෙ පන නෙව වත්තසිසෙන ජග්ගන්තො අත්ථී, න ථාතිකම්මෙන, න සඬ්ඨසො
ජග්ගිතුං පහොති, ඵකො අනාපුච්ඡිත්වා ව ජග්ගිත්වා ථාතිකම්මං වඩ්ඨෙත්වා
පච්චාසිසති, අපලොකනකම්මෙන ථාතිකම්මං වඩ්ඨෙත්වා දාතබ්බං. ඉති ඉමං
සබ්බම්පි කම්මලක්ඛණමෙව හොති. අපලොකනකම්මං ඉමානි පඤ්ච ධානානි
ගච්ඡති.

ඤාතිකම්මට්ඨානභෙදෙ පන ‘‘සුඤාතු මෙ භන්තෙ සඬ්ඝො, ඉත්ථන්තාමො ඉත්ථන්තාමස්ස ආයස්මතො උපසම්පදාපෙක්ඛො, අනුසිට්ඨො සො මයා. යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, ඉත්ථන්තාමො ආගච්ඡෙය්‍යාති, ආගච්ඡාහීති චත්තඛ්ඛො’’ති එවං උපසම්පදාපෙක්ඛස්ස ඔසාරණා ඔසාරණා නාම.

‘‘සුඤාතු මෙ ආයස්මන්තා, අයං ඉත්ථන්තාමො භික්ඛු ධම්මකථිකො ඉමස්ස නෙව සුත්තං ආගච්ඡති, නො සුත්තච්ඡිඛංගො, සො අත්ථං අසල්ලක්ඛෙත්වා බ්‍යඤ්ජනච්ඡායාය අත්ථං පටිබාහති. යදායස්මන්තානං පත්තකල්ලං, ඉත්ථන්තාමං භික්ඛුං වුට්ඨාපෙත්වා අවසෙසා ඉමං අධිකරණං වූපසමෙය්‍යාමා’’ති එවං උබ්බාහිකාවිනිච්ඡයෙ ධම්මකථිකස්ස භික්ඛුනො නිස්සාරණා නිස්සාරණා නාම.

‘‘සුඤාතු මෙ භන්තෙ සඬ්ඝො, අජ්ජපොසථො පන්තරසො. යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඬ්ඝො උපොසථං කරෙය්‍යා’’ති එවං උපොසථකම්මවසෙන යපිතා ඤාති උපොසථො නාම.

‘‘සුඤාතු මෙ භන්තෙ සඬ්ඝො, අජ්ජ පචාරණා පන්තරසී. යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඬ්ඝො පචාරෙය්‍යා’’ති එවං පචාරණාකම්මවසෙන යපිතා ඤාති පචාරණා නාම.

‘‘සුඤාතු මෙ භන්තෙ සඬ්ඝො, ඉත්ථන්තාමො ඉත්ථන්තාමස්ස ආයස්මතො උපසම්පදාපෙක්ඛො. යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, අහං ඉත්ථන්තාමං අනුසාසෙය්‍යා’’න්ති. ‘‘යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, ඉත්ථන්තාමො ඉත්ථන්තාමං අනුසාසෙය්‍යා’’ති. ‘‘යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, අහං ඉත්ථන්තාමං අන්තරායිකෙ ධම්මෙ පුච්ඡෙය්‍යා’’න්ති. ‘‘යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, ඉත්ථන්තාමො ඉත්ථන්තාමං අන්තරායිකෙ ධම්මෙ පුච්ඡෙය්‍යා’’ති. ‘‘යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, අහං ඉත්ථන්තාමං විනයං පුච්ඡෙය්‍යා’’න්ති. ‘‘යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, ඉත්ථන්තාමො ඉත්ථන්තාමං විනයං පුච්ඡෙය්‍යා’’ති. ‘‘යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, අහං ඉත්ථන්තාමෙන විනයං පුට්ඨො විස්සජ්ජෙය්‍යා’’න්ති. ‘‘යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, ඉත්ථන්තාමො ඉත්ථන්තාමෙන විනයං පුට්ඨො විස්සජ්ජෙය්‍යා’’ති එවං අත්තානං වා පරං වා සම්මන්තිතුං යපිතා ඤාති සම්මුති නාම.

‘‘සුඤාතු මෙ භන්තෙ සඬ්ඝො, ඉදං චීවරං ඉත්ථන්තාමස්ස භික්ඛුනො නිස්සග්ගියං සඬ්ඝස්ස නිස්සට්ඨං. යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඬ්ඝො ඉමං චීවරං ඉත්ථන්තාමස්ස භික්ඛුනො දදෙය්‍යා’’ති. ‘‘යදායස්මන්තානං පත්තකල්ලං, ආයස්මන්තා ඉමං චීවරං ඉත්ථන්තාමස්ස භික්ඛුනො දදෙය්‍යා’’න්ති එවං නිස්සට්ඨචීවරපත්තාදීනං දානං දානං නාම.

‘‘සුඤාතු මෙ භන්තෙ සඬ්ඝො, අයං ඉත්ථන්තාමො භික්ඛු ආපත්තිං සරති, විවරති, උත්තානිං කරොති, දෙසෙති. යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, අහං ඉත්ථන්තාමස්ස භික්ඛුනො ආපත්තිං පටිග්ගණ්භෙය්‍යන්ති. යදායස්මන්තානං

පත්තකල්ලං, අභං ඉත්ථන්තාමස්ස භික්ඛුනො ආපත්තිං පටිග්ගණ්හෙය්‍යා’ න්ති.
තෙන චත්තබ්බො “පස්සසී” ති. “ආම පස්සාමී” ති. ආයතිං සංචරෙය්‍යාසීති එවං
ආපත්තිපටිග්ගහො පටිග්ගහො නාම.

“සුඤ්ඤා මෙ, ආයස්මන්තා ආවාසිකා. යදායස්මන්තානං පත්තකල්ලං, ඉදානි
උපොසථං කරෙය්‍යාම, පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍යාම, ආගමෙ කාලෙ
පචාරෙය්‍යාමා” ති. තෙ චෙ, භික්ඛචෙ, භික්ඛු භණ්ඩනකාරකා කලහකාරකා
විවාදකාරකා භස්සකාරකා සඬ්ඝෙ අධිකරණකාරකා තං කාලං අනුච්ඡෙය්‍යාං,
ආවාසිකෙන භික්ඛුනා බ්‍යත්තෙන පටිබලෙන ආවාසිකා භික්ඛු ඤාපෙතබ්බො –
“සුඤ්ඤා මෙ, ආයස්මන්තා ආවාසිකා. යදායස්මන්තානං පත්තකල්ලං, ඉදානි
උපොසථං කරෙය්‍යාම, පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍යාම, ආගමෙ ජුණ්හෙ
පචාරෙය්‍යාමා” ති එවං කතා පචාරණාපච්චුක්කඨ්ඨනා පච්චුක්කඨ්ඨනා නාම.

සබ්බෙහෙව එකස්සං සන්තිපතිතබ්බං, සන්තිපතිත්වා බ්‍යත්තෙන භික්ඛුනා
පටිබලෙන සඬ්ඝො ඤාපෙතබ්බො – “සුඤ්ඤා මෙ, භන්තෙ, සඬ්ඝො අමිභාකං
භණ්ඩනජාතානං කලහජාතානං විවාදාපන්තානං විහරතං බහුං අස්සාමණකං
අස්සාමණිකං භාසිතපරික්කන්තං. සචෙ මයං ඉමාහි ආපත්තිහි අඤ්ඤමඤ්ඤං
කාරෙස්සාම, සියාපි තං අධිකරණං කක්ඛලත්තාය වාළත්තාය හෙදාය සංචත්තෙය්‍යා.
යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඬ්ඝො ඉමං අධිකරණං තිණුවත්ථාරකෙන වූපසමෙය්‍යා
යපෙත්වා ථුල්ලවජ්ජං, යපෙත්වා ගිහිපටිසයුත්ත’ න්ති එවං තිණුවත්ථාරකසමථෙන
කත්වා සබ්බපයමා සබ්බසඬ්ඝාහිකඤ්ඤාති කම්මලක්ඛණං නාම.

තථා තතො පරා එකෙකස්මිං පක්ඛෙ එකෙකං කත්වා ද්වෙ ඤත්තියො ඉති
යථාචුත්තජ්ජහෙදං ඔසාරණං නිස්සාරණං...පෙ.... කම්මලක්ඛණඤ්ඤෙව
නචමන්ති ඤත්තිකම්මං ඉමානි නච යානානි ගච්ඡති.

ඤත්තිදුතියකම්මට්ඨානහෙදෙ පන වඨ්ඨස්ස ලිච්ඡවිනො
පත්තනික්කුජ්ජනවසෙන බන්ධකෙ චුත්තා නිස්සාරණා. තස්සෙව
පත්තුක්කුජ්ජනවසෙන චුත්තා ඔසාරණා ච වෙදිතබ්බො.

සීමාසම්මුති තිථිවරෙන අවිජ්ජවාසසම්මුති, සන්ථතසම්මුති, භත්තුද්දෙසක-
සෙනාසනග්ගාභාපක-භණ්ඩාගාරික-චීවරපටිග්ගාභක-චීවරභාජක-
යාගුභාජකඵලභාජක-බජ්ජභාජක-අජ්ජමත්තකවිස්සජ්ජක-සාටියග්ගාභාපක-
පත්තග්ගාභාපක-ආරාමිකපෙසකසාමණෙරපෙසකසම්මුතීති එතාසං සම්මුතීනං
වසෙන සම්මුති වෙදිතබ්බො. කථිනචීවරදානමතකචීවරදානවසෙන දානං වෙදිතබ්බං.

කථිනුද්ධාරවසෙන උද්ධාරො වෙදිතබ්බො. කුට්ඨත්ථුච්චාරවත්ථුදෙසනාවසෙන
දෙසනා වෙදිතබ්බො. යා පන තිණුවත්ථාරකසමථෙ සබ්බසඬ්ඝාහිකඤ්ඤාතිඤ්ඤෙව
එකෙකස්මිං පක්ඛෙ එකෙකං ඤත්තිඤ්ඤාති නිස්සො ඤත්තියො යපෙත්වා පුන
එකස්මිං පක්ඛෙ එකා, එකස්මිං පක්ඛෙ එකානි ද්වෙ ඤත්තිදුතියකම්මවාචා චුත්තා,

තාසං වසෙන කම්මලක්ඛණං වෙදිතබ්බං. ඉති ඤාත්තිදුතියකම්මං ඉමානි සත්ත
යානානි ගච්ඡති.

ඤාත්තිවතුත්ථකම්මට්ඨානභෙදෙ පන තජ්ජනියකම්මාදීනං සත්තන්තං
කම්මානං වසෙන නිස්සාරණා, තෙසංයෙව ච කම්මානං පටිප්පස්සම්භවසෙන
ඔසාරණා වෙදිතබ්බා. භික්ඛුනොවාදකසම්මුතිවසෙන සම්මුති වෙදිතබ්බා.
පරිවාසදානමානත්තදානවසෙන දානං වෙදිතබ්බං. මූලායපටිකස්සනකම්මවසෙන
නිග්ගහො වෙදිතබ්බො. ‘‘උක්ඛිත්තානුවත්තිකා අට්ඨ, යාවතතියකා අරිට්ඨො
වණ්ඩකාළී ච ඉමෙ තෙ යාවතතියකා’’ති ඉමාසං එකාදසන්තං සමනුභාසනානං
වසෙන සමනුභාසනා වෙදිතබ්බා. උපසම්පදාකම්මඅබ්භානකම්මවසෙන පන
කම්මලක්ඛණං වෙදිතබ්බං. ඉති ඤාත්තිවතුත්ථකම්මං ඉමානි සත්ත යානානි ගච්ඡති.

497. ඉති කම්මානි ච කම්මවිපත්තිඤ්ච විපත්තිවිරහිතානං කම්මානං
යානපභෙදගමනඤ්ච දස්සෙත්වා ඉදානි තෙසං කම්මානං කාරකස්ස සඬ්ඝස්ස
පරිච්ඡේදං දස්සෙත්තො පුන ‘‘චතුර්ග්ගකරණෙ කම්මෙ’’තිආදිමාහ. තස්සත්ථො
පරිසතො කම්මවිපත්තිවණ්ණනායං චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බොති.

කම්මවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

අත්ථවසවග්ගාදිවණ්ණනා

498. ඉදානි යානි තානි තෙසං කම්මානං වත්ථුභූතානි සික්ඛාපදානි, තෙසං
පඤ්ඤාත්තියං ආනිසංසං දස්සෙතුං ‘‘ද්වෙ අත්ථවසෙ පටිච්චා’’තිආදි ආරද්ධං. තත්ථ
දිට්ඨධම්මිකානං වෙරානං සංවරායානි පාණානිපාතාදීනං පඤ්චන්තං
දිට්ඨධම්මිකවෙරානං සංවරත්ථාය පිදහනත්ථාය. සම්පරායිකානං වෙරානං
පටිසාතායානි විපාකදුක්ඛසඬ්ඛාතානං සම්පරායිකවෙරානං පටිසාතත්ථාය,
සමුච්ඡේදනත්ථාය අනුප්පජ්ජනත්ථාය. දිට්ඨධම්මිකානං වජ්ජානං සංවරායානි
තෙසංයෙව පඤ්චන්තං වෙරානං සංවරත්ථාය. සම්පරායිකානං වජ්ජානන්ති
තෙසංයෙව විපාකදුක්ඛානං. විපාකදුක්ඛානෙව හි ඉධ වජ්ජනියභාවතො වජ්ජානීති
චුත්තානි. දිට්ඨධම්මිකානං භයානන්ති ගරහා උපවාදො තජ්ජනියාදීනි කම්මානි
උපොසථපචාරණානං යපනං අකිත්තිපකාසනියකම්මන්ති එතානි
දිට්ඨධම්මිකභයානි නාම, එතෙසං සංවරත්ථාය. සම්පරායිකභයානි පන
විපාකදුක්ඛානියෙව, තෙසං පටිසාතත්ථාය. දිට්ඨධම්මිකානං අකුසලානන්ති
පඤ්චවෙරදසඅකුසලකම්මපථප්පභෙදානං අකුසලානං සංවරත්ථාය.
විපාකදුක්ඛානෙව පන අක්ඛමට්ඨෙයන සම්පරායිකඅකුසලානීති චුච්චන්ති, තෙසං
පටිසාතත්ථාය. ගිහීනං අනුකම්පායානි අගාරිකානං සද්ධාරක්ඛණවසෙන
අනුකම්පනත්ථාය. පාපිච්ඡානං පක්ඛුපච්ඡේදායානි පාපිච්ඡපුග්ගලානං
ගණන්ධභෙදනත්ථාය ගණභොජනසික්ඛාපදං පඤ්ඤාත්තං. සෙසං සබ්බත්ථ
උත්තානමෙව. යඤ්ඤෙත්ථ වත්තබ්බං සියා, තං සබ්බං
පයමපාරාජිකවණ්ණනායමෙව චුත්තන්ති.

සික්ඛාපදෙසු අත්ථවසෙන වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

499. පාතිමොක්ඛාදීසු පාතිමොක්ඛුද්දෙසොති භික්ඛුනං පඤ්චවිධො භික්ඛුනීනං වතුබ්බිධො. පරිවාසදානාදීසු ඔසාරණීයං පඤ්ඤත්තන්ති අට්ඨාරසසු වා තෙවත්තාලීසාය වා වත්තෙසු වත්තමානස්ස ඔසාරණීයං පඤ්ඤත්තං. යෙන කම්මෙන ඔසාරීයති, තං කම්මං පඤ්ඤත්තන්ති අත්ථො. නිස්සාරණීයං පඤ්ඤත්තන්ති භණ්ඩනකාරකාදයො යෙන කම්මෙන නිස්සාරීයන්ති, තං කම්මං පඤ්ඤත්තන්ති අත්ථො.

500. අපඤ්ඤත්තෙතිආදීසු අපඤ්ඤත්තෙ පඤ්ඤත්තන්ති සත්තාපත්තික්ඛන්ධා කකුසන්ධඤ්ච සම්මාසම්බුද්ධං කොණාගමනඤ්ච කස්සපඤ්ච සම්මාසම්බුද්ධං යපෙත්වා අන්තරා කෙනචි අපඤ්ඤත්තෙ සික්ඛාපදෙ පඤ්ඤත්තං නාම. මක්කට්චත්ථුආදිවිනිතකථා සික්ඛාපදෙ පඤ්ඤත්තෙ අනුපඤ්ඤත්තං නාම. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

ආනිසංසවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

501. ඉදානි සබ්බසික්ඛාපදානං එකෙකෙන ආකාරෙන නවධා සඬගහං දස්සෙතුං “නව සඬගහා”තිආදිමාහ. තත්ථ වත්ථුසඬගහොති වත්ථුනා සඬගහො. එවං සෙසෙසුපි පදත්ථො වෙදිතබ්බො. අයං පනෙත්ථ අත්ථයොජනා – යස්මා හි එකසික්ඛාපදම්පි අවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං නත්ථී, තස්මා සබ්බානි වත්ථුනා සඬගහිතානීති එවං තාව වත්ථුසඬගහො වෙදිතබ්බො.

යස්මා පන ද්වෙ ආපත්තික්ඛන්ධා සීලවිපත්තියා සඬගහිතා,
පඤ්චාපත්තික්ඛන්ධා ආචාරවිපත්තියා, ඡ සික්ඛාපදානි ආජීවවිපත්තියා සඬගහිතානි,
තස්මා සබ්බානිපි විපත්තියා සඬගහිතානීති එවං විපත්තිසඬගහො වෙදිතබ්බො.

යස්මා පන සත්තභාපත්තීහි මුත්තං එකසික්ඛාපදම්පි නත්ථී, තස්මා සබ්බානි
ආපත්තියා සඬගහිතානීති එවං ආපත්තිසඬගහො වෙදිතබ්බො.

සබ්බානි ව සත්තසු නගරෙසු පඤ්ඤත්තානීති නිදානෙන සඬගහිතානීති එවං
නිදානසඬගහො වෙදිතබ්බො.

යස්මා පන එකසික්ඛාපදම්පි අජ්ඣාචාරිකපුග්ගලෙ අසති පඤ්ඤත්තං නත්ථී,
තස්මා සබ්බානි පුග්ගලෙන සඬගහිතානීති එවං පුග්ගලසඬගහො වෙදිතබ්බො.

සබ්බානි පන පඤ්චහි වෙච සත්තහි ව ආපත්තික්ඛන්ධෙහි සඬගහිතානි,
සබ්බානි න විනා ඡහි සමුට්ඨානෙහි සමුට්ඨන්තීති සමුට්ඨානෙන සඬගහිතානි.
සබ්බානි ව චතුසු අධිකරණෙසු ආපත්තාධිකරණෙන සඬගහිතානි. සබ්බානි සත්තහි
සමට්ථෙහි සමථං ගච්ඡන්තීති සමට්ථෙහි සඬගහිතානි. එවමෙත්ථ

බන්ධසමුට්ඨානඅධිකරණසමථසඬගහාපි වෙදිතබ්බා. සෙසං පුබ්බෙ
වුත්තනයමෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය

නවසඬගහිතවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නිට්ඨිතා ව පරිවාරස්ස අනුත්තානත්ථපදවණ්ණනාති.

නිගමනකථා

එත්තාවතා ව —

උභතො විහඬගබන්ධක-පරිවාරවිහත්තිදෙසනං නාමො;
විනයපිටකං විනෙන්තො, වෙනෙයාං යං ජිනො ආහ.

සමධිකසත්තවිසති-සහස්සමත්තෙන තස්ස ගන්ථෙන;
සංවණ්ණනා සමත්තා, සමන්තපාසාදිකා නාම.

තත්ත්වං සමන්තපාසාදිකාය සමන්තපාසාදිකත්තස්මිං —

ආවරියපරම්පරතො, නිදානවත්ථුප්පහෙදදීපනතො;
පරසමයවිච්ඡින්නතො, සකසමයවිසුද්ධිතො වෙව.

බ්‍යඤ්ජනපරිසොධනතො, පදත්ථතො පාළියොජනක්කමතො;
සික්ඛාපදනිච්ඡයතො, විහඬගනයහෙදදස්සනතො.

සම්පස්සනං න දිස්සති, කිඤ්චි අපාසාදිකං යතො එත්ථ;
විඤ්ඤානමයං තස්මා, සමන්තපාසාදිකාත්වෙව.

සංවණ්ණනා පවත්තා, විනයස්ස විනෙයාදමනකුසලෙන;
වුත්තස්ස ලොකනාමෙන, ලොකමනුකම්පමානෙනාති.

මහාඅට්ඨකථඤ්චෙව, මහාපච්චරිමෙව;
කුරුන්දිඤ්චාති තිස්සොපි, සිහලට්ඨකථා ඉමා.

බුද්ධමිත්තොති නාමෙන, විස්සුතස්ස යසස්සිනො;
විනයඤ්ඤාස්ස ධරස්ස, සුත්වා ථෙරස්ස සන්තිකෙ.

මහාමෙඝවනුයානෙ, භූමිභාගෙ පතිට්ඨිතො;
මහාවිභාරො යො සත්ථු, මහාබොධිවිභූසිතො.

යං තස්ස දක්ඛිණෙ භාගෙ, පධානසරමුත්තමං;
සුවිචාරිත්තසිලෙන, භික්ඛුසඬ්ඛෙන සෙවිතං.

උළාරකුලසම්භූතො, සඬ්ඝපට්ඨායකො සදා;
අනාකුලාය සද්ධාය, පසන්නො රතනත්තයෙ.

මහානිගමසාමීනි, විස්සුතො තත්ථ කාරයි;
චාරුපාකාරසඤ්චිතං, යං පාසාදං මනොරමං.

සීතවිජායතරූපෙන, සම්පන්නසලිලාසයං;
වසතා තත්‍ර පාසාදෙ, මහානිගමසාමීනො.

සුවිසිලසමාවාරං, ථෙරං බුද්ධසිරිවිහයං;
යා උද්දිසිත්වා ආරද්ධා, ඉද්ධා විනයවණ්ණනා.

පාලයන්තස්ස සකලං, ලඬ්ඛාදීපං නිරඬ්බුද්ධං;
රඤ්ඤො සිරිතිවාසස්ස, සිරිපාලයසස්සිනො.

සමවිසතිමෙ ඛෙමෙ, ජයසංවච්ඡරෙ අයං;
ආරද්ධා එකවිසම්භි, සම්පත්තෙ පරිනිට්ඨිතා.

උපද්දවා කුලෙ ලොකෙ, නිරුපද්දවතො අයං;
එකසංවච්ඡරෙනෙව, යථා නිට්ඨං උපාගතා.

එවං සඬ්ඛස්ස ලොකස්ස, නිට්ඨං ධම්මුපසංභිතා;
සීසං ගච්ඡන්තු ආරම්භා, සඬ්ඛෙපි නිරුපද්දවා.

විරට්ඨිතත්ථං ධම්මස්ස, කරොන්තෙන මයා ඉමං;
සද්ධම්මඛෙහුමානෙන, යඤ්ච පුඤ්ඤං සමාවිතං.

සඬ්ඛස්ස ආනුභාවෙන, තස්ස සඬ්ඛෙපි පාණිනො;
භවන්තු ධම්මරාජස්ස, සද්ධම්මරසසෙවිනො.

විරං නිට්ඨතු සද්ධම්මො, කාලෙ වස්සං විරං පජං;
තජ්ජෙනු දෙවො ධම්මෙන, රාජා රක්ඛතු මෙදිනින්ති.

පරමවිසුද්ධසද්ධාබුද්ධිවීරියපටිමණ්ඩිතෙන
සීලාචාරජ්ජවමද්දවාදිගුණසමුදයසමුදිතෙන
සකසමයසමයන්තරගහනජ්ඣෙධාගාහණසමත්ථෙන
පඤ්ඤාවෙය්‍යාත්තියසමන්තාගතෙන තිපිටකපරියත්තිජ්ජහෙදෙ සාට්ඨකථෙ
සත්ථුසාසනෙ අජ්ජට්ඨතඤ්ඤාණජ්ජභාවෙන මහාවෙය්‍යාකරණෙන
කරණසම්පත්තිජනිතසුඛවිනිග්ගතමධුරොදාරවචනලාවණ්ණයුත්තෙන

යුත්තමුත්තවාදිනා වාදිවරෙන මහාකවිනා පහිත්තපඥසම්භිදාපරිවාරෙ
ඡළභිඤ්ඤාදිපහෙදගුණපටිමණ්ඩිතෙ උත්තරිමත්තස්සධම්මෙ සුප්පතිට්ඨිතබුද්ධිනං
ථෙරවංසප්පදීපානං ථෙරානං මහාවිහාරවාසීනං වංසාලඬ්ඤාකාරභූතෙන
විපුලවිසුද්ධබුද්ධිනා බුද්ධසොසොති ගරුභි ගහිතනාමධෙය්‍යෙන ථෙරෙන කතා අයං
සමන්තපාසාදිකා නාම විනයසංවණ්ණනා –

තාව තිට්ඨතු ලොකස්මිං, ලොකනිත්ථරණෙසිනං;
දස්සෙන්නී කුලපුත්තානං, නයං සීලවිසුද්ධියා.

යාව බුද්ධොති නාමමපි, සුද්ධචිත්තස්ස තාදිනො;
ලොකමිහි ලොකජෙට්ඨස්ස, පචත්තති මහෙසිනොති.

සමන්තපාසාදිකා නාම

විනය-අට්ඨකථා නිට්ඨිතා.